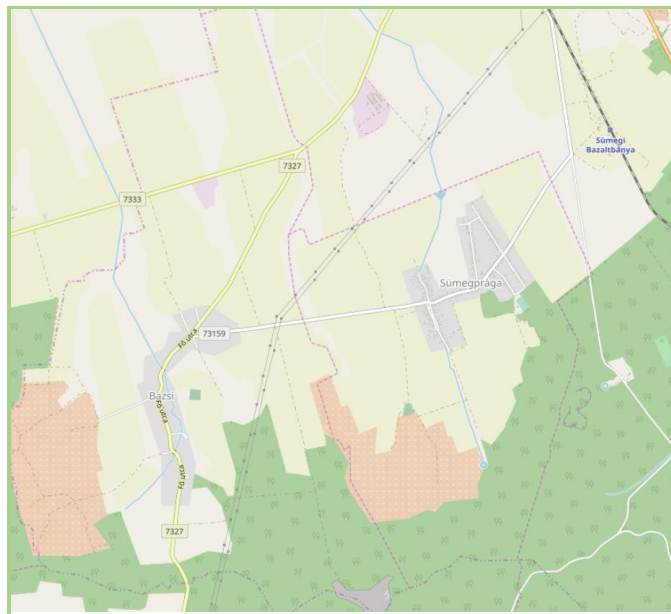

SÜMEGPRÁGA és BAZSI

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATOK:
HELYZETFELTÁRÁSI, HELYZETELEMZÉSI ÉS HELYZETÉRTÉKELÉSI
MUNKARÉSZEK

DOKUMENTÁCIÓJA

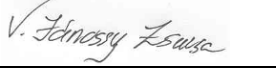
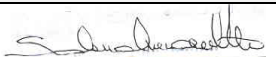

2019. március
átdolgozva: 2019. november

PESTTERV
PEST MEGYEI TERÜLET, TELEPÜLÉS, KÖRNYEZET
TERVEZŐ ÉS TANÁCSADÓ KFT.
BUDAPEST 1085, KŐFARAGÓ U. 9.
TEL.: 267-0508, 267-7078
E-MAIL: pestterv@pestterv.hu

TERVEZŐK NÉVSORA

SÜMEGPRÁGA ÉS BAZSI
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ

Szakterület	Tervezők	Jogosultság	aláírás
Településrendezés	Mátyás-Varga Eszter	okl. építészmérnök, településrendezési vezető tervező TT/1 01-4863 É 01-4863	
Településfejlesztés, társadalom, gazdaság	Károlyi János	okl. geográfus területrendezési vezető tervező TR-13-1017	
Zöldfelületek, táj- rendezés, táj- természet- és környezetvédelem	Burányi Endre	okl. táj- és kertépítészmérnök, területrendezési vezető tervező TR1-, TT/T-, TK- 01--5014	
Közlekedés	Közlekedés Kft Rhorer Ádám	TKö 01-3157 KÉ-K	
Közműellátás, hírközlés	KÉSZ Köz műtervező Kft. Hanczár Zsoltné Szolóczi Bálint	okl. gépészmérnök és városrendező mérnök MK-01-2418 TE-T, TH-T, TV-T	
Tervlap szerkesztés, grafika:	Vancsóné Jánossy Zsuzsanna		
	Munkatársak		
Kulturális örökségvédelem	Máté Zsuzsanna Batizi Zoltán Jankovics Norbert	építész, műemléki szakértő szakértői sz.: 21-0073; régész, régész szakértő szakértői sz.: 17-003; művészettörténész, műemléki szakértő, szakértői sz.: 21-0016;	
Településfejlesztés, térinformatika	Botos István Csaba		
Környezetrendezés	Ráski János		
Adatgyűjtés, feldolgozás	V. Szendrői Katalin		
Ügyvezető igazgató:	Schuchmann Péter	TR1-01-5068	

Ez a mű szerzői jogvédelem alatt álló alkotás.
Ezért a mű részben vagy egészben történő közzétevése, másolása vagy módosítása
kizárólag a PESTTERV Kft. engedélyének birtokában lehetséges.

PESTTERV

PEST MEGYEI TERÜLET, TELEPÜLÉS, KÖRNYEZET
TERVEZŐ ÉS TANÁCSADÓ KFT.
BUDAPEST 1085, KÖFARAGÓ U. 9.
TEL.: 267-0508, 267-7078
E-MAIL: pestterv@pestterv.hu

TARTALOMJEGYZÉK:

VIZSGÁLATI MUNKARÉSZEK	4
1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ	5
1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	5
1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	8
1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	16
1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	31
1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	32
1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	32
1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA.....	33
1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	39
1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA	40
1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE ...	42
1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	43
1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	43
1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA.....	53
1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA.....	55
1.15. KÖZLEKEDÉS	79
1.16. KÖZMŰVESÍTÉS.....	80
1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)	81
1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)	84
1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	88
1.20. TELEPÜLÉSI KLÍMA	90

VIZSGÁLATI MUNKARÉSZEK

BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK

Szerződés, munkaindítás

A településszerkezeti tervek, a helyi építési szabályzatok és szabályozási tervek felülvizsgálatát a 11 Veszprém megyei, Sümegi Járáshoz tartozó település Közös Önkormányzati Hivatalának megbízásából a PESTTERV Kft. a 2017-ben kötött tervezési szerződés alapján végzi.

A Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatalhoz tartozó települések vizsgálatát településcsoportonként dokumentáljuk, az egykori négy körjegyzőség szerinti bontásban. Ezek az alábbiak:

- Gógánfa, Zalagyömörő;
- Dabronc, Hetyefő; Megyer, Zalaerdőd;
- Ukk, Rigács, Zalameggyes;
- **Sümeprága és Bazsi.**

A településtervezési munka a szerződéskötést követően az adatbeszerzésekkel és ezek alapján a vizsgálatok elkészítésével indult 2018. tavaszán.

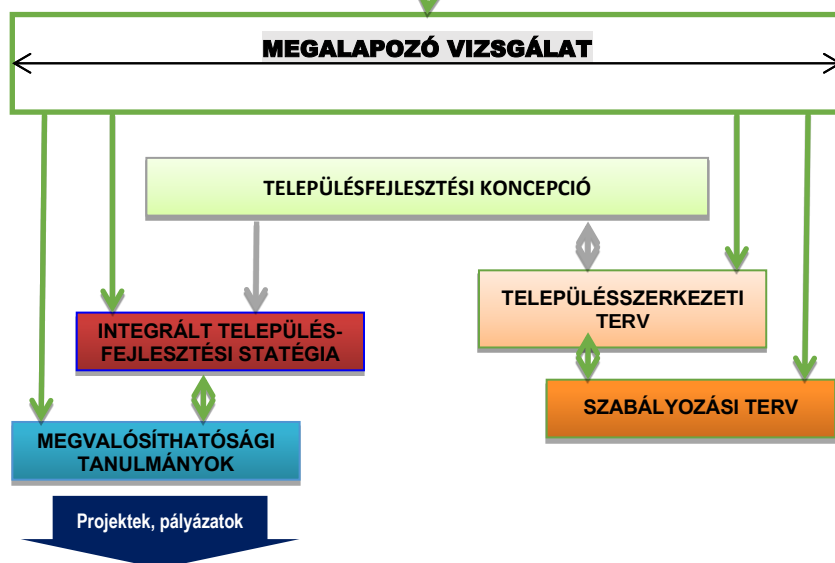
Jelen kötet Sümeprága és Bazsi vizsgálati anyagát tartalmazza.

Településrendezési tervezési feladatok

A tervezési feladat a hatályos településszerkezeti terv (továbbiakban: TSZT), a helyi építési szabályzat (továbbiakban: HÉSZ) és a szabályozási terv (továbbiakban: SZT) teljes körű felülvizsgálatának elkészítése. Ezzel összhangban a terv elkészítésének elsődleges célja az, hogy a többségében 2004-ben jóváhagyott jelenleg is hatályos tervek a megváltozott önkormányzati igényeknek és a 2013. január 1-je után hatályos jogszabályoknak megfelelő átfogó korszerűsítése, a módosított jogszabályi jelkulcsnak megfelelő átszerkesztése, továbbá az időközben felmerült tervmódosítási elképzelések beillesztése. Ennek révén létrejön egy új, aktualizált és korszerű tervdokumentáció.

A jogszabályi előírásokból, de a tervezési logikából is fakadóan a TSZT egy átfogó tervezési rendszer egyik eleme. A rendszer alapelemeit és azok egymásra épülését az alábbi ábra foglalja össze

A település fejlesztési és rendezési tervek rendszere:

A jelen dokumentumban található Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve mutatja be a települések térségi szerepkörét, társadalmi-gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét.

HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉSEK HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

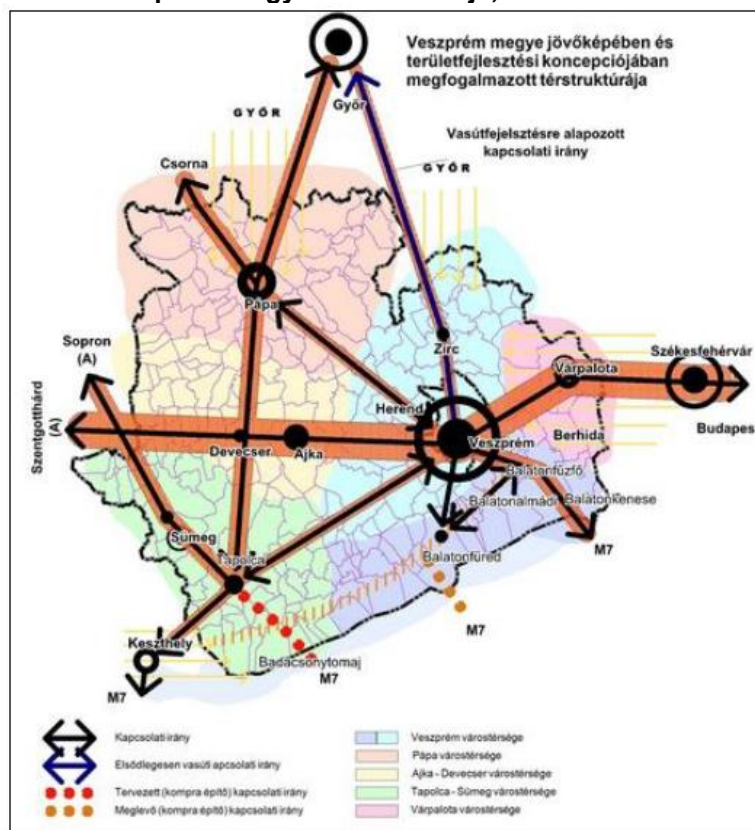
A két település a Közép-dunántúli Régióban, Veszprém megye nyugati szélén, a Bakony és Marcal-medence határán, a 7327 jelű összekötő út és a 73159 j. bekötőút mellett helyezkedik el. A települések déli és nyugati határa egyben Veszprém és Zala megyék határa is.

A Balaton északi partjától 25-30 km-re és Budapesttől ~180 km-re nyugatra fekvő kistelepülések a Sümegi járáshoz tartoznak, Sümegtől délnyugatra helyezkednek el.

A terület Budapest felől a 8. számú főútról vagy a 71. sz. főútról való leágazással érhető el, egyéb irányokból pedig a 84. sz. főúton keresztül, amely a településcsoporton áthalad és annak közúti közlekedési főtengele. Erre kapcsolódnak több csomóponton illetve útsatlakozással – közvetlenül vagy közvetve - az egyes községekbe vezető mellékutak.

A térség vasúton is elérhető a Balatonszentgyörgy–Tapolca–Ukk–Celldömölk és a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonalakon. Az ukki vasúti csomópont a terület súlypontjában található, több település saját vasúti megállóval rendelkezik.

Veszprém megye térstruktúrája, városhálózata

Forrás: Veszprém megye területfejlesztési koncepciója, 2013

A változatos tájat a szomszédos Keszthelyi-fennsík bazalt-hegyei teszik izgalmasabbá, kialakítva a jellegzetes Pannon-táji megjelenést. A változatos felszíni formák, állandó vízjárások, és a szubmediterrán mikroklima az őskor óta folyamatosan vonzották ide a megtelepedő embert.

A települések a járás Keszthelyi-hegységhez tartozó déli részén fekszik, felszíne, domborzata

domsági-hegyvidéki átmenetet képvisel, klímája mérsékelted nedves. A települések a hegylábán helyezkednek el, délről összefüggő erdők határolják. A földrajzi tájtagolás szerint itt ér véget a Bakonyi-hegység és kezdődik a lankás Zalai dombvidék.

Sümeprága és Bazsi regionális helyzetét illetően mindenekelőtt a Közép-dunántúli Régióhoz való tartozás a meghatározó, mivel azonban a Sümegi járás helyzete a térség földrajzi elhelyezkedését tekintve a régió nyugati-délnyugati végeit jelenti, Sümegprága és Bazsi a Nyugat-Dunántúlhoz is kötődik – nemcsak annak közelsége okán, hanem a települések egykori Zala megyéhez való tartozása miatt is. E kötődés többek közt a munkaerőpiacon is érzékelhető.

Ezen túlmenően Sümegprága és Bazsi a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet közvetlen szomszédságában elhelyezkedő község is. A Balaton és környéke Budapest mellett az ország turisztikailag leglátogatottabb területe, így a két községnek a Balatoni régióhoz fűződő kapcsolata egyértelmű előnyöket jelent a település számára. Érzékelhető viszont a Közép-dunántúli régió hatásának csökkenése is a településen.

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési időszakra való felkészülés idején *(az elmúlt években)* hazánkban alapvetően megváltoztak a terület- és településfejlesztés törvényi és szervezeti keretei. Az Országgyűlés 2014. január 3-án elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló határozatot, ezzel új irányt szabott az ország, a térségek és a települések fejlesztéséhez.

Az Országgyűlés döntése alapján a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 Konceptióban elfogadott alapelveket és stratégiai célkitűzéseket úgy a jogalkotásban, mint a szakpolitikai stratégia-és programalkotásban folyamatosan érvényre kell juttatni. Ebből következik, hogy az egyes települések tervezésénél is érvényesíteni kell *(az EU2020 Stratégiához is kapcsolódó, azzal összhangolt)* célkitűzéseket. *(Ezért indokolt – mintegy iránymutatásul - ezen országos célkitűzések számbavétele a 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégia megalapozó munkarészei között).*

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, valamint meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–20-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja, valamint az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU2020 Stratégiához illeszkedve hosszú távú jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg az ország egésze, valamint térségei illetve városai számára.

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a további tervezés – így az Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása és elfogadása - során is figyelembe veendő - horizontális szempontként határozta meg:

- a) a befogadás – a társadalmi felzárkózás támogatását,
- b) az esélyegyenlőség megteremtését, a nemzetiségi identitás erősítését,
- c) a fenntartható fejlődést– fenntartható növekedést,
- d) az értékmegőrzést és az intelligens növekedést;

A fejlesztési források felhasználásának NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban rögzített alapelvei:

- a) nemzeti fejlesztési célok és prioritások érvényesítése,
- b) a közpénzfelhasználás a közhasznú eredményezzen,
- c) partnerség és közösségi részvétel,
- d) foglalkoztatáshoz való hozzájárulás,
- e) a természeti erőforrások mennyiségi és minőségi megőrzése, a környezet állapotának és értékeinek megőrzése, javítása,
- f) a megtermelt értékek hasznosulása a helyi közösség javára, kedvezményezettség,
- g) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségek és települések fejlesztésére rendelkezésre álló forrásokat meghatározott támogatási szabályok alapján indokolt felhasználni,

h) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségekből és településekről benyújtott pályázatokat a pályázatok értékelése során a felzárkóztatás elősegítése érdekében indokolt esetben részesíteni

A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepció a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki.

- a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az átfogó célok megvalósulása érdekében specifikus és területi célkitűzések kerültek meghatározásra: A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, így a települések tervezése számára is kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat, amelyekre a középtávú–fókuszált– fejlesztési feladatok épülhetnek.

A szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:

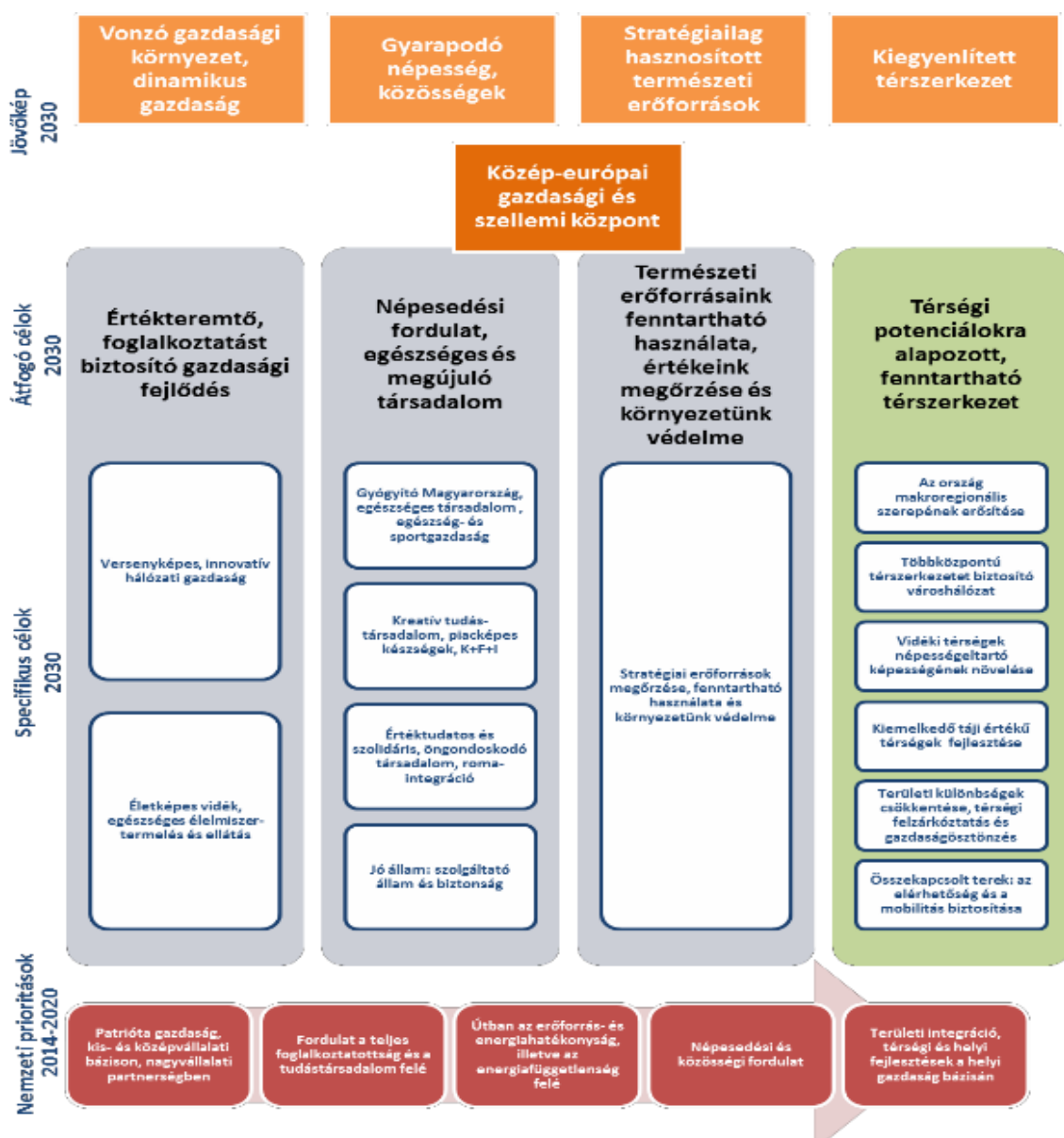
- a) versenyképes, innovatív gazdaság,
- b) gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- c) életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás,
- d) kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- e) értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- f) jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- g) stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme,

A területi specifikus célok, amelyek a településrendezési eszközök és a településfejlesztési koncepció tervezését is érintik:

- a vidéki térségek népességeltartó képességének növelése,
- a területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése,
- összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása.

A magyar fejlesztéspolitika elsődleges keretét az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikája, illetve a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszakban rendelkezésre álló uniós fejlesztési források képezik. A Koncepció a nemzeti szükségletekből és sajátosságokból kiindulva középtávon (2014–2020 között) kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, amelyek az ország hosszú távú céljainak megvalósulását szolgálhatják.

Az ország jövőképe és fejlesztési célrendszere a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban:

A településtervezés számára iránymutatóak azok a prioritások és fejlesztési tématerületek is, amelyeket a dokumentum a 2014-2020-as időszakra meghatároz.

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	- Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság - Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	- Foglalkoztatás növelése - Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	- Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás - Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	- Befogadó és gyarapodó társadalom - Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	- Területi integráció, területfejlesztés - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek - Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben - Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

/az ábrák forrása: "Nemzeti Fejlesztés 2030"/

A város-vidék együttműködést érvényesítő várostérség fejlesztés NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban meghatározott szempontjai, amelyeknek érvényt kell szerezni az egyes települések tervezése során:

- Teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének.
- A városi fejlesztések is a térség egészének javát szolgálják, az erőforrások települések közötti funkcionális és harmonikus elosztásával. Mindez dedikált forráskereteken, térségi együttműködésben kialakított helyi- térségi projektsomagok vagy programok formájában nyilvánulhat meg, különösen az uniós fejlesztési források felhasználásakor
- A nagyobb városainkban – különösen a húszezer fő feletti városainkban – külön erőforrásokat kell fordítani a városi központok fejlesztését szolgáló sajátos akciókra is
- Ugyanakkor kialakítandók a vidékies települések sajátosságainak megfelelő fejlesztések is, és a kettőnek szinergiában kell lennie egymással.
- A várostérségek fejlesztéseit központilag orientálni kell, összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel. Fontos, hogy e tárgykör sokszínű legyen, lehetőséget adva a komplex és integrált megközelítések alkalmazására, kiterjedve a települési infrastruktúrára, a közösségi és közúti közlekedésre, a gazdaságra és helyi gazdaságra, a foglalkoztatásra, a közszolgáltatásra, a társadalmi felzárkózásra, a tudatformálásra vagy akár a képzésekre.
- Minden területi alapú tematikus fejlesztés esetében törekedni kell arra, hogy a beavatkozás terei itt is egy vagy több várostérségből épüljenek fel (pl. a területpolitika vagy egyes ágazati politikák kiemelt térségei). Így válhat a fejlesztések területi „építőelemévé”e valós helyi szintű térszerveződés.

- Együtt-tervezés: nemcsak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében (ld. terület- településrendezési- és településfejlesztési tervezés, helyi adópolitika) is a térségi, a várost és vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet és gyakorlatot kell alkalmazni.
- Törekedni kell a természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiailag értékes területek közti kapcsolatok erősítésére.

Stratégiai várostérség-fejlesztés követelményei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentum szerint:

- Nemzeti szinten összehangolt, reális adottságokra alapozott, városgazdasági szempontokat is integráló várostérség fejlesztési, és különösen várostérségi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása szükséges a nemzetgazdasági növekedés élénkítése érdekében
- Olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő integrált stratégiai szemléletet képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszereket alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival.

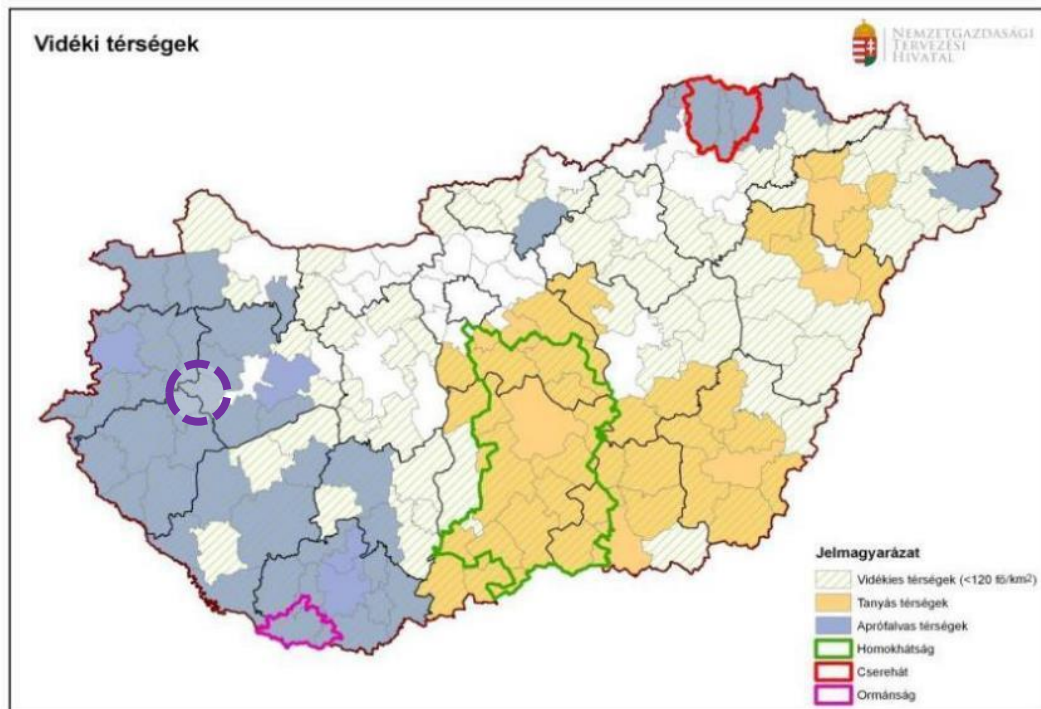
A NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentumban a „sikeres város” stratégiájának alapelemei iránymutatóak Tapolca településfejlesztési koncepciója és településrendezési eszközei kidolgozása során is.

A város-vidék együttműködést érvényesítő várostérség fejlesztés NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 koncepcióban meghatározott szempontjai, amelyeknek érvényt kell szerezni az egyes települések tervezése során:

- Teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének.
- A városi fejlesztések is a térség egészének javát szolgálják, az erőforrások települések közötti funkcionális és harmonikus elosztásával. Mindez dedikált forráskereteken, térségi együttműködésben kialakított helyi- térségi projektcsomagok vagy programok formájában nyilvánulhat meg, különösen az uniós fejlesztési források felhasználásakor
- A nagyobb városainkban – különösen a húszezer fő feletti városainkban– külön erőforrásokat kell fordítani a városi központok fejlesztését szolgáló sajátos akciókra is
- Ugyanakkor kialakítandók a vidékies települések sajátosságainak megfelelő fejlesztések is, és a kettőnek szinergiában kell lennie egymással.
- A várostérségek fejlesztéseit központilag orientálni kell, összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel. Fontos, hogy e tárgykör sokszínű legyen, lehetőséget adva a komplex és integrált megközelítések alkalmazására, kiterjedve a települési infrastruktúrára, a közösségi és közúti közlekedésre, a gazdaságra és helyi gazdaságra, a foglalkoztatásra, a közszolgáltatásra, a társadalmi felzárkózásra, a tudatformálásra vagy akár a képzésekre.
- Minden területi alapú tematikus fejlesztés esetében törekedni kell arra, hogy a beavatkozás terei itt is egy vagy több várostérségből épüljenek fel (pl. a területpolitika vagy egyes ágazati politikák kiemelt térségei). Így válhat a fejlesztések területi „építőelemévé”e valós helyi szintű térszerveződés.
- Együtt-tervezés: nemcsak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében (ld. terület- településrendezési- és településfejlesztési tervezés, helyi adópolitika) is a térségi, a várost és vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet és gyakorlatot kell alkalmazni.
- Törekedni kell a természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiailag értékes területek közti kapcsolatok erősítésére.

Stratégiai várostérség-fejlesztés követelményei a NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 dokumentum szerint:

- Nemzeti szinten összehangolt, reális adottságokra alapozott, városgazdasági szempontokat is integráló várostérség fejlesztési, és különösen várostérségi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása szükséges a nemzetgazdasági növekedés élénkítése érdekében
- Olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő integrált stratégiai szemléletet képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszereket alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival.

Vidéki térségek meghatározásán belül a dokumentum kitér az *Aprófalvas térségek* fejlesztését szolgáló fejlesztéspolitikai feladatok meghatározására is. Jelen tervezési terület is ebbe a kategóriába tartozik, amint ezt a fenti országos ábra is szemlélteti.

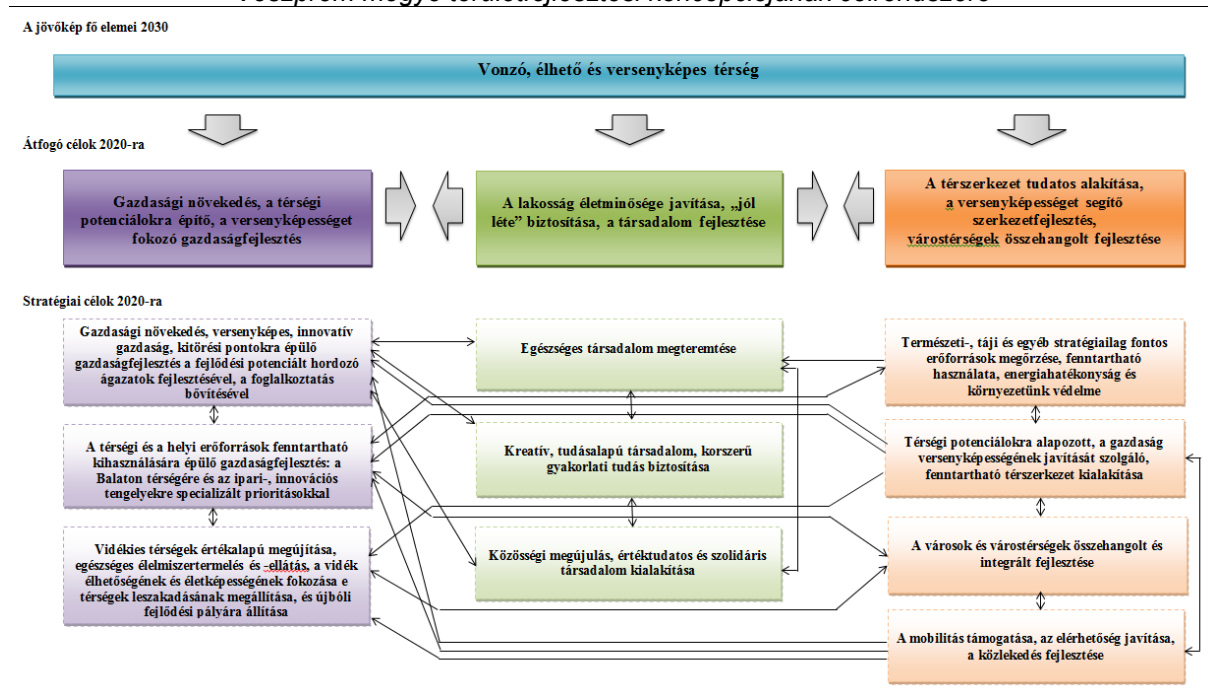
A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum „Az életképes vidék – vidékfejlesztési prioritás”-ban meghatározott fejlesztéspolitikai feladatok:

- Vidéki foglalkoztatás növelése.
- Város-vidék kapcsolatok helyreállítása.
- A vidék gazdaságának több lábra állítása, helyi, térségi gazdasági autonómia erősítése. Gazdaságfejlesztési műhelyek, szervezet- és kapcsolatrendszer kialakítása, erősítése.
- A helyi termelés, feldolgozás és fogyasztás összehangolása, a gazdasági tevékenységek, tranzakciók térségen belül tartása.
- A vidéki népesség egészségügyi ellátásának fejlesztése.
- A vidéki települések, falvak közösségi szolgáltatásainak erősítése
- A vidéki települések infrastrukturális fejlesztése, elérhetőség-javítás.
- A vidék kulturális és épített örökségének megőrzése, helyreállítása, fenntartható fejlesztése, a turizmusba való bekapcsolása.
- A vidékfejlesztés szellemi, szemléleti, kulturális megalapozása, tudásátadás.
- A vidékfejlesztés képzési, szakmai bázisainak kialakítása, erősítése.
- Fontos a helyi termelés, feldolgozás és értékesítés összehangolására ösztönző rendszer kidolgozása. Lényeges a helyben termelt áruk és szolgáltatások helyi értékesítése adóvonzatainak átgondolása, erős csökkentése, esetleg adómentesség tétele, továbbá a bürokrácia terheinek mérséklése.
- A civil szervezetek és az önkormányzatok kapcsolatainak erősítése, feladatátvállalások ösztönzése.
- A föld és birtokpolitika rendezése.
- A vidékfejlesztés támogatási rendszerének összehangolása (hazai és EU-s források), hogy a lehetséges sinergiák egymást erősítsék.

VESZPRÉM MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Veszprém megye fejlesztésének átfogó céljai, valamint azok elérését szolgáló stratégiai fejlesztési célkitűzések szorosan kapcsolódnak a „Nemzeti Fejlesztés 2020” dokumentumban meghatározott fenti országos célrendszerhez, mivel az országosan kitűzött célok elérése Veszprém megye érdekeit is jól szolgálják.

Veszprém megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere

forrás: Veszprém megye területfejlesztési koncepciója

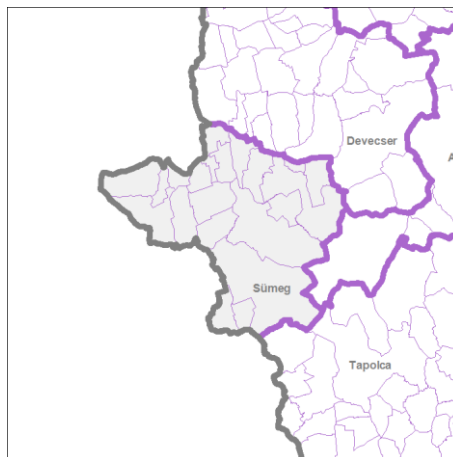
A megyei területfejlesztési koncepció készítése időben megelőzte a Balaton térség fejlesztési koncepciójának készítését (a megyei koncepció 2015-ös részleges felülvizsgálata kizárólag a humánfejlesztéspolitikai célokkal történő kiegészítésre szorítkozott). Ezért a megyei területfejlesztési koncepció a Balaton térségre korábban készült, 2007-es területfejlesztési koncepció céljait vette át, amit fenti okokból itt most nem ismertetünk. A megyei fejlesztési koncepció térséget érintő céljai a következőkben foglalhatók össze:

Veszprém megye fejlesztési koncepciója megerősíti a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumnak a térség fejlesztésére vonatkozó sajátos célkitűzéseit és további célkitűzésekkel egészíti ki. Ezekhez a sajátos megyei célkitűzésekhez Sümeg térsége is kapcsolódhat.

A megyei koncepció Sümegi járásra vonatkozó célkitűzései az alábbiak:

Sümeg várostérsége

Veszprém megye egyik legkisebb egysége, ahol a megye területének 6,6%-án él a lakosság 4,4%-a, 16 ezer fő. Népessége átlagot meghaladó mértékben csökken. Hátrányos helyzetű, kiemelkedő adottságokkal nem, de jelenős turisztikai vonzerővel bíró agrártérség, ahol érződik Zala megyéből (Zalaegerszeg, Jánosháza és Sárvár) Vas megyéből pedig Jánosháza gazdasági kisugárzása (elsősorban a foglalkoztatásban). A ténylegesen egységet alkotó települések köre (a járás területén túl) kiterjed Zala megye területén a megyehatárszéli Zalaszántó Sümegcsehi, Mihályfa, Vas megye területén pedig Nyírad településekre. Sümeg és Tapolca ikervárosok. Térségük együttesen képez funkcionális várostérséget a Balaton nyugati kapujában. Sümeg műemlékváros (barokk város).

Sümege várostérségéhez (járáshoz) tartozó települések: Sümege térség(járás) központ, Bazsi Bodorfa Csabrendek Dabronc Gógánfa Gyepükaján Hetyefő Hosztót Káptalanfa Megyer Nemeshany Rigács Sümegprága Szentimrefalva Ukk Veszprémgalsa Zalaerdőd Zalagyömörő Zalameggyes Zalaszegvár.

Fejlesztési célok

Térségi együttműködés jobb térségi pozíciók elérése érdekében

- A testvérvárosi együttműködés erősítése, az egymástól mindössze 18 km-re fekvő két város (Sümege és Tapolca) közös várostérségként való együtt pozicionálása, összehangolt fejlesztése érdekében.

A térség gazdaságának fejlesztése

- Befektetők térségbe vonzása, a munkahelyteremtés támogatása a népességmegtartó képesség erősítése.
- A népesség *(kiemelten a fiatalok és középkorúak)* képzettségének emelése olyan irányokban, amelyben lehetőség van a helyben (illetve a térségben) való foglalkoztatásra. A képzett munkaerő helyben tartása.
- Stratégiai ágazatként a környezetipar támogatása és fejlesztése, ökoparkok létrehozása *(hulladékok feldolgozása, építési törmelékek feldolgozása, az összegyűjtött üveg újrahasznosításával összefüggő gazdasági fejlesztések és technológiában rejlő lehetőségek kihasználása.)*
- A víz, az élelmiszer és a megújuló energiaforrások a térség gazdasági fejlődésének alapjai
- Mezőgazdálkodási termék-utak kidolgozása, ehhez kapcsolódóan az élelmiszer feldolgozás. Konzervgyár.
- Ivóvíz palackozás fejlesztése *(a zalaszentgróti ásványvíz ivóvízként való hasznosítása)*
- Az ökogazdálkodás támogatása és elterjesztése *(a helyben termelés, a feldolgozás, az értékesítést segítő szövetkezési formák támogatása a helyi piacokon túlmenően a regionális piacok szolgálatában)*
- Az erdővagyon + az élelmiszertermelésen felül megtermelhető biomassa hasznosítása *(a térségben felmért potenciálok és lehetőségek többirányú hasznosításával)*
- Kézimunka-igényes termékek előállításának támogatása, kézműipar bővítése a családok megélhetésének támogatására
- A gazdasági terület bővítése Sümegen, új vállalkozások letelepítése érdekében

Turizmus fejlesztése:

- A kiváló termálvíz hasznosítása *(a strand továbbfejlesztése, közintézmények termálvízzel fűtése)*
- A Tapolca-Sümege-Hévíz-Keszthely turisztikai együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználása, az attrakciók térségi rendszerbe szervezése
- Térségi koncepció készítése a falusi turizmus fejlesztésére *(a falusi vendégfogadás kapacitásainak bővítésére, a meglévő szálláshelyek minőségének és szolgáltatásainak bővítésére, térségi rendezvények összehangolására)*
- Lovasturizmus
- A vallási turizmus fejlesztése *(Sümege, Zalaszentgrót, Rigács)*
- A vadászturizmus fejlesztése minőségi szálláshelyek kialakításával, a kastélyok és a kúriák hasznosítása

Tér szerkezet fejlesztése

- a 77-es út országos főúttá fejlesztése
- a 83-as és a 84-es fejlesztése
- a Balaton megközelítésének javítása
- a megyehatárokat átlépő mellékutak fejlesztése a térség átjárhatóságának (a munkahelyek elérhetőségének javítása érdekében)
- Kerékpárutak bővítése *(kiemelten Sümege és Tapolca között)*

Települések fejlesztése

- A műemlékek felújítása, a püspöki palota belső felújítása a hasznosítás, rendezvények tartása érdekében
- Templomok korszerűsítése, felújítása
- Városrehabilitáció keretében a térrendszerek megújítása a buszpályaudvar helyett köztér

kialakítása

Környezetfejlesztés

- Az alternatív energiaforrások felhasználásának támogatása (napenergia és termálvíz hasznosítás)
- Klímaváltozásra való felkészülés (erdőterületek bővítése, alternatív energiaforrások hasznosítása)
- A karsztvízkészlet kiemelt védelme és hasznosítása, az ivóvíz javítási program folytatása
- A vízrendezés, a lezúduló vizek visszatartása, víztározók létesítése

1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

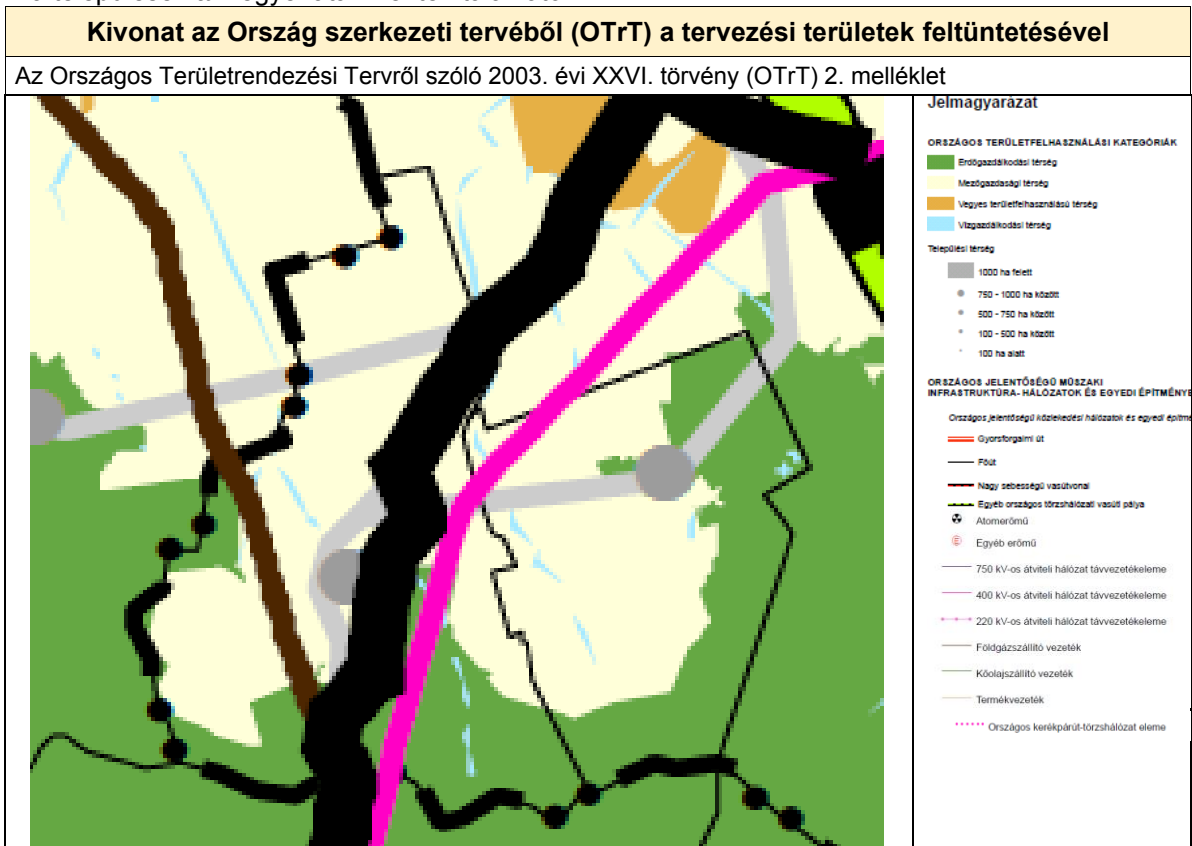
A település területét az alábbi területrendezési tervek érintik:

- A 2003. évi (2008-ban, majd 2013-ban módosított) XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről (továbbiakban: OTrT)
- Veszprém megye Területrendezési Terve (2012.).
(megjegyzés: az érintett területrendezési tervek aktuális felülvizsgálata folyamatban van)

OTrT

A magasabb rendű hatályos tervek közül az OTrT kötelező előírásainak lényegesebb elemei a következők, a vizsgált területre nézve:

- a beépített területek elvileg a *települési térségbe* tartoznak, de a kistelepülések belterülete csak kör-szimbólumként jelenik meg a térszerkezeti terven.
- a be nem épített területek a mezőgazdasági, az erdőgazdálkodási és a vegyes területfelhasználású térségbe tartoznak.
- a térséget a közlekedési főhálózat elemei közül érinti a 84. sz. főút és az egyéb országos törzshálózati vasúti pálya elemei;
- az országos közműhálózatok közül pedig a 400 kV-os távvezeték hálózat és egy nagynyomású földgázszállító vezeték
- a települések a megyehatár mentén találhatók:

AZ ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	
TELEPÜLÉSI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 33. <i>települési térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépített és beépítésre szánt területek tartoznak, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: d) a települési térséget legalább 75%-ban települési térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;	
VEGYES TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 39. <i>vegyes területfelhasználású térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, ahol a mezőgazdaságnak és erdőgazdaságnak egyaránt meghatározó szerepe van, és a mezőgazdasági területek és erdőterületek mozaikossága jellemző, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy vegyes területfelhasználású térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető	
ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 6. <i>erdőgazdálkodási térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe olyan meglévő erdőterületek és erdőtelepítésre alkalmas területek tartoznak, amelyeknek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból is szükséges vagy indokolt, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni; 7. § (1) Az Országos Erdőállomány Adattár szerint erdőterületnek minősülő területet a településrendezési eszközökben legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni. (2) A közlekedési, az elektronikus hírközlési, továbbá az energetikai vonalas infrastruktúra-hálózatok erdőterületen áthaladó szakaszai mellett csak a forgalom lebonyolítását és biztonságát, az elektronikus hírközlés működését, illetve a villamos energia és más energiahordozók továbbítását közvetlenül szolgáló építmények helyezhetők el.	
MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTTr előírások: <i>(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)</i> 2. § E törvény alkalmazásában: 18. <i>mezőgazdasági térség:</i> országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelyben elsősorban mezőgazdasági művelés alatt álló területek találhatók, 6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: b) a mezőgazdasági térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni; (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni: b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki; 8. § (1) Borvidéki település szőlő termőhelyi katasztere I–II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető. (2) Az Országos Gyümölcs Termőhelyi kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.	

VÍZGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG**A területfelhasználási kategóriára vonatkozó OTrT előírások:**

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

31/A. § (1) E törvénynek az egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCXXIX. törvénnyel (a továbbiakban: MTv.) megállapított rendelkezéseivel a megyei területrendezési terveket 2015. december 31-ig összhangba kell hozni.

c) a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvényben (a továbbiakban: BATrT.) megállapított térségi területfelhasználási kategóriákon belül

cb) a vízgazdálkodási térség vonatkozásában az e törvénynek az MTv.-vel megállapított 6. § (2) bekezdés e) pontjának előírását kell alkalmazni,

2. § E törvény alkalmazásában:

43. vízgazdálkodási térség: országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország felszíni vízrajzi hálózata (vízfolyások és tavak) és parti sávja tartozik.

6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

e) a vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni;

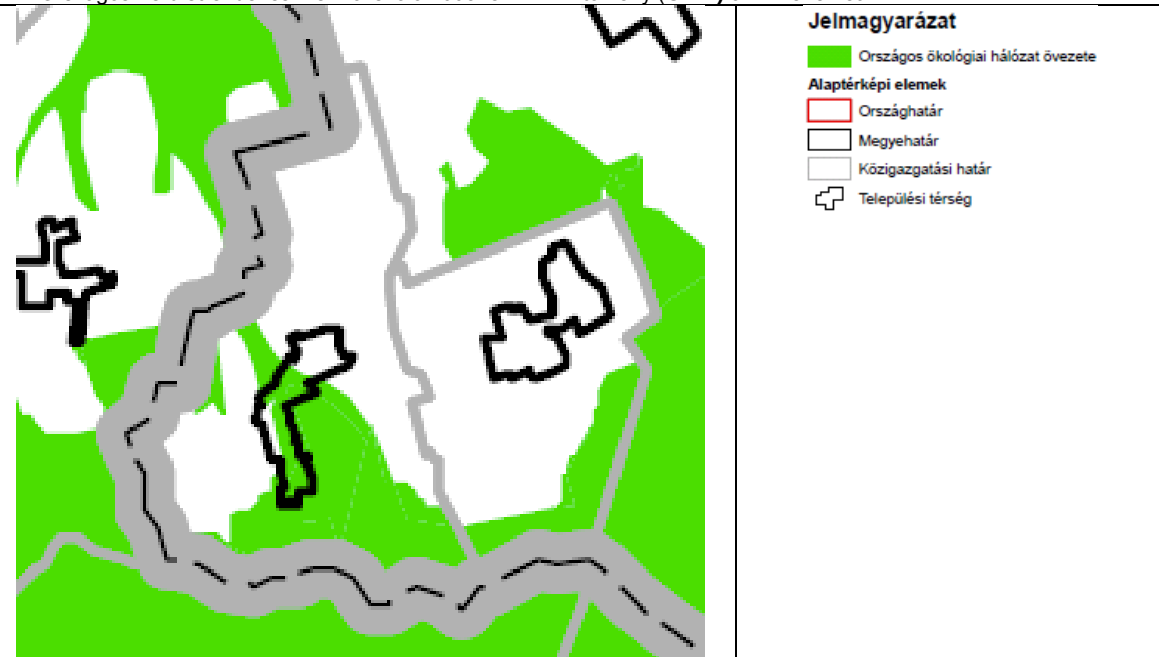
(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;

Országos Területrendezési Terv övezeti érintettségei és a vonatkozó előírások

1. Országos ökológiai hálózat övezete

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 3/1. melléklet

Országos ökológiai hálózat övezete

– Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

24. országos ökológiai hálózat: országos területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek,

13. §(1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.

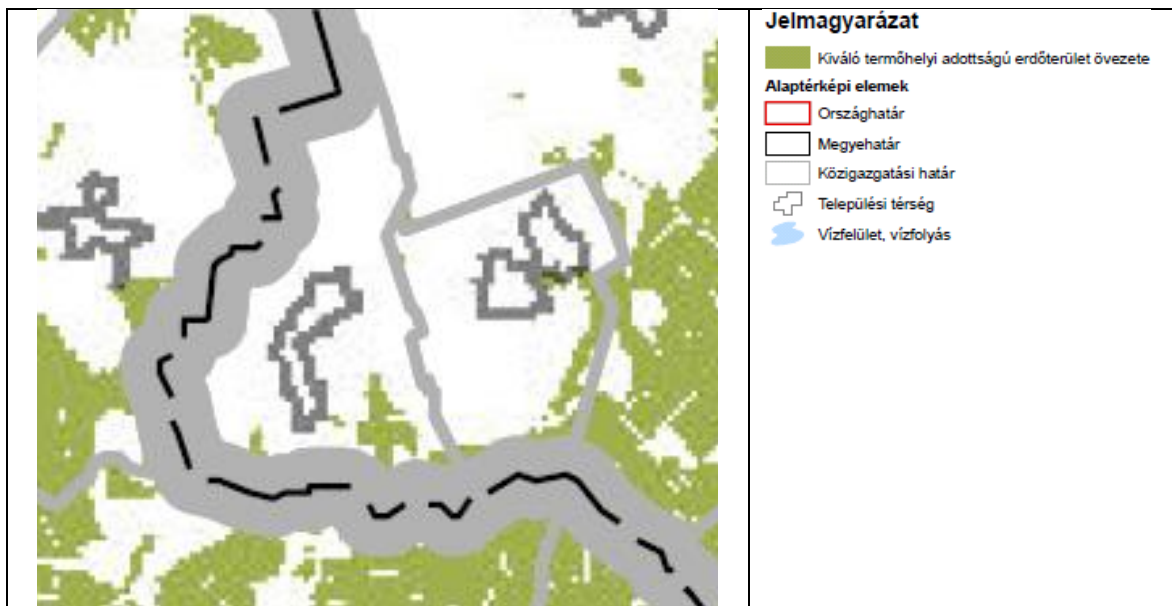
– Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:

(a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

17. magterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy

17. §(1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha: a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja. (2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése. (4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el. (6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet. ökológiai folyosó övezete – Az övezetre vonatkozó OTTrT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 26. ökológiai folyosó: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan terület – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, puffterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására, 18. §(1) Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha: a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja. (2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése. (4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el. (5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet. puffer terület övezete – Az övezetre vonatkozó OTTrT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 27. pufferterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek, 19. § Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti. 13. §(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.	
2. Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete	Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTTrT) 3/4. melléklet
kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete – Az övezetre vonatkozó OTTrT előírások: (a 2014. január 1-én hatályba lépett módosítások szerint) 2. § E törvény alkalmazásában: 15. kiváló termőhelyi adottságú erdőterület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az őshonos fajokból álló erdőtürsulások fenntartására leginkább alkalmas és az erdő hármass rendeltetését – védelmi, gazdasági, közjóléti – egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek tartoznak, 14. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. (2) Az övezetben külszíni bányateleket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.	

3. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 3/3. melléklet

tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

– Az övezetre vonatkozó OTrT előírások:(a 2015. január 1-én hatályba lépő módosítások szerint)

2. § E törvény alkalmazásában:

32a.tájképi egység: tájban előforduló és vizuálisan összetartozónak tekinthető természetes és antropogén tájelemek együttese, amely a látvány szempontjából meghatározott karakterrel jellemezhető,

32b.tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak,

14/A.§(1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a területi tervben, valamint a településrendezési eszköz alátámasztó javaslata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegységeit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(3) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatnak meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

(4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

(5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a

tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

Az Országos Területrendezési Terv további térségi övezetei nem érintik a két települést.

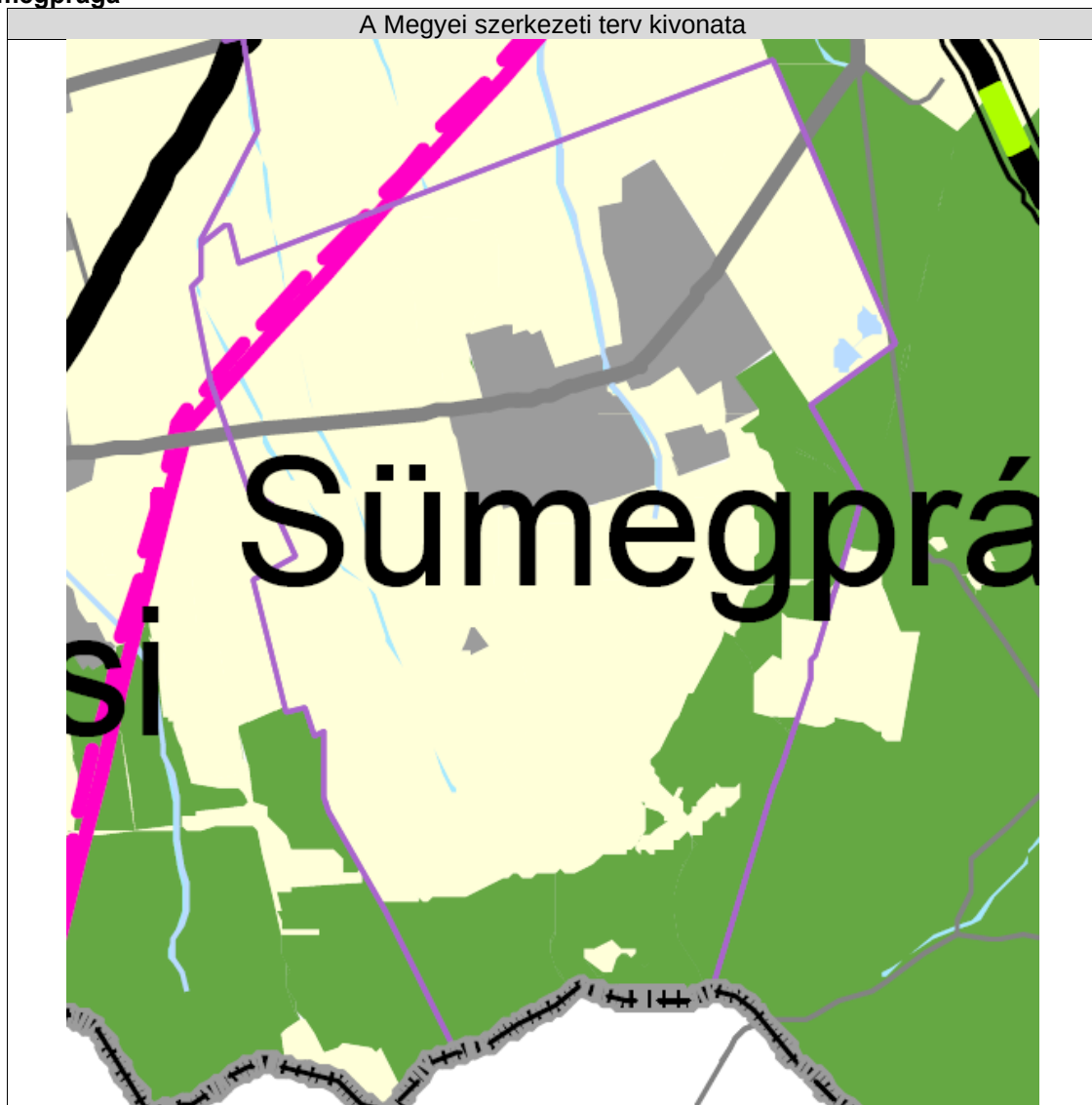
A tervezés során vizsgálni kell az OTrT 8. § (1) és (2) bekezdéseiben rögzített követelmény érvényesülését. Ennek szövege a következő: „(1) Borvidéki település szőlő termőhelyi katasztere I–II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.

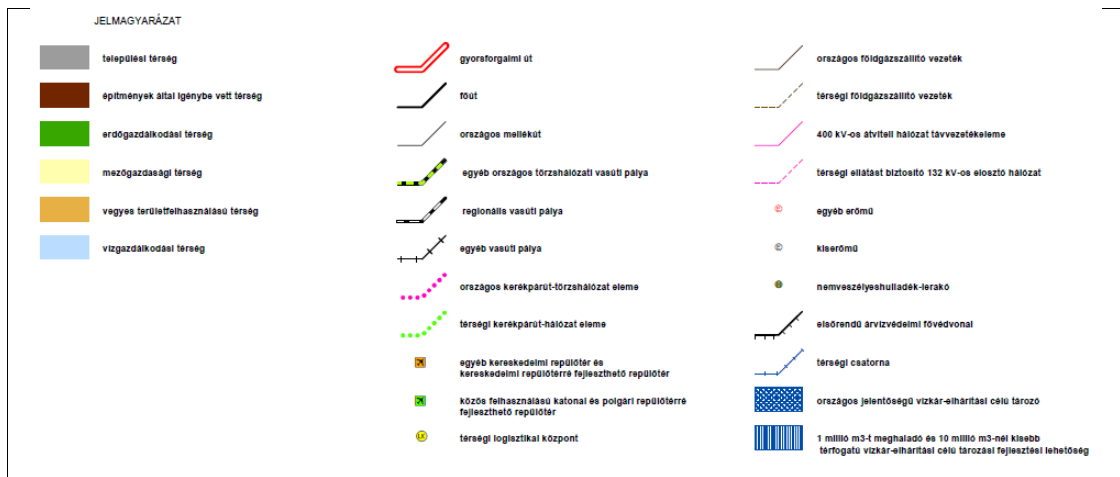
(2) Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.”

A tervezési terület nem tartozik az országos szőlő- és gyümölcs-termőhely kataszter területei közé, valamint nem történik-e itt új beépítésre szánt terület kijelölése.

Veszprém Megye Területrendezési Terve (VmTrT)

Sümeprága

A Térségi Szerkezeti Terv szerint meghatározott megyei területfelhasználási kategóriák:

Térségi terület-felhasználási kategória	területnagyság (ha)	területi megoszlás (%)
hagyományosan vidéki települési térség	69,38	12,0
erdőgazdálkodási térség	336,60	58,2
mezőgazdasági térség	171,12	29,6
vízgazdálkodási térség	1,35	0,2
Számított terület összesen	578,45	100

A VMTrT Szerkezeti Terv területi mérlege Sümegprágát érintően:					
Átsorolható ebből a kategóriából	mérete	Erre a célra	Lehetséges területnagyság (ha)	Jelen tervmódosítás során igénybevett területek (ha)	További igénybe vehető területek (ha)
Hagyományosan vidéki települési térség	69,38	bármely települési területfelhasználási egységbe	110,022		110,022
Erdőgazdálkodási térség	336,60	- erdőterület, illetve természetközeli terület (75%)	legalább 252,45		legalább: 252,45
		- bármely települési területfelhasználási egység	legfeljebb 84,15		legfeljebb: 84,15
Mezőgazdasági térség	171,12	- mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület (85%)	legalább 145,45		legalább: 145,45
		- bármely települési területfelhasználási egység	legfeljebb 25,67		legfeljebb: 25,67
Vízgazdálkodási térség	1,35	mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe (85%)	legalább 1,147		legalább 1,147
		- bármely települési területfelhasználási egység	legfeljebb 0,202		legfeljebb 0,202
Igazgatási terület összesen:	578,45				

A térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó előírások

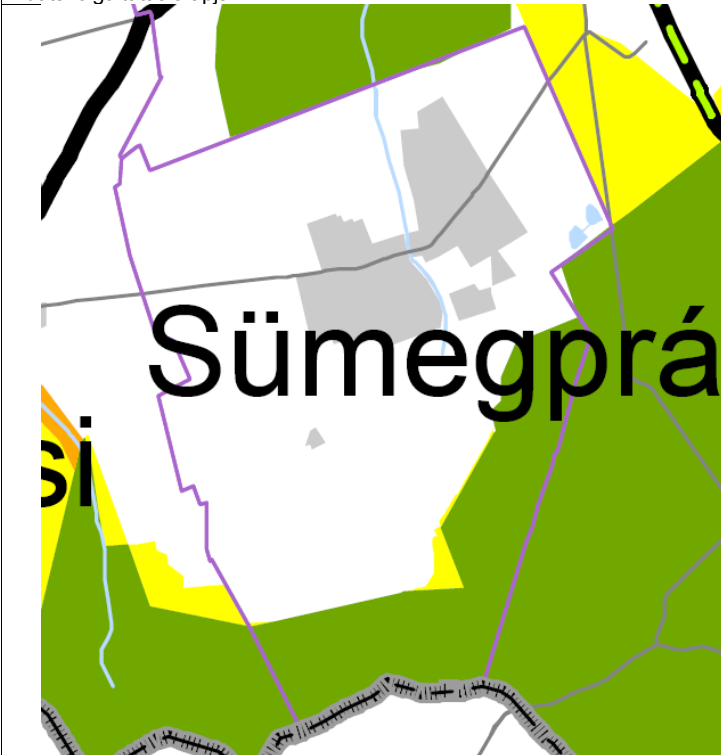
6.§ (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése

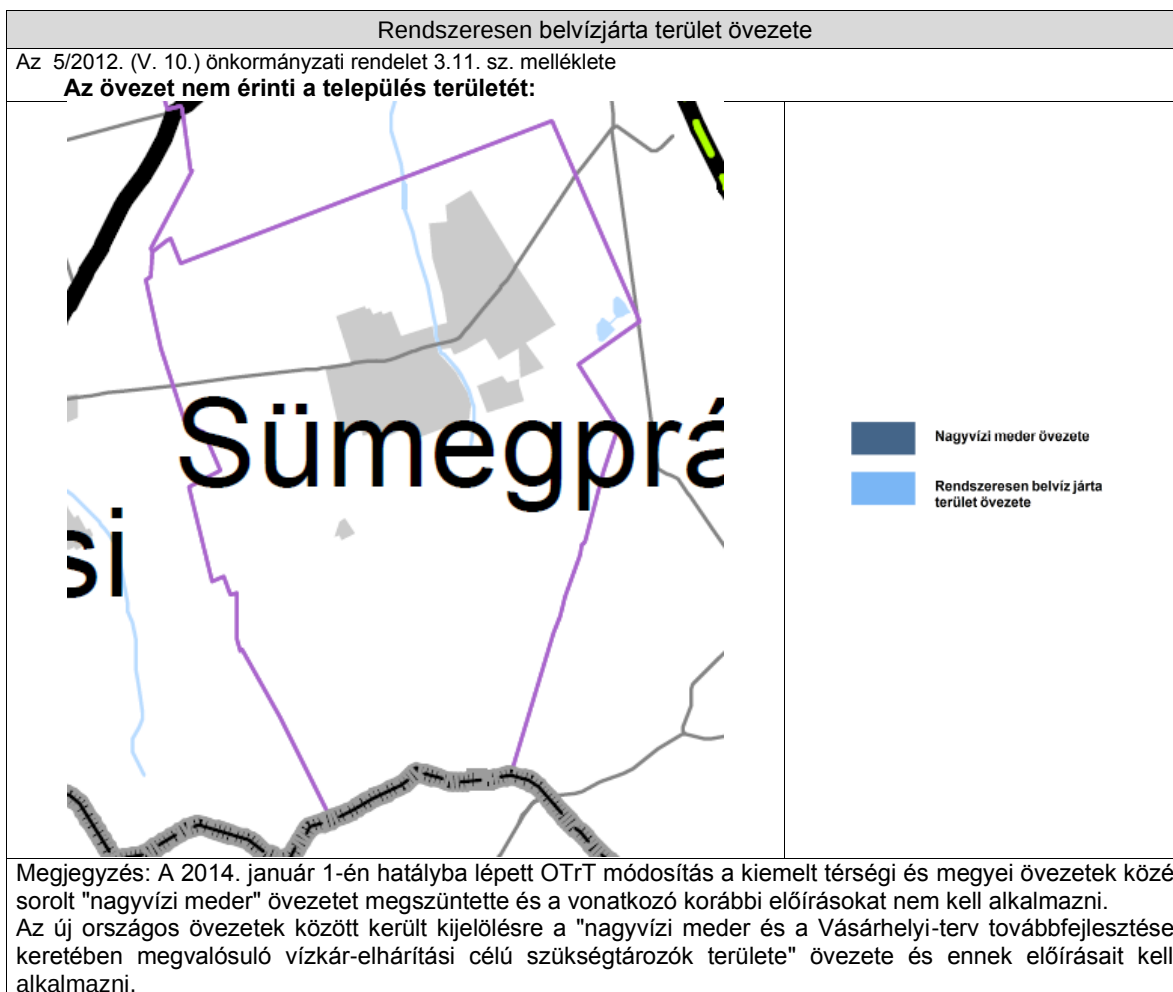
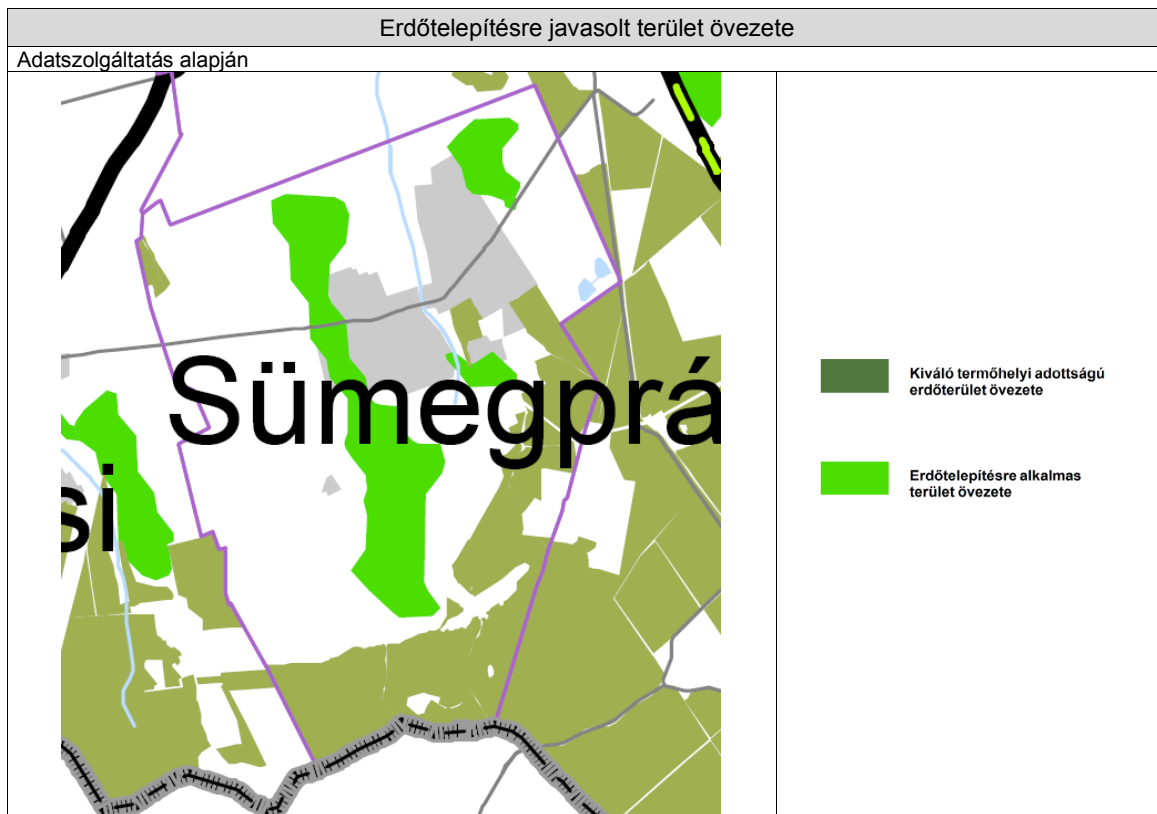
során a következő szabályokat kell alkalmazni:

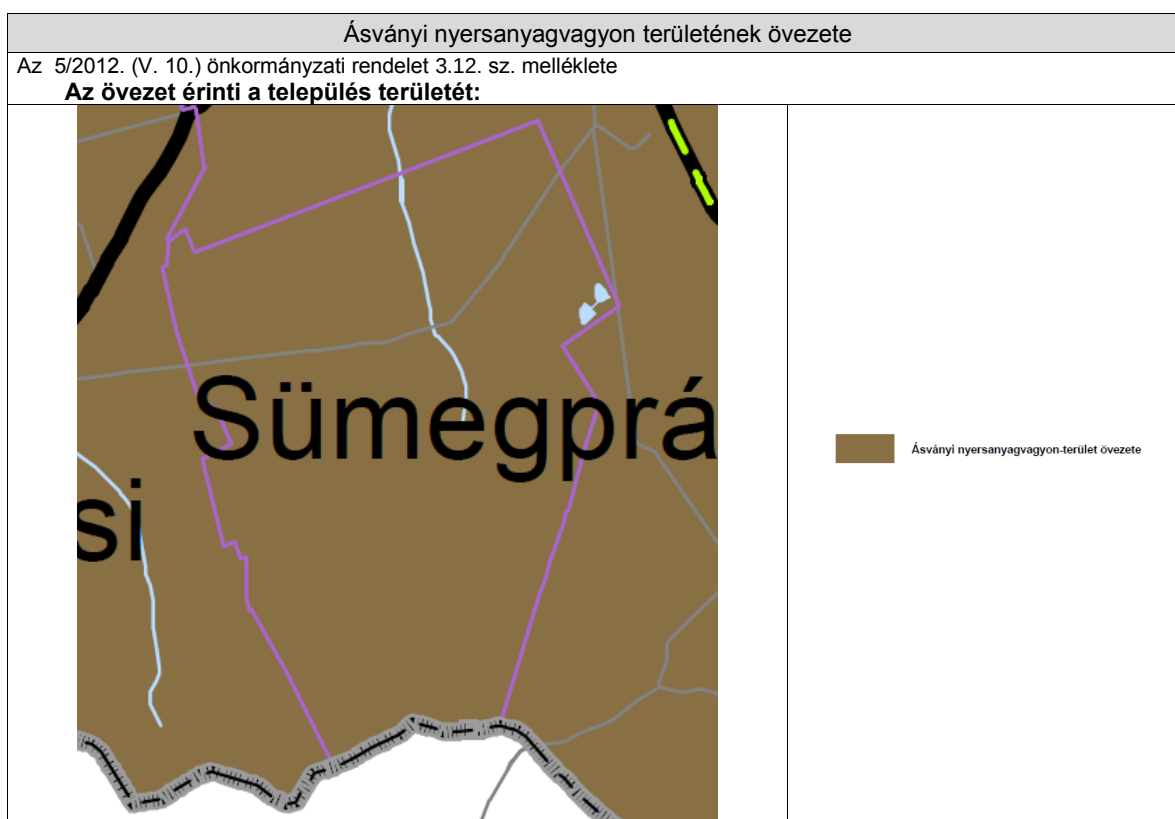
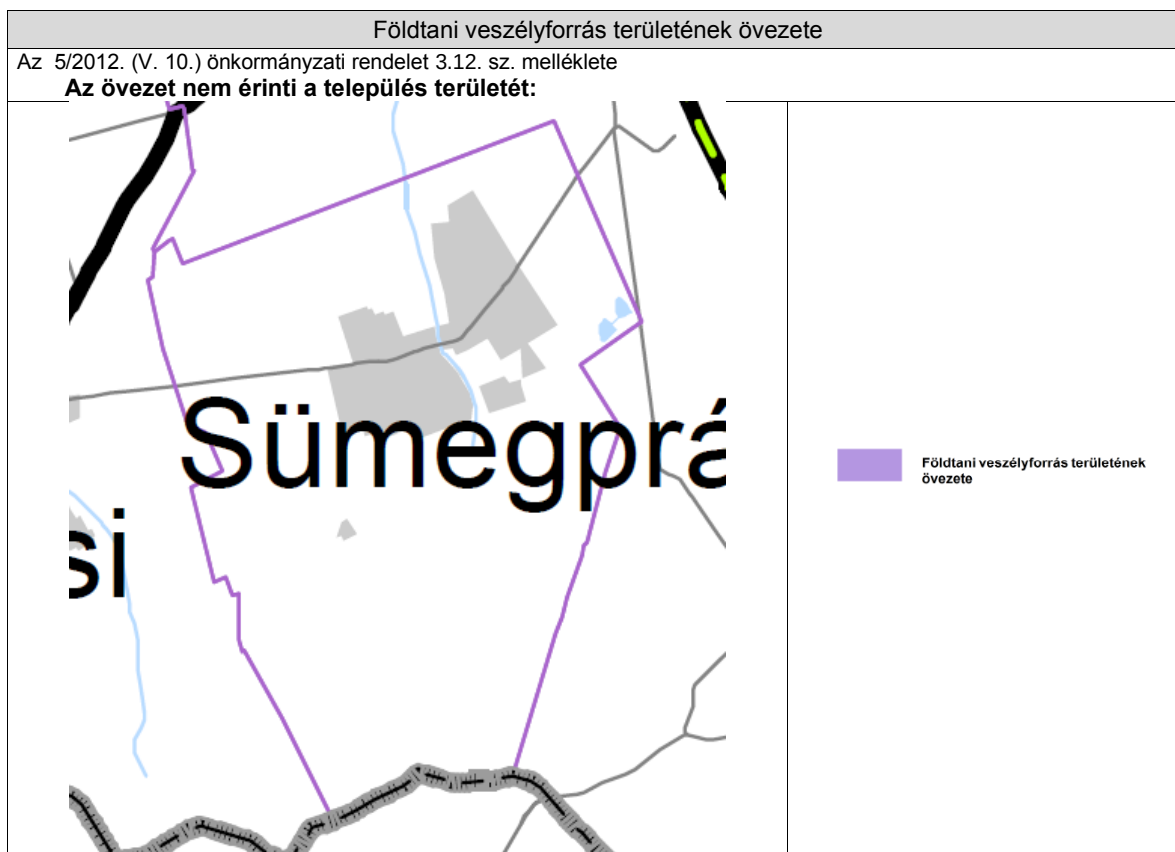
- a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;
- c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető;
- d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- f) az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

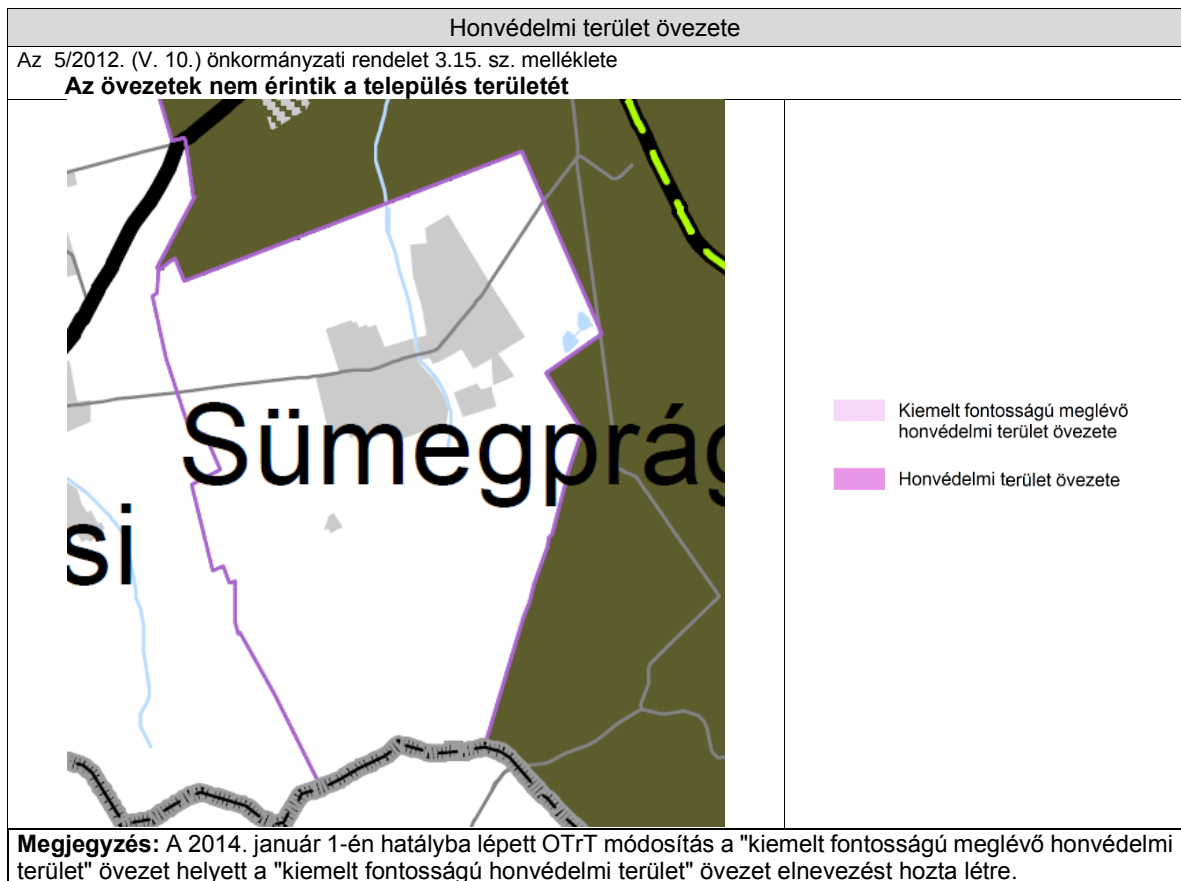
A VMTrT övezetei és az övezetekre vonatkozó előírások**Magterület, ökológiai folyosó, puffterület övezete**

Adatszolgáltatás alapján

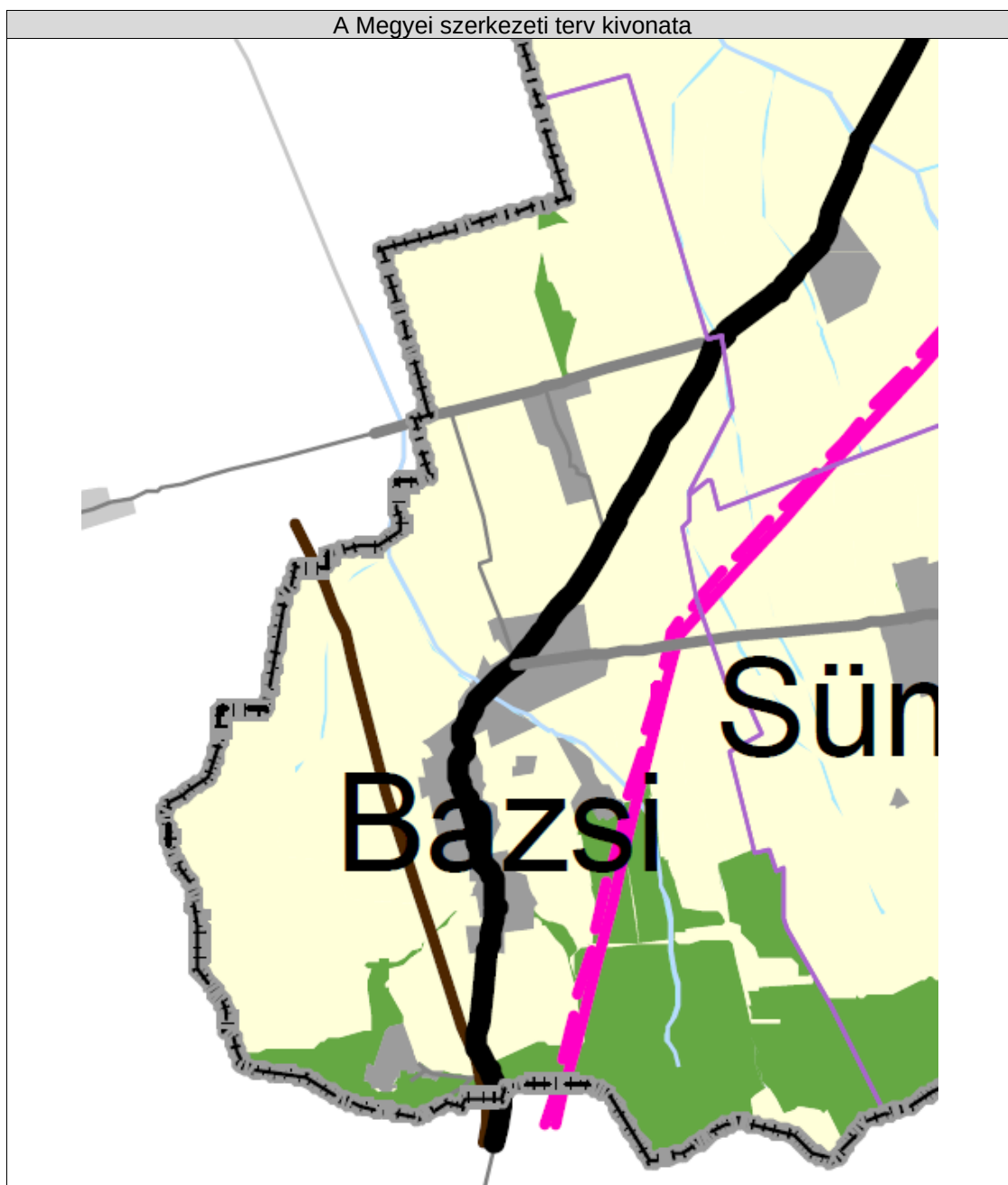
Összefoglaló táblázatok

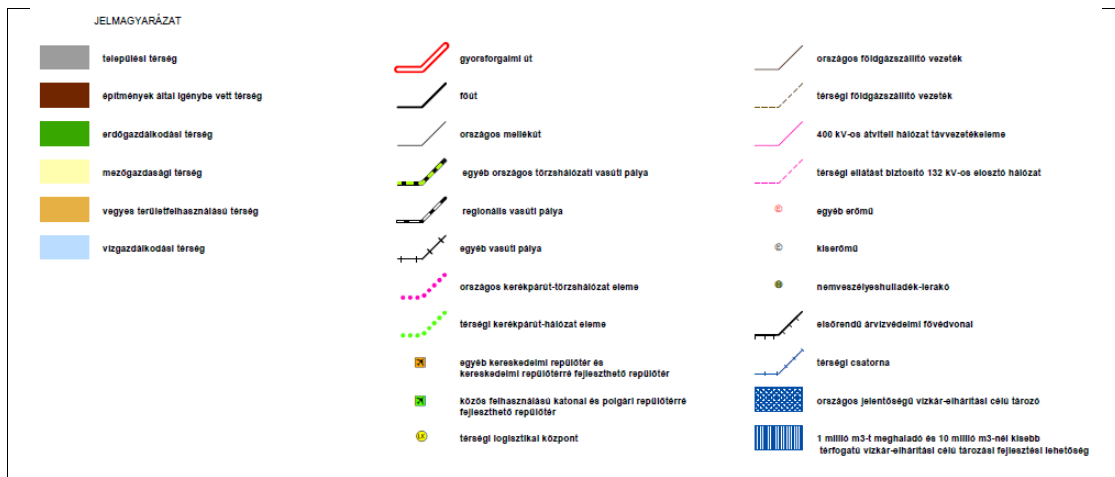
ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV		
ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSI/ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG		
a közigazgatási terület/tervezési területeket az alábbiak érintik (X), illetve nem érintik (-)		
országos területfelhasználási kategóriák		
települési térség	X	X
erdőgazdálkodási térség	X	X
mezőgazdasági térség	X	X
vegyes területfelhasználású térség	-	-
vízgazdálkodási térség	X	-
építmények által igénybe vett térség	-	-
országos övezetek		
országos ökológiai hálózat	X	X
kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	-	-
jó termőhelyi adottságú szántóterület	-	-
kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	X	-
tájképi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	X	X
világörökségi és világörökségi várományos terület övezete	-	-
országos vízminőség-védelmi terület övezete	-	-
nagyvízi meder és a Vársárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szűkségtározók területe	-	-
kiemelt fontosságú honvédelmi terület	-	-

VESZPRÉM MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERV		
KIEMELT TÉRSÉGI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI / ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG		
a közigazgatási területet az alábbiak érintik (X), illetve nem érintik (-)		
kiemelt térségi területfelhasználási kategóriák		
városias települési térség	-	-
hagyományosan vidéki települési térség	X	X
építmények által igénybe vett térség	-	-
vegyes területfelhasználású térség	-	-
erdőgazdálkodási térség	X	X

mezőgazdasági térség	X	X
vízgazdálkodási térség	X	-
térségi övezetek		
magterület övezete	X	X
ökológiai folyosó övezete	-	-
puffer terület övezete	X	-
erdőtelepítésre javasolt terület övezete	X	X
rendszeresen belvízjárta terület övezete	-	-
ásványi nyersanyagvagyon terület övezete	X	X
földtani veszélyforrás területének övezete	-	-
kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete (névváltozás: kiemelt fontosságú honvédelmi terület)	-	-
honvédelmi terület övezete	-	-

Bazsi

A Térségi Szerkezeti Terv szerint meghatározott megyei területfelhasználási kategóriák

Térségi terület-felhasználási kategória	terület nagyság (ha)	területi megoszlás (%)
hagyományosan vidéki települési térség	64,34	7,1
erdőgazdálkodási térség	202,47	22,3
mezőgazdasági térség	642,64	70,7
Számított terület összesen	909,45	100

A VMTrT Szerkezeti Terv területi mérlege Bazsát érintően:					
Térségi kategória	mérete	Erre a célra	Lehetséges terület nagyság (ha)	Jelen terv módosítás során igénybe vett területek (ha)	További igénybe vehető területek (ha)
Hagyományosan vidéki települési térség	64,34	bármely települési területfelhasználási egységbe	147,02		147,02
Erdőgazdálkodási térség	202,47	- erdőterület, illetve természetközeli terület (75%)	legalább: 151,85		legalább: 151,85
		- bármely települési területfelhasználási egység	legfeljebb: 50,62		legfeljebb: 50,62
Mezőgazdasági térség	642,64	- mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület (85%)	legalább: 546,24		legalább: 546,24
		- bármely települési területfelhasználási egység	legfeljebb: 96,40		legfeljebb: 96,40
Igazgatási terület összesen:	909,45				

A térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó előírások

6.§ (2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése

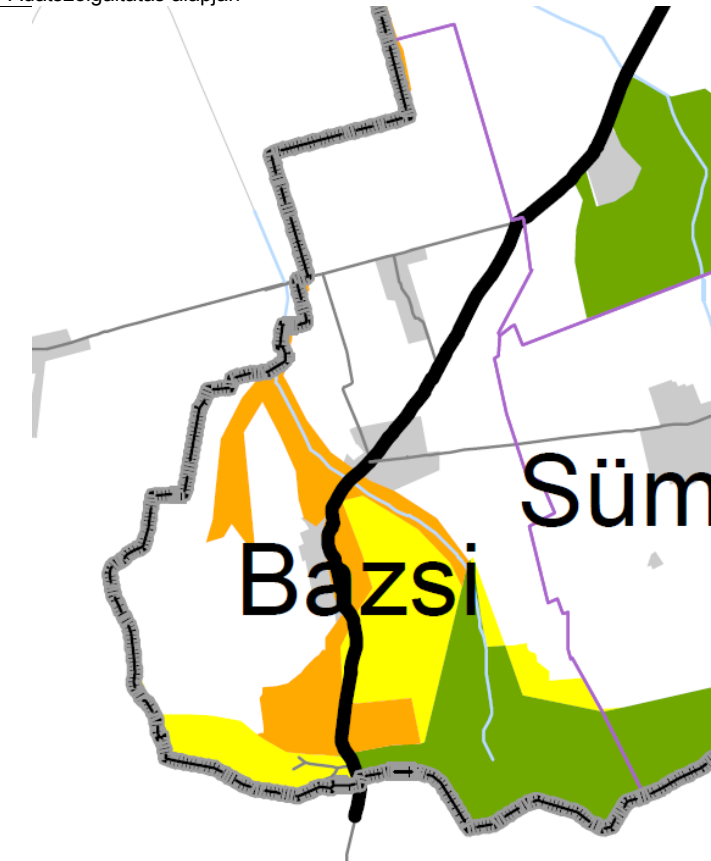
során a következő szabályokat kell alkalmazni:

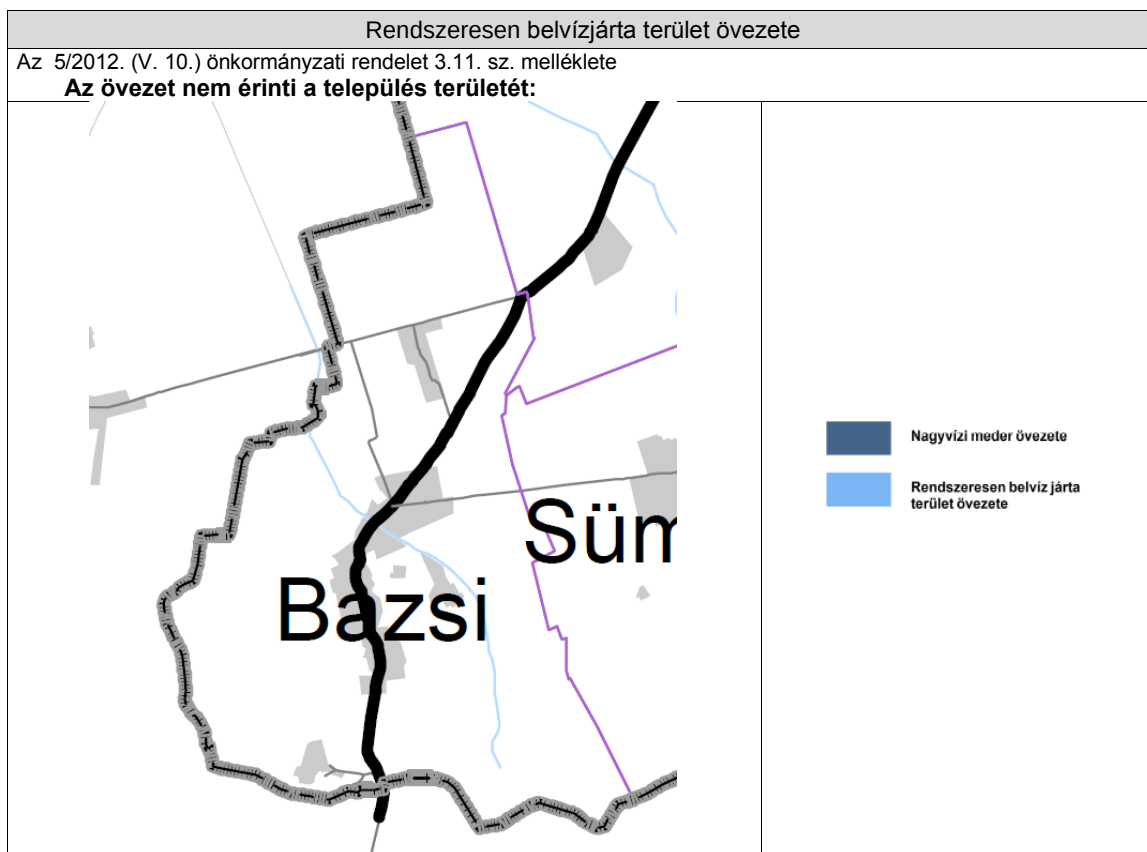
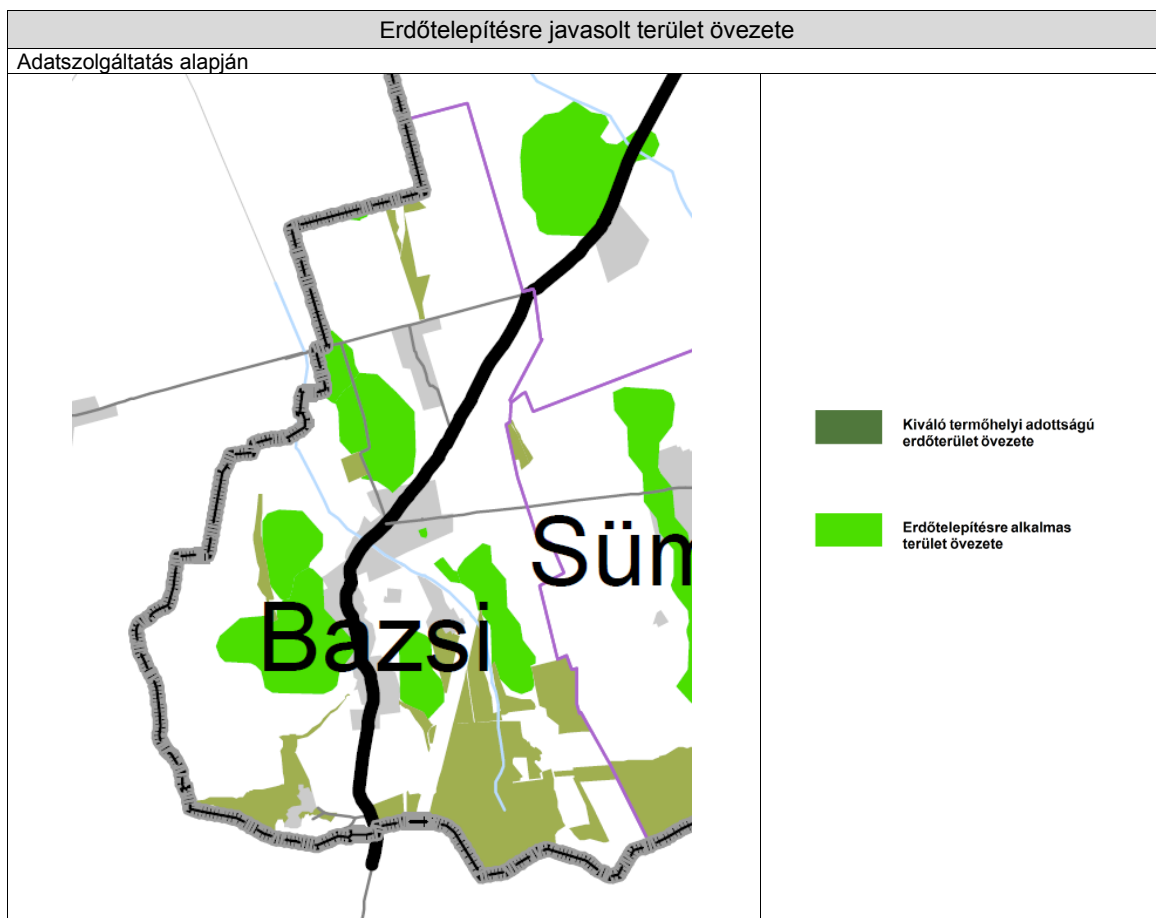
- a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;
- c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető;
- d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;
- f) az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A VMTrT övezetei és az övezetekre vonatkozó előírások

Magterület, ökológiai folyosó, pufferterület övezete

Adatszolgáltatás alapján

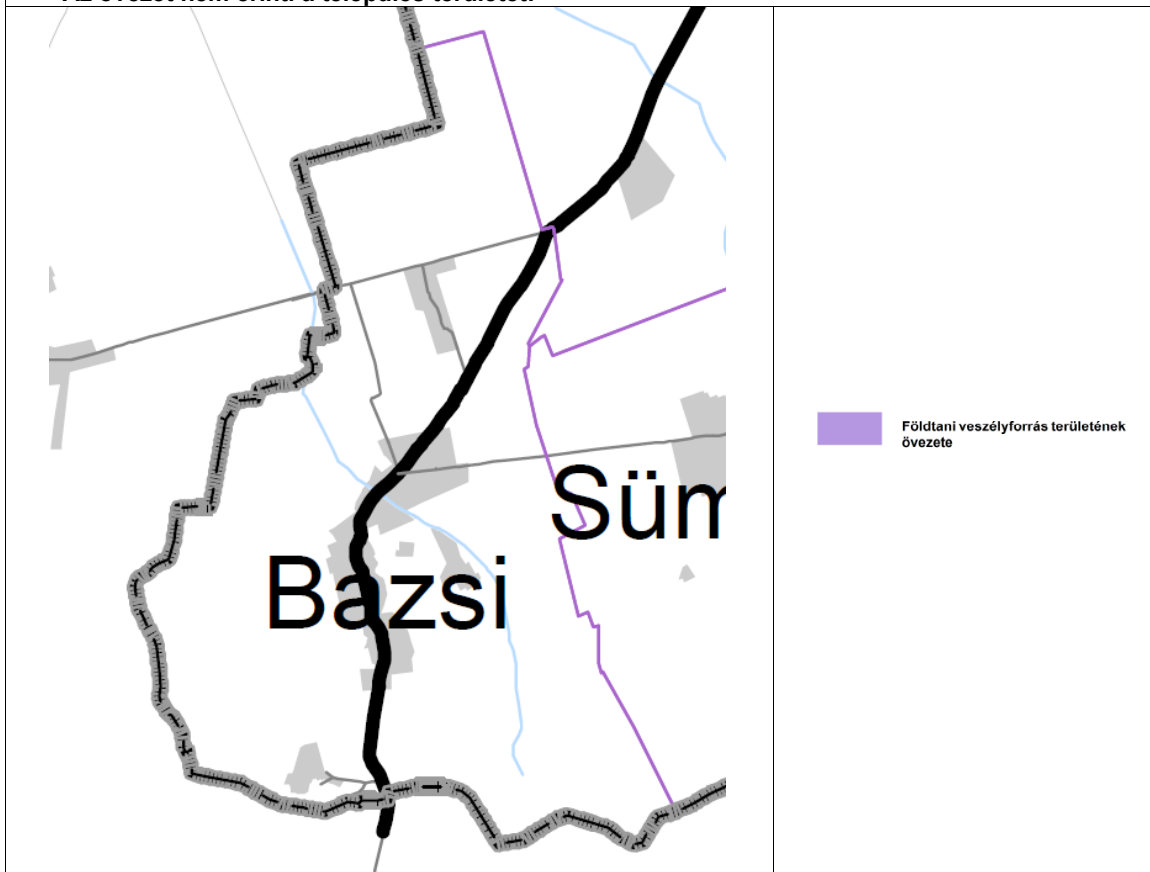

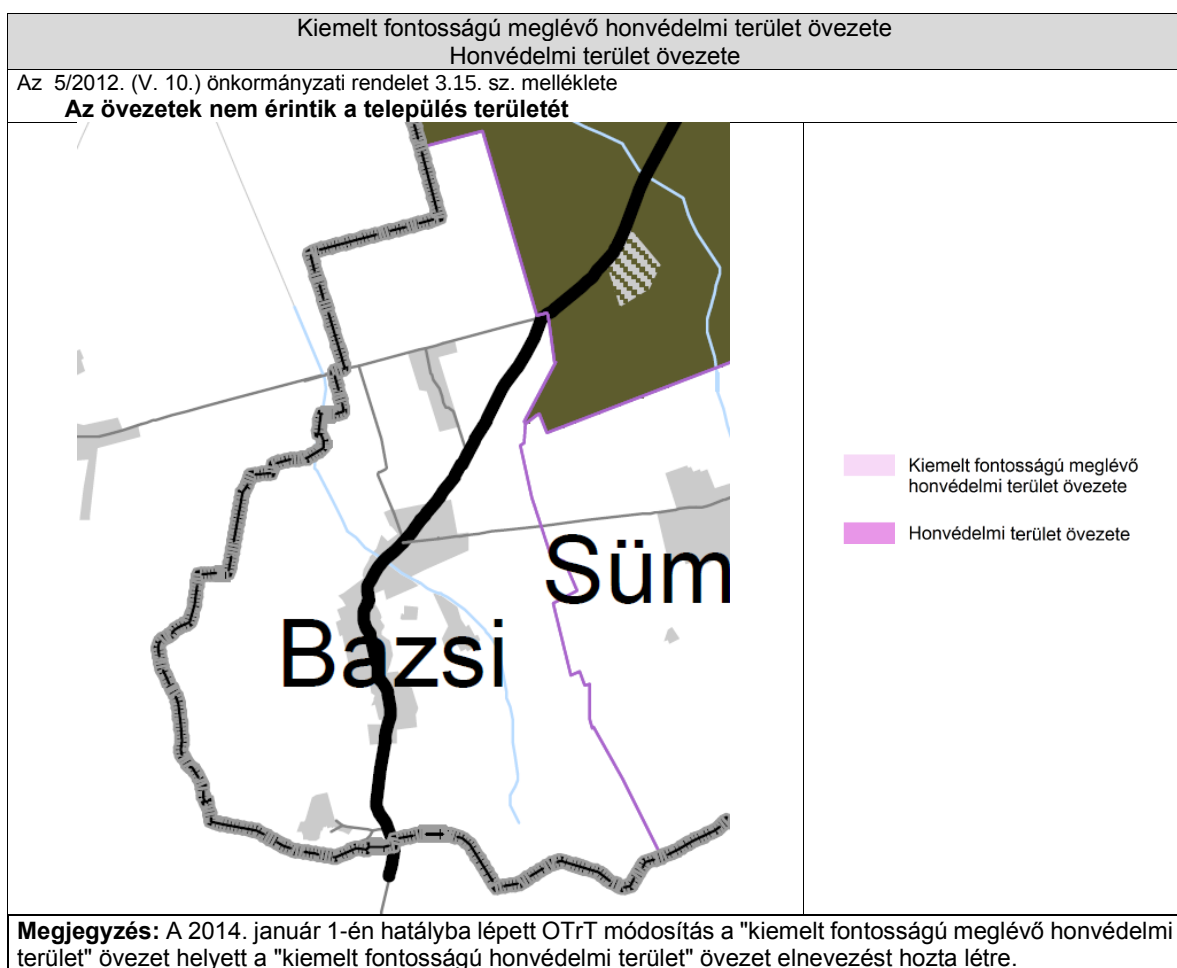
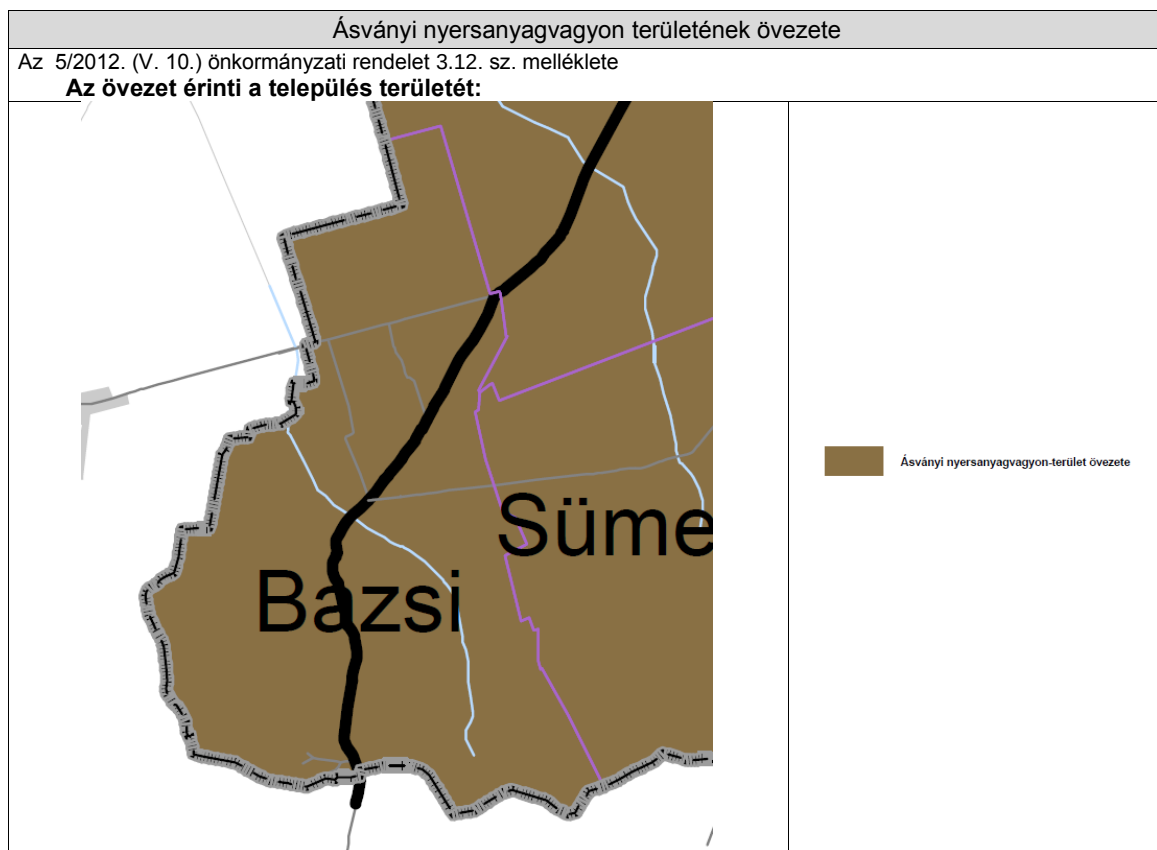
Megjegyzés: A 2014. január 1-én hatályba lépett OTrT módosítás a kiemelt térségi és megyei övezetek közé sorolt "nagyvízi meder" övezetet megszüntette és a vonatkozó korábbi előírásokat nem kell alkalmazni. Az új országos övezetek között került kijelölésre a "nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területe" övezete és ennek előírásait kell alkalmazni.

Földtani veszélyforrás területének övezete

Az 5/2012. (V. 10.) önkormányzati rendelet 3.12. sz. melléklete

Az övezet nem érinti a település területét:

Összefoglaló táblázatok

ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV ORSZÁGOS TERÜLETTELHASZNÁLÁSI/ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG a közigazgatási területet az alábbiak érintik (X), illetve nem érintik (-)		
országos területfelhasználási kategóriák	közigazgatási terület	módosítási terület
települési térség	X	X
erdőgazdálkodási térség	X	X
mezőgazdasági térség	X	X
vegyes területfelhasználású térség	-	-
vízgazdálkodási térség	X	-
építmények által igénybe vett térség	-	-
országos övezetek		
országos ökológiai hálózat	X	
kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	-	
jó termőhelyi adottságú szántóterület	-	
kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	X	
tájképi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	X	
világörökségi és világörökségi várományos terület	-	-
országos vízminőség-védelmi terület	-	
nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területe	-	-
kiemelt fontosságú honvédelmi terület	-	-

VESZPRÉM MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE KIEMELT TÉRSÉGI TERÜLETTELHASZNÁLÁSI / ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG a közigazgatási területet az alábbiak érintik (X), illetve nem érintik (-)		
kiemelt térségi területfelhasználási kategóriák	közigazgatási terület	módosítási terület
városias települési térség	-	-
hagyományosan vidéki települési térség	X	X
építmények által igénybe vett térség	-	-
vegyes területfelhasználású térség	-	-
erdőgazdálkodási térség	X	X
mezőgazdasági térség	X	X
vízgazdálkodási térség	X	-
térségi övezetek		
magterület övezete	X	
ökológiai folyosó övezete	X	
puffer terület övezete	X	
erdőtelepítésre javasolt terület övezete	X	
ásványi nyersanyagvagyon terület övezete	X	
rendszeresen belvízjárta terület övezete	-	
földtani veszélyforrás területének övezete	-	
kiemelt fontosságú honvédelmi terület	-	
honvédelmi terület övezete	-	

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A 2 település sajátos megyehatár peremi fekvéséből következően a szomszédos települések egy része Zala megyében fekszik. Az ezekre készült településrendezési eszközöknek lényegileg nincs kapcsolata a térséggel, nem csak a megyei igazgatási határ léte, hanem az érintett települések rendezési tervállománynak avultsága miatt sem.

Általánosan jellemző, hogy a közigazgatási határ közelében nagyrészt csak erdők és mezőgazdasági területek találhatók, ezért zavaró területfelhasználási problémák e határok közelében nincsenek.

A települések szerkezeti terveiben rögzített és meglévő természetvédelmi védettségek, közlekedési nyomvonalak és közműhálózati kapcsolatok már adottak, egymással összhangban vannak, konfliktus nem merült fel. Fejlesztésük az adottságok és a szomszédos települések terveinek figyelembe vételével megoldható.

A Sümegprágával szomszédos települések Sümeg, Bazsi és Zalaszentő települések.

A Bazsival szomszédos települések Sümeg, Sümegprága, Zalaszentő és Sümegcsehi települések.

A szomszédos települések közül elvileg egyértelműen a járásszékhely, a Sümeg a meghatározó, a településrendezési tervi összefüggések szintjén is. A székhely várossal közvetlen területi kapcsolata van Sümegprágának, illetve ezen keresztül Bazsi településnek. A kölcsönhatások azonban inkább csak közvetve, inkább település- és (kis)területi *fejlesztési* szinten jelentkeznek.

Összefoglalva megállapítható, hogy a szomszédos települések településszerkezeti terveivel a településcsoportnak nincs közvetlen kapcsolata, a helyi településfejlesztést és rendezést befolyásoló releváns megállapításokat, javaslatakat ezek nem tartalmazzák.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. A HATÁLYOS FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A jelen tervezés megalapozásához figyelembe vehető tartalmú és aktualitású fejlesztési koncepcióval a települések nem rendelkeznek.

Integrált településfejlesztési stratégiák és egyéb fejlesztési és stratégiai dokumentumok a településekre nem készültek, a községek jellege, nagyságrendje és kevésbé exponált fekvése miatt.

Összefoglalva megállapítható, hogy a tervezésre potenciális hatást gyakorló koncepcionális és stratégia megállapítások nem állnak rendelkezésre.

Új koncepció-tervezet készül a hatályos jogszabályoknak megfelelően. A jelenleg készülő terv a koncepció tervezetével összhangban van.

1.5.2. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI SZERZŐDÉSEK

Tervezési szerződések:

A településrendezési eszközök módosítására 2017-ban létrejött tervezési szerződés, amelyet Gógánfa Közös Önkormányzati Hivatala és a Pestterv Kft. kötött:

- Sümegprága és Bazsi község Településfejlesztési koncepciójának, Településszerkezeti tervének valamint Helyi építési szabályzatának elkészítése.

Településrendezési szerződések:

A településeknek nincsenek hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződésai.

A községek az Építési törvény adta lehetőséggel eddig nem éltek, mely szerint a települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett telkek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozókkal.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997 évi LXXV. törvény módosítását tartalmazó 2006: L. törvény 16.§ szerint az Étv az alábbi 30/A paragrafussal egészül ki, amely a „Településrendezési szerződés” lehetőségét az alábbiak szerint szabályozza:

30/A § (1) A települési önkormányzat egyes, a településrendezési eszközökben rögzített célok megvalósítására településrendezési szerződést (továbbiakban: szerződés) köthet az érintett ingatlan tulajdonosával, illetve az ingatlanon beruházni szándékozóval (továbbiakban együtt: a cél megvalósítója).

(2) A szerződés tárgya lehet különösen:

- a településrendezési tevékenység előkészítése a cél megvalósítója által, saját költségére, a telekviszonyok rendezése vagy megváltoztatása, a talaj megtisztítása, valamint a településrendezési tervek, helyi építési szabályzat – egyeztetett program alapján történő – kidolgozásának finanszírozása,

- b. a településrendezési tervekben, helyi építési szabályzatokban rögzített célok – a telek felhasználásának az ökológiai hálózat működőképességének fenntartása, szerkezetének funkcionális és területi megőrzése mellett történő támogatása és biztosítása, időbeli korlátozás és feltétel esetén is,
- c. azon egyéb költségek vagy egyéb ráfordításoknak a cél megvalósítója általi átvállalása, amelyek a cél megvalósítója általi átvállalása, amelyek a cél megvalósításának előfeltételei vagy következményei és az önkormányzatot terhelik.

(3) A szerződés alapját a cél megvalósítója által készített tanulmányterv képezi. Az önkormányzat arra vállal kötelezettséget, hogy a cél megvalósítójának kezdeményezésére az általa készített tanulmányterv alapján a szükséges településrendezési eljárást a szerződésben megállapított határidőn belül megindítja.

(4) A szerződésben kikötött, illetve vállalt kötelezettségek és a megvalósuló településrendezési cél között közvetlen összefüggésnek kell lenni.

(5) A szerződésben rendelkezni kell a településrendezési eszközök véleményezési eljárása során a véleményezők részéről felmerülő, jogszabály által alátámasztott észrevételek kapcsán szükséges intézkedésekről, a településrendezési eszközökön végrehajtandó változtatások kötelezettségéről, a változtatás miatti esetleges ismételt véleményeztetési kötelezettségről.

Tekintettel arra, hogy a törvény 30/A §. (2) pont nem kizárólagosan és kötelezően határozza meg a településrendezési szerződés tématerületeit, „a szerződés tárgya lehet különösen” megfogalmazás lehetőséget ad arra, hogy az önkormányzat a területtulajdonos fejlesztővel minden olyan kérdésben megállapodjon a településrendezési szerződés keretei között, amely adott cél megvalósítása során a szerződő felek érdekeit szolgálják.

1.5.3. A TERVEZÉST BEFOLYÁSOLÓ EGYÉB ÖNKORMÁNYZATI DÖNTÉSEK

A tervezés kiindulásként a/2017. (.....) sz. Képviselő-testületi határozat alapján megkötött tervezési szerződésben határozták meg a tervezés feladatait, általános tematikával, a településfejlesztésre és rendezésre vonatkozó hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A HATÁLYBAN LÉVŐ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

A településrendezési eszközök készítését megalapozó településfejlesztési koncepció készítése 2018. évben indult, a 314/2012. Korm. rend. tartalmi követelményei szerint.

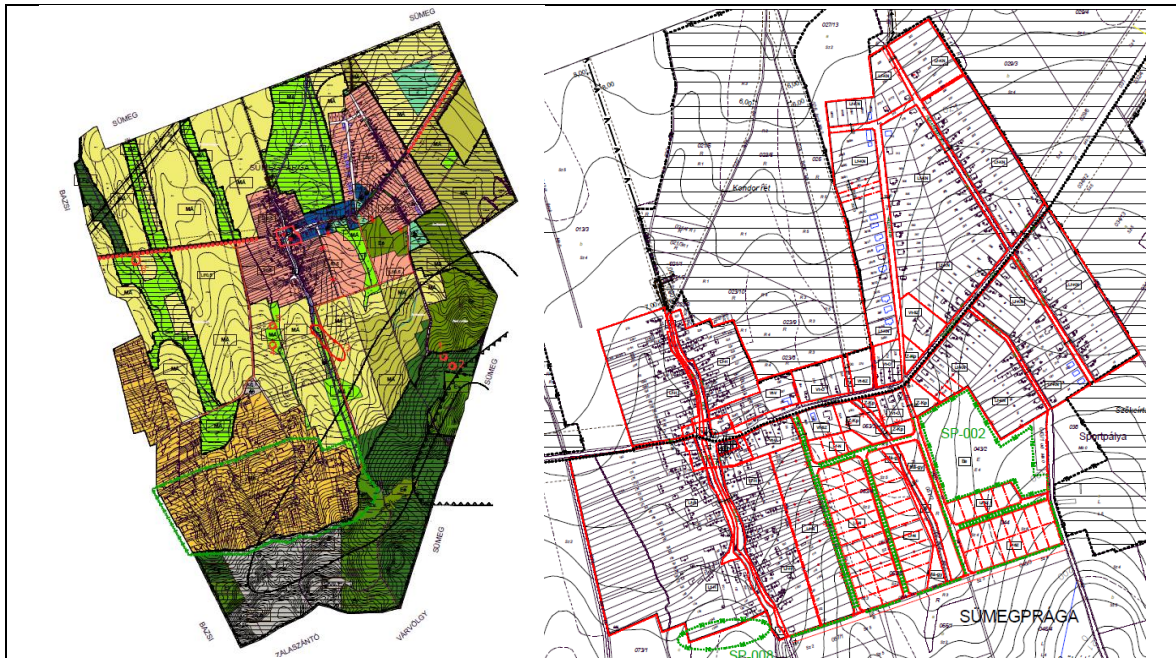
A két falura érvényben levő településrendezési eszközök meglehetősen régiek és tematikailag avultak, aktuális időközi felülvizsgálatuk nem történt meg.

A pillanatnyilag hatályos településrendezési eszközök az alábbiak:

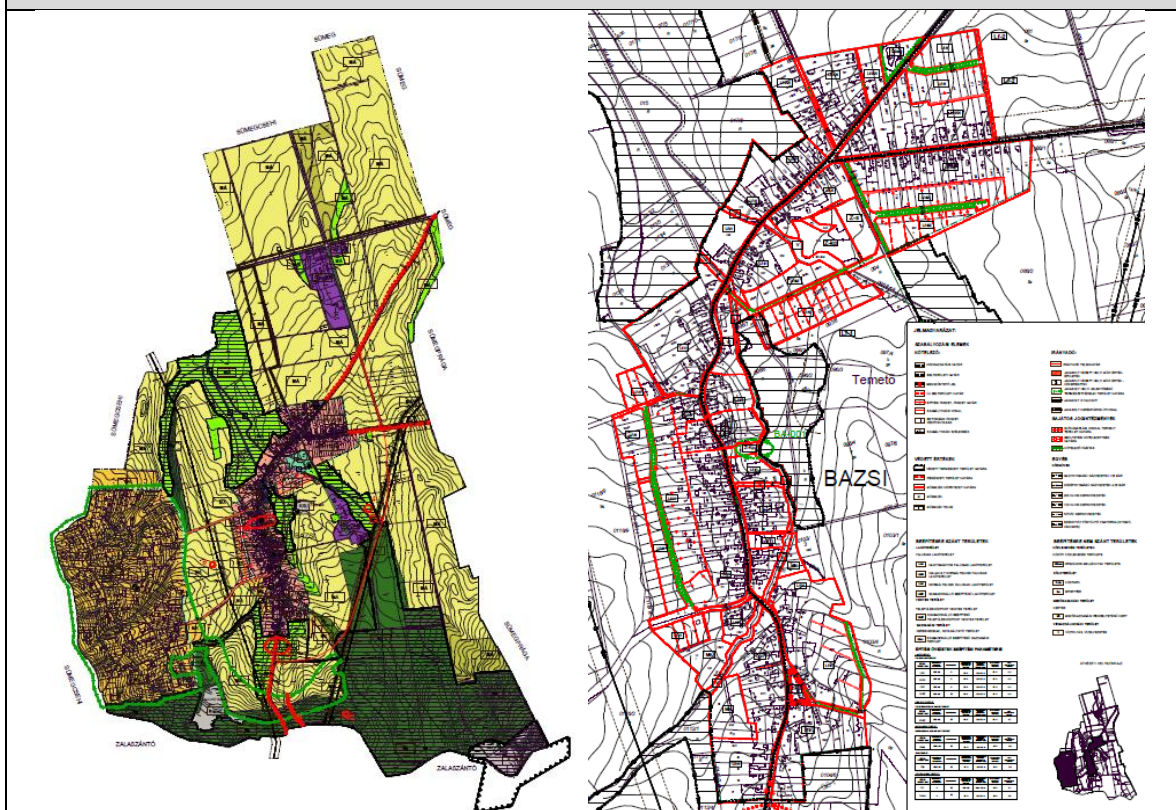
- Sümegprága község Településszerkezeti Terve (TSZT) és Helyi építési szabályzata (Hész) - (a belterületre és a külterületre vonatkozó 2 Szabályozási Tervi (SZT) melléklettel), 2004.
- Bazsi község Településszerkezeti Terve (TSZT) és Helyi építési szabályzata (Hész) - (a belterületre és a külterületre vonatkozó 2 Szabályozási Tervi (SZT) melléklettel), 2004.

Tartalmukat az alábbi ábrákkal szemléltetjük:

Sümegprága hatályos Településszerkezeti és Szabályozási terve (belterület)

Bazsi hatályos Településszerkezeti és Szabályozási terve (belterület)

1.6.2. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI, MEGVALÓSULT ELEMÉK

A hatályos településszerkezeti tervek jellemzően a községek jellegének, nagyságrendjének, a kialakult állapotnak megfelelő szerkezeti és területfelhasználási rendszert állapítanak meg, a tervezett fejlesztési területeket általában mértéktartóan, a gyökeres és nagyobb léptékű fejlesztési és területfelhasználási változtatások kerülésével határozzák meg.

Csak elvétve tartalmaznak jelentősebb (néhány telket meghaladó) belterület bővítést szükségessé tevő

javaslatot vagy nagyobb külterületi „zöldmezős beruházást” megalapozó helykijelölést.

A hatályos szerkezeti terveken kijelölt fejlesztések csak kisebb részben valósultak meg. Ennek részletes elemzését, településenkénti értékelését egyrészt a vizsgálat településrendezési (településszerkezeti – területfelhasználási és funkció vizsgálati) fejezetei tartalmazzák, másrészt a tervi alátámasztó munkarészek felülvizsgálati fejezetei, amelyekben a szükséges módosítások a hatályos tervben foglalt területfelhasználási változtatásokhoz képest kerülnek megfogalmazásra.

Tervezett fejlesztési területek Sümegprága hatályos szerkezeti tervén:

A jelenlegi belterületen lévő beépítetlen és újonnan beépítésre szánt területté minősítésre tervezett területek **lakóterületi** célú hasznosítása az alábbiak szerint:

- A Fő utcai szalagtelkes lakóterület és a szomszédos külterületi 053/4, 053/5, 053/6, 044 hrsz. ingatlanok belterületbe vonásával új lakótelkek kialakítása.

Tervezett zöldterületi fejlesztés:

- a sportpálya területének növelése szociális blokk elhelyezése, sport- és szabadidőpark kialakítása.
- A település központjában elhelyezkedő 51/5 hrsz. zöldterület lehatárolásának rendezése.
- A Mesefalu-projekt részeként a település északkeleti területén az ún. proletár földeken, intenzív zöldfelületként kialakítandó parkolóterület helyezendő el, szociális blokkal.

A jelenlegi belterületen **tervezett különleges területek** építési övezeti rendezését és építési célú hasznosítását az alábbiak szerint javasoltuk:

- A 060/6 hrsz.-ú felhagyott kőbánya területén szabadtéri színház létesítése.

Tervezett közlekedési fejlesztés:

Külterületi és belterületi utak fejlesztése különös tekintettel az alábbi utakra:

- Javasolt a település központi belterületéből a zártkertekhez vezető utak felújítása, korszerűsítése (062, 074 hrsz.).

Tervezett erdő területek:

- A 060/17 hrsz. felhagyott kőbánya területének rekultivációja valamint újrahasznosítása erdészeti eszközökkel.
- 048 hrsz. Sümeg közigazgatási területéről átnyúló felhagyott bányaüreg rekultivációja, erdészeti eszközökkel való újrahasznosítása.
- 058/3 hrsz. egykori bányaterület rekultivációja erdészeti eszközökkel.
- A 039 hrsz. Farkas irtás nevezetű erdőterület turisztikai erdőbe sorolása, turisztikai hasznosítás lehetőségének biztosítása a „Mesefalu-projekt”-hez kapcsolódóan.
- 043 hrsz. erdőterület turisztikai erdőbe sorolása.

Kertes mezőgazdasági terület:

- Az egykori zártkerti terület üdülő-, pihenő-, rendezvényterületként való hasznosítása, a jelenleg kialakult szőlő- illetve gyümölcsstermesztés korlátozása nélkül.

Tervezett fejlesztési területek Bazsi hatályos szerkezeti tervén:

A jelenlegi belterületen lévő beépítetlen és újonnan beépítésre szánt területté minősítésre tervezett területek **lakóterületi** célú hasznosítása az alábbiak szerint:

- A település nyugati részén húzódó 302/1 hrsz. út mentén elterülő külterületi gyümölcsö egy részének belterületbe vonásával újabb lakótelkek kialakítása.
- A település központi területétől keleti irányban a 260/2 hrsz. út két oldalán új lakóterület kialakítása részben belterületi telkek felhasználásával, részben a 097/9, 097/10 hrsz. külterületi szántóterületek belterületbe vonásával.
- A Jókai utca és a 241 hrsz. út által közrefogott meglévő lakóterületen új utca nyitásával újabb lakótelkek kialakítása.
- A Fő utca – Jókai utca által határolt tömbben új utca nyitásával újabb lakótelkek kialakítása.

A jelenlegi belterületen **tervezett különleges területek** építési övezeti rendezését és építési célú

hasznosítását az alábbiak szerint javasolta:

- A felhagyott 0109/1 hrsz. bányaterületen alkotótábor elhelyezésére alkalmas terület kialakítása.
- A 0102/7, 0102/11, 0102/14, 0102/16 hrsz. bányaterületek továbbra is megmaradnak ebben a funkcióban. A bányászati tevékenység után azonban a terület rekultivációja, erdősítése szükséges.

Tervezett közlekedési fejlesztés:

- A település belterületét elkerülő országos mellékút
- Külterületi és belterületi **utak fejlesztése** különös tekintettel az alábbi utakra:
- A Petőfi utca helyi bekötőút fejlesztése (185 hrsz.)
- A 73159 számú összekötőút (Jókai utca 220, 082 hrsz.) teljes szakaszának felújítása.
- A település belterületéből az Öreg-hegyre (volt zártkerti terület) vezető út felújítása, korszerűsítése. (02, 0117 hrsz.)

Zöldterületi fejlesztés:

- a sportpálya (242 hrsz.) és a mellette fekvő „ligetes területen (249 hrsz) mintegy 1,5 Ha területen intenzív zöldfelületű települési szabadidőközpont kialakítása.

Tervezett erdő területi fejlesztés:

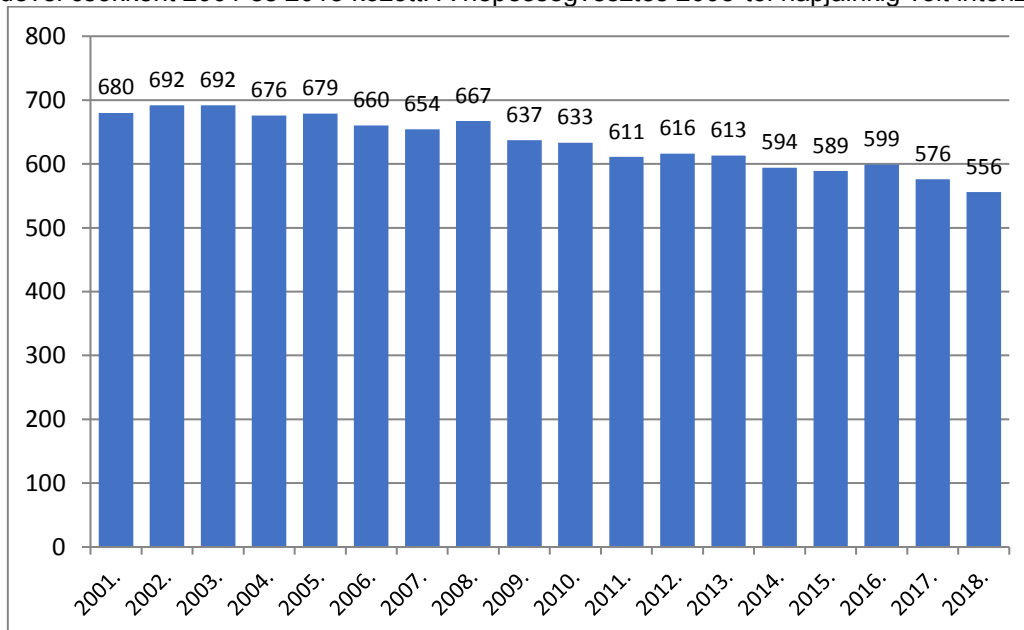
- a jelenleg is működő kőbánya területén, a bányaművelés megszűntét követően szükséges elvégezni a terület rekultivációját, valamint újrahasznosítását erdészeti eszközökkel, talajvédelmi erdő telepítésével.

1.7. A TELEPÜLÉSEK TÁRSADALMA

1.7.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG

Sümeprága területe 5,79 km², lakónépessége 556 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 96 fő/km², ami kevéssel marad el az országos átlag – 106 fő/ km² – érték mögött.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában – kisebb ingadozásokat leszámítva - összességében csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége közel egyötödével csökkent 2001 és 2018 között. A népességvesztés 2008-tól napjainkig volt intenzívebb.

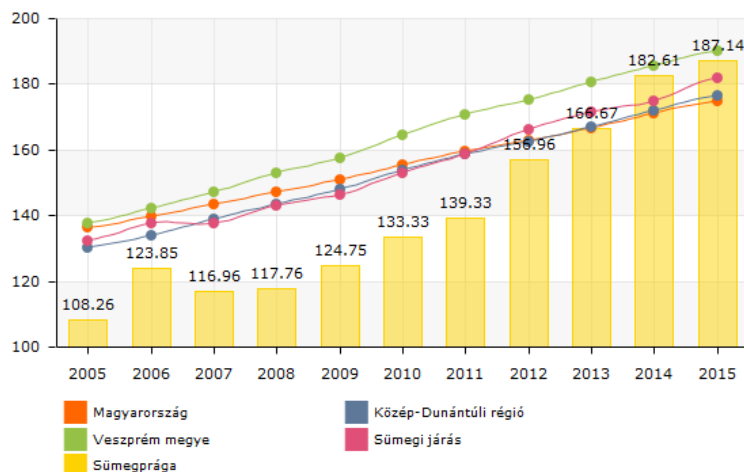

Sümeprága lakónépességének alakulása, 2001-2018 (fő)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

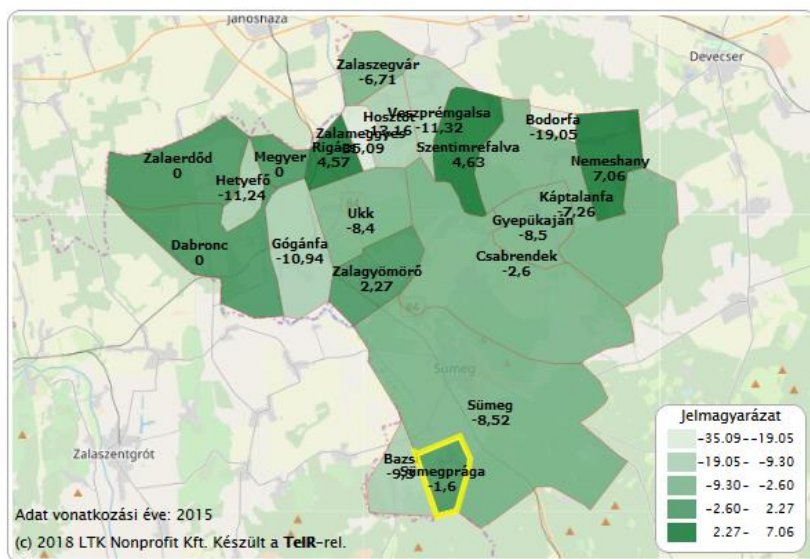
Tíz év távlatából látható, hogy előregedőben van a település. Összevetve Veszprém megye vagy a

Sümegi járás településeinek helyzetével az látszik, hogy Sümegprágán korábban fiatalabb volt a helyi társadalom, nagyjából 2012-ig az elöregedés mértéke kisebb és ezáltal kedvezőbb volt mint a megyében átlagosan, de a Sümegi járás településeihez képest is. Bár az országos trendhez igazodva ez idő alatt is évről évre nőtt az idősök részaránya. Ezt követően viszont az országos átlagot meghaladó mértékű a település öregségi mutatója, igaz ugyanakkor, hogy a megyei átlagnál némileg még mindig kedvezőbb. Az öregedési mutató (állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma) Sümegprágán még 2015-ben is a 200-as érték alatt volt, vagyis az idősök aránya még nem múlja felül kétszeresen a gyermekkorúakét. A tendencia viszont növekedést vetít előre.

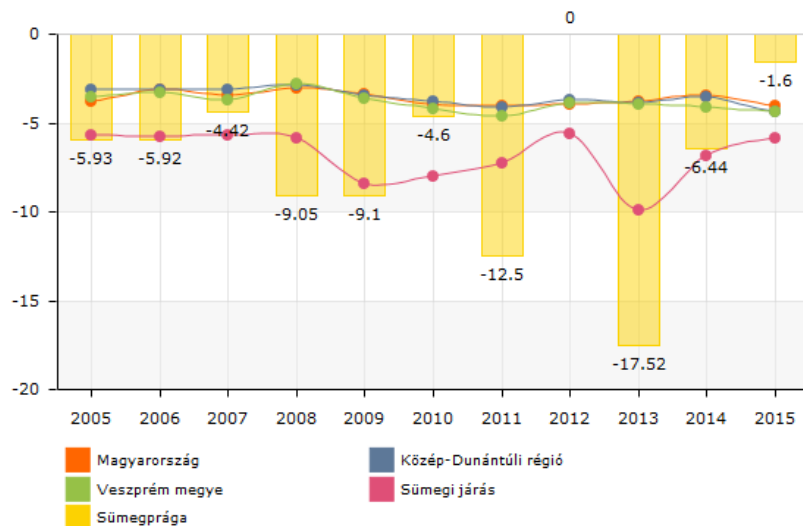

Öregedési mutató alakulása 2005-2015 Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A népesedési folyamatok tekintetében a település az elmúlt években jellemzően az országos, a régiós, a megyei és a járási átlagot is kedvezőtlen irányban meghaladó mutatókkal rendelkezik. A természetes szaporodás negatív egyenlegű, azaz minden évben kevesebben születnek, mint ahányan meghalnak, így természetes fogyás a jellemző folyamat. Ez az országra, a régióra, a megyére és a járásra jellemző tendenciával megegyező irányú, csak nagyobb mértékű, egyedül a vizsgált időszak utolsó évében (2015) mutatkozik javulás.

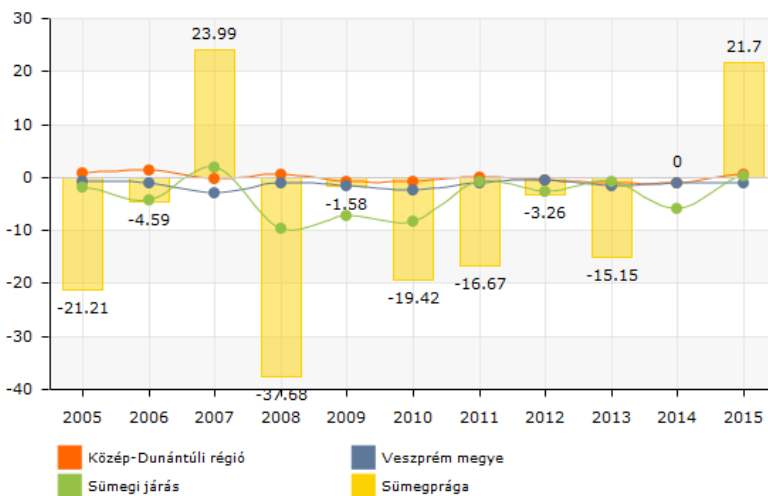
Természetes szaporodás/fogyás, 2015 (‰)
 Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TelR)

Természetes szaporodás/fogyás, 2015 (‰)

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A természetes szaporodás/fogyás értékek alapján a település népessége tehát csökkenő tendenciát mutat, melyet tovább erősít a vándorlási egyenleg alakulása. Ugyan 2014-ben és 2015-ben kisebb átmeneti növekedés történt a természetes fogyásban, de a negatív tendencia azóta is tart, 2015-ben 1,6, 2016-ban már 3,3‰-es a fogyás. Sümegprágán a járás településeihez képest közepesnek mondható az elvándorlások száma (29 fő volt 2015-ben), ezt 2015-ben felülmúlta az odavándorlások száma (42 fő), viszont 2016-ban már bőven negatív volt a vándorlási egyenleg (-36,5 ‰), több éves időszakot vizsgálva a vándorlási egyenleg is összességében negatív értékű, ami a népességszám változását még inkább negatív irányba befolyásolja. A tendencia egy-két év kiugró pozitív értékétől eltekintve általánosnak tekinthető.

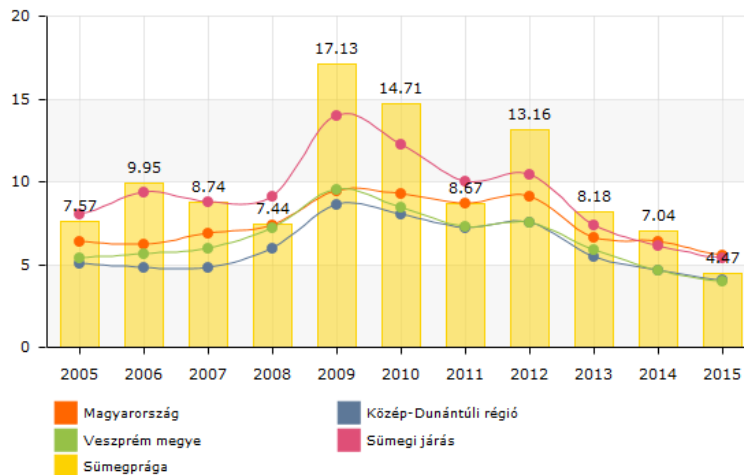
A vándorlási egyenleg alakulása, 2005-2015 (‰)

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A 2011. évi népszámlálás során a lakónépességhez képest rendkívül kevesen vallották magukat valamely nemzetiséghez tartozónak. Az adatokból jól látszik, hogy a nemzetiségek közül egyedül a német képviselteti magát, csupán néhány fővel egy-két családdal a településen. A válaszadók 90 százaléka vallotta magát magyarnak, és mindössze 0,8% német, 0,2% román nemzetiségűnek. Más nemzetiség nincs jelen a településen.

A felekezeti hozzátartozást illetően megállapítható, hogy a legtöbb (82,1%) sümegprágai lakos a római katolikus valláshoz tartozik. Mellettük a református közösséghez tartozó hívők alkotnak még kisebb csoportot (1,7%), a többi vallási közösség és felekezet tagjait igen alacsony számban találhatjuk meg. Továbbá a lakosság 1,8%-a vallotta magát felekezethez nem tartozónak.

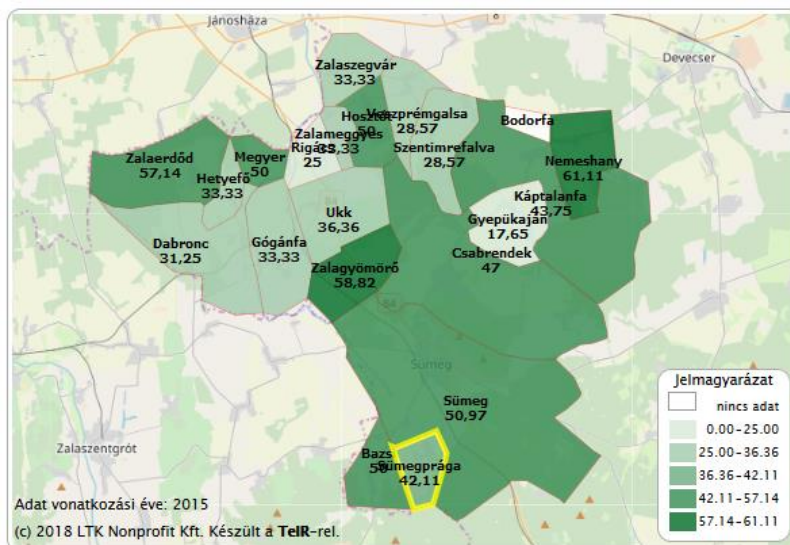
A foglalkoztatási mutatók közepes képet festenek Sümegprágáról. A munkanélküliségi ráta (regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra) a válságot követően 2010-től gyakorlatilag folyamatosan javul. A munkanélküliségi ráta tendenciája leginkább az országos és a megyei átlaghoz hasonlóan alakul, viszont ez mind az országos, mind a megyei, de még a sümegi járásban mértnél is magasabb értéket jelent. 2015-ben 19 fő regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván a községben.

A munkanélküliségi ráta alakulása, 2005-2015 (%)

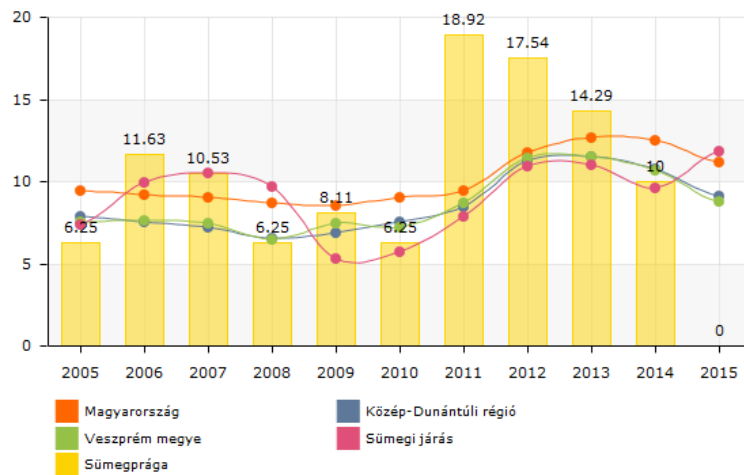
Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

Az országos átlagnál, de a megyei és a járási átlagnál is kismértékben kedvezőbb a tartós, azaz 180 napnál hosszabb ideje munkanélküliek aránya (a munkanélküliek 42 %-a).

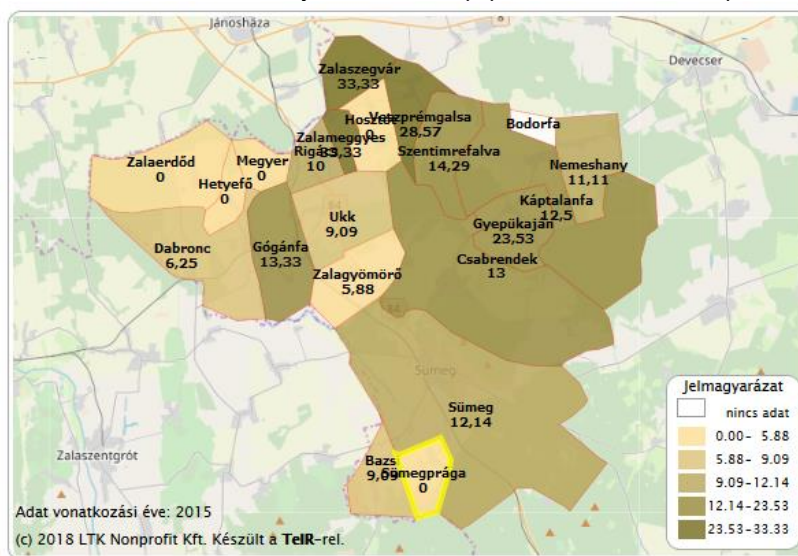

A tartós munkanélküliek aránya a Sümegi járásban, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A pályakezdő munkanélküliek mutatója a korábbi években minden nagyobb területi egység átlagánál rosszabb volt, viszont 2014-től javulás következett be, 2015-ben nem tartottak nyilván pályakezdő munkanélkülit.

A pályakezdő munkanélküliek aránya 2005- 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

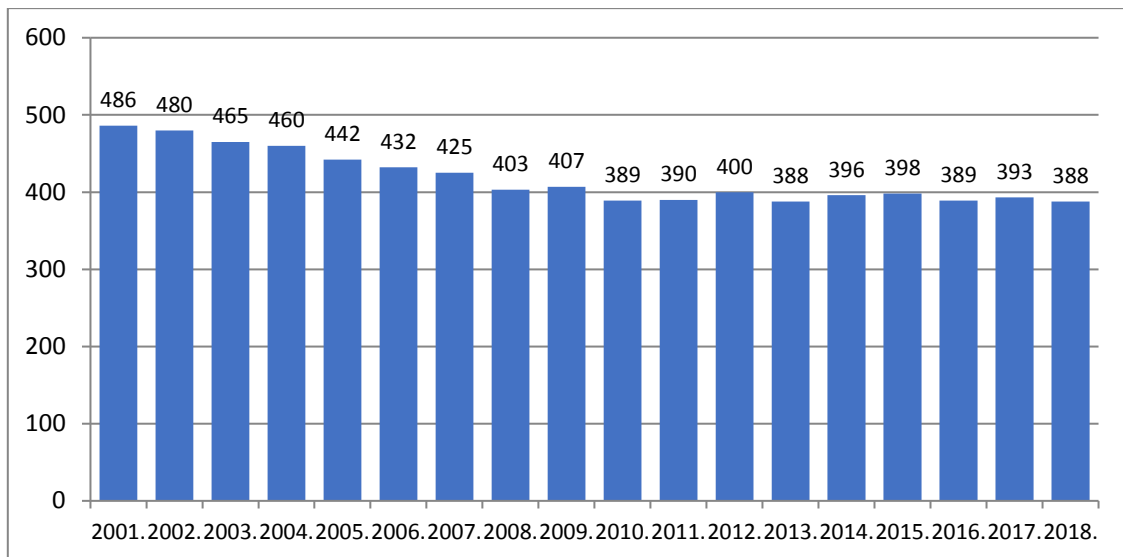

Pályakezdő munkanélküliek aránya a Sümegi járásban, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a települési lakásállomány összetétele és a lakóingatlanok állapota, minősége. Sümegprágán 248 lakás alkotja a lakásállományt (2018. évi adat). Az átlagos szobaszámot tekintve a közepes méretű lakások jellemzőek a településen. A két és 3 szobás lakások adják a lakásállomány majdnem 4/5-ét. A lakások közül 14 db egyszobás és 32 a négy- és több szobás.

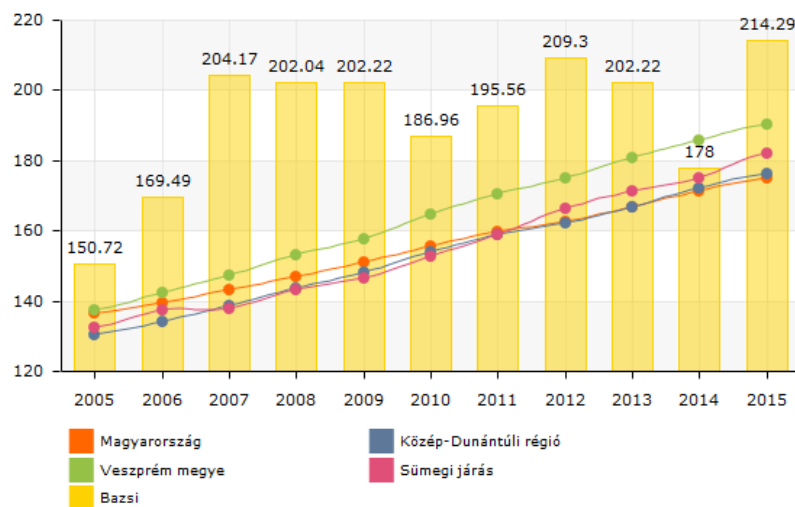
Bazsi település területe 9,1 km², lakónépessége 388 fő (2018), a népsűrűsége ezáltal 43 fő/km², ami csupán mintegy 40%-a az országos átlag – 106 fő/ km² – értékének.

A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában összességében csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége egyötödével csökkent 2001 és 2018 között. A teljes időszakot vizsgálva pozitívum, hogy a népességvesztés 2001 és 2010 között volt intenzívebb, 2010-től napjainkig a lakónépesség stagnáló.

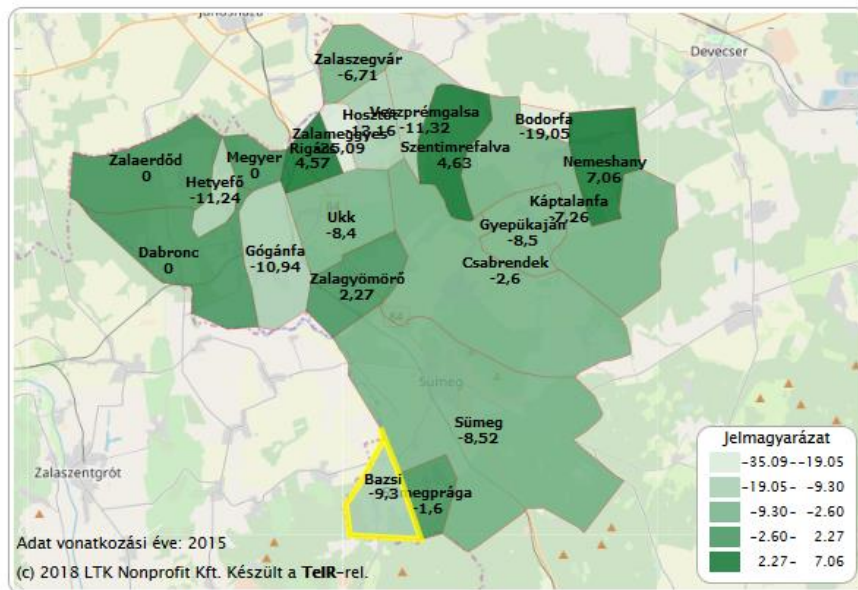
Bazsi lakónépességének alakulása, 2001-2018 (fő) Forrás: KSH, saját szerkesztés

Tíz év távlatából látható, hogy előregedőben van a település. Összevetve Veszprém megye vagy éppen a Sümegi járás településeinek helyzetével az látszik, hogy Bazsiban már korábban megkezdődött a helyi társadalom előregedése, amit a fokozatosan romló megyei és a járásban mért tendencia az évek során fokozatosan ér utol. Az öregedési mutató (állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma) Bazsiban 2007-ben lépte a 200-as értéket - vagyis az idősek aránya kétszerese lett a gyermekkorúakénak – és kisebb nagyobb ingadozásokkal állandósult is ezen a szinten.

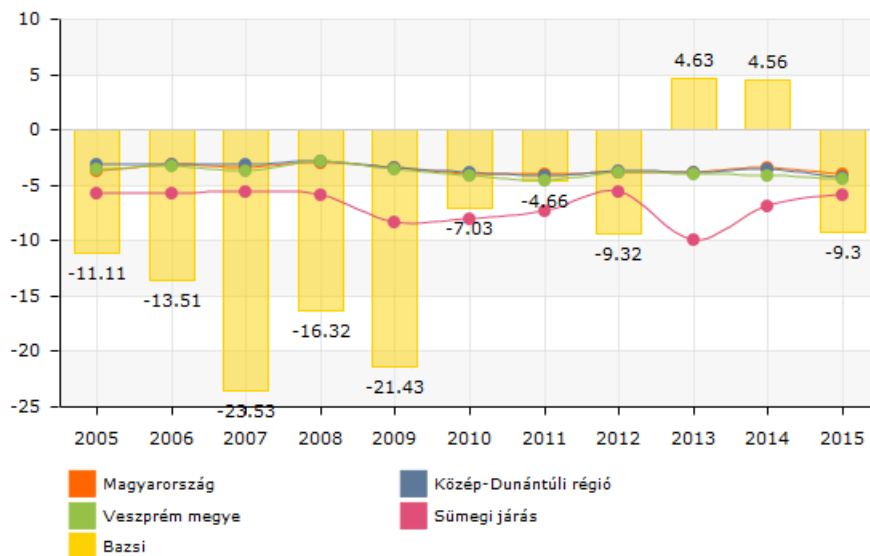

Öregedési mutató alakulása 2005-2015 Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A népesedési folyamatok tekintetében a település az elmúlt években az országos, a régiós, a megyei és a járási átlagot is kedvezőtlen irányban meghaladó mutatókkal rendelkezik. A természetes szaporodás negatív egyenlegű, azaz minden évben kevesebben születnek, mint ahányan meghalnak, így természetes fogyás a jellemző folyamat. Ez az országra, a régióra, a megyére és a járásra jellemző tendenciával megegyező irányú, csak nagyobb mértékű.

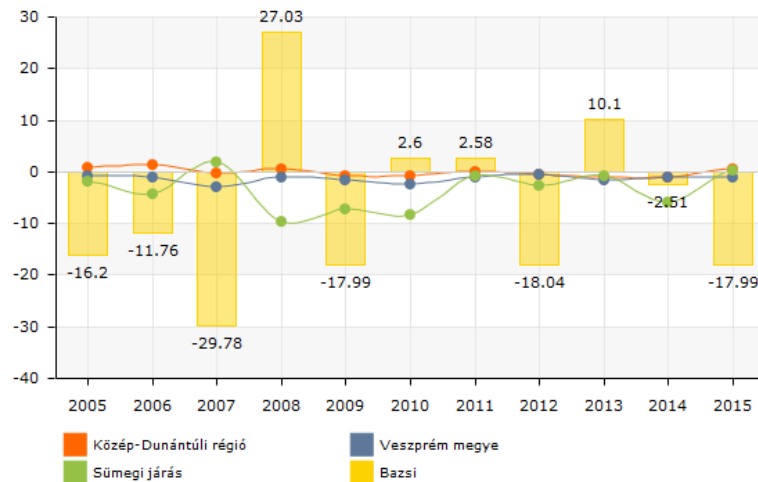

Természetes szaporodás/fogyás, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

Természetes szaporodás/fogyás, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A természetes szaporodás/fogyás értékek alapján a település népessége tehát csökkenő tendenciát mutat, melyet tovább erősít a vándorlási egyenleg alakulása. Ugyan 2013-ban és 2014-ben kisebb átmeneti növekedés történt a természetes fogyásban, de a rossz tendencia azóta is tart, 2015-ben 9,3, 2016-ban már 11,4%-os a fogyás. Bazsiban a járás településeihez képest közepesnek mondható az elvándorlások száma (25 fő volt 2015-ben), ezt alul múlja az odavándorlások száma (18 fő), így a vándorlási egyenleg is összességében negatív értékű (-17,99 ‰), ami a népességszám változását még inkább negatív irányba befolyásolja. A tendencia egy-két év kiugró pozitív értékétől eltekintve általánosnak tekinthető.

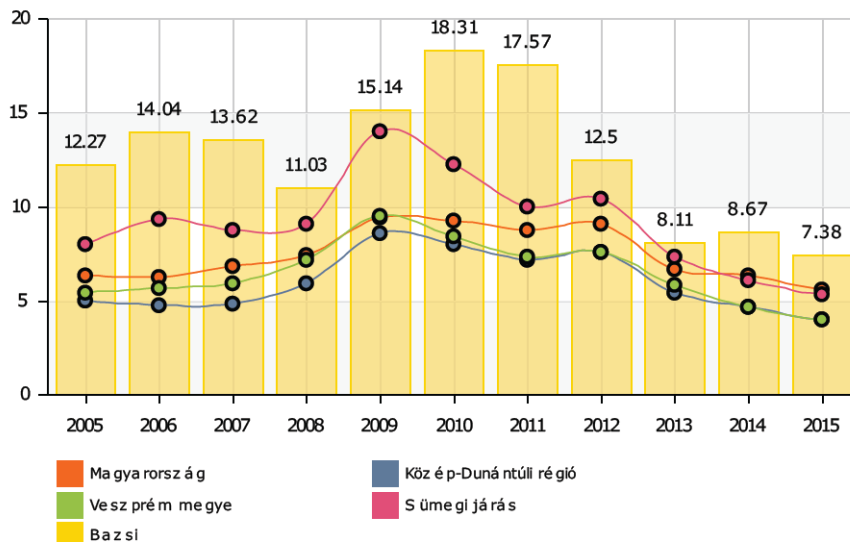

A vándorlási egyenleg alakulása, 2005-2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A 2011. évi népszámlálás során a lakónépességhez képest rendkívül kevesen vallották magukat valamely nemzetiséghez tartozónak. Az adatokból jól látszik, hogy a nemzetiségek közül egyedül a német képviselteti magát, csupán néhány fővel egy-két családdal a településen. A válaszadók 99 százaléka vallotta magát magyarnak, és mindössze 2,7% német nemzetiségűnek. Más nemzetiség nincs jelen a településen.

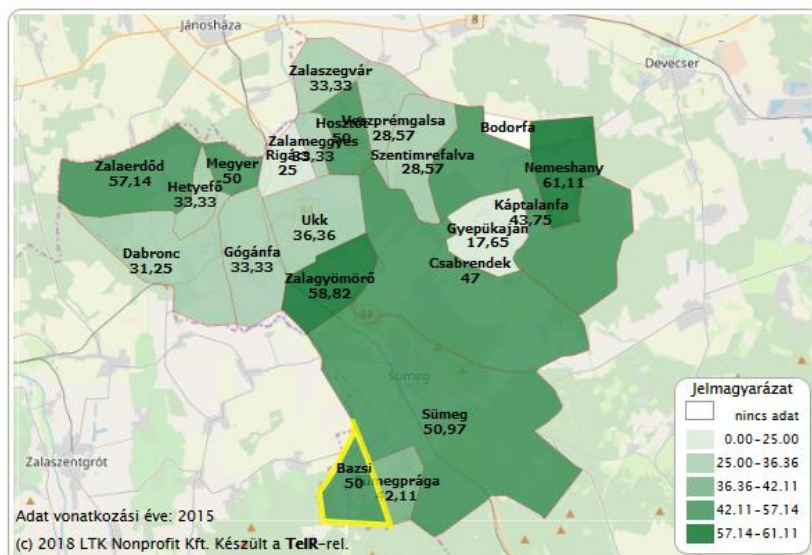
A felekezeti hozzátartozást illetően megállapítható, hogy a legtöbb (85,8%) bazsi lakos a római katolikus valláshoz tartozik. Mellettük a református közösséghez tartozó hívők alkotnak még kisebb csoportot (2,2%), a többi vallási közösség és felekezet tagjait igen alacsony számban találhatjuk meg. Továbbá a lakosság 4,7%-a vallotta magát felekezethez nem tartozónak.

A foglalkoztatási mutatók közepes képet festenek Bazsíról. A munkanélküliségi ráta (regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra) a válságot követően 2010-től gyakorlatilag folyamatosan javul. A munkanélküliségi ráta tendenciája leginkább az országos és a megyei átlaghoz hasonlóan alakul, viszont ez mind az országos, mind a megyei, de még a sümei járásban mértnél is magasabb értéket jelent. 2015-ben 22 fő regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván a községben.

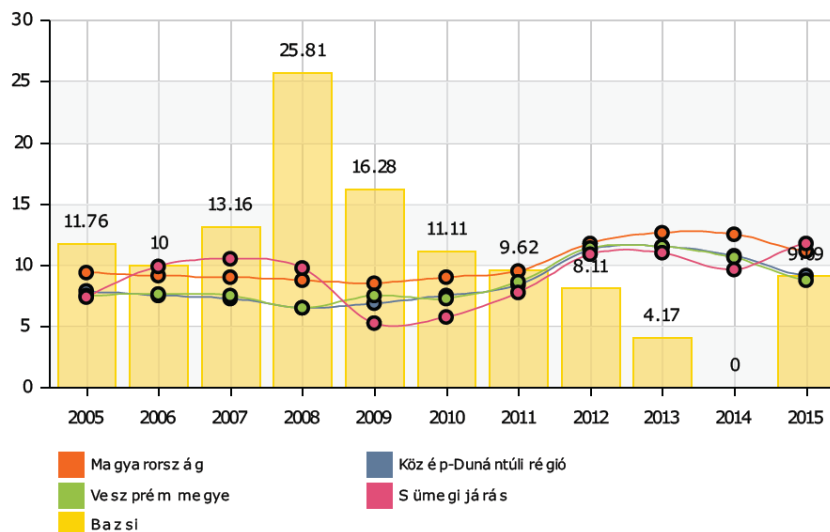
A munkanélküliségi ráta alakulása, 2005-2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

Az országos átlagot, de a megyei és a járási átlagot is meghaladja a tartós, azaz 180 napnál hosszabb ideje munkanélküliek aránya (a munkanélküliek 50%-a).

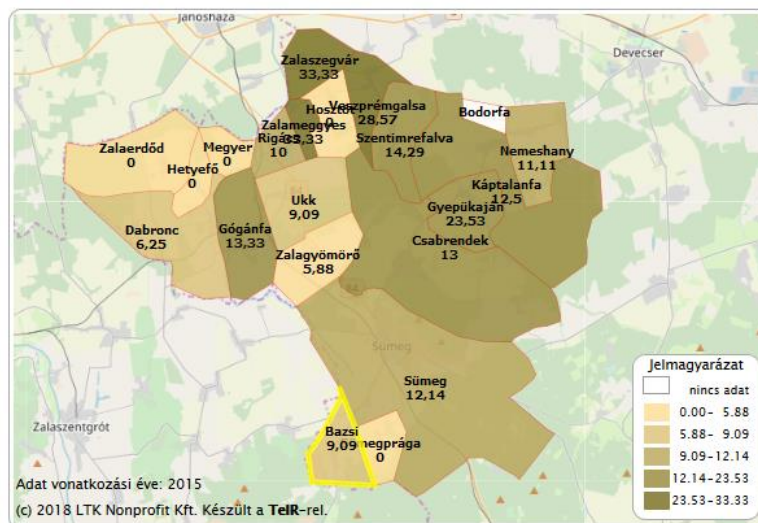

A tartós munkanélküliek aránya a Sümegi járásban, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

Kedvezőbb viszont a pályakezdő munkanélküliek mutatója, mely, 2015 óta minden nagyobb területi egység átlagánál kedvezőbb.

A pályakezdő munkanélküliek aránya 2005- 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

Pályakezdő munkanélküliek aránya a Sümegi járásban, 2015 (%) Forrás: Lechner Nonprofit Kft. (TeIR)

A lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a települési lakásállomány összetétele és a lakóingatlanok állapota, minősége. Bazsiban 180 lakás alkotja a lakásállományt (2018. évi adat). Az átlagos szobaszámot tekintve a kisebb lakások jellemzőek a településen. A lakások közül 25 db egyszobás és 73 a kétszobások száma, ezek adják a teljes lakásállomány 55 százalékát.

1.7.2. TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZÖDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

Az Európai Unió szervezetei több dokumentumban is hitet tesznek azon célkitűzés mellett, hogy az Unió a szabadság, biztonság és igazságosság térségévé fejlődjön. Először az EU Alapszerződésébe került be a – 9 – diszkrimináció tilalma (az 1999. május 1-én hatályba lépett Amszterdami Szerződés 13. Cikke), majd az Alapvető Jogok Chartájának 21. Cikke fogalmazta meg a faji, nyelvi alapú, illetve az etnikai származáson és a nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló diszkrimináció tilalmát. Ezután megszülettek az esélyegyenlőségről szóló irányelvek.

„A faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetés alááshatja az EK-Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását, különösen a magas fokú foglalkoztatási szint és szociális védelem elérését, az életszínvonal és életminőség emelését, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást.” Érvet az EU Tanácsa a faji egyenlőség direktívájának megalkotása mellett.

A magyarországi törvények ezzel összhangban születtek meg:

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy a rendezés az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét.

Szegregált lakóterületnek minősül, ha, az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészben belül elkülönülnek.

Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató nyomán szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság – az aktív korú népességben belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők – aránya meghaladja az 50%-ot.

Sümeprágán és Bazsiban szegregátumok, telepek kialakulása nem jellemző. Tehát mint társadalmi probléma nem jelentkezik.

1.7.3. TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

A társadalmi önszerveződés és öngondoskodás egyik legfontosabb alapját az erős civil társadalom, a jól működő civil szerveződések jelentik. A civil szervezetek együttműködésének javítása fontos, fejlesztendő terület, mert egy-két szervezet közötti kapcsolat és a közösségi megvalósítás nehézkesen működik. Az erőforrások, a meglévő tudás összehangolása, esetleges egyesítése, átadása jelentősen felpozícionálja a helyi civil életet.

A település az önkormányzati döntésekben igyekszik bevonni a civil szerveződések, hiszen a civil szervezetekkel való együttműködés gazdagítja a község életét. A helyi civil szervezetek tevékenységeikkel hozzájárulnak az esélyegyenlőség szempontjából releváns célcsoportokhoz kapcsolódó esélyegyenlőségi feladatok ellátásához. Kezdve az időskorúak kulturálódásától, a hagyományörzéstől, egészen a lakosság egészséges életmódjának megtartásához szükséges sportolási lehetőségekig.

Önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátása során számíthat és épít is a civil szervezetek közreműködésére. A közfeladatellátás civil szervezetekkel való együttműködés útján történő megvalósulását erősíti, hogy néhány jelentős, az önkormányzatok feladatait meghatározó törvény kifejezetten ajánlja a szerződéses feladatellátást. a községekben a civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak, a lakosság szívesen vesz részt rendezvényeiken.

A településeken működő helyi, térségi közösség életében fontosabb, jelentősebb civil szervezetek, szerveződések az alábbiak:

Sümeprágán:

- Éltető Balaton-felvidékért Egyesület
- "Huncut szemek" Hagyományőrző, Kulturális és Sport Alapítvány
- Polgárőr és Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- KALÁSZ - Katolikus Lányok Asszonyok Szövetsége Sümeprágai Csoportja.

Bazsin:

- Éltető Balaton-felvidékért Egyesület
- Bazsalma Vidékfejlesztési Egyesület.

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

EGÉSZSÉGÜGY

Az egészségügyi intézmények a települések léptékéhez igazodnak. Az alapellátáshoz való hozzáférés a településen elfogadható. Sümeprágán és Bazsiban is van háziorvosi rendelés a helyi orvosi rendelőben. Bazsin heti egy alkalommal házi gyermekorvosi ellátás is biztosított. Sümeprágán védőnői szolgálat is működik. A településeken nem található fogorvosi szakrendelés, az csak Sümegen érhető el. A legközelebbi szakorvosi rendelőintézet Sümegen található. A legközelebbi kórházak Sümegen, Tapolcán és Keszthelyen érhetők el. A településeken egy - egy háziorvos látja el a felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgálatot.

Bazsin 2017-ben a háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak száma összesen 5493 eset volt.

SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

A településeken nem működik bölcsőde és időskorúak otthona sem. Család- és gyermekjóléti központ, család- és gyermekjóléti szolgálat a településeken nincs, a járásban is csak a járásközpontban található.

Az ukki székhelyű Marcal Vidéki Önkormányzatok Szociális Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálat heti egy alkalommal biztosít ügyfélfogadást Sümeprágán.

2017-ben házi segítségnyújtásban Sümeprágán 20, Bazsin 15 fő, szociális étkeztetésben 6 illetve 10 fő részesült.

A településeken gyógyszertár nem található, a legközelebbi, ügyeleti ellátást is nyújtó patika Sümegen van.

OKTATÁS

A település oktatási tevékenységeit 1 db önkormányzati fenntartású óvoda (Sümeprága és Bazsi Óvodafenntartó Társulása által üzemeltetett Sümeprágai Aranyalma Óvoda) biztosítja 50 férőhellyel. Általános iskola Sümegen érhető el legközelebb. Bazsin sem óvoda, sem iskola nem található.

1.8.2. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV.

törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, *Sümeprága és Bazsi* községek Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzatok vállalják, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolják a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalják továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonják a partneri kapcsolatrendszer, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja: Sümeprága és Bazsi település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet.

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Elsődleges cél számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1 § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban levő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen. Emellett cél a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat. További cél meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

Cél a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. További cél meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt. Szintén cél annak az együttműködési rendszernek a felállítása, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

1.9. A TELEPÜLÉSEK GAZDASÁGA

1.9.1. A TELEPÜLÉSEK GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPKÖRE

Sümeprága és Bazsi a Sümegi járásba tartoznak, ami ugyan nem része, de határos a Balaton Kiemelt Üdülőkörzettel. Ennek következtében a községek gazdasága számára több lehetőség kínálkozik, mint a járás perifériusabb településeiben. A Balaton térsége egyrészt fontos munkaerő felvevő (Keszthely, Hévíz, Balatonpart), másfelől pedig Sümeprága és Bazsi is részesülhet a Balaton közelségének előnyeiből a turizmus terén. További, viszonylag közeli munkalehetőséget Sümeg, illetve távolabb Tapolca, Keszthely - Hévíz biztosítanak.

A gazdaság lehetőségei szempontjából hátrányos, hogy magas a fiatalok elvándorlásának aránya. A település gazdasági fejlődését némileg periférius helyzete is hátráltatja. A településeken a helyi vállalkozások jelentik a fő támaszkodási pontot gazdasági pozíciójuk javításában, de a vállalkozások jelentős tőkehiánya miatt ez egyelőre nehézkes. A településeken a mezőgazdasági vállalkozások dominanciája jelentős. A térség alapvetően megőrizte természeti környezetét, táji karakterét, értékeit, ezáltal nagy turisztikai potenciállal rendelkezik.

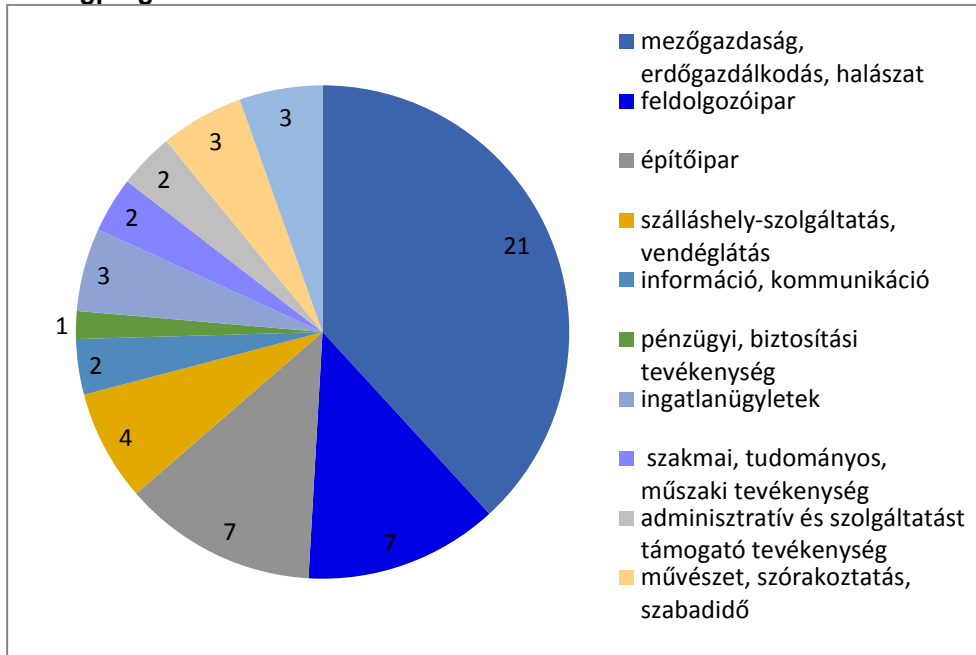
1.9.2. A TELEPÜLÉS FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI

A KSH adatok alapján megállapítható, hogy a helyi vállalkozások tevékenységei 2017-ben már 11 nemzetgazdasági ágat öleltek fel.

A településeken 2017-ben jelenlévő nemzetgazdasági ágazatok: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat; halászat; építőipar; kereskedelem, gépjárműjavítás; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; információ, kommunikáció; ingatlanügyletek; oktatás; humán-egészségügyi, szociális ellátás; művészet, szórakoztatás, szabadidő; egyéb szolgáltatás.

A két település gazdaságszerkezete hasonló képet mutat.

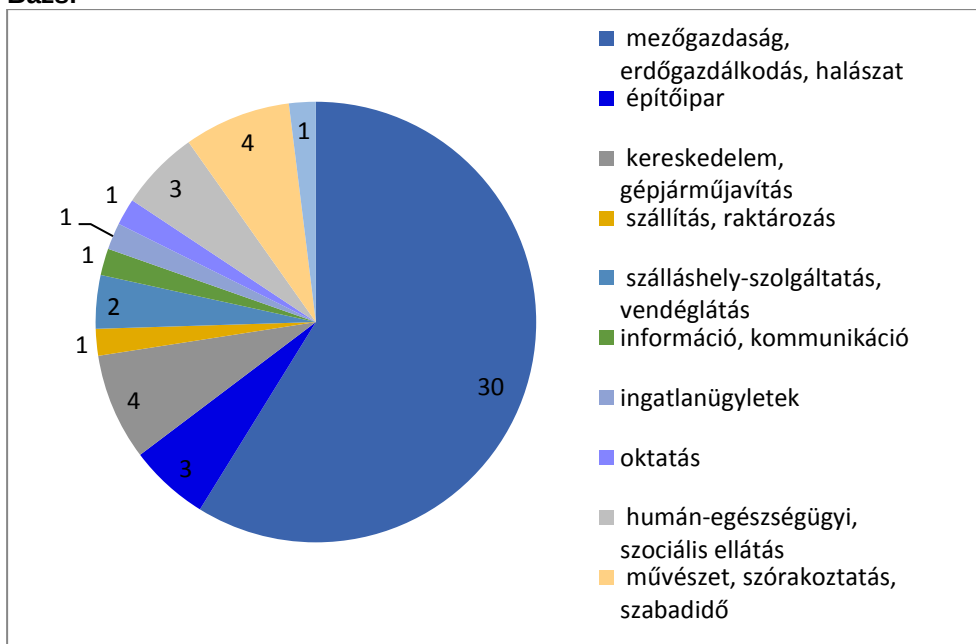
Sümegeprága

A regisztrált vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként (db), 2017 Forrás: KSH, saját szerkesztés

Sümegeprágán a mezőgazdasági vállalkozások számának növekedése jellemezte az elmúlt éveket. 2014-ben még csak 14, 2017-ben már 21 vállalkozást tartottak nyilván ebben az ágazatban.

Bazsi

A regisztrált vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként (db), 2017 Forrás: KSH, saját szerkesztés

Bazsin is a mezőgazdasági vállalkozások számának növekedése jellemezte az elmúlt éveket. 2011-ben még csak 20, 2017-ben már 30 vállalkozást tartottak nyilván ebben az ágazatban.

1.9.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZŐI, FONTOSABB BERUHÁZÁSAI TELEPÜLÉST ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSE

Sümeprágán a működő gazdasági szervezetek száma 2016-ban 25 db volt. A működő gazdasági szervezetek túlnyomó többsége (23 db) egyéni vállalkozás (19 db főállású, 4 mellékállású, nyugdíjas egyéni vállalkozó nincsen). A településen 2 db társas vállalkozás működik, mindkettő korlátolt felelősségű társaság.

Bazsin a regisztrált gazdasági szervezetek száma 2017-ben 60 db volt, ebből 57 db regisztrált vállalkozás volt.

A gazdasági szervezetek túlnyomó többsége (51 db) önálló vállalkozás, ezeken belül 45 db egyéni vállalkozás (21 db főállású, 19 mellékállású és 11 db nyugdíjas egyéni vállalkozó) és 18 regisztrált östermelő. A településen 6 db társas vállalkozás van regisztrálva az alábbi megoszlás szerint: 6 db korlátolt felelősségű társaság, 2 db betéti társaság.

1.9.4. A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

A Balaton, valamint Sümeg közelsége gazdasági értelemben, a foglalkoztatás szempontjából és a potenciális vendégforgalom szempontjából egyaránt fontos tényező a helyi gazdaságban. Sümeprága és Bazsi gazdasági fejlődésében meghatározó szerepe van a mezőgazdasági vállalkozásoknak, melyek a legnagyobb arányban (közel 60%) vannak jelen a többi ágazathoz képest. Emellett a természeti környezetének köszönhető a turisztikai jelentősége a térségben.

A települések gazdasági életének befolyásoló tényezője, hogy az aktív munkavállaló korú népesség jelentős hányada – napi rendszerességgel - ingázni kényszerül.

A foglalkoztatáspolitikában jelenleg is első számú cél a foglalkoztatottak körének bővítése. A Bazsi Önkormányzat ezen a téren elért jelentős eredményeiért kormányzati elismerésben részesült, amely anyagi elismerést is magában foglalt. A befolyt bevételt az önkormányzat eszközbeszerzésre fordította.

Foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek.

Alacsony a 18-29 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele. A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja. Az ifjúsági munkanélküliség, strukturális munkanélküliség, a munkaerőpiac elvárásai ma már nemcsak a végzettségre és a szakképzettségre, hanem a különböző személyes kompetenciákra, szakmai és gyakorlati tudásra vonatkoznak.

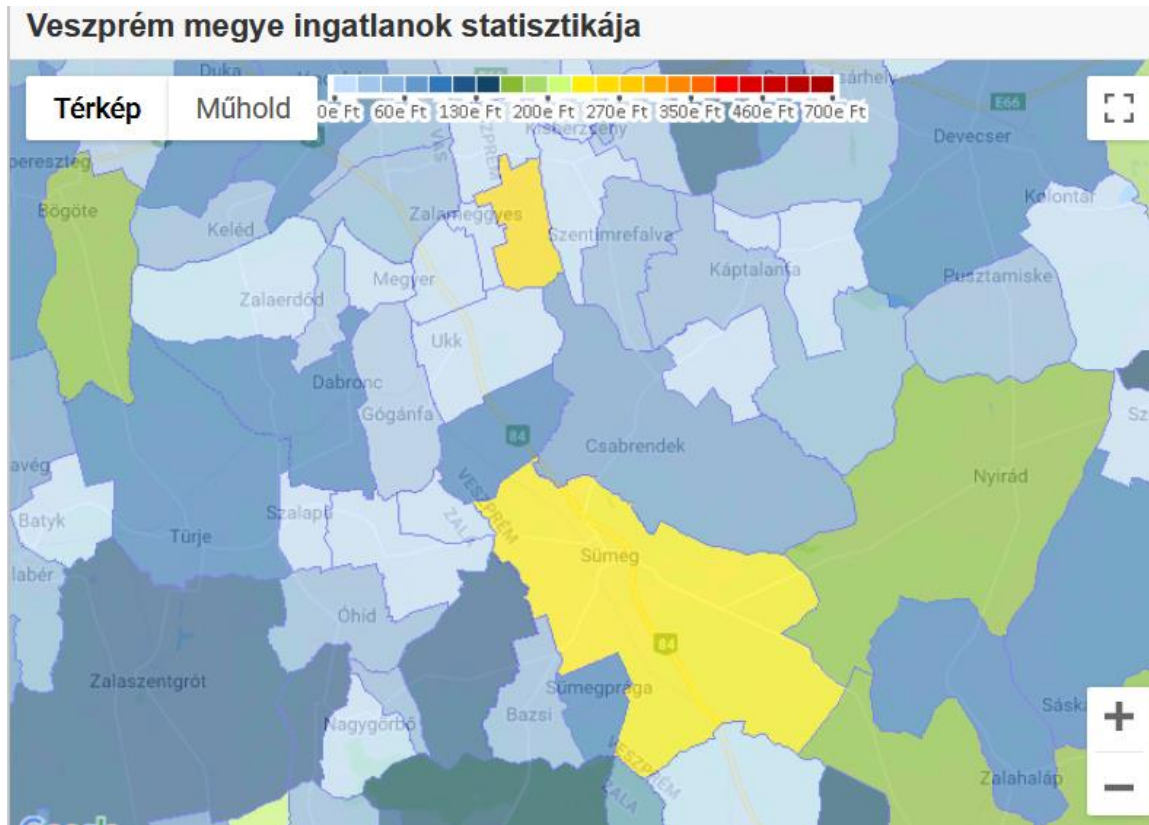
1.9.5. INGATLANPIACI VISZONYOK

Lakóingatlanok esetén Veszprém megye területén az elmúlt 5 évben az átlag négyzetméter ár 176 450 forintról 332 466 forintra nőtt, ami 156 016 forintos emelkedést jelent. A lakóingatlanok között 2018 októberében a legmagasabb négyzetméter ár 524 000 forint, a legalacsonyabb 56 020 forint, valamint az átlagár 230 175 forint. Veszprém megye területén. Sümeprágán a megyei átlagtól jóval elmaradnak az átlagos ingatlanárak. 2018 novemberében 60-80ezer Ft között mozogtak a négyzetméterárak (l.: az alábbi ábrát).

Sümeprága lakásállományát 2018-ban 248 lakás alkotta. A lakásállomány a 2011-es népszámlálás óta (251 db) mindössze 3-mal csökkent.

Bazsi lakásállományát 2018-ban 180 lakás alkotta. A lakásállomány a 90-es évek elején kis mértékben, évi 2-3 lakással növekedett 2005-ig (205 db). Ez az állomány máig lényegében változatlanul megmaradt, ám a statisztika 2011 óta egy részüket nem lakásként tartja nyilván, így a hivatalos lakásszám ma 180.

Az ingatlanárak alakulása 2018 novemberében, az „ingatlanet.hu” publikációja alapján (Ft/m²):

Forrás: <https://www.ingatlanet.hu/statisztika/%C3%9Cr%C3%B6m>

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

1.10.1.1. KÖLTSÉGVETÉS

Sümegprága települési önkormányzat képviselő-testületének 1/2018 (III.7.) önkormányzati rendelete szól Sümegprága települési önkormányzatának 2018. évi költségvetéséről.

Ez a Települési Önkormányzatokra és annak önállóan működő költségvetési szervére, Sümegprága és Bazsi Óvodafenntartó Társulására terjed ki.

A Képviselő-testület az önkormányzat 2018. évi költségvetési bevételi és kiadási fő összegét 99.430.840,- Ft-ban állapítja meg.

A Képviselő-testület a bevételi fő összegből a működési célú bevételek összegét 86.056.840,- Ft-ban állapítja meg, ezen belül

intézményi működési bevétel	1.744.000,-Ft
közhatalmi bevételek	9.310.000,-Ft,
önkormányzatok költségvetési támogatása	54.301.392,-Ft
pénzeszköz átvétel	10.123.000,-Ft

előző évi működési pénzmaradvány 10.578.448,-Ft

A kiadási fő összegből a működési kiadások összegét 86.056.840,- Ft-ban állapítja meg, ezen belül:

személyi jellegű juttatások	17.055.000,- Ft,
munkaadót terhelő járulékok	2.640.000,- Ft
dologi kiadások	18.558.000,- Ft
önkormányzat által folyósított ellátások	1.788.415,- Ft
pénzeszköz átadás	39.608.118,- Ft,
általános tartalék	4.558.253,- Ft
ÁH-on belüli megelőlegezés	1.849.054,- Ft

A Képviselő-testület az önkormányzat költségvetési létszámkeretét 13 főben állapítja meg, ebből:

- 1 fő polgármester
- 1 fő közalkalmazott falugondnok,
- 1 fő rész munkaidős közalkalmazott hivatalsegéd,
- 6 fő közfoglalkoztatott,
- 4 fő külső személyi juttatás (alpolgármester, képviselők).

Bazsi község Önkormányzat Képviselő-testületének 1/2018 (III.2.) Önkormányzati rendelete szól Bazsi község önkormányzatának 2018. évi költségvetéséről. A rendelet hatálya Bazsi Község Önkormányzatára terjed ki.

Az önkormányzatnak önállóan gazdálkodó költségvetési szerve nincs.

A Képviselő-testület az önkormányzat 2018. évi költségvetési bevételi és kiadási főösszegét 66.876.527 Ft-ban állapítja meg.

A bevételi főösszezből a rendelet a működési célú bevételek összegét 62.956.527,- Ft-ban állapítja meg, ezen belül:

Intézményi működési bevétel	5.744.100 Ft,
Közhatalmi bevételek	8.250.000 Ft,
Költségvetési támogatás	23.354.264 Ft,
Támogatásértékű működési bevétel	15.600.000 Ft,
Előző évi pénzmaradvány	10.008.163 Ft.

A kiadási főösszezből a működési kiadások összegét 62.956.527 Ft-ban állapítja meg a rendelet, ezen belül

Személyi jellegű juttatások	23.092.957 Ft,
Munkaadót terhelő járulékok	3.665.322 Ft,
Dologi kiadások	24.039.967 Ft,
Ellátottak pénzbeli juttatásai	2.200.861 Ft,
Támogatásértékű működési kiadások	7.620.137 Ft,
Tartalék	1.403.113 Ft,
Államháztartáson belüli megelőlegezés visszafizetése	934.170 Ft.

1.10.1.2. VAGYONGAZDÁLKODÁS

Sümeprága Települési Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2012. (II. 29.) önkormányzati rendeletével módosította az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól szóló 8/2003. (V. 9.) önkormányzati rendeletét.

A rendelet megállapítása szerint Sümeprága Települési Önkormányzat a nemzeti vagyonról szóló törvényben meghatározott, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonnal nem rendelkezik.

Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlan értékesítése esetén a nemzeti vagyonról szóló törvényben meghatározottak az irányadók. A helyi önkormányzati tulajdonban lévő vagyon vagyonkezelésbe adása során Magyarország helyi önkormányzatairól szóló, valamint a nemzeti vagyonról szóló törvényben meghatározottak az irányadók.

Bazsi Önkormányzat vagyonrendelete nem áll rendelkezésre.

1.10.1.3. GAZDASÁGI PROGRAM

Az Önkormányzatok Gazdasági Programja nem állt rendelkezésre.

1.10.2. AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTÉZMÉNYRENDSZERE

Mindkét település esetében a polgármester és a körjegyző általános feladatai részeként és a település főépítésze foglalkozik a településfejlesztés ügyeivel. A településfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat az önkormányzat a bizottsági és a képviselőtestületi munka keretében végzi. Közös Hivatal Hatósági ügyintézője részben ezzel a feladattal is foglalkozik, illetve a pályázatírók. Nincs külön intézmény, szervezet, amely fentiekén túl a településfejlesztéssel foglalkozik.

1.10.3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

Mindkét település esetében az önkormányzatnak a gazdaság fejlesztésére, ösztönzésére vonatkozóan közvetett eszközei állnak rendelkezésre:

- az infrastruktúra fejlesztése,
- a helyi adórendszer,
- a befektetések elvi lehetőségének biztosítása.

1.10.4. FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA

Mindkét önkormányzat él a közmunka program adta lehetőségekkel.

A közfoglalkoztatási programok megvalósításában nyújtott kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréseként a **Bazsi önkormányzat kormányzati elismerésben részesült**. A kitüntetéssel együtt járó kétmillió forintot az önkormányzat eszközbeszerzésre fordította. (A meglévő MTZ traktor homlokrakodót kapott, melyet kanállal, és hóeltakarításra is alkalmas lappal szereltek fel. Az új eszköz a közfoglalkoztatási programok folytatásában, illetve a kommunális feladatellátásban nyújthat nagy segítséget.)

1.10.5. LAKÁS- ÉS HELYISÉGGAZDÁLKODÁS

Sümeprága és Bazsi Község Önkormányzata nem rendelkezik önkormányzati lakásokkal, helyiségekkel.

1.10.6. INTÉZMÉNYFENNTARTÁS

Az Önkormányzati intézményeket normatív támogatásból és saját bevételeiből működtetik. Az állami finanszírozás kiegészítése szükséges saját forrásból, a fejlesztéseket elsősorban pályázati forrásból hajtják végre.

1.10.7. ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az önkormányzat célja energiahatékonyságot növelő fejlesztések megvalósítása.

A megújuló energiaforrások használatára vonatkozóan a 2014-2020-es időszakban pályázhatók fejlesztési elképzelések.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetés célja: a településen élő lakosság, valamint az ott működő intézmények, gazdálkodó szervezetek egyéni és közösségi közszolgáltatási szükségleteinek, igényeinek elvárható szintű folyamatos és zavartalan kielégítése, a települési komfort érzet elősegítése, erősítése, az élhető település feltételeinek megteremtése, a fenntarthatóság biztosítása.

Az alapvető műszaki infrastruktúra megtalálható a településen. Az intézményi szolgáltatások viszont helyben csak hiányosan állnak rendelkezésre.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 13. § (1) 2. pontja szerint településüzemeltetés: a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

A községekben az alapvető közszolgáltatások csak részlegesen érhetők el. A hiányzók, a középfokú szolgáltatásokkal együtt a járásszékhelyi funkciót is betöltő, történetileg is kistérségi központnak tekinthető Sümeg városában, vagy, néhány tekintetben más viszonylag közeli kis- és középvárosban (Tapolca, Devecser, Celldömölk), esetleg a megyeszékhelyeken (Veszprém, Zalaegerszeg) áll rendelkezésre. Speciális, emelt szintű szolgáltatások helyben nem vehetők igénybe (ilyenek legközelebb a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén találhatók).

Az elérhető (vagy *legalább részlegesen elérhető*) településüzemeltetési, illetve közszolgáltatások:

- alapfokú oktatás
- köztisztasági feladatellátás, hulladékelszállítás
- közterület- és zöldterület fenntartás
- víziközmű szolgáltatás
- gyógyszerár
- temető fenntartás, *(temetkezési szolgáltatások)*
- *(idősellátás)*
- *(alapfokú egészségügyi ellátás)*
- *(család és gyermekvédelem)*
- *(óvodai ellátás)*
- *(közművelődés).*

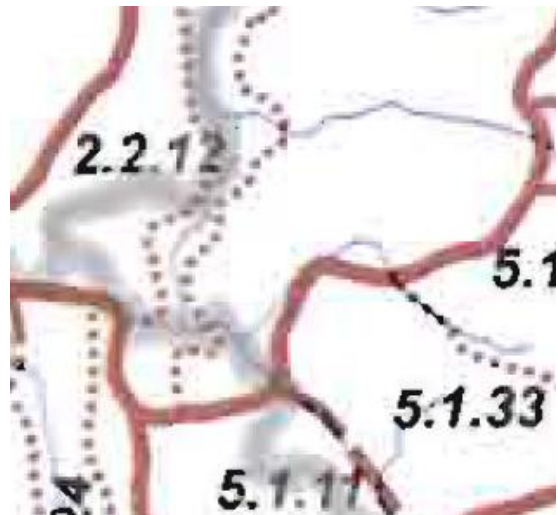
1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

A településcsoportban kiemelt szerepet kap a természeti környezet és változatosak a községek természeti környezeti adottságai: a változatos, szelíd domborzati formákkal rendelkező felszín, a területegység belátható, zavaró elemektől mentes tájképe, a közeli Sümegi Várhegy több irányból feltáruló látványa, a természetvédelem alatt álló és ökológiai hálózathoz tartozó területek, valamint kis kiterjedésű belterületek zöldfelületei, parkjai, fasorai és vízfelületei.

Az akadémiai kistájataszter beosztása szerint a földrajzi területegységnek, a Balatontól távolabb eső hegy- és dombvidéki területei pedig a Bakony vidékhez tartozó (5.1.11 – 5.1.33) kistájakhoz tartoznak.

Bazsi és Sümegprága igazgatási területének döntő része az 5.1.11 azonosítószámú Tátika-csoport kistájához tartozik, így elsődlegesen ennek táji tulajdonságai jellemzőek a két településen.

A kistáj határok térképi ábrázolását az alábbi ábrásor tartalmazza.

Az 5.1.11 azonosítószámú Tátika-csoport, az 5.1.33 sz. Sümeg–Tapolcai hát és kismértékben a 2.2.13 sz. Marcal-medencéhez tartozó Pápa-Devecseri sík és közvetlenül határos egyéb kistájak találkozási zónája (az MTA Ft.Ki. Kistájkezelési ábráinak kivágata).

1.12.2. TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

1.12.2.1. TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT

A terület kialakulásának történeti folyamatát, benne a településtörténeti elválaszthatatlan tájalakulás történetét, részletesen ismertetik a tervelőzmények (pl.: a hatályos településtervek és a TAK), valamint a jelen felülvizsgálathoz készült örökségvédelmi vizsgálatok. Ezek tartalmazzák a települési táj alakulásának ismert emlékeinek, dokumentált folyamatainak, történelmi fordulópontjainak leírását, valamint ezen emlékek örökségvédelmi szempontból való értékelését is.

Tájtörténeti szempontból ezek kiegészítendőek a település létrejöttének táji adottságokon alapuló tényezőinek, valamint a település fejlődés tájalakító hatásainak összefoglalásával.

A terület telepítő tényezői között meghatározó szerepet játszanak a tájszerkezeti adottságok, amelyek közül a különböző tájkaraktereket megjelenítő földrajzi terület egységek, a domb- és hegyvidéki jellegű Bakonyvidék és a síkvidéki jellegű Marcal-medence kistájak találkozási zónájával, amely a táji szegélyek különös gazdagságát eredményezte (a kistájak lehatárolását a fenti ábra mutatja be). Ezen találkozási zóna közelében a települések a Dunántúli-középhegység nagytájához tartozó *Tátika-csoport* és a *Sümeg – Tapolcai hát* kistájához kötődnek.

A szegélyzónák megléte, mennyiségi és minőségi jellemzőik meghatározó helyi és helyzeti energiaforrásai, telepítő tényezői a települések létrejöttének, majd a későbbiekben fennmaradásának, fejlesztési potenciáljainak is.

A környező központokhoz vezető történetileg kialakult útvonalak (a mai 84-es út), a medence széli elhelyezkedés, a helyi mezőgazdasági termelés és a kereskedelem révén megalapozták a település korai fejlődését és későbbi megerősödését. (Ezt a tendenciát nagyban erősítette az 1870-es évek végén új tájszerkezeti elemként megjelenő vasútvonalak is.) Itt meghatározó tényező az élelem beszerzésre, később megtermelésére alkalmas, jó termőhelyi adottságú síkvidéki területek rendelkezésre állása. A közelben a kedvező táji – ökológiai háttérrel képező hegyvidéki erdőterületek előterében jelentős földművelésre, mezőgazdálkodásra alkalmas sík területek képesek voltak biztosítani a település terményekkel és agrártermékekkel való ellátásán túl a többletek megjelenését.

Az utóbbi közel két évszázad (1763–1941.) településfejlődéssel összefüggő tájalakulását, tájhasználati módjainak változását jól szemlélteti az I–IV. katonai felmérések (KF) ábraanyaga, melyeket településenként mutatunk be.

Az utóbbi közel két évszázad (1763–1941.) településfejlődéssel összefüggő tájalakulását, tájhasználati módjainak változását jól szemlélteti az I – IV. katonai felmérések ábraanyaga.

A XVIII. század végi állapotokat tükröző első felméréshez (I.) képest a tájhasználat némi differenciálódását jelzi a második felmérés (II.) térképi rajzolata, de jelentős tájszerkezeti változás nem figyelhető meg: a történetileg kialakult úthálózat azonos nyomvonalon halad a történetileg kialakult települések – településrészek között.

A fentiekben vázolt, csupán a legfontosabb tényezőkre szorítkozó tájtörténeti összefoglalásból is kikövetkeztethetők a jelenlegi tájszerkezet és tájhasználati módok jelentősebb jellemzői, amelyeket az alábbi fejeztek vizsgálnak. A belterület múltbéli fejlődését részletesebben a településtörténeti fejezetben (1.14.6.) valamint a kulturális örökségvédelmi hatástanulmányban ismertetjük.

-A történeti térképi ábrázolások szerint a mai településhálózat már lényegében kialakult a XVIII. században, a településeket összekötő elsődleges útvonalakkal együtt. A települési nagyságrendek viszont még jelentős részben eltérnek a maiétól. A községek kivétel nélkül egy egyszerű szerkezetű egyutcás falu képét mutatják. A környező települések dús erdőségei a mainál jóval nagyobb mértékben terjednek át Bazsi és Sümegprága mai területére is, a Marcal szabályozatlan forrásvidékét és felső völgyét a mainál jóval szélesebb vizenyős sávok kísérik. A mai zártkertek előzményeként már több mint 200 évvel ezelőtt megjelentek a szőlőhegyek a hegylábi területeken, lényegileg a mai lehatárolással.

-A XIX. századi történeti tájalakulás a mezőgazdaságilag művelt területek térnyerését jelzik, az erdőterületek és a vizenyős területek fokozatos csökkenése mellett. Sűrűsödik az úthálózat, megjelenik a vasút, kismértékben nőnek, kiépülnek a belterületek, részben beépülnek (présházakkal, pincékkel) a szőlőhegyek.

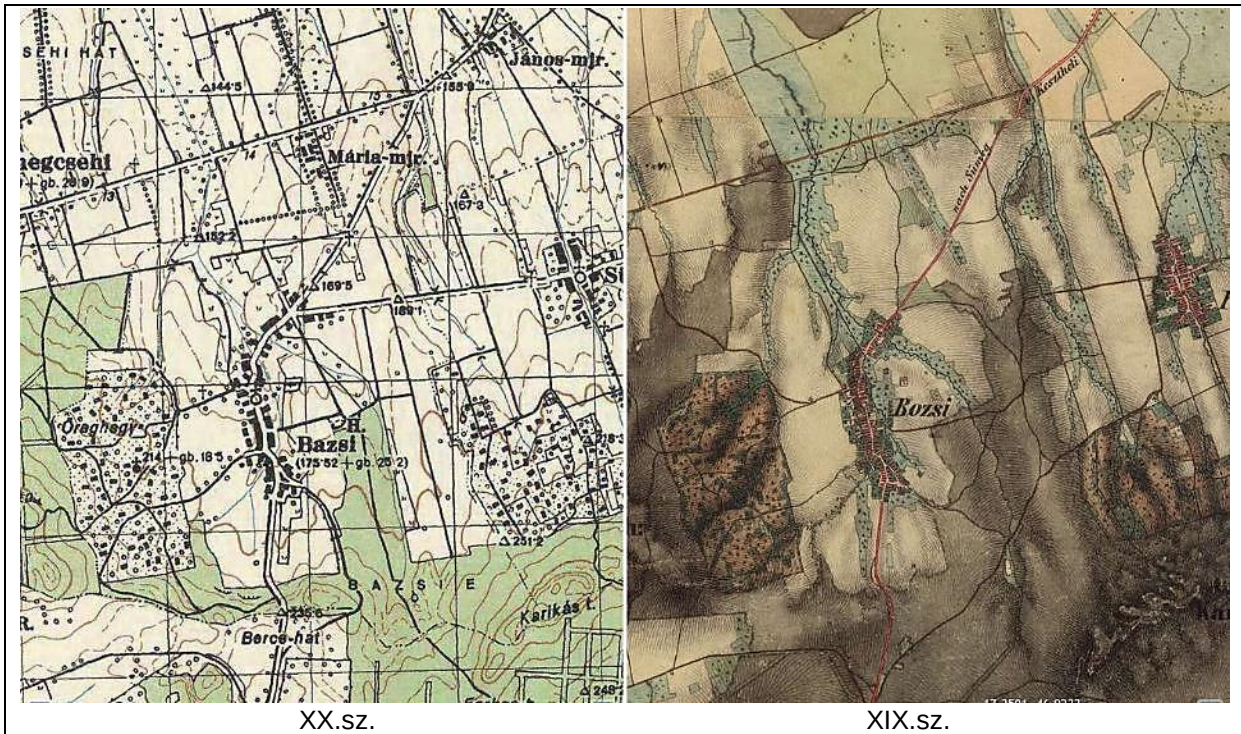
-Az 1941-es felmérés már lényegileg a mai tájstruktúrát mutatja, az erdőterületek jelentősen visszaszorultak, erősen megnőtt a mezőgazdasági területek aránya. A mai úthálózat már a mai szerkezettel kialakult, részben burkolt. A belterületek és a szőlőhegyek kiterjedése és szerkezete – a későbbi Sümegprágai Újtelep kivételével – lényegileg egyezik a mai állapottal.

Bazsi és Sümegprága tájalakulását az alábbi XVIII-XXI.(XX.) századi térképi ábrázolások szemléltetik.

BAZSI

XXI.sz.: a jelen állapot topográfiai azonosító térképe /open street map/; A XVIII.századi állapot (I.KF.) már ábrázolja a főbb utak nyomvonalát (Sümegi út, Prágai út), kisebb területtel a szőlőhegyet, 1-2 épülettel, a jelenleginél jóval kiterjedtebb vizenyős területeket és erdőket; a belterület még jóval kisebb, egyutcás falu, tőle DK-re egy kis szatellittel; - a település neve még 2 formában fordul elő (*Bas'i* és „*Pazsi*”).

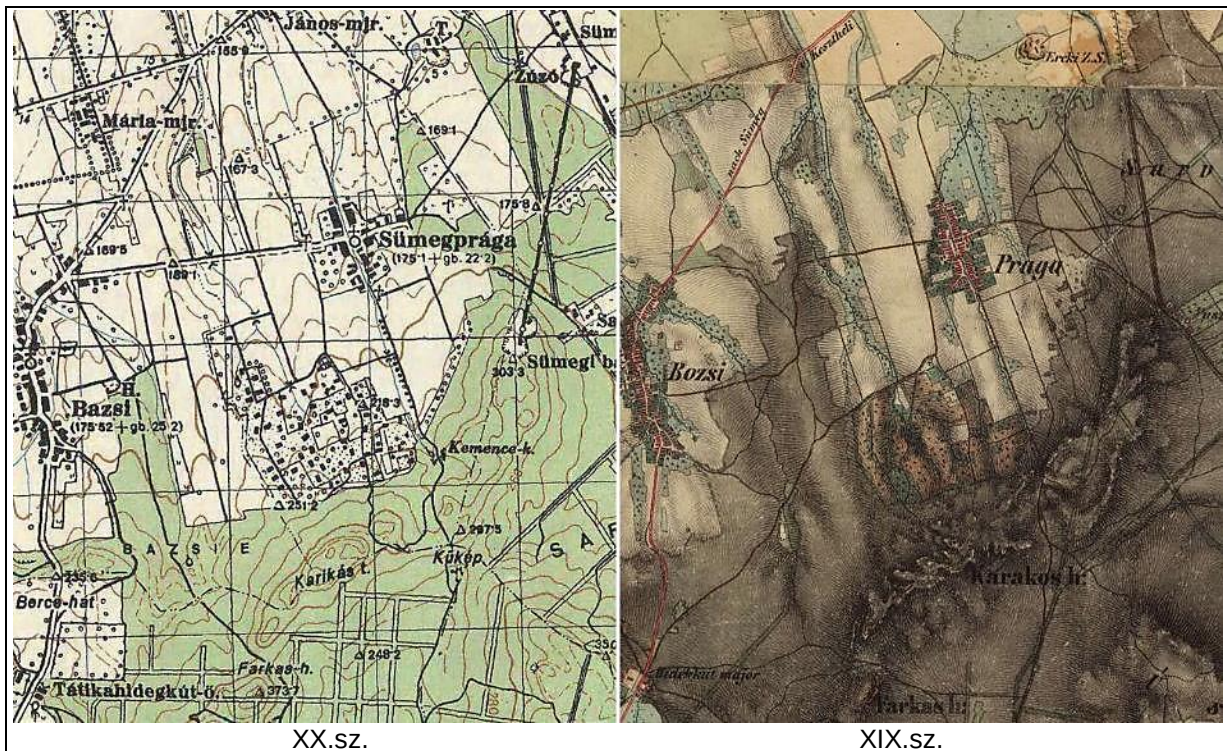

Az 1941-es IV.KF lényegileg már a mai tájszerkezetet tükrözi, újként jelenik meg a Mária-major területe; A XIX.sz. elején (II.KF.) a szőlőhegy, több pincével, az úthálózat a történetileg kialakult helyeken van, utóbbi már kiegészült a Sümegcsehi nyomvonallal az I.KF-hez képest. A belterület kiterjedése a 2 felmérésen csaknem azonos; - a település neve még „Bozsi” formában van felírva. A 2 település déli határán megjelenik a Prágahegyi kőbánya kezdeménye. /Az 1860-80-as években készült **kataszteri felmérés nem áll rendelkezésre.**/

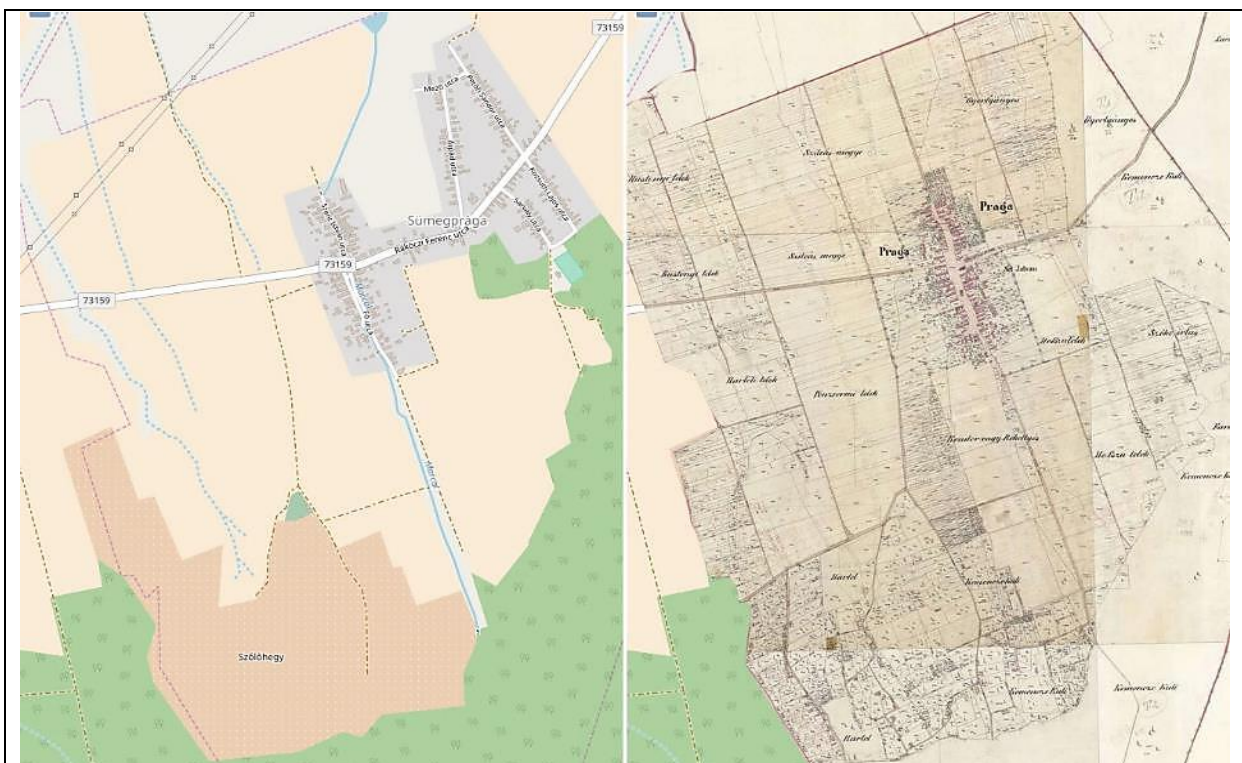
SÜMEGPRÁGA

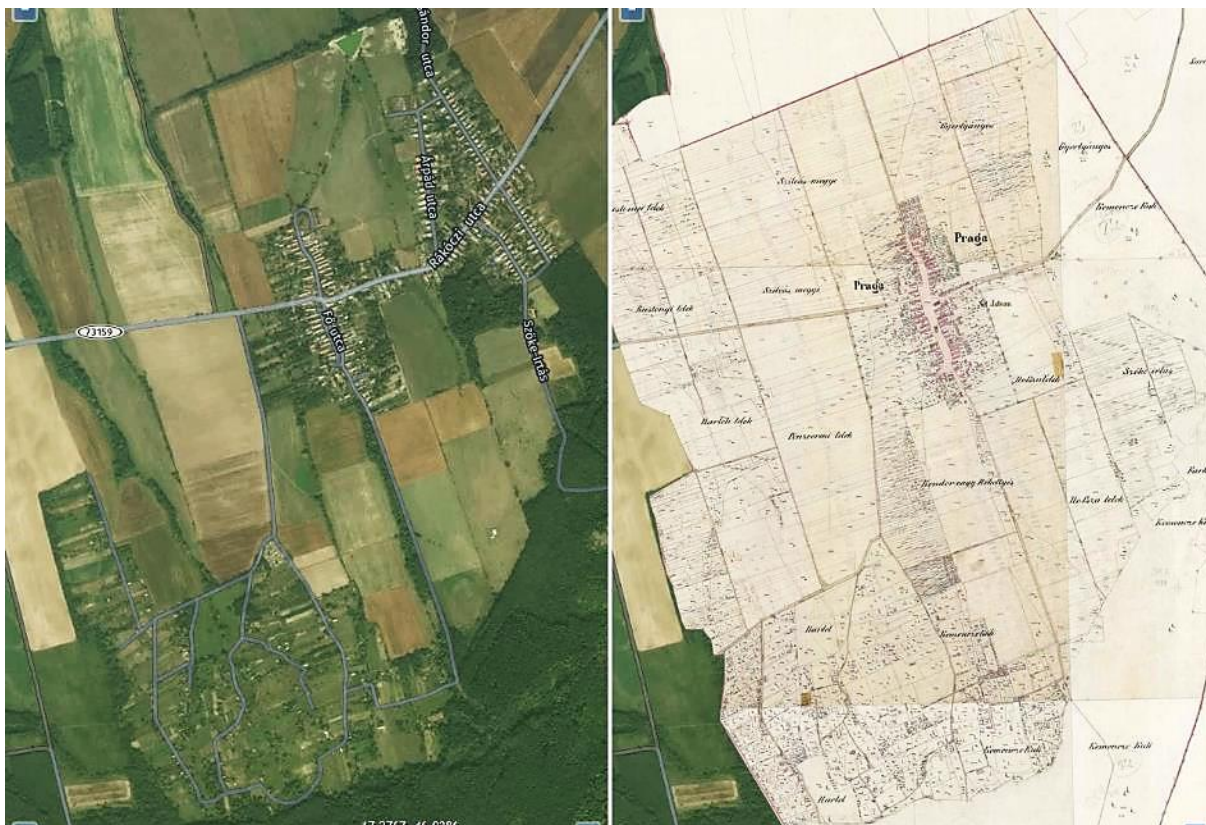
XXI. sz.: a jelen állapot topográfiai azonosító térképe; A XVIII.századi állapot (I.KF.) részben más szerkezetben ábrázolja a főbb utak nyomvonalát (a régi Sümeg - Várölggyi út és a régi Bazsi út megszűnt, de a Sümegről Sarvaly majorba vezető fasoros egyenes út egyezik), kisebb területtel a szőlőhegyet, 1-2 épülettel, a jelenleginél jóval kiterjedtebb erdőket; a belterület még jóval kisebb, egyutcás falu; - a település neve még „Praga”.

Az 1941-es IV.KF lényegileg már a mai tájszerkezetet tükrözi, újként jelenek meg a majorok és a Sümegi-bánya (a szállítószalaggal); A XIX.sz. elején (II.KF.) a szőlőhegy, több pincével, a dűlő- és úthálózat lényegileg azonos, utóbbi már kiegészült a mai Bazsira vezető nyomvonalal az I.KF-hez képest. A belterület kiterjedése a 2 felmérésen csaknem azonos; - a település neve a II.KF-en még „Praga” formában van felírva. A 2 település déli határán megjelenik a Prágahegyi kőbánya kezdeménye.

Az 1857-ben készült **kataszteri felmérés** még nem tartalmazza az „újtelepi részt” (Gyertyános: Árpád u., Petőfi - Kossuth. u.); A belterületen a keresztsűrűs lakótelkek, a Szőlőhegyen a pincék, a külterületen a részletes ingatlanjogi határok a dűlőnevekkel. A dűlőhálózat sűrűbb a jelenleginél, főbb útjai már a jelenlegi nyomvonalukon vezetnek. A falu neve ekkor még „Praga”.

A kataszteri felmérés és a jelenlegi állapot szerinti légifotó összevetése és jól mutatja a főbb tájszerkezeti elemek azonosságát, valamint a legnagyobb eltérést, a belterület megduplázódását.

1.12.2.2. TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE

A települések kialakult tájszerkezetét alapvetően meghatározza földrajzi fekvése, felszíni változatosságának gazdagsága, az erre illeszkedő vízrajzi viszonyok és növényi borítottság, az élővilág, a fent ismertetett átmeneti jellegű tájkarakter, az erdő- gye- és kertgazdasági területek által dominált tájhasználatok. Emellett megemlítendő a település egyéb mezőgazdasági adottságai is, amelyek szerepe az utóbbi évtizedekben fokozatosan csökken.

A település történetileg kialakult tájszerkezetét alkotó **tájhasználati módok** jellemzéséhez a statisztikák közül földhivatali nyilvántartási adatok használhatók fel. A „TAKARNET” adatbázis fekvésekre vonatkozó forrásadatait és a **községi törzskönyvek** feldolgozott művelési ág megoszlási adatait tartalmazzák az alábbi táblázatok.

TÁJHASZNÁLATI ALAPADATOK 1.: TAKARNET 2018.

Földrészlet statisztika fekvésenként, településenként és településcsoportonként

4.1.BAZSI	fekvés	földrészletek száma	összes terület (ha.m ² / %)	átlagos földrészlet terület (m ²)
	belterület	308	54,7968/ 6,02	1779
	külterület	250	749,0632/82,34	29963
	zártkert	391	105,8661/11,64	2708
	ÖSSZESEN	949	909,7261/100,0	
4.2.SÜMEGPRÁGA	fekvés	földrészletek száma	összes terület (ha.m ² / %)	átlagos földrészlet terület (m ²)
	belterület	385	59,1937/10,21	1538
	külterület	192	437,0569/75,46	22763
	zártkert	376	83,0152/14,33	2208
	ÖSSZESEN	953	579,2658/100,0	

4. A TELEPÜLÉS- CSOPORT ÖSSZESEN	fekvés	földrészletek száma	összes terület (ha.m ² / %)	átlagos földrészlet terület (m ²)
	BELTERÜLET		113,9905/ 7,66	
	KÜLTERÜLET		1186,1201/79,66	
	ZÁRTKERT		188,88/12,68	
	ÖSSZESEN		1488,9919/100,0	

Tájékoztatásul álljanak itt a 11 egyidejűleg vizsgált Sümegi járáshoz tartozó község összesített adatai. ebből az utolsó oszlop tartalmazza Bazsi és Sümegprága adatait és részesedésének mértékét (%).

1-11. összesen	fekvés	összes terület (ha.m ² /%)	a településcsoport (4.1-2) részesedése (ha/ %)
	BELTERÜLET	680,1205/ 6,29	113,9905/ 16,8
	KÜLTERÜLET	9941,5401/ 91,96	1186,1201/ 11,9
	ZÁRTKERT	198,19/ 1,75	188,88/ 95,45
	MINDÖSSZESEN	10811,2519/100,0	1488,9919/ 13,77

A települések fekvések szerinti megoszlása is jól tükrözi a falusias tájkaraktert, az extenzív területhasználati jellemzőket. Valamennyi vizsgált település sajátossága a nagy külterületi hányad és az alacsony belterületi részarány.

A legjelentősebb eltérések a közigazgatási területek abszolút értékeiben, valamint a zártkerti fekvés előfordulásában vannak.

A közigazgatási területek nagyságának szélsőértékei a *Bazsi – Sümegprága* településpár területén kívül fordulnak elő: Dabronc (közel 2028ha) és Zalameggyes (~256,5ha). A legkisebb és a legnagyobb érték közt a szorzó mintegy 9-szeres.

A nagyobb (1100 ha feletti) igazgatási területű települések közé tartozik - Dabroncon kívül – még 4 falu (Zalaerdőd, Ukk, Gógánfa és Zalagyömörő). A legkisebbek – Zalameggyes mellett – Hetyefő, Megyer, **Sümegprága**, amelyek 600 ha alattiak (és épphogy meghaladja a 600 ha-t Rigács területe).

A belterületek nagyságának kiterjedése hasonló sorrendet mutat, néhány kisebb eltéréssel. Ezek közül a kissé eltér **Sümegprága**, amelynek viszonylag nagy a belterülete kis igazgatási területéhez képest (10% fölötti arányban).

A belterületek nagysága a 15 és 16,7 ha (Zalameggyes, Megyer) valamint 136,5 ha-os (Gógánfa) szélsőértékek közt van, részaránya a 3,4-4% (Dabronc, Megyer) és a 10% körüli (Gógánfa, **Sümegprága**) értékek közt ingadozik. Jellemző, hogy Gógánfán kívül más 100 ha-t meghaladó belterületi érték nem fordul elő, 60 ha alatt viszont számosan (Zalameggyes és Megyer mellett Hetyefő, Rigács, **Bazsi és Sümegprága is**).

A Zártkerti fekvés szempontjából meghatározó Bazsi és Sümegprága területi részesedése, mindössze 3 településen jegyzett. Ezek zöme (>95%) 2 hagyományos szőlőhegyen (**Bazsi és Sümegprága – összesen közel 190 ha**), és emellett Dabronc (~9 ha).

FÖLDRÉSZLET STATISZTIKA MŰVELÉSI ÁGANKÉNT / településenként és összesítve /

BAZSI – SÜMEGPRÁGA: a községi törzskönyvek alapján (2018.)

Feldolgozott alapadatok /értékelő tábla/ és szöveges értékelés:

TELEPÜLÉS>	BAZSI		SÜMEGPRÁGA		A 2 FALU ÖSSZESEN	
Művelési ágak	belter.+külter.+zártkert =összterület (ha.m ²)	%	belter.+ külter.+zk.= összterület (ha.m ²)	%	összterület (ha.m ²)	%
gyep (legelő)	0+21.2435+0		0+52.1555+0			
gyep (rét)	1.0020+73.1454+6.9810		0+67.1062+13.1514			
gyep részösszesen	1.0020+94.3889+6.9810 =102.3719	11,25	=132.4131	22,86	234,79	15,77
szántó	0+434.5771+6.5245 =441.1016	48,46	0+175.0552+ 9.0955=184.1507	31,79	625,25	42,00
szőlő	0+0+15.6771		0+0+20.8590			
gyümölcsös	0+3.0156+43.7934		0+0.3661+26.3685			
kert	0+0+4.9999		0+0+5.3017			
ültetv.+ kert részösszesen	67.4860	7,41	52,8953	9,13	120,38	8,08

MÖT	1.0020+531.9816+77.9759 =610,9595	67,14	0+294.6830+74.7761 =369,4591	63,78	980,42	65,84
erdő	0+161.0099+1.2741		0 +112.9343			
fásított terület	0+0+0		0+5.8877+0.1871			
erdő részösszesen	=162.2840	17,83	=119,0091	20,55	281,30	18,89
nádas	0	0,0	0	0,0	0.0	0,0
TT	1.0020+692.9915+79.2500 =773,2435	84,95	0+413.5050+74.9632 =488.4682	84,32	1261,71	84,74
kivett	53.7948+56.0717+26.6161 136,4826	15,05	59.1937+23.5519+8.0520 90,7976	15,67	227,28	15,26
Összesen:	54.7968+749.0632+ 105.8661 =909,7261	100	59.1937+437.0569+ 83.0152 =579,2658	100	1.488,9919	100
Mindösszes.1:		64,56		35,44	/1.405,9767/	100,0
Mindösszes.2:		8,41		4,59	/10.811,2519/	13,0

A településcsoport területe kerekítve **1.489 hektár**, amelynek közel **85%-a termőterület (TT)**. Ebből a mezőgazdaságilag hasznosított terület(MÖT) ~**980hektár**, a településcsoport területének közel **66%-a**. Települési bontásban közel azonos értékeket mutatnak a termőterület (TT)/kivett területi arányszámok (TT: 84-85%; kivett 15-15,7% között), jelentősebb eltérések a TT megoszlásban vannak, a MÖT és az erdőterületi arányok viszonylatában. A MÖT a magasabb értéket (67% fölött) Bazines mutatja, itt az erdőszűrség csak 18% körüli. Magasabb érték Sümegprága több mint 20,5%-os erdőszűrsége, a MÖT nem egészen 64%-os arányával.

Az összterületre vetített erdőszűrségi mutató mintegy 19%, amely kissé elmarad a kistérségi átlagtól. Az abszolút értékben legnagyobb mezőgazdasági, illetve erdő területek értelemszerűen a nagyobb igazgatási területen helyezkednek el: a nagyobb MÖT – és ezen belül szántó – területek (611, ill. 441 ha fölött) és a nagyobb erdősegek (~162 ha) is Bazines található.

A MÖT-en belül uralkodó a szántó (~35-48,5%), de jelentős a gyepek (R+L: 11-23%), elenyésző a nádas terület, amely a nyilvántartásban nem is jelenik meg. Jelentősnek mondható az ültetvények (gyümölcsös + szőlő) és a kertek területe, - együttesen meghaladják a 120 ha-t és a 8%-ot. Ehhez hozzájárul a magas (közel 13%) zártkerti arány. A számadatok a zártkerti területek viszonylag intenzív, döntően kertgazdálkodási hasznosítására utalnak. Ezen belül is öröndetes a magas (közel 40%) ültetvényterületi arány. Ennek többsége gyümölcsös, célszerű lenne növelni a szőlőskertek területét. A művelési ágak fenti táblázatba foglalt megoszlásából levonható következtetés, hogy a természetközeli tájkaraktert lehetővé tevő (erdő+gyep+nádas) művelési ág arány viszonylag magas, közel 36 %. A természeti állapotokhoz képest jelentősen átalakított felszínek aránya tehát nem éri el az igazgatási terület 2/3-át, ezen belül az átlagnál magasabb a kivett területek 15% fölötti aránya, nyilván a bányaterületeknek köszönhetően. (A vízfelületi arány is a kivettek között van. Ez összességében itt nem jelentős, de végülis a „természetközeli” arányértéket javítja.)

Az átlagosnál jobb minőségű termőföldterületek művelési ága, minőségi osztálya

BAZSI

Művelési ág	Minőségi osztály	AK érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK érték
gyümölcsös	2	31,30	3,0156+18,2392	29,78
kert	(7	14,80		14,80)
szántó	2	23,50	33,3461	14,52
	3	18,20	62,3868+0,3294	
	4	16,50	85,7794+0,4851	
szőlő	2	33,0	10,9004	31,93
gyep (legelő)	5	5,20	3,0240	3,43
gyep (rét)	3	24,30	13,9674+4,7305	17,13
	4	20,00	21,0471	
erdő	3	6,60	131,1269	6,34

SÜMEGPRÁGA

Művelési ág	Minőségi osztály	AK érték	Területnagyság (ha)	Átlagos AK érték
gyümölcsös	2	31,30	21,8674	30,76
kert	(6	20,90		20,90)
szántó	2	23,50	31,2021+1,433	17,66
	3	18,20	50,6114+4,8737	
szőlő	(2	33,00		33,00)
gyep (legelő)	4	9,40	36,7178	7,73
gyep (rét)	1	32,10	12,8338	22,29
	3	24,30	24,4640+0,7901	

Forrás: Tapolcai Járási Hivatal Földhivatala, 2018.július

A művelési ágak fenti táblázatba foglalt értékeléséből levonható következtetés, hogy a földminőséget jelző AK-mutatók jellemzően alacsonyak, tehát a vizsgált területen „a települési átlagnál jobb minőségűnek” számítnak abszolút értelemben gyengébb (közepes) termőhelyi adottságú területek is. A fenti mutatók alapján számítható legértékesebb (átlagnál jobb minőségű) mezőgazdasági termőhelyek (~280ha) aránya a MÖT-en belül Bazsin 47%, Sümegprágában (~185ha) 49%. Tehát a mezőgazdasági összes terület közel fele ebbe a kategóriába tartozik.

A művelési ágak szerinti bontást vizsgálva Bazsin a reaktíve jobb minőségű szőlők 2/3-os aránya, Sümegprágán a reaktíve jobb minőségű legelők ~70%-os aránya emelhető ki.

Az abszolút értelemben legmagasabb termőhelyi értékek a legjobb ültetvényterületeknél (szőlő 2: 33,0; gyümölcsös2: 31,3 AK/ha) és a legjobb réteknél találhatók (rét1: 32,1 AK/ha).

Az erdőterületi megoszlás értékelésének csak Bazsin van értelme, itt az átlagnál jobb minőségű arány még magasabb, mintegy 80% (viszonylag alacsony fajlagos termőhelyi értékkel: 6,6 AK/ha).

1.12.3. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJ-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

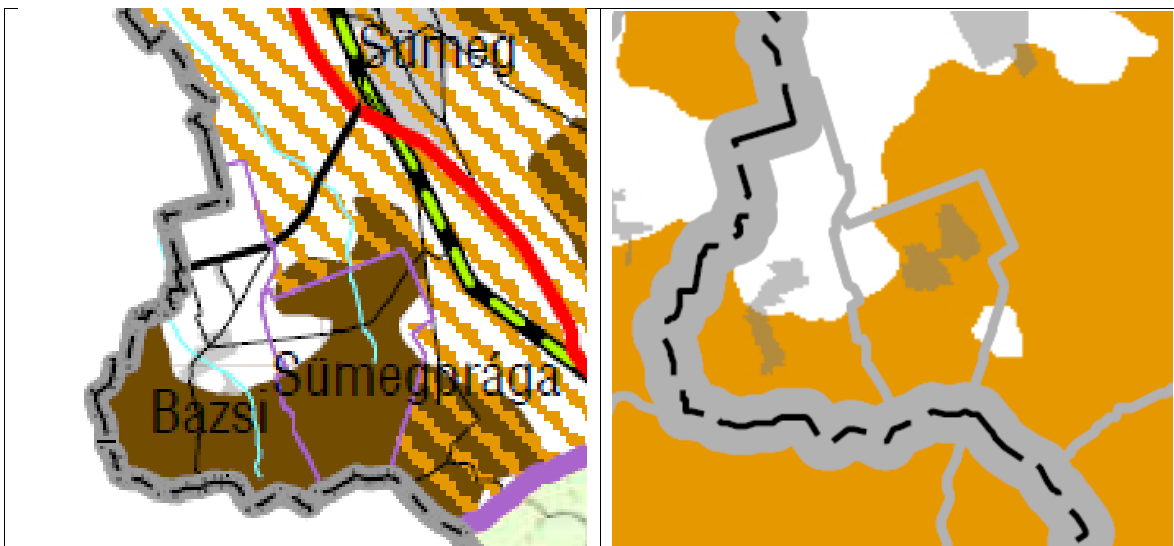
A községek igazgatási területén táj- és természetvédelmi szempontból az országos ökológiai hálózathoz tartozó **mindhárom övezet**, a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete, **valamint a Natura2000 hálózat területei is megtalálhatók.**

A települések területén nem találhatók védett természeti területek, de Bazsin vannak ex lege védett (források, **kunhalom és láp**) területek. **Érzékeny Természeti területek nincsenek kijelölve.**

1.12.3.1. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLETEK

A magasszintű és kiterjedt természeti védelem nem jellemző a 2 település területén, a fenti tájhasználati elemzés is rámutat, hogy az átlagban közepes termőhelyi adottságú területen a mezőgazdálkodás az uralkodó, a természetközeli tájhasználattal szemben. Az erdők, gyepek, nádasok, vízfelületek nem túl magas (1/3 körüli) összesített aránya mellett azonban megjelenik a felszíni változatosság, az ettől északra levő településekhez képest jelentősebb domborzat, a hegyvidék közelsége eleve kedvezőbb látványt eredményez. Ennek ellenére az adottságokból következő bizonyos – a tágabb térségben gyakori – táj- és tájképvédelmi problémák (pl. erős kitettségű, jó rálátású lejtők túlépítettsége, stb.) nem lépnek fel a településeken, azonban jelentkeznek az erdők egyenlőtlen területi eloszlásából, a tájfasítás hiányából adódó tájképi, látványvédelmi gondok, továbbá történetileg jelen van a területen a külszíni kőbányászat, - ezek hatásaira a tájrendezés során figyelemmel kell lenni.

Ezeknek az adottságoknak tájvédelmi- tájképvédelmi szempontból is meghatározó szerepe van, és ezeknek megfelelően a tájképvédelmi tartalmú övezetek is jelentős mértékben érintik a településeket: az OTTrT **tájképvédelmi övezete** lefedi Bazsi területének déli felét, mintegy 50%-ban, Sümegprágának pedig szinte a teljes igazgatási területe (~90%) az övezetbe tartozik:

Az övezet jelenlegi hivatalos (törvényi) megnevezése: „*tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület*” övezete (az övezetre vonatkozó előírásokat itt nem ismételjük, a területrendezési tervi összefüggéseket ismertető az 1.3.sz. fejezet tartalmazza).

A fenti előzményi lehatárolásokkal szemben, a tervlapokon már a 2019-ben hatályba lépő OTRT-hez kidolgozott új nemzeti parki (BfNPI) adatszolgáltatáson alapuló lehatárolások szerepelnek.

1.12.3.2. NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALATT ÁLLÓ VAGY VÉDELEMRE TERVEZETT TERÜLETEK, ÉRTÉKEK, EMLÉKEK

A nyílt hozzáférésű természetvédelmi információs rendszer adatai szerint a két települést sem **országos** sem **helyi szintű** egyedi védettség nem érinti. (A településekhez közeli térség természetvédelmi értékességére utal ugyanakkor az a tény, hogy a *Balaton felvidéki NP északi határa* a települések déli közigazgatási határának *közvetlen közelében* van.)

A nyilvántartási adatok az alábbiak:

Védett természeti területek országos nyilvántartása (Veszprém megye) http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=19				
#	Település	Védettségi szint	Védelmi kategória	Előfordulás száma, megnevezés
1	Bazsi	országos jelentőségű, egyedi	NP, TK, TT, TE	0, nem található
2	Bazsi	helyi jelentőségű, egyedi	TT, TE	0, nem található

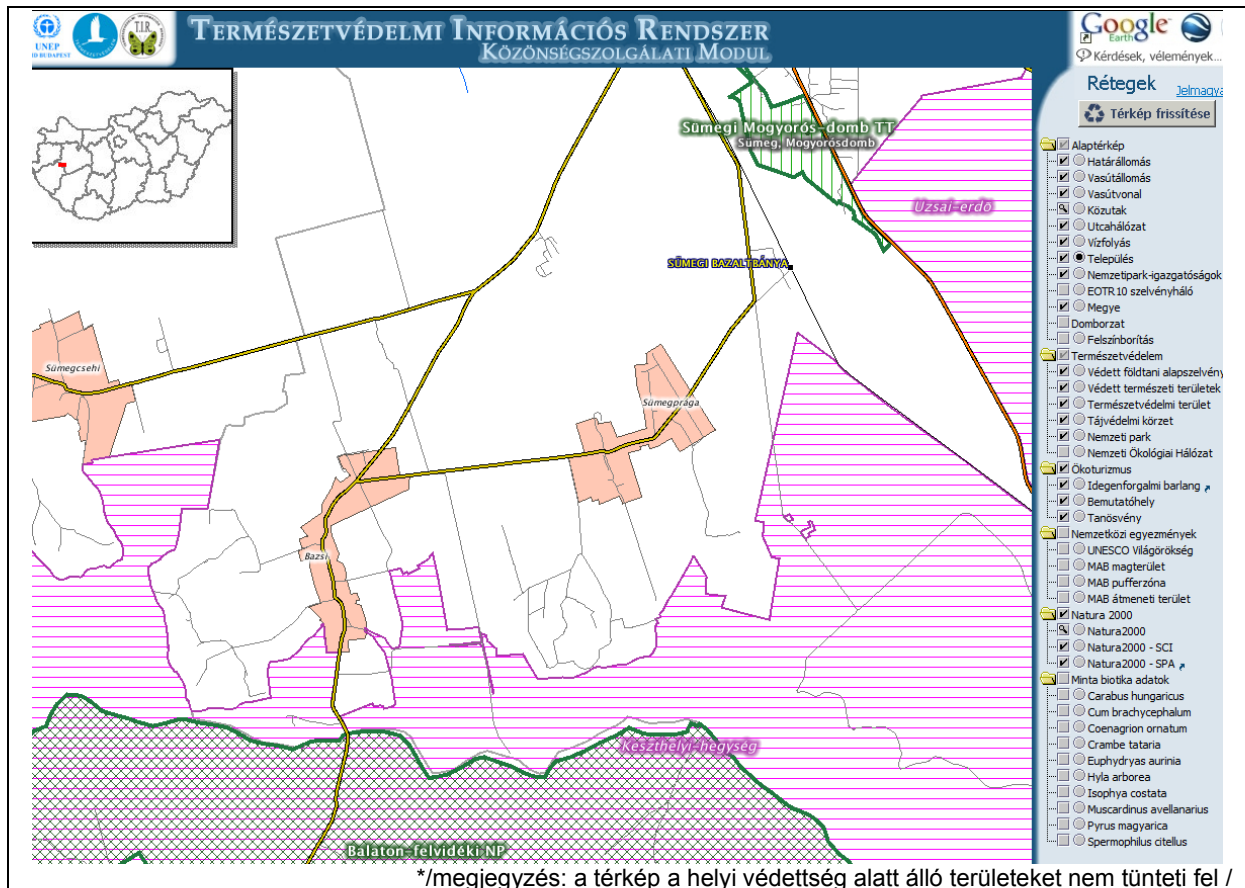
Védett természeti területek országos nyilvántartása (Veszprém megye) http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=19				
#	Település	Védettségi szint	Védelmi kategória	Előfordulás, megnevezés
1	Sümegprága	országos jelentőségű, egyedi	NP, TK, TT, TE	0, nem található
2	Sümegprága	helyi jelentőségű, egyedi	TT, TE	0, nem található

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura2000) területek jelentős átfedést mutatnak az ökológiai hálózati területekkel (ez utóbbiakat külön alfejezet ismerteti). **A Natura 2000 terület egységek közül a „Keszthelyi-hegység (HUB20035)” nevű kiemelt természetmegőrzési terület érinti a településeket.**

A TIR adatbázis térképi megjelenítése az alábbi ábrán látható. /Forrás: <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm/>

A felkapcsolt rétegek*:

- Nemzeti park, Tájképvédelmi körzet (TK), Természetvédelmi terület, Védett természeti terület*, Védett földtani alapszelvény, Idegenforgalmi barlang, Bemutatóhely, Tanösvény
- Natura2000 területek (SCI és SPA) területek** sraffozással jelölve: ****(megjegyzés: az SCI területek nem érintik, az SPA területek jelölése a térképen: vízszintes pink sraffozással).**

A fenti térkép nem jelzi, de az ágazati adatszolgáltatás közli, hogy Bazsi területén **ex lege védett lápterületek és források** is találhatóak, amelyek országos szinten védett területnek illetve értéknek tekintendők (a lápok hrsz. szerinti felsorolását magában foglalja a **Bazsi Hész alábbi 1.sz. függeléke**).

Védelemre tervezett területek, értékek, emlékek

Országos szinten tervezett védelem megállapítása az adatszolgáltatás szerint nem tervezett.

Meglévő országos (ex lege)¹ és tervezett helyi védettség:

a Bazsi HÉSZ (2004) függeléke szerint, - lásd az alábbi táblázatban:

¹ a hrsz – lista nem különbözteti meg a már védett (ex lege) és egyéb, védelemre javasolt természeti területeket

TERMÉSZETI TERÜLETEK ÉS A HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK JEGYZÉKE

Természeti területek és védett lápok által érintett ingatlanok helyrajzi száma:

017/8, 08/1, 011, 013/9, 08/8, 012, 013/7, 07/5, 017/10, 014, 03/1a, 015, 016, 017/2, 017/3, 013/9, 013/2, 013/3, 013/4, 013/5, 013/6, 03/5, 096/7, 096/8, 096/1, 095/5, 096/2, 096/4b, 089, 088/3, 090/1, 0102/25, 0102/21, 099/3, 0100, 0101, 0102/23, 0102/20, 0102/9, 0102/30, 0102/31, 0102/19, 0102/16, 0102/14, 0102/7, 0102/11, 0102/29, 0102/28, 0106/1, 0106/4, 0106/2, 0106/3, 0106/24, 0108/2, 0109/3, 0109/4, 0112/6, 0112/7, 0107, 0122/5, 0104/7, 0104/6, 0104/5, 0104/4, 105, 0122/4, 0112/2, 0112/1, 0115

Helyi védelemre javasolt táji és természeti értékek:

Terület megnevezése	Jelölése a szabályozási terven	Érintett ingatlanok helyrajzi száma
Település közepén kilátó-pihenő, alatta idős gyümölcsös, akácsoport (önkormányzati tulajdon)	BA-001	15, 18, 19, 096/8

Tervezett helyi védettség: a Sümegprágai HÉSZ (2004) függeléke szerint:

TERMÉSZETI TERÜLETEK ÉS A HELYI VÉDELEMRE JAVASOLT TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK JEGYZÉKE

Természeti területek által érintett ingatlanok helyrajzi száma:

02, 03ab, 07ab, 079/1abc, 078, 077/4c, 075, 077/3b, 080/1, 080/2, 060/19, 060/20, 06/21, 0605ab, 060/7, 060/7, 060/6, 060/15, 060/14, 060/16, 059, 060/17, 058/3, 058/2, 047/2, 058/1, 047/1, 041/2, 037, 069/c, 032/20, 034/10, 034/13ab, 034/12, 032/4, 032/21, 032/22, 032/6, 031, 029/6, 029/7, 029/3, 029/4, 029/2, 029/1ab, 028, 027/13b, 021/5, 023/5, 025, 024, 022, 021/4, 021/3, 021/1, 031/2, 023/3, 023/1, 023/6, 023/10, 023/9, 023/8, 013/1, 013/2, 012, 013/3c

Helyi védelemre javasolt táji és természeti értékek:

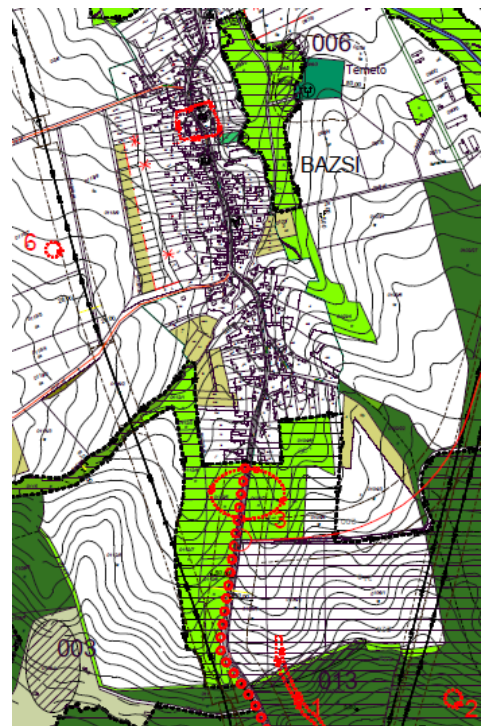
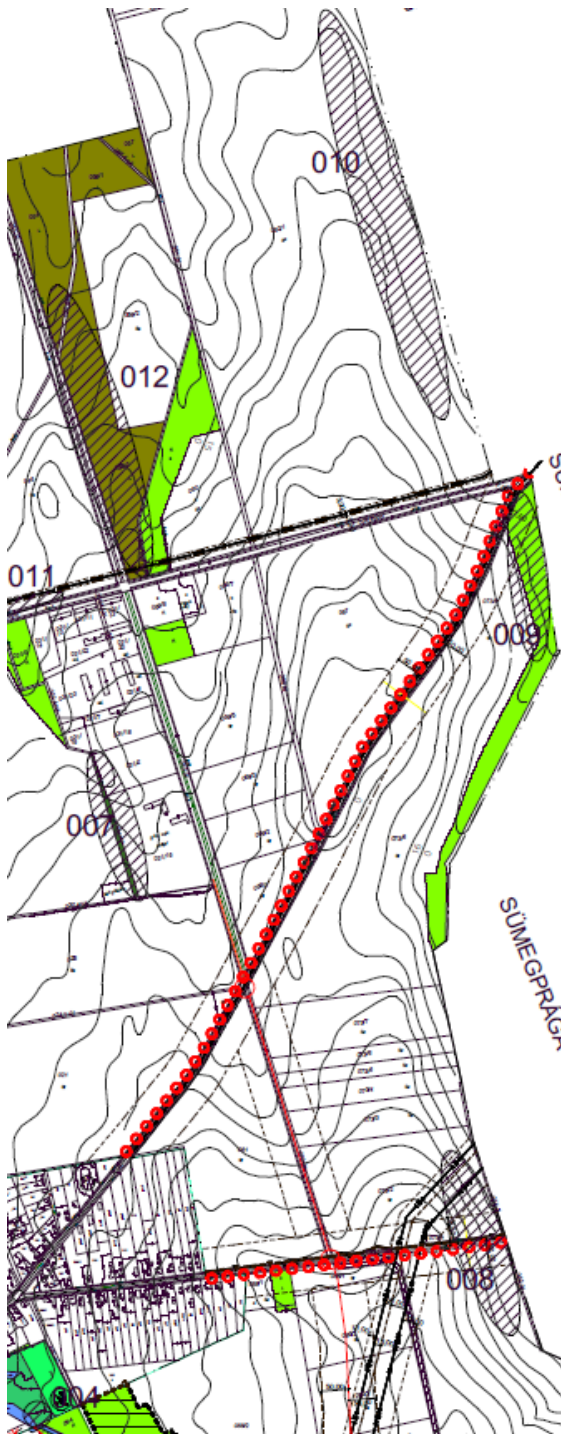
Terület megnevezése	Jelölése a szabályozási terven	Érintett ingatlanok helyrajzi száma
Falu mellett kiserdő, kb 4 hektár, gyertyános, benne idős bükkök, rendezvényhelyszínre való fejlesztését tervezik	SP-002	043/2
Hagyományosan a kert végébe ültetett jegenyenyárok	SP-008	129/1, 129/2, 127, 071/1bc

A hatályos Bazsi TSZT fenti hrsz-szerinti felsorolásán túl térképi munkarészein lehatárolta a *természeti területek és értékek* területeit, amelyek a helyi védelem kiterjesztése szempontjából is vizsgálhatók.

Ugyancsak a hatályos terv tett javaslatot egyéb természeti értékű területként az „egyedi tájértékek” meghatározására, az alábbi térképi lehatárolás szerint:

Egyéb természeti területek és értékek:

- az Érzékeny Természeti Területek kategóriái (ÉTT, MTÉT) ugyancsak érintik a településcsoportot.
- egyedi tájértékek a településeken nincsenek nyilvántartva; az egyedi tájértéknek jelölt területek listája (pl.: TÉKA) a tervekészítés során felülvizsgálandó,***

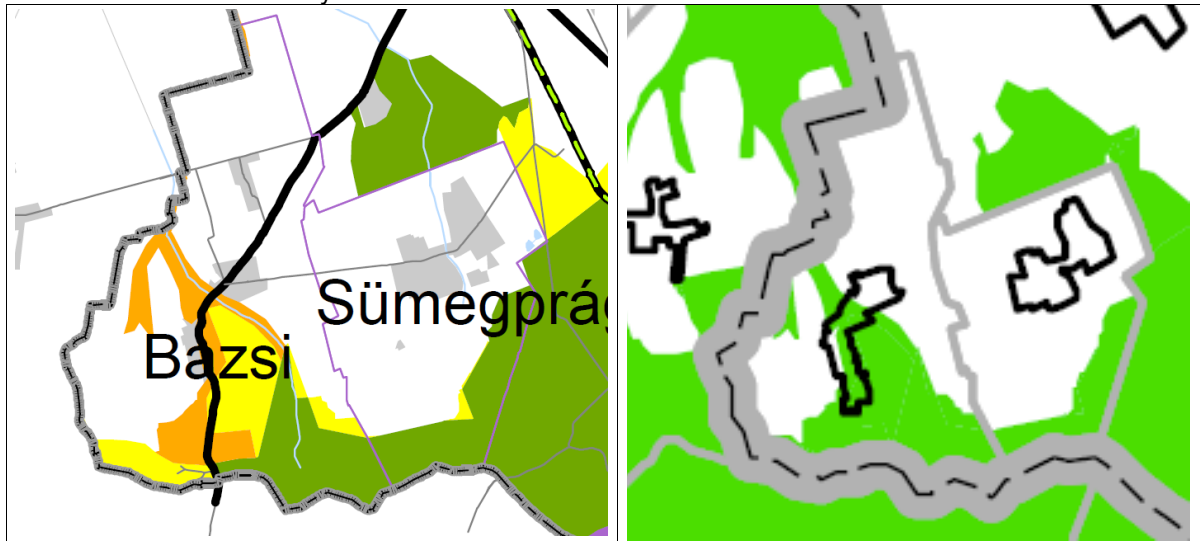
*** „Tájértékek” - a közig terület É-i és D-i részén (átlósan sraffozott területek 0.. kezdetű azonosítószámmal). A lehatároltakon túl a külterület déli részét lefedő erdőterületek nagyrésze (ezt a kivágot nem tartalmazza; forrás: a KASIB Kft által készített 2004. évi Bazsi TSZT).

1.12.3.3. ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

A térség természeti - ökológiai értékességéből következően az igazgatási terület jelentős hányadát lefedik az országos ökológiai hálózat övezetei, valamint Natura2000 védett területei is, - egymással és az országos védettségű területekkel (BfNP) is jelentős átfedésben.

A 2003.évi XXVI. törvény szerinti országos ökológiai hálózat mindhárom övezet érinti a településeket. A 2 település Országos Ökológiai Hálózat (OÖH) által érintett területeit szemléltetik a területrendezési fejezetben közölt övezeti kivágatok, amelyek közül az OTTrT az OÖH-ot egységesen ábrázolja, a VmTrT

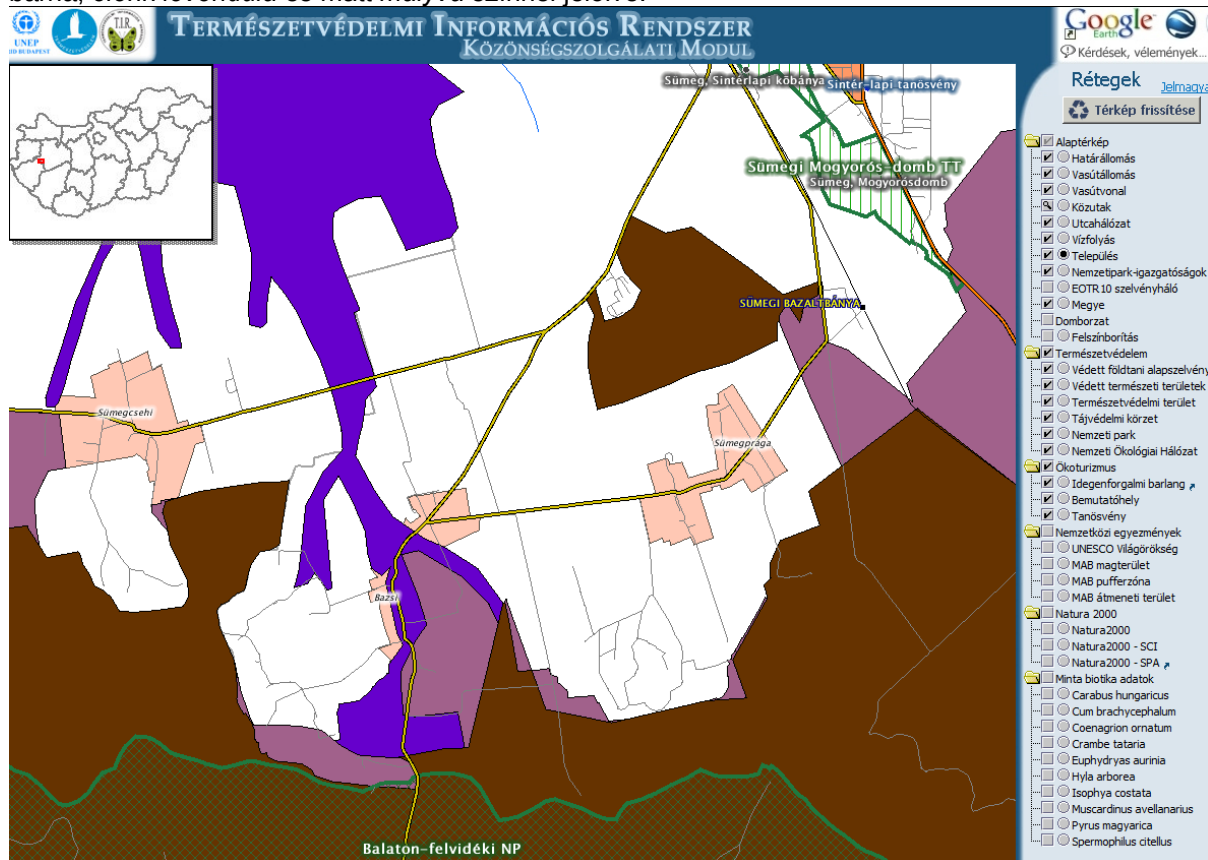
az OÖH 3 övezetét is bemutatja. Az OTTrT 2013. évi módosítása miatt azonban jelenleg csak ez a lehatárolás tekinthető hatályosnak.

A térképes természetvédelmi adatbázis (TIR) a 3 övezetre bontva ábrázolja az OÖH területeit.

Az OÖH lehatárolása csak térképes formában áll rendelkezésre, ennek földrészlet határ mélységű pontosítására – a Nemzeti Park Igazgatósága által kiadott hivatalos természetvédelmi adatszolgáltatás alapján – a rendezési terv térképi munkarészein van lehetőség (az OÖH területek helyrajzi számos listája nem került közétételre).

Az alábbi TIR térképen az OÖH területek övezetei (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) tömör barna, élénk levendula és matt mályva színnel jelölve.

/forrás: TIR/ A tervezésnél a BfNPI hivatalos adatszolgáltatását kell figyelembe venni.

Az OÖH lehatárolása csak térképes formában áll rendelkezésre, ennek földrészlet határ mélységű pontosítására – a Nemzeti Park Igazgatósága által kiadott hivatalos természetvédelmi adat-szolgáltatás alapján – a rendezési terv térképi munkarészein van lehetőség (az OÖH területek helyrajzi számos listája nem került közétételre).

1.12.4. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

Tájhasználati problémák adódtak egyes mezőgazdasági területek funkcióváltásából: *a volt zártkertek* beépítéséből. Ezeket a problémákat azonban már a hatályos rendezési terv is megfelelőképpen kezelte, az arra alkalmas kertes területek beépítésre szánt területi átsorolásával. Ellenirányú tendencia figyelhető meg a (volt) zártkerti területek egy másik csoportjánál, ahol a művelés hiánya, az elhanyagoltság miatt a nyilvántartás szerinti „mezőgazdasági termőterületeken” nem folyik termelés, ellenben *a beerdősülő területek* átsorolása adminisztratív akadályokba ütközik.

Ugyancsak sajátos tájhasználati problémaként jelentkezik *a gyepterületek fogyatkozása*, amelyek művelés, karbantartás (legeltetés, kaszálás) híján egyre nagyobb mértékben elbozósodnak. Kisebb jelentőségű tájhasználati konfliktusok (amelyek jellemzően nem településrendezési eszközökkel kezelhetők):

- Illegális személtelhelyezés a települési zöld és erdőterületeken,
- Műveletlen területek parlagosodása, allergén hatásai, stb.,
- A kertes mezőgazdasági területen elhelyezkedő területrészek megközelítésének konfliktusai, a terepadottságokból illetve a karbantartás hiányából adódóan,
- Engedély nélküli, illetve attól eltérő beépítések megjelenése és konfliktusai a külterületen;

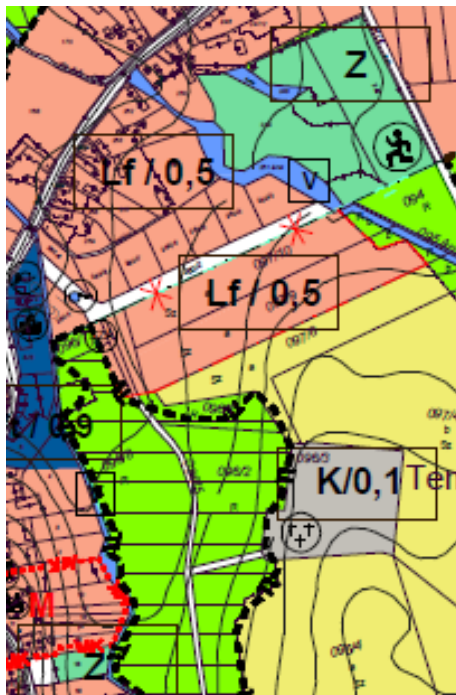
Ugyan csökkenő mértékben, de mindkét település külterületét érinti a külszíni bányaművelés. A kőbányászat történetileg jelen van a területen, tájhasználati – tájvédelmi szempontból kedvező, hogy viszonylag védett, takart, erdei környezetben helyezkednek el a bányagödrök. Így a jelenlétükkel és az üzemelésükkel konfliktusokat, problémákat csak időszakonként okoznak, de természetesen permanens feladat a lebányászott területek rekultivációs újrahasznosítása, tájrendezése.

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEI

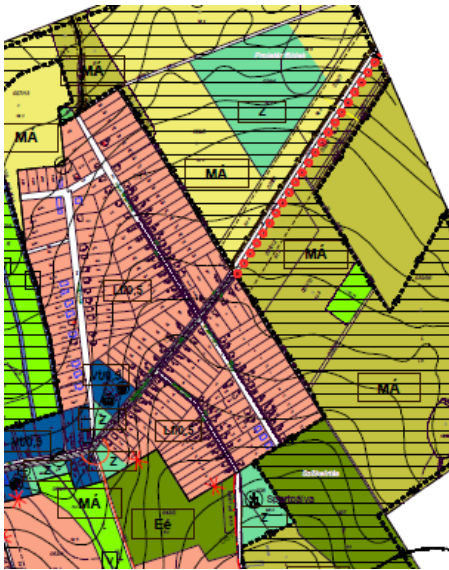
A hatályos tervelőzmények megállapítják, hogy a zöldfelületekben egyébként gazdag községek közparkkal nem rendelkeznek, de a meglévő közkerti és közkerté alakítható, parkosítható területek mellett zöldfelületi rendszerük fejleszthető újabb területek kijelölésével is.

A zöldfelületi és zöldfelületi ellátottsági területi mutatók az elmúlt időszakban nem változtak.

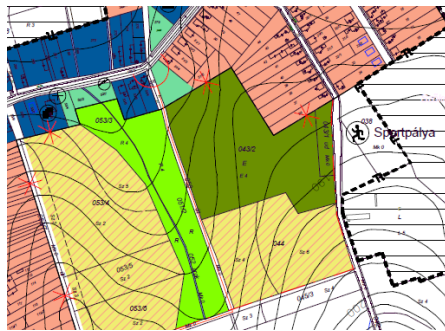

A települések legjelentősebb meglévő és tervezett zöldterületei a TSZT-k szerint:

BAZSI: a 242 hrsz. füves sportpálya és a kapcsolódó 249 hrsz. ligetes terület zöldfelületi szabadidőközponttá fejlesztése (közparki besorolással: Z).

A Sümegprágai TSZT-ben jóváhagyott zöldterületi fejlesztéseket az alábbi kivágatok szemléltetik. A javaslatok a község újtelepi részéhez kapcsolódnak, a kisebb belterületi (közkerületi) fejlesztések a községközponthoz, a nagyobb területű kijelölések a belterületi szegélyeken illetve azokhoz közeli külterületen vannak kijelölve. Ez utóbbiak közül vitatható a legnagyobb területű „zöld parkoló” zöldterületi/közparkosítás besorolása (l.: alább).

SÜMEGPRÁGA: a településközponti zöldfelületek közkerületi fejlesztése az 55/3,-/4,-/7, 51/5 és 274 hrsz. területeken.

A belterület fent vázolt zöldfelületi rendszerét egészítik ki táji szinten a külterület kiterjedt mezőgazdasági és erdőterületei, valamint a Marcal feszíni vízrendszere és az ahhoz kötődő parti sávok zöldfelületei. ezek tartalmazzák ökológiailag értékes (részben az ökohálózathoz tartozó) természeti – természetközeli területeket is, de ezek jelenleg nincsenek a *természetközeli területek* övezetébe sorolva (jellemzően általános mezőgazdasági – gyepterületi egyedi övezetek).

A hatályos rendezési tervek csak kisebb mértékű zöldterületeket és egyéb zöldfelületeket (pl. erdőterületeket) érintő értéknövelő módosításokat irányoznak elő.

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

Sümegprága község Veszprém megye nyugati részén, a Bakony és Marcal-medence határán, Sümegtől délnyugati irányban helyezkedik el. A település déli határa egyben Zala megye határa is.

A község területe természetföldrajzilag a Bakony délnyugati részéhez tartozik, melybe észak-északkelet felől a Marcal-medence lapálya nyúlik be. Délről, délnyugatról 200–250 m tengerszint feletti magasságú dombok, a Keszthelyi-fennsík bazalthegyeinek erdős nyúlványai koszorúzzák (Kovácsi-hegy, Tátika-hegyvonulat).

Az 1775-ös és az 1853-as katonai térképek tanúsága szerint az erdő valaha U alakban körbezárta a települést. Az 1772-es térképen jól látszik a falu egyetlen (észak-dél irányú) utcáját kísérő vízfolyás, amely Zalagyömörő alatt érte el a Marcal-patakot.

A település feletti erdőben több bazaltbánya működött. A felhagyott bányák udvara és a stabil bányafalak értékes és közösségi célra is hasznosítható elemei a tájnak. A település legfontosabb és legjellegzetesebb tájeleme a szőlőhegy, mely az 1853-as térképen már gyakorlatilag mai alakjában megtalálható. A falu 1950-ben került Zalából Veszprém megyébe.

Bazsi község Veszprém megye nyugati részén, a Bakony és Marcal-medence határán, Sümegtől délnyugati irányban helyezkedik el. A település déli, nyugati és északi határa egyben Zala és Veszprém megyék határa is.

Bazsi a Bakony lankás délnyugati részén, Sümegtől délnyugati irányban fekvő település, amely a Bakony és Marcal-medence határán terül el. A változatos tájat, a szintén szomszédos Keszthelyi-fennsík bazalt-hegyei teszik még izgalmasabbá, kialakítva a jellegzetes Pannon-táji megjelenését. Termőterülete a talaj minősége miatt nem túl termékeny, de a változatos felszíni formák, állandó vízjárások, és a szubmediterrán mikroklíma az őskor óta folyamatosan vonzották a megtelepedő embert.

Bazsi Sümegprágával együtt a kistérség Keszthelyi-hegységhez tartozó déli részén fekszik, felszíndomborzata dombsági-hegyvidéki átmenetet képvisel, klímája mérsékeltén nedves. A település a hegylábbon helyezkedik el, délről összefüggő erdő határolja. Itt ér véget a Bakonyi-hegység és kezdődik a lankás zalai dombvidék.

1.14.1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

1.14.1.1. A TELEPÜLÉS SZERKEZETE, A HELYI SAJÁTOSSÁGOK VIZSGÁLATA

Sümegprága településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, mely nagyrészt lakóterület.
- A 73159 jelű bekötő út
- Falusias lakóterületek
- Szolgáltatási és intézményi funkciót befogadó településközponti vegyes területek
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek
- Belterületi közparkok és egyéb zöldterületek
- A külterületek meghatározó területhasználatai, a mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek
- Külterületi, erdőterületek a belterülettől dél-keletre
- különleges bánya területek a belterülettől délre.
- A közigazgatási területet kettészelő Marcal-patak

Sümegprága legkorábbi településrésze egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. Sümegprága történeti településmagjában központi szerepet tölt be a Marcal vízfolyása, amely a településen belül egy kiépített szabályos mederben folyik, két oldalán keskeny zöldsáv húzódik. A településmag telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros beépítésű épületekkel. A lakóépületek mögött többnyire gazdasági épületrészek találhatók.

A település bővítése a 19. században és a 20. század elejétől, a településmagtól keletre, a Sümeg felé vezető főút mentén, illetve az ahhoz kapcsolódó utcák mentén történt.

A lakott területen belül a zöldfelületek legnagyobb részét a lakóházakhoz tartozó dísz- és haszonkertek teszik ki. A település délkeleti részén található egy sportpálya, amellyel szemben a közelmúltban szabadidőpark került kialakításra.

Sümegprága a Balaton-felvidéki Nemzeti Parktól északra található, a település északi és déli határában a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képező magterület, keletre annak pufferzónája helyezkedik el, a déli oldalon továbbá Natura 2000 védelem alatt áll a Keszthelyi-hegység ide nyúló területe is. A település külterületi határa tehát természetvédelmi szempontból kiemelt szerepű. Mindemellett komoly természeti értéket képvisel a településen eredő Marcal, valamint a helyi védelemre javasolt község melletti kb. 4 hektáros kiserdő, illetve a kertek végét hagyományosan lezáró jegenyenyárok is.

A község körüli területek legnagyobb része mezőgazdasági terület: szántó-, illetve gyepterületek. Az erdőterületek egy részét bazaltbányászat során termelték ki, amely ugyan biztosította a jellegzetes helyi építőanyagot, de a bányák az erdőkben tájsebként jelennek meg, rekultivációjuk fontos feladat.

Sümegprágát gyönyörű táji és természeti környezet veszi körül. A mezőgazdasági jellegű tevékenységek, szántók, legelők, szőlők és gyümölcsösök megőrzése és telepítése biztosítja a hagyományos tájhasználat továbbélését és ezzel együtt a táji környezet fennmaradását.

A település lakott területétől délnyugatra elterülő szőlőhegyen volt zártkerti ingatlanok már dombon

helyezkednek el, amelyeken szőlő- és gyümölcsgazdálkodás folyik. A szőlőhegyről gazdag panoráma, a Balaton-felvidék hegyei és a Marcal-medence, és a sümegi vár látványa tárul fel előttünk. A lenyűgöző tájkép értékes eleme a településnek, ezért védelemre, megőrzésre érdemes.

Bazsi településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, mely nagyrészt lakóterület.
- A 7327 jelű összekötő út és a 73159 jelű bekötő út
- Falusias lakóterületek
- Szolgáltatási és intézményi funkciót befogadó településközponti vegyes területek
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek
- Belterületi közparkok és egyéb zöldterületek
- A külterületek meghatározó területhasználatai, a mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek
- Külterületi erdőterületek a belterülettől délre és dél-keletre
- különleges bánya területek a belterülettől dél-keletre.

A település a hegylábán helyezkedik el, délről összefüggő erdő határolja.

Az 1775-ös és az 1853-as katonai térképek tanúsága szerint az erdő valaha U alakban körbezárta a települést. Az 1772-es térképen jól látszik a falu egyetlen (észak-dél irányú) utcáját kísérő vízfolyás, amely Zalagyömörő alatt érte el a Marcal-patakot.

A település feletti erdőben több bazaltbánya működött. A felhagyott bányák udvara és a stabil bányafalak értékes és közösségi célra is hasznosítható elemei a tájnak. A település legfontosabb és legjellegzetesebb tájeleme a szőlőhegy, mely az 1853-as térképen már gyakorlatilag mai alakjában megtalálható. A falu 1950-ben került Zalából Veszprém megyébe.

Bazsi legkorábbi településrésze egyutcás faluként alakult ki a 18. század végére. Épületeiben már nem, de telek és utcái szerkezetében megőrződött ez a korszak. A szalagtelkeken oldalhatárra épültek a házak, a lakóépület mögötti gazdasági épületrészekkel. A település kiterjedése nem módosult jelentősen napjainkra sem. A település aránylag meredek lejtőn helyezkedik el, így a völgy-oldali telkek vége 5-10 méterrel az utca szintje alatt található.

Bazsi a Balaton-felvidéki Nemzeti Parktól északra található, külterületi részei a Keszthelyi-hegység Natura 2000-es területébe tartoznak. A településen a Nemzeti Ökológiai Hálózat részét képező ökológiai folyosó és annak pufferzónája fut keresztül. A település tehát természetvédelmi szempontból többszörösen is kiemelt szerepű.

A község körüli területek legnagyobb része mezőgazdasági terület: szántó-, illetve gyepterületek. Az erdőterületek egy részét bazaltbányászat során termelték ki, amely ugyan biztosította a jellegzetes helyi építőanyagot, de a bányák az erdőkben tájsebként jelennek meg, rekultivációjuk fontos feladat. Az erdők védelme érdekében új bányák nyitása már nem engedélyezett.

A település lakott területétől nyugatra elterülő szőlőhegyen zártkerti ingatlanok helyezkednek el, amelyeken szőlő- és gyümölcsgazdálkodás folyik. A szőlőhegyről gazdag panoráma, a községen túl a távolabbi tájak, köztük a sümegi vár látványa tárul fel előttünk. A lenyűgöző tájkép értékes eleme a településnek, ezért védelemre, megőrzésre érdemes. Ugyancsak megőrzendő Bazsi jelképes növénye, az őshonos szelídgesztenye (*Castanea sativa*), amely a település címerében is megtalálható.

A lakott területen belül a zöldfelületek legnagyobb részét a lakóházakhoz tartozó dísz- és haszonkertek teszik ki. A település északkeleti részén található egy sportpálya, a település központjában, a római katolikus templom mellett egy vadgesztenyével kialakított ligetes terület, ennek közelében pedig egy kisebb, parkolóval ellátott pihenőtér padokkal, asztalokkal. Innen keleti irányban csodálatos kilátás nyílik a környező tájra. A település területén folyó kisebb vízfolyások mentén természetesen kialakult fás-ligetes sávok húzódnak. Néhány helyen – többek között a község északi részén – utcafásítások történtek, amelyek hozzájárulnak az egységes utcakép kialakításához.

1.14.1.2. AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ADATOK ALAPJÁN, TERMŐFÖLD ESETÉN A MŰVELÉSI ÁGAK ÉS A

MINŐSÉGI OSZTÁLYOK

A település ingatlan-nyilvántartási adatait a Községi Törzskönyv tartalmazza. Ezt a hivatalos nyilvántartást a Polgármesteri Hivatal beszerezte a Járási Földhivaltól és a tervezők rendelkezésére bocsátotta. Ez a termőföldek művelési ágak és minőségi osztályok szerinti megoszlása mellett tartalmazza a termelés alól kivett területek összefoglaló (egyesített) adatait is.

A település ingatlan-nyilvántartási főadatai, fekvések szerint:

- összterülete 1.387 hektár ebből mindössze 87,98 ha a belterület nagysága
- a külterület nagysága kerekítve 1.299 ha,
- zártkerti fekvés nincs nyilvántartva.

A törzskönyvi adatok részletes elemzését az 1.12.2.2.. sz. tájhasználati alfejezet tartalmazza.

A tervezéshez ezek mellett felhasználásra kerültek a községi ingatlankataszter adatai is.

1.14.1.3. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉS BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A községek igazgatási területe építési szempontból beépített, illetőleg beépítésre szánt (már beépített illetve további beépítésre kijelölt), valamint beépítésre nem szánt területekre osztható. A beépítésre szánt területek jellemzően a település belterületi, a beépítésre nem szánt területek pedig jellemzően a település külterületi részei.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Sümeprága területe az alábbi területfelhasználási egységekre osztható:

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK	
Lakóterületek:	falusias lakóterület
Településközpont területek:	településközpont vegyes terület
Különleges területek:	kőszínház területe; temető területe

A település központi belterülete az igazgatási terület északi felén helyezkedik el. A település közúti gerincét a 73159 jelű bekötő út képezi.

Lakóterületek

A település mai belterületének legjelentősebb kiterjedésű beépítésre szánt területei a lakóterületek.

A községben a lakónépesség döntően a központi belterületen koncentrálódik. A belterület a közigazgatási terület északi felén helyezkedik el. Területfelhasználását tekintve a település belterületének nagy része lakóterület, ezeket a terv egységesen falusias lakóterületbe (Lf) sorolja. A lakóterületi részek karakterük, beépítési módjuk szerint több részre tagolhatók, de jellemzően családi házas, falusias lakóterületek, melyben a központ környékén található vegyes területfelhasználású részek is.

Falusias lakóterületek (Lf)

A település meglévő és tervezett családi házas beépítésű lakóterületeit a falusias, Lf jelű területfelhasználási kategóriába és építési övezetbe sorolja a terv.

A települési Önkormányzat alapvető szándéka, hogy a már meglévő lakóterületek a korábbi időszakban kialakult állapotra szervesen ráépülve, fejlődjenek tovább, míg a lakóterületté újonnan átminősített területrészek a település mai adottságaival összhangba hozható, jobb minőségű beépítés jöjjön létre.

Településközponti vegyes területek (Vt)

Sümeprága központi intézményei egy helyre koncentrálódnak, a Rákóczi út mentén található a település központja, nagyrészt ezen a területen és közvetlen környezetében helyezkednek el a település központi intézményei.

A településközpont vegyes területeken funkció tekintetében a fentiekben bemutatott közintézményeken, intézményeken kívül lakóépületek és más szolgáltató vállalkozások is találhatóak.

Különleges területek

Sümeprága község igazgatási területén elszórtan több, a különleges területek közé sorolható területhasználat alakult ki. A különleges területek közös lényeges jellemzője, hogy jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól védelmet igényelnek. Ennek megfelelően a Kksz jelű területfelhasználásba a közsínház, a Kt jelűbe a temető területe, a K-b jelűbe a kőbányák területe tartozik.

- **Köszínház (Kksz)**
A közsínház te a volt bányaterületek között, a település déli részén található.
- **Temető (Kt) területe**
A település temetője a belterülettől délre, mezőgazdasági területek között, egy magaslaton terül el. a római katolikus temető, amelyet már a 18. század végén is használtak az itt lakók. A temetői keresztet csupán a 20. század közepe után emelték, a legkorábbi síremlék 1864-ből való. Három nagyméretű sírkereszt és mintegy tucatnyi kisebb, kereszttel koronázott tábla homokkőből készült, és a 20. század elejéről való. A nagy területen fekvő, nem zsúfolt temetőben ma zömmel működő síremlékek láthatók, a ravatalozó az autót felé eső, nagyobb, egyszerű épület.
- **Kőbánya (K-b)**
A település déli részén található nagyméretű volt bazaltbánya területek.

Bazsi területe az alábbi területfelhasználási egységekre osztható:

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK	
Lakóterületek:	falusias lakóterület
Településközpont területek:	településközpont vegyes terület
Gazdasági területek:	kereskedelmi-szolgáltató terület ipari-gazdasági területe
Különleges területek:	alkotótábor területe temető területe

A település központi belterülete az igazgatási terület északi felén helyezkedik el. A település közúti gerincét a 73159 jelű bekötő út képezi.

Lakóterületek

A település mai belterületének legjelentősebb kiterjedésű beépítésre szánt területei a lakóterületek.

A községben a lakónépesség döntően a központi belterületen koncentrálódik. A belterület a közigazgatási terület északi felén helyezkedik el. Területfelhasználását tekintve a település belterületének nagy része lakóterület, ezeket a terv egységesen falusias lakóterületbe (Lf) sorolja. A lakóterületi részek karakterük, beépítési módjuk szerint több részre tagolhatók, de jellemzően családházak, falusias lakóterületek, melyben a központ környékén található vegyes területfelhasználású részek is.

Falusias lakóterületek (Lf)

A település meglévő és tervezett családházak beépítésű lakóterületeit a falusias, Lf jelű területfelhasználási kategóriába és építési övezetbe sorolja a terv.

A települési Önkormányzat alapvető szándéka, hogy a már meglévő lakóterületek a korábbi időszakban kialakult állapotra szervesen ráépülve, fejlődjenek tovább, míg a lakóterületté újonnan átminősített területrészek a település mai adottságaival összhangba hozható, jobb minőségű beépítés jöjjön létre.

Településközponti vegyes területek (Vt)

Bazsi központi intézményei egy helyre koncentrálnak, a Fő utca mentén található a település központja, nagyrészt ezen a területen és közvetlen környezetében helyezkednek el a település központi intézményei.

Gazdasági területek

A gazdasági területek kereskedelmi, szolgáltató (Gksz) és a mezőgazdasági major (Gip) területek.

A kereskedelmi-szolgáltató gazdasági funkciójú terület a belterület észak-keleti szélén a Fő utca mentén található, az ipari területek pedig a belterülettől nyugatra és északra helyezkednek el.

Különleges területek

Bazsi község igazgatási területén elszórtan több, a különleges területek közé sorolható területhasználat alakult ki. A különleges területek közös lényeges jellemzője, hogy jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól védelmet igényelnek. Ennek megfelelően a K-sz jelű területfelhasználásba az alkotótábor, a K-t jelűbe a temető területe, a K-b jelűbe a kőbánya területe tartozik.

- Alkotótábor területe (K-sz)
A terület a volt bányaterületek között, a település dél-nyugati részén található.
- Temető (Kt) területe
A falu központjából kicsi, éles kanyarokkal északra, majd keletre forduló földút vezet a Bazsi belterületétől keletre, kissé távolabb eső, alacsony, lejtős domboldalon elterülő római katolikus temetőbe, amely valószínűleg már a 18. század végén is itt feküdt. A temetői keresztet csupán a 19. század közepe után emelték, legkorábbi síremlékei pedig a 19. század végéről valók. Három nagyméretű sírkereszt és mintegy tucatnyi kisebb tábla Keszthely környéki homokkőből készült. A temetőben nyugszik a falu híres szülöttje, Simon István költő is, síremlékén bronz dombormű van, és a Téli rapszódia című verse olvasható.
A faragott, díszes kapu 2007-ben, a mellett álló ravatalozó modern, és igen jó arányú kis épülete a közelmúltban készült el. A bejáráshoz közeli rész a ma használt, működő síremlékek jellemzik, ezek mögött, az enyhén emelkedő lejtőn található a temető régi része.
- Kőbánya (K-b)
A település dél-keleti részén találhatók nagyméretű bazaltbánya területek.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Bazsi és Sümegprága igazgatási területének beépítésre nem szánt területei használatuk jellege szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

- a) közlekedési- és közmű-elhelyezési, hírközlési terület
- b) zöldterületek
- c) erdőterületek
- d) mezőgazdasági területek
- e) vízgazdálkodási területek

Közlekedési- területek

Sümegprága és Bazsi az országos fő- és gyorsforgalmi hálózattól viszonylag távolabb fekszik, de bekötőútjuk van Sümeg felől.

Bazsin áthalad a 7327 jelű út, amely Sümeg és Keszthely közötti térségi jelentőségű mellékút. A szomszédos települések közül Sümegprágával a 73159 jelű út kapcsolja össze.

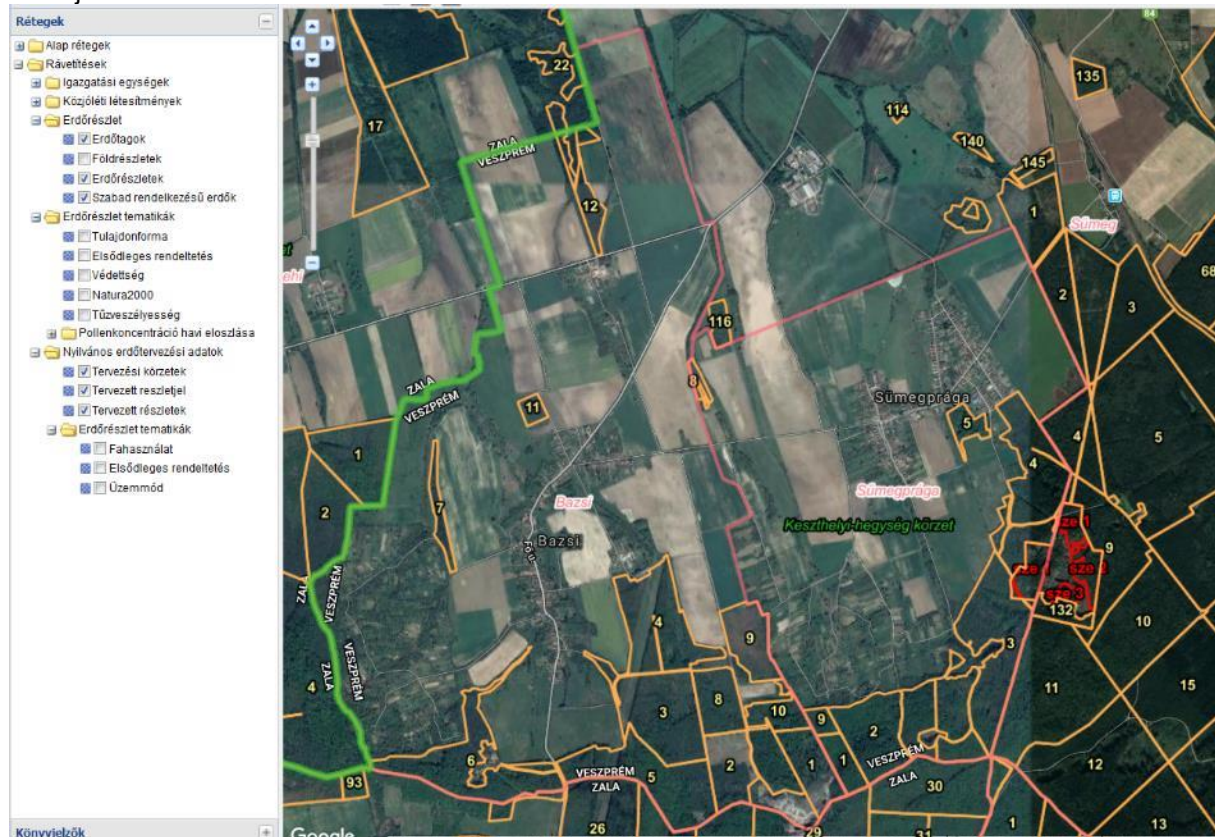
Közvetlen vasúti kapcsolattal nem rendelkeznek a települések.

Zöldterületek (Z jelű területek)

A zöldterületek vizsgálatát az 1.12. „Zöldfelületi rendszer vizsgálata” c. fejezet tartalmazza.

Erdőterületek (E jelű területek)

A községek meglévő erdőterületeinek elhelyezkedését az alábbi erdőtérkép (erdészeti adatszolgáltatás) mutatja be:

Az erdők elhelyezkedése a vizsgált 2 település területén külpontos, Bazsi és Sümegprága erdőterületeinek zöme déli külterületükre, a Keszthely-hegység benyúló hegylábi területeire esik. Erdészeti szempontból nézve a települések egy nagyobb összefüggő erdőség északi határán fekszenek.

A nagy összefüggő erdőtömbök a kistérség legjelentősebb ökológiai hálózathoz tartozó területei. Nagyonbbrészt magterületek, egyes szélső részek a puffterületi övezethez tartoznak. E területek zöme elsődlegesen gazdasági rendeltetésű állami erdő, kisebb részük véderdő.

A hatályos tervek a meglévő értékes erdőállomány maradéktalan megtartása mellett szorgalmazzák az erdőbe beekelődő bányaterületek tájrendezése során az erdészeti rekultivációs módszerek alkalmazását és a rekultivált területeken az erdőterületek növelését.

További erdősítési lehetőségeket látnak a gyenge termőképességű mezőgazdasági területek, - főként a természeti értéket nem képező, bozótosodó gyepek – területein. A terv erdősítésre javasolt területei: 039, 043, 048, 058/3, 060/17 hrsz. Ezekkel a terület erdősültségi mutatói (Bazsi ~18, Sümegprága ~21, összesítve ~19%) javíthatók, de a területek felülvizsgálata célszerű.

A településeket érinti az OTrT „kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek” övezete. A „kiváló” erdők, valamint a véderdők területe a terv felülvizsgálat során nem csökken, így a vonatkozó jogszabályi előírásoknak eleget tesz.

Mezőgazdasági területek (M jelű területek)

A mezőgazdasági területfelhasználás természeti alapjait és művelési ág szerkezetét az 1.12.sz. természeti adottságokat és tájhasználati módokat ismertető fejezet írja le és elemzi.

A Településszerkezeti Tervnek a beépítéssel járó fejlesztések segítése mellett alapvető vezérelve volt a beépítésre nem szánt, jó minőségű mezőgazdasági területek védelme is. A jó minőségű szántóterületeket a Településszerkezeti Terv, a Szabályozási Terv és a HÉSZ alapvetően korlátozott építési lehetőségű mezőgazdasági területként, illetve mezőgazdasági övezetként határozza meg. Mindkét településen elsődleges, területi kiterjedését tekintve, a mezőgazdasági területhasználat. A vizsgálati elemzésben feltárt tájhasználati arányok szerint az igazgatási területek nagyobb része termőterületként van nyilvántartva és ezen belül is uralkodók a mezőgazdasági művelési ágak (a MÖT aránya Bazsi területén ~67%, Sümegprágában ~60%, összesítve ~64,5%).

A mezőgazdasági területfelhasználási egység mindkét kategóriája jelen van a területen, az általános övezet(ek) mellett a kertes besorolásnak is helye van itt, tekintettel a jelentős zártkerti területekre: Sümegprágában (~80ha) ~14,3%, Bazsi területén (106ha) ~11,6% a zártkerti fekvés részesedése. A kertes, szőlőhegyi területek természetési szerepe mellett erősödnek a rekreációs funkciói is, a tervelőzmények javaslata – a szőlő és gyümölcsstermesztés fenntartása és erősítése mellett az üdülő és rendezvényi funkciók, a falusi- és borturizmus fellendítése. A zártkerti területek *MK övezeti* besorolását változatlanul fenntartja a terv.

A zártkerten kívüli mezőgazdasági területeken évszázados hagyománya van a szántóföldi- és a gyepgazdálkodásnak. Ennek fennmaradását szolgálja e területek *általános mezőgazdasági (Má)* övezeti besorolása. A mezőgazdasági területek természeti adottságok szerinti művelése a térség egyik legfontosabb tájmegőrző tevékenysége, a hagyományos használaton alapuló tájgazdálkodás. Ennek erősítését szolgálják a kialakult dűlő- és táblaszerkezet megőrzését, gyepükkel, tájfásítás alkalmazásával való hangsúlyozását célzó javaslatok.

Különös figyelmet érdemel az ökológiailag értékes és érzékeny területek (főleg a nedvesebb gyepek, rétek) táji adottságokhoz illeszkedő, kímélő, extenzív művelése, természeti értékeinek megőrzése. A terv ennek megfelelően differenciálja a különböző termőhelyi adottságú és védelmi igényű mezőgazdasági területek övezeti rendszerét, - hasonlóan a hatályos tervi struktúrához.

A helyi termőhelyi viszonyok az országos átlagokhoz képest nem tartoznak a legkiválóbbak közé, településeket *nem érintik az OTrT „kiváló” és „jó termőhelyi adottságú szántóterületek” övezetei*. Ugyanakkor figyelemmel kell lenni a területek művelése során környezetérzékenységi adottságaira is. A területet ugyan *nem érinti az országos vízvédelmi terület övezete* és a nitrátérzékeny besorolás sem, de felszíni és felszín alatti vízvédelmi szempontból is az „*érzékeny* és „*kiemelten érzékeny*” kategóriába sorolt.

Vízgazdálkodási területek (V jelű területek)

A területfelhasználási egységbe tartoznak a vízmedrek és a fenntartásukat szolgáló parti sávjaik. A területen kisvízfolyások és mesterséges csatornák, árkok találhatók.

Bazsi területén:

- Nagyerdő-patak
- Berek-patak
- csapadékvíz elvezető főárok (095 hrsz.)

Sümegprága területén:

- a csapadékvíz elvezető főárok.

A területen vízbázis, vízműkút, vízgazdálkodási célú tározó és egyéb létesítmény nem található.

1.14.1.4. FUNKCIÓ VIZSGÁLAT (INTÉZMÉNYI ELLÁTOTTSÁG, FUNKCIONÁLIS ÉS ELLÁTÁSI KAPCSOLATOK)

A két község funkcióvizsgálata (intézményi ellátottsága, funkcionális és ellátási kapcsolatai) nem végezhető el egyenként, önmagukban, már csak történetileg kialakult szerepkörük térbeli összefüggéseik miatt sem.

Sümeprága és Bazsi intézményellátási rendszere nem a településeken belül, hanem a járáson belül rendelkezik azokkal a kapacitásokkal, amelyek a népesség ellátásához szükségesek.

A Sümegi Járás 7 településén működik háziorvos összesen 10 orvossal. Sümegen 3, Csabrendeken 2 háziorvos rendel. Összesen 3 gyógyszertár üzemel (2 Sümegen, 1 Csabrendeken) és 3 fiókgyógyszertár (Gógánfa, Káptalanfa, Ukk). Idősek otthona Sümegen van, illetve kórház is működik itt. A térségben bölcsőde nincs. Óvoda Sümeg, Csabrendek, Zalaerdőd, Ukk, **Sümeprága, Bazsi**, Káptalanfa, Gyepükaján, Zalagyömörő, Gógánfa, Nemesahany, településeken van.

Az általános iskolák minden esetben társulásban működnek.

Gyepükajánban 1-3 osztály működik, Ukkon felső tagozat, Gógánfán alsó tagozat, Dabroncon, Káptalanfán, Csabrendeken alsó- és felső tagozat is van. Csabrendeken párhuzamos osztályokat is indítanak, az intézményben gyógypedagógiai oktatás is folyik. Az iskolatársulások többnyire körjegyzőségi szinten működtetik a közintézményeket, de több körjegyzőségi közös működtetés is előfordul.

Sümeg, Sümeprága, Bazsi és Zalagyömörő társulásával működteti az általános iskolai oktatást. A helyi közoktatási intézményeket 1996-ban összevonta a képviselőtestület költségtakarékossági okokból. A Sümegen működő komplex közoktatási intézmény Magyarország első EU-konform iskolája, teljes neve: Kisfaludy Sándor Gimnázium, Kollégium és Alapfokú Művészeti Iskola.

1.14.1.5. ALULHASZNOSÍTOTT BARNAMEZŐS TERÜLETEK

A községek közigazgatási területén nem találhatók aluhasznosított barnamezős területek.

1.14.1.6. KONFLIKTUSSAL TERHELT (SZLÖMÖSÖDÖTT, DEGRADÁLÓDOTT) TERÜLET

Szegregált lakóterületnek minősül, ha az egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok (főleg etnikai csoportok tagjai) egy adott településrészen belül elkülönülnek. Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató nyomán szegregátum az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság - az aktív korú népességen belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők - aránya meghaladja az 50%-ot.

A fentiek alapján a községek területén nincs szegregátum. A településen szegregátumok, telepek kialakulása nem jellemző, társadalmi problémaként nem jelenik meg.

1.14.2. A TELEKSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA

1.14.2.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET VIZSGÁLAT

Sümeprága mai belterületének legjelentősebb kiterjedésű beépítésre szánt területei a lakóterületek, melyek közül a központban, a Fő utca mentén az ősi településrész területe hosszú telkekkel, falusias, fésűs beépítéssel, a Fő utca déli szakaszán nagyon hosszú, 250-300 méteres, és nagyon keskeny telkekkel, amik néhol csak 10-12 méter szélesek. A telekméretek 2500-4000 m²-esek is lehetnek.

A Fő utca északi szakaszán ennél rövidebb, de szintén nagyon keskeny telkek és hasonló beépítés található.

A településközpontban a Rákóczi út mentén és az erről nyíló újabb területeken már rövidebb és szabályosabb telekosztás található. A Rákóczi úton nagyjából 20 méter széles és 50-70 méter hosszú telkek, a keleti településrészen pedig már jellemzően szabályos, tervezett utcarendszer található,

jellemzően oldalhatáron álló beépítésű családi házas beépítéssel, melyek később alakultak ki. A kisebb méretű és szabályos telkek általában 800-900 m² közötti nagyságúak, a nagyobb méretűek pedig - melyek általában a belterület szélén helyezkednek el -, meghaladhatják az 1500 m²-t is.

Bazsi mai belterületének legjelentősebb kiterjedésű beépítésre szánt területei a lakóterületek, melyek közül a központban, a Fő utca mentén az ősi településmag területe hosszú telkekkel, falusias, fésűs beépítéssel.

A Fő utca déli szakaszán szabálytalan telekosztással találkozhatunk, amelyben előfordulnak nagyon kicsi (500-600 m²) és nagyon nagy méretű telkek is (4000-5000 m²), a Fő utca középső részén pedig már nagyobb, szabályosabb telkek találhatók.

A Fő utca északi részén és a belőle kiágazó Petőfi utca mentén kisebb telkek jellemzőek (800-1200 m²), a másik, szintén innen kiágazó Jókai utca mentén azonban hosszú, viszonylag egyenletes telekosztások, telekméretetek találhatók. A telekméretetek 1500-2000 m²-esek is lehetnek.

1.14.2.2. TULAJDONJOGI VIZSGÁLAT

Általános tulajdonjogi vizsgálat a települések területére nem készült. Amennyiben tulajdoni adatokra van szükség az egyes konkrét módosítások megalapozásához, azokat a Megbízó szolgáltatja az Önkormányzati tulajdon kataszter és az ingatlan-nyilvántartás adatbázisa alapján.

1.14.3. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDON KATASZTER

A községek forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes és forgalomképes ingatlanainak helyét és egyéb adatait a Községi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti rendelkezési jog gyakorlásának szabályairól szóló rendeletei rögzítik.

Amennyiben ezek adataira van szükség az egyes konkrét módosítások megalapozásához, azokat a Megbízó szolgáltatja a Tulajdon kataszter és az ingatlan-nyilvántartás adatbázisa alapján.

1.14.4. TERVEZÉSI ALAPTÉRKÉP, AZ ÉPÜLETÁLLOMÁNY ÉS A KÖRNYEZET GEODÉZIAI FELMÉRÉSE

A Gógánfai Közös Önkormányzati Hivatalhoz és Körjegyzőségekhez tartozó 11 település tervezési alaptérképeinek alapjául szolgáló digitális állományok beszerzése egységesen történt, a hatályban lévő jogszabályoknak megfelelő szolgáltatási eljárás keretében.

A tervezési térkép alapját a földhivatali eredetű hivatalos ingatlan-nyilvántartás térképi digitális állománya képezi. A tervezéshez használt alaptérképet az önkormányzattól származó digitális állományok összedolgozásával állította elő a tervező.

A térkép az állami alapadatok felhasználásával készült, csak településrendezési célokra használható. Az alaptérkép tájékoztató jellegű, más célú felhasználás esetén a méreteket a helyszínen ellenőrizni és a térképet hitelesíteni kell.

1.14.5. AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA

1.14.5.1. FUNKCIÓ, KAPACITÁS

1.14.5.2. BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK (BEÉPÍTÉSI MÓD, BEÉPÍTÉSI MÉRTÉK, SŰRŰSÉG)

1.14.5.3. MAGASSÁG, SZINTSZÁM, TETŐIDOM

Sümeprága legkorábbi településrésze egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. A község történeti településmagjában központi szerepet tölt be a Marcal vízfolyása, amely a településen belül egy kiépített szabályos mederben folyik és két oldalán keskeny zöldsáv húzódik. A településmag telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros, fésűs beépítésű épületekkel. A lakóépületek mögött többnyire gazdasági épületrészek találhatók.

A legkorábbi településrész egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. Telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros beépítésű épületekkel. A lakóépületek mögött a gazdasági épületrészek húzódnak. A ma is látható épületek nagy része a 19. század végén épült, az utcára merőleges gerincvonallal kontyolt tetővel. A homlokzatok már a 20. századi átalakítások nyomát viselik magukon. Az egyes épületek az utcafronton állnak, a telket az utcától a „gyalog” és „nagykapuval” kialakított kerítés zárja. Ezek megjelenése sokféle. Alkalmazható a zárt és a szellősebb kialakítású változat. Néhány épületnél a kert felé, tornáccal kapcsolódik az épület. Ez az oldalhatáros beépítés, csak történeti településrész déli végén változik meg. Itt a 19. század végén kialakult halmazos telekosztás maradt fenn. Épületállománya szintén 19. századi keletkezésű, részben, vagy teljesen átalakított épületekből áll. A tetőhajlásszögek 35-45° közöttiek. Ez a tetőhajlásszög jó lehetőséget biztosíthat a tetőtér beépítésére.

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L” alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak. Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. A legkorábbi utcákban kiépült épületek tetőhajlásszöge közel azonos. Az épületekre az egyszerű tetőforma a jellemző. A történeti településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. Az épületekre a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző.

A település bővítése a 19. században és a 20. század elejétől, a településmagtól keletre, a Sümeg felé vezető főút mentén, illetve az ahhoz kapcsolódó utcák mentén történt. A főút mentén kialakuló szélesebb telkeken álló házak szintén oldalhatárra telepítettek. Az utca felé előkerttel csatlakoznak. Az épületek változatos tömegformálásúak magukon viselik az építésük időszakára jellemző, kedvelt építészeti irányzatokat. A 19. század végi 20. század eleji épületek általában földszintes, magastetős, tetőtérbeépítéses kialakításúak. A 20. század második felétől, kétszintes, magastetős, oromfalas épületek jellemzők, de látható 20. század végén épült modern épület is. Nagyszámban található sátoztetős, beépített tornácos, a 60-as évek típussterve alapján készült épület is a főút mentén. Az utcakép egységességét az egyforma előkertek biztosítják. A kerítések kialakítása befolyásolja az utcaképet. Jellemzően tömör alsó lábazattal. Az újabb építésű házaknál gyakran előfordul a helyi fekete bazalt alkalmazása.

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L” alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak. Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. Az átalakuló településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. A település épületeire a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző.

A falusias települések közül a kisebb méretűek nagyon gyakran őrzik kora újkori (18. század eleje) születésük során létrejött út és utcahálózatukat, hiszen a főbb közlekedési útvonalakhoz igazodnak, s ezek nem ritkán évezredes múltra is visszatekinthetnek. Sümegprága, út menti, vagy úti faluként főútvonal mellett települt. Sajátos jellemzője, hogy a korai falu főutcája egyben a Marcal-patak medrének vonala, a település ősi magja e köré szerveződött.

A mai község többutcás falu. Utcaképe a mai dunántúli falusi utcaképnek megfelelő, túlnyomórészt az utcafrontra épített, földszintes családi házakból áll össze. A település meghatározó beépítési formája az egyedi telkes, oldalhatáron álló, fésűs beépítési mód, az átépítésre került, XX. század első feléből származó lakóházakkal, épületállománnyal.

A településen korai építkezéseinek nyomai nincsenek, mai utcaképe az 1720-as években történt újratelepítés után kezdett kialakulni, jelenlegi épületállománya nem régebbi 80-100 évesnél. A legtöbb hazai faluban csak ritkán lelhető fel jól elkülönülő egységesen régi, vagy bármilyen szempontból azonos jellegű falurész.

Újratelepült kistelepülésen a legritkább esetben fordul elő ebből a korszakból származó ház, a máig fennmaradt 18. századi lakó és gazdasági épületek inkább nemesi tulajdonoshoz köthetők, és a korabeli falusi átlag szintje felett állók. A 19. századot csak kevés, jellemzően késői épület képviseli, ma egyéb híján, ezek reprezentálják a „hagyományos” faluhoz leginkább illő képet. A sokszor polgári építészet hatása alatt álló régi parasztházak egykor azonban ugyanúgy kiemelkedtek környezetükből, a füstös

konyhás, háromsejtes, nádfedékes, vályogépületek közül, mint a későbbi ún. Kádár-kockák. Az utóbbiak már a 20. század középső évtizedeinek faluképéhez tartoznak, és ma is erősen dominálnak. A típus, a zárt, négyzetes alaprajzú, előkertes, nagyablakos, sátoztetős kispolgári villa, már az 1930-as években létezett, és 1950 után a falusi lakosság életszínvonalának emelkedésével szaporodott el az országban, közben már egyre jobban mellőzve az egyedi tervezés és kivitelezés kezdeti színvonalát, minőségét.

Nem nehéz a kisablakos, oldalhatáron és utcafronton álló, oromzatos kis parasztház tudatosan kiválasztott ellentétét látni az 1960-as, 70-es évekbeli családi házakban, amelyek a paraszti lét tagadását, a vágyott életmódváltást is magukkal hozták.

Az építészeti divat változása az 1980-as évektől újabb típusok megjelenését hozta, amelyek azonban már nem kapcsolódtak a hazai építészet szerves fejlődéséhez. Az újabb és újabb stílusok, mediterrán, hegyvidéki, minimalista, modern stb., változó technológiák, különösen a gyors építésű, részben előre gyártott házak, egyre összetettebb és változatosabb településképet eredményeznek és mindez különösen a kis településeken szembeötlő.

Azonban a legtöbb hazai faluban csak ritkán lelhető el jól elkülönülő egységesen régi, vagy bármilyen szempontból azonos jellegű falurész.

Bazsi település egyutcás faluként alakult ki, a 18. század végére. Épületeiben már nem, de telek és utcái szerkezetében megőrződött ez a korszak. A szalagtelkeken oldalhatárra épültek a házak, a lakóépület mögötti gazdasági épületrészekkel. A település kiterjedése nem módosult jelentősen napjainkra, így szinte egészében a történeti településrészhez sorolhatjuk.

Az idők változásával épületei is folyamatosan átalakultak, jellemzően 20. század eleiei. A kevésbé átalakított archetípusok előkert nélkül épültek a fő út vonalára. A telket az épülethez csatlakoztatott „gyalogkapus”, „nagykapus” kerítés zárja. Jellemzően az utcára merőleges gerincvonalú, kontyolt nyeregvetős, földszintes épületek. Néhány épületen fennmaradt a 19. század végi ablaktípus is. Ezek között az épületek között jelennek meg, a korábbi épület bontásával kialakult, új oldalhatáron álló előkertes épületek, vagy a már a 60-as évek típusterveiből épített, „kispolgári villák” sátoztetős épületei. Többségükre szintén az egyszerű tetőforma és a földszintes kialakítás jellemző. A tetőhajlásszögek 35-45° közöttiek. Ez a tetőhajlásszög jó lehetőséget biztosíthat a tetőtér beépítésére.

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L” alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak.

Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. A legkorábbi utcákban kiépült épületek tetőhajlásszöge közel azonos. A történeti településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. A tornácok az épületek kertre néző hosszú szárnya mentén helyezkednek el. A történeti településrészen még megfigyelhetők, a hagyományos nyíláskialakítás példái. Általában két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, az utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A település épületeire a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző.

A település bővülése, 20. század elejétől, igen kismértékű. A történeti településrész utcáinak folytatásában jönnek létre az új építkezések. Egyetlen új utca alakul ki. Általánosságban erre a területre is jellemző az oldalhatáros, előkertes beépítés, az egyszerű tetőforma. Ebben az épületállományban már gyakrabban jelenik meg az ún. Kádárkocka épülettípusa. Természetesen megjelennek a 20. század második felének új igényei, elvárásai szerinti megépített épületek is. Egy, vagy kétszintes, tetőtérbeépítéses, változatos tömegformálású és tetőidomú épületek. Az előkertek mélysége is változó.

A házak jellemzően telekhatáron álló telepítésűek, „L” alakú alaprajzi kialakítással. Általában kontyolt magas tetővel. A szélesebb telkeken, az utcával párhuzamos gerincű kontyolt, részben kontyolt, vagy oromfalas magastetős épületek. Az épületek az utcához kis mélységű előkerttel kapcsolódnak. Az épületek magassága közel azonos, földszintes, magastetős épületek. Az átalakuló településrész színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott anyag és színhasználat. A település épületeire a vakolt, egyszerű homlokzati megjelenés a jellemző.

1.14.5.4. TELEPÜLÉSKARAKTER, HELYI SAJÁTOSSÁGOK: UTCAKÉP, TÉRARÁNY, JELLEGZETES ÉPÜLETTÍPUSOK

A Sümegprágai településkép és utcakép arculatát az átépített és újjáépített és hagyományos épületek, a rendezett beépítés és telekrendszer határozza meg.

A településkép összességében rendezett képet mutat, mely elsősorban az utak minőségének, megfelelő szélességének és zöldsávoknak, fasoroknak, valamint a beépítési módok harmóniájának következménye.

Sümegprága történeti magját, a legkorábban lakott, és oldalhatáron álló házak sorával összefüggően, mindkét oldalán beépült részét középen az eredéséhez közel még igen kis vízhozamú Marcal két partját kísérfő Fő utca jelenti. A középén mederrel kettéosztott, kisebb hidakkal több helyen összekötött utca csak az egyik sajátos vonása a falunak. A másik, legalább ennyire ritka jelenség, hogy a régi mag kiterjedése lényegében nem változott az elmúlt évszázadokban, a falu később betelepült részei ugyanis ettől a magtól nyugatra, függetlenül jöttek létre, korábbi külterületen.

A katolikus templomon kívül e korai időszakból egyetlen épület sem maradt fenn, a régi mag beépítésében a szűk telekosztás, az oldalhatáron álló, utcára merőleges, hátul gazdasági épületekkel kísért beépítés egyértelműen korábbi állapotra utal, bár a házak többsége a 19-20. századból ered.

A falu növekedése a 19. században inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette. A Fő utca déli végén, a nyugati oldalon, egy sajátos részlet őrződött meg. A 19. század első felében kialakult halmazos telekosztás itt utólagos, eltér a korábbi eredetű, szabályos, szalagtelkes beépítéstől. A falu a Sümeg irányából érkező út mentén kelet felé kis mértékben növekedett. A házak többsége, a belső magban, mai megjelenésük ellenére, a 19. század második feléből, a 20. század elejéről eredhet.

Sümegprága nagyobb része, a régi részhez lazán, a sümegi út mentén kapcsolódva csak a 20. század második felében jött létre. A faluképet ezzel az 1960-as, 70-es évek építkezései, előkertes, sátoztetős, földszintes kocka-házak, és ezek közelmúltban lezajlott változatos minőségű és stílusú korszerűsítései (szigetelések, ablakcserék, új kerítések) jellemzik.

Szerencsés helyi adottság a fekete bazalt építőkőként való használata, amely a jelek szerint, újabb kori hagyományt teremtve, a 20. század középső évtizedeiben emelt házak általános építőanyaga volt.

A Bazsi településkép és utcakép arculatát az átépített és újjáépített és hagyományos épületek, a rendezett beépítés és telekrendszer határozza meg. A településkép összességében rendezett képet mutat, mely elsősorban az utak minőségének, megfelelő szélességének és zöldsávoknak, fasoroknak, valamint a beépítési módok harmóniájának következménye.

Bazsi történeti magját a Fő utca jelenti, mely a település legkorábban lakott része, főleg oldalhatáron álló, fésűs beépítéssel. Egyutcsás falu, melyet félkaréjban hegyek dombok öveznek. Belterületét túlnyomórészt lakó-, külterületét mezőgazdasági célra hasznosítják. Itt ér véget a Bakonyi-hegység és kezdődik a lankás zalai dombvidék. A település nyugati részén található a volt zártkert, amely a Szőlő-hegy oldalában fekszik. A területre jellemző a szőlőtermesztés és a borászat, több régi présház is megtalálható.

A mai község mintegy 400 lelket számláló, egyutcsás falu. A foghíjtelkek igen ritkák. Utcaképe a mai dunántúli falusi utcaképnek megfelelő, túlnyomórészt az utcafrontra épített, földszintes családi házakból áll össze.

Bazsi történeti magját, a legkorábban lakott, és oldalhatáron álló házak sorával összefüggően, mindkét oldalán beépült részét a mai Fő utca jelenti. A település északi részén, a Fő utca Petőfi és Jókai utcával alkotott kereszteződése már a 18. század második felében is megvolt, de még nem települt be. A kereszteződésben álló mai kereszt előzménye, egy minden bizonnyal fából készült feszület, jelölte a falu végét. Délen a település a mai határáig érhetett, de a Béke utca tájéka a 18. században csak gyéren volt lakott és kiépült.

A 18. század végén biztosan újra művelés alá került a Szőlőhegy is, de itt sűrűbb beépítés nem

található. A katolikus templomon kívül e korai időszakból egyetlen épület sem maradt fenn, a régi falumag beépítésében legfeljebb a szűk telekosztás utal korábbi állapotra, de a házak többsége legkorábban a 20. század első feléből ered.

A falu növekedése a 19. században inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette. A település északi és déli vége, valamint a szőlőhegyre vezető út Fő utca felőli vége épült be ebben az évszázadban. A Bazsitól északkeletre eső Mária-major a 19. század második felében, fokozatosan épült ki, és vált állandó jelleggel lakott külterületté.

A 20. század nagyobb arányú bővüléssel jellemezhető. Az északi útkereszteződés mentén a Petőfi és Jókai utcák, valamint a Fő utca északi vége épült be, és kijelölésre került a temetőtől is keletre eső termelőszövetkezeti terület.

A szűk, korai eredetű telekosztás, néhány épület magja és melléképülete őrizhet 19. század végi, 20. század eleji előzményeket, mára a faluképet az 1960-as, 70-es évek építkezései, és ezek közelmúltban lezajlott változatos minőségű és stílusú korszerűsítései (szigetelések, ablakcserék, új kerítések) jellemzik. Mivel az oldalhatáron álló korábbi épületeket a meglévő telkeken bővítették telekösszevonások nélkül a Fő utca ma kifejezetten zsúfolt beépítésűnek hat, és csak a külső részek lazább telepítésűek.

Szerencsés helyi adottság a fekete bazalt építőköként való használata, amely a jelek szerint, újabb kori hagyományt teremtve, a 20. század középső évtizedeiben emelt házak általános építőanyaga volt.

1.14.6. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

1.14.6.1. TELEPÜLÉSSZERKEZET TÖRTÉNETI KIALAKULÁSA, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

Sümeprága településtörténete

Első lakói cseh és morva szénégetők voltak, akiket a veszprémi püspök telepített le, valószínűleg a tatárjárást követő időkben. A község múltjára vonatkozó okmányok, régi iratok és plébániai anyakönyvek az 1748. évi nagy tűzvészben megsemmisültek, így csak néhány szegényes levéltári adat maradt az utókorra.

A Prága név etimológiailag azonos a cseh főváros nevével. A szomszédos Sümegcsehi is cseh telepítésre utal, az alapján Sümegprága lakói, névadói is inkább az Árpád-korban (?) betelepített csehek lehetnek, akik fővárosuk nevét adták új lakóhelyüknek. A Prága helynév csehül Praha, eredeti jelentése „olyan hely, ahol a nap kiperzselte a növényzetet, ahol minden kiaszott”, etimológiailag tehát összetartozik a magyar parázsol ige szláv eredetijével.

Az első hiteles oklevél 1436-ban említi meg, Praga néven. Ekkor a Sümegi várhoz tartozott, majd a veszprémi püspök birtokolta évszázadokon keresztül. A török hódoltság idején – 1563-1566 – a sümegi náhie Braga nevű falujának 11 háza 50 akcse adóval Hüsszein Diváne tímárja (hűbére) volt, majd Sümeghez tartozott 1632-ben is. Később a törökök elpusztították, és csak a XVIII. század elején népesült be ismét. Prága néven egészen 1902-ig szerepelt. Ekkor kapta a Sümeg előnevet, megkülönböztetésül más hasonló nevű helységektől. Sümegprágának 1939-ben 913 katasztrális hold területe és 718 lakosa volt, lakóházainak száma 143. Római katolikus népiskola és továbbképzés működött a faluban. Lakossága tiszta magyar és római katolikus vallású volt. A község templomát Acsády Ádám veszprémi püspök építtette 1740-ben.

A község 1950-ig Zala megye közigazgatási területe, Sümeg járási székhellyel. Püspökségi erdő vette körül a falut a felszabadulás előtt. A lakosság jó része részes arató volt a püspöki uradalomban; sokan vállaltak napszámot vagy sommásmunkát helyben és távoli vidékeken egyaránt. Néhányan a Sümegi bazaltbányában dolgoztak.

1970-ben 839 lelkes községként tartották számon a tapolcai járásban. A sümegi járáshoz 1966. április 1-ig tartozott. 1969. július 1-től közös tanácsot alkotott a sümegi községi tanáccsal (1950-től 1969-ig önálló tanácsa volt). Napjainkban Bazsi községgel közös Körjegyzőséget tart fenn. A községnek hét utcája és 222 lakóháza van. Villanyt 1959-ben kapott. Korábban csak földút kötötte össze a külvilággal,

ma burkolt útja van. Új, két tantermes iskolát és pedagóguslakásokat építettek 1968-ban, majd később bővítették az iskolát újabb tantermekkel. Ma az épületben óvoda, könyvtári szolgáltatóhely és közösségi tér működik. Vízvezetékét 1966-67-ben kapott a község. Az önkormányzat épülete, melynek földszintjén az orvosi rendelő helyezkedik el, 1993-ban épült.

Híres gyümölcsstermesztő község ma is, a zártkertekben szőlőt, gyümölcsöt termesztenek. Piacuk Sümeg, Tapolca és Keszthely. Számos kőbányász dolgozott a sümegi bazaltkőbányában, amit 1967-ben villamosítottak, korszerűsítettek, napjainkban már nem működik. Sümegprágán 1959 márciusában alakult termelőszövetkezet, Új Tavasz néven, ahol elsősorban állattenyésztéssel foglalkoztak.

A falu teljes közmű ellátottságú, szívesen várja az idelátogató vendégeket, különösen a nyugalomra és csendre vágyó zöldturizmust kedvelőket.

Ma 220 lakóháza és 675 lakója van. A Bakony-hegység lábánál, Sümeg és Keszthely között a Marcal patak völgyében fekszik. Délről lombos erdő, szőlő és gyümölcsös öleli körül, panorámája az Alpok havasait is láttatja.

Sümegprága településszerkezetének fejlődése

A mai falu előzménye az egykori Marcalfő nevű terület, amelynek Sümegprága a nyugati részén fekszik, és amelyet még I. István király adományozott a veszprémi püspökségnek. Sümegprága legkorábbi településrésze egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. A község történeti településmagjában központi szerepet tölt be a Marcal vízfolyása, amely a településen belül egy kiépített szabályos mederben folyik és két oldalán keskeny zöldsáv húzódik. A településmag telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros, fésűs beépítésű épületekkel. A lakóépületek mögött többnyire gazdasági épületek találhatók.

A település bővítése a 19. században és a 20. század elejétől, a településmagtól keletre, a Sümeg felé vezető főút mentén, illetve az ahhoz kapcsolódó utcák mentén történt, ami a 19. században inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette. A Fő utca déli végén, a nyugati oldalon, egy sajátos részlet őrződött meg. A 19. század első felében kialakult halmazos telekosztás itt utólagos, eltér a korábbi eredetű, szabályos, szalagtelkes beépítéstől. A falu a Sümeg irányából érkező út mentén kelet felé kis mértékben növekedett. A házak többsége, a belső magban, mai megjelenésük ellenére, a 19. század második feléből, a 20. század elejétől eredhet.

Sümegprága nagyobb része, a régi részhez lazán, a sümegi út mentén kapcsolódva csak a 20. század második felében jött létre. A faluképet ezzel az 1960-as, 70-es évek építkezései, előkertes, sáttortetős, földszintes kocka-házak, és ezek közelmúltban lezajlott változatos minőségű és stílusú korszerűsítései (szigetelések, ablakcserék, új kerítések) jellemzik. Szerencsés helyi adottság a fekete bazalt építőköként való használata, amely a jelek szerint, újabb kori hagyományt teremtve, a 20. század középső évtizedeiben emelt házak általános építőanyaga volt.

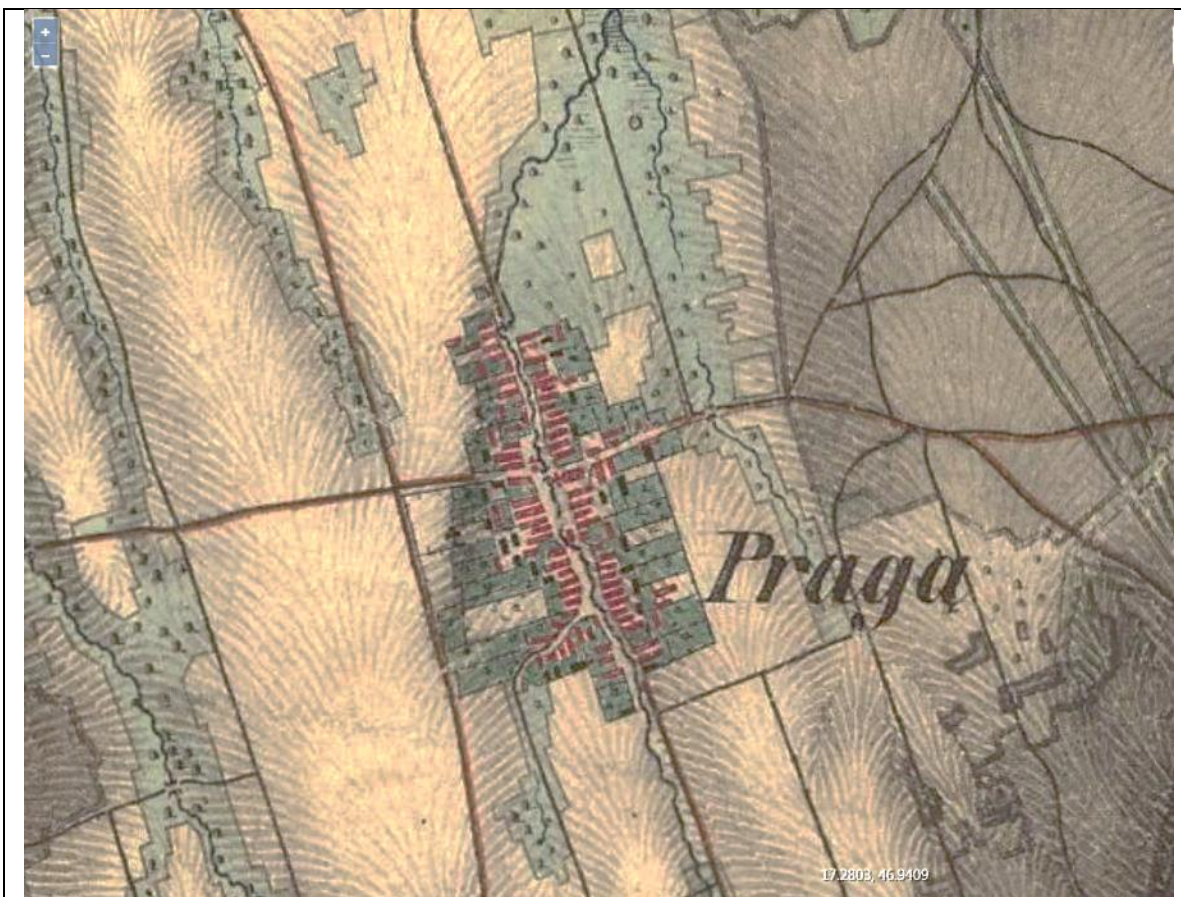
A településszerkezet alakulását, fejlődését legjobban a Hadtörténeti Múzeum térképtárának katonai topográfiai térképei alapján követhetjük nyomon:

Sümegprága az eredetileg nőtt utcás alaprajzi rendszer mentén alakult ki. Az 1860-as évek végéről származó un. első katonai térképen, de az 1857-es kataszteri térképek szerint egyutcás falu. A település az első katonai felvételen még Praga néven szerepel. Láthatók a régi utak (a mai Fő utca, Rákóczi út) kialakulásának nyomai, és láthatók a fésűs beépítésű épületek nyomai.

forrás: mapire.eu

A 19. század közepéről való második katonai felmérésen (1806-1869) az egykori egyutcás elrendezés még jól megfigyelhető, de a település területe már növekedett. A területi adottságok adta lehetőség befolyásolta a szerkezet kialakulását. A falu növekedése inkább a már lakott területek sűrűbb beépítését jelentette.

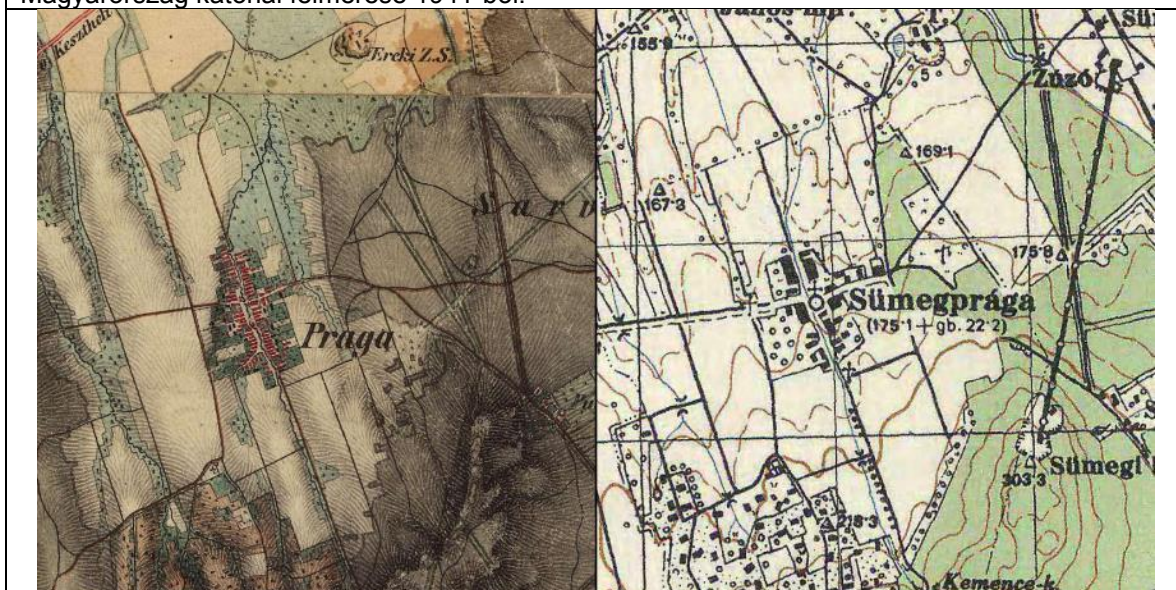

forrás: mapire.eu

Az 1869-87 közötti időben készült harmadik felújított katonai felvételen Sümegprága további növekedést mutat. A település terjeszkedése megfigyelhető a mai Rákóczi út mentén.

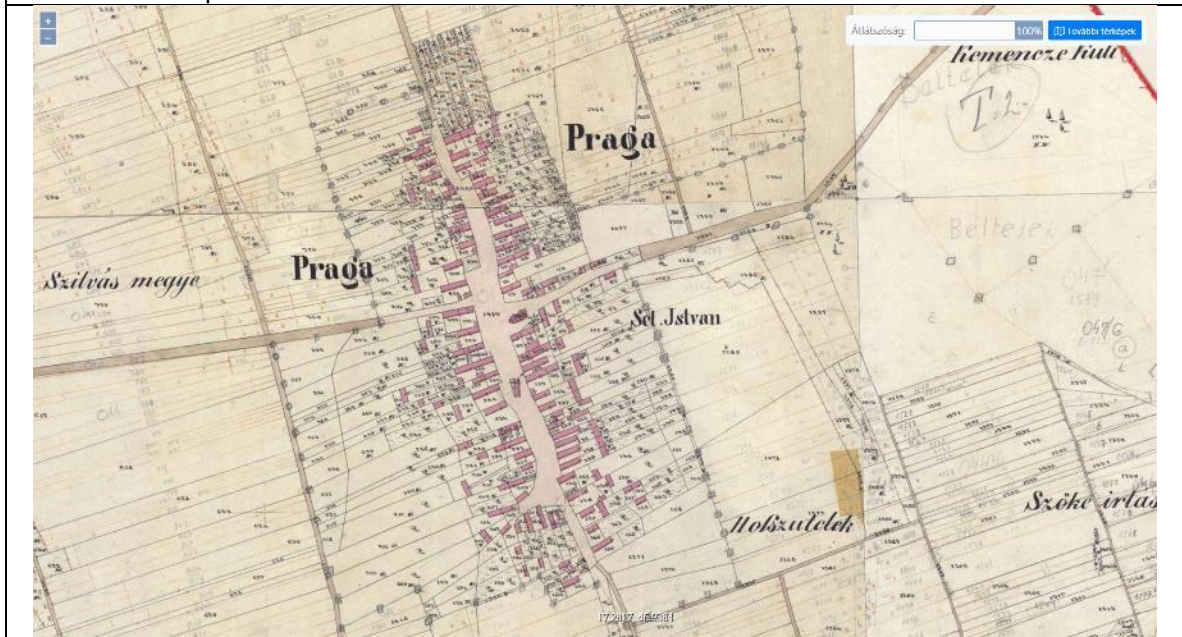

Magyarország katonai felmérése 1941-ből:

forrás: mapire.eu

Kataszteri térkép 1857-ből:

/A történeti térképek forrása: mapire.eu

Bazsi településtörténete

A község Veszprém nyugati részén helyezkedik el, a település déli és nyugati határa egyben Zala és Veszprém megyék határa is. Bazsi község területe természetföldrajzilag a Bakony délnyugati részéhez tartozik, melybe észak-északkelet felől a Marcal-medence lapálya nyúlik be. Délről, délnyugatról 200–250 m tengerszint feletti magasságú dombok, a Keszthelyi-fennsík bazalthegyeinek erdős nyúlványai koszorúzzák (Kovácsi-hegy, Tátika-hegyvonulat). Kis hozamú folyóvizei (Berek-kút, Delelő-kút, Nagy-erdő-patak) a Marcal vízgyűjtő területéhez tartozik. Földjén öntéstalaj, lösz, agyagos és homokos talajok, valamint bazalt található. A település területén a Kárpát-medence többi, alacsonyabb fekvésű területéhez hasonlóan már az újkőkorban megtelepedtek földművelő elődeink. A helység határa 9,1 négyzetkilométer nagyságú.

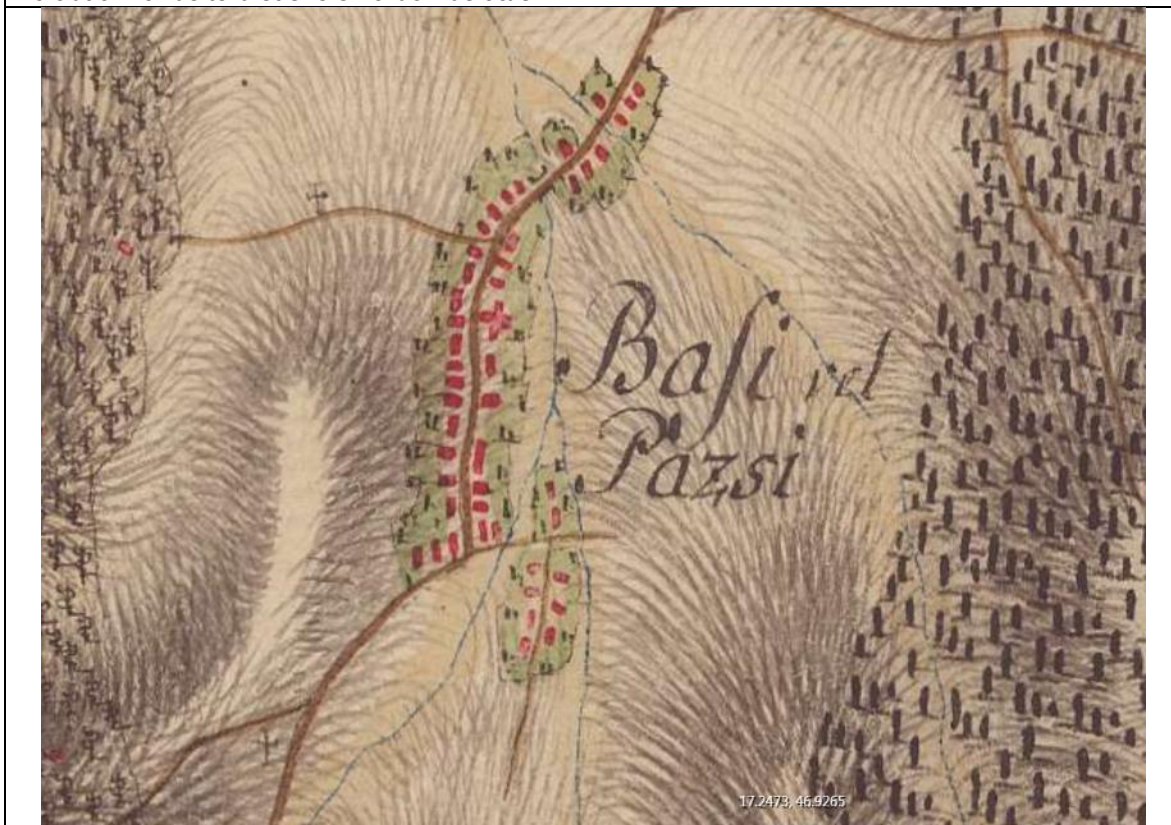
A település neve 1248-ban Bosoy alakban tűnik fel egy oklevélben. Később a Base, Basi alakok fordulnak elő. Az első említés alapján a falunak nevet adó személy szláv eredetű nevet viselhetett, Valószínűleg Bozsojnak hívhatták. Az első birtokos vagy az első itt lakó, a falut megalapító telepes neve magyar névadással, azaz mindenféle toldalék, képző nélkül vált a falu magyar nevévé. 1524-ben 16 jobbágycsalád lakta, 10 féltelek pedig ekkor pusztaként, nem adózóként lett összeírva. Az egész hódoltság idején a veszprémi püspök birtoka, ahol 1531-ben 11 adófizető, 3 a bírónak átengedett, 1 szabados (ne, vagy csak kevesebbet adózó) és 2 pusztatelket írtak össze. 1598-ban 5 adóköteles házat vettek itt számba. 1609-ben 1, 1610-ben, 1612-ben é 1613-ben fél adófizető telket tartottak itt nyilván. (1598 után már változott a számítási mód az adóztatásban és akár több szegényebb jobbágyportát is jelenthetett egy fél telek. Azaz több szegény ház fizetett annyit, mint amennyit egy fél vagy egy egész telektől járt adóként.) 1613-ban 3 pusztá, azaz lakatlan vagy adózásra képtelen házat is összeírtak. Az 1626-27-re tehető, ill. az 1638. évi, valamint az 1647-48. évi összeírásokkor is fél telek adóerővel tüntették fel Bazsit. A településnek a 15. század elején már biztosan volt temploma, papját 1428-ban említi oklevél.

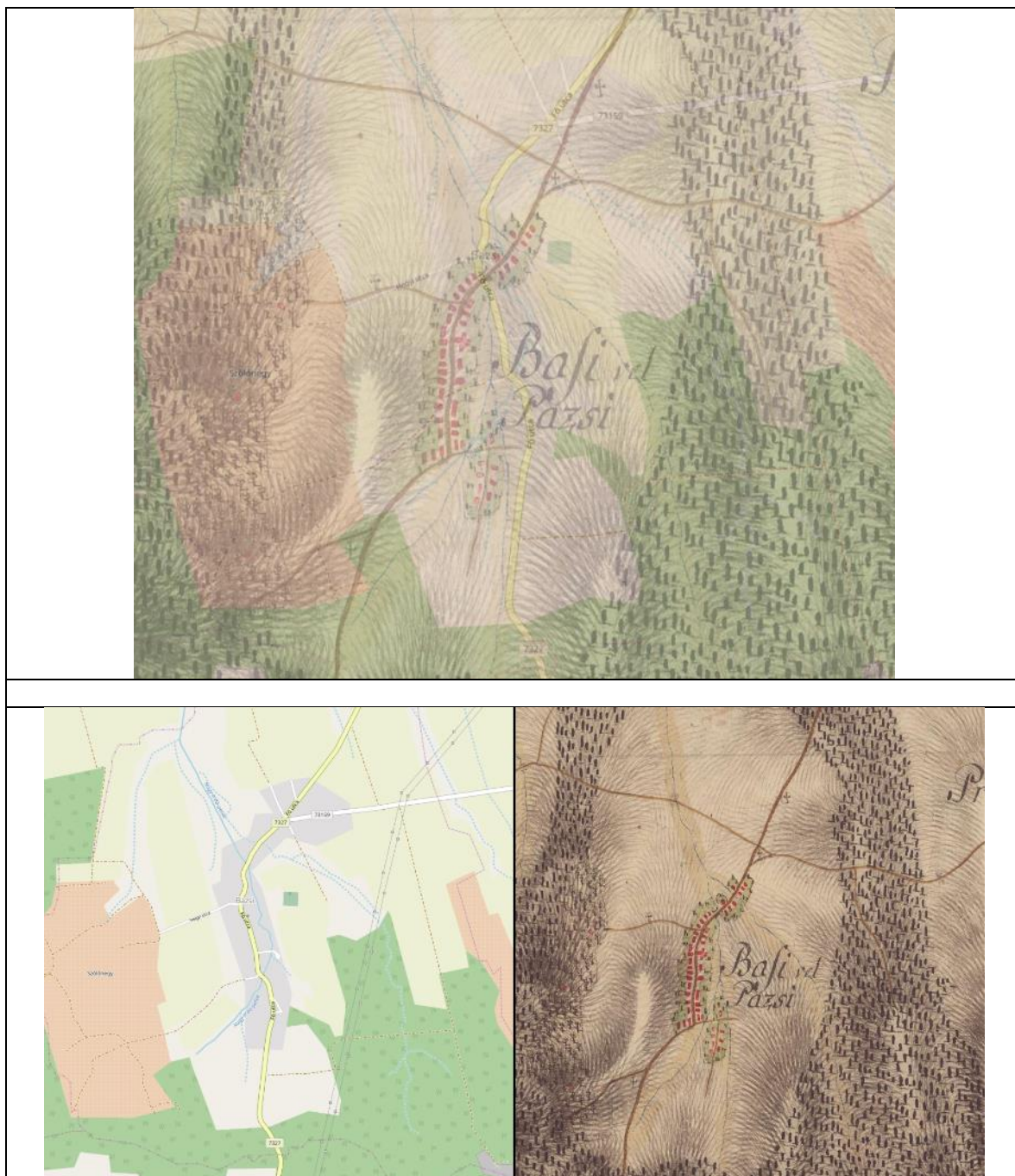
A településre vonatkozó történeti adatok mellett lényeges a régészeti lelőhelyek kutatása szempontjából a természeti környezet megfigyelése is. A település határában három kisebb hozamú folyóvíz (Berek-kút, Delelő-kút, Nagy-erdő patak) található, melyek a Marcal felé futnak. A környék tehát vízben nem volt szegény, ami kedvezett a települések kialakulásának. A települések minden korszakban a vízfolyások közelében, árvízről mentes részekben alakultak ki. Kivételt csak a magaslatokon lévő földvárak jelentenek.

Bazsi településszerkezetének fejlődése

A településszerkezet alakulását, fejlődését legjobban a Hadtörténeti Múzeum térképtárának katonai topográfiai térképei alapján követhetjük nyomon:

Bazsi az eredetileg nőtt egyutcás alaprajzi rendszer mentén alakult ki. Az 1780-as évekből származó ún. első katonai térkép szerint egyutcás falu. A térképet és a mai térképet egymásra vetítve látható, hogy a régi fő utca vonala nem egyezik meg a mai Fő utcával, hanem attól nyugatra haladt a mai belterület szélén a domboldalon.

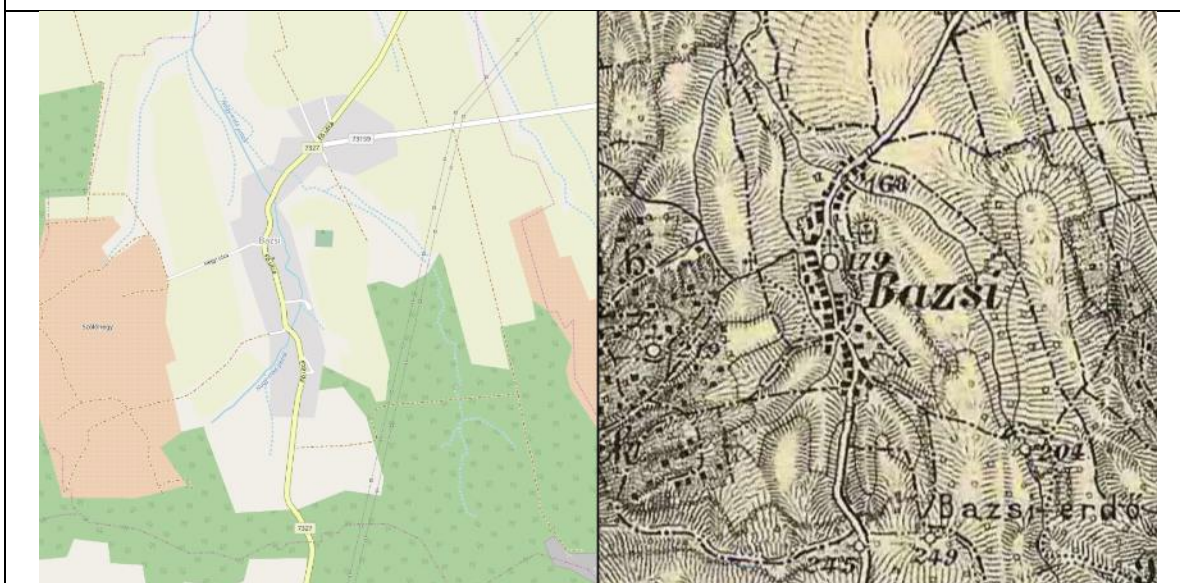
forrás: mapire.eu

A 19. század közepéről való második katonai felmérésen (1819-1869) már a jelenlegi Fő utca nyomvonalán halad az út, és ekkor is még jól megfigyelhető az egykori egyutcás elrendezés, oldalhatáron álló, fésűs beépítéssel, a telkek végében sok helyen gazdasági épületek találhatók. A domborzati adottságok befolyásolták a településszerkezet kialakulását.

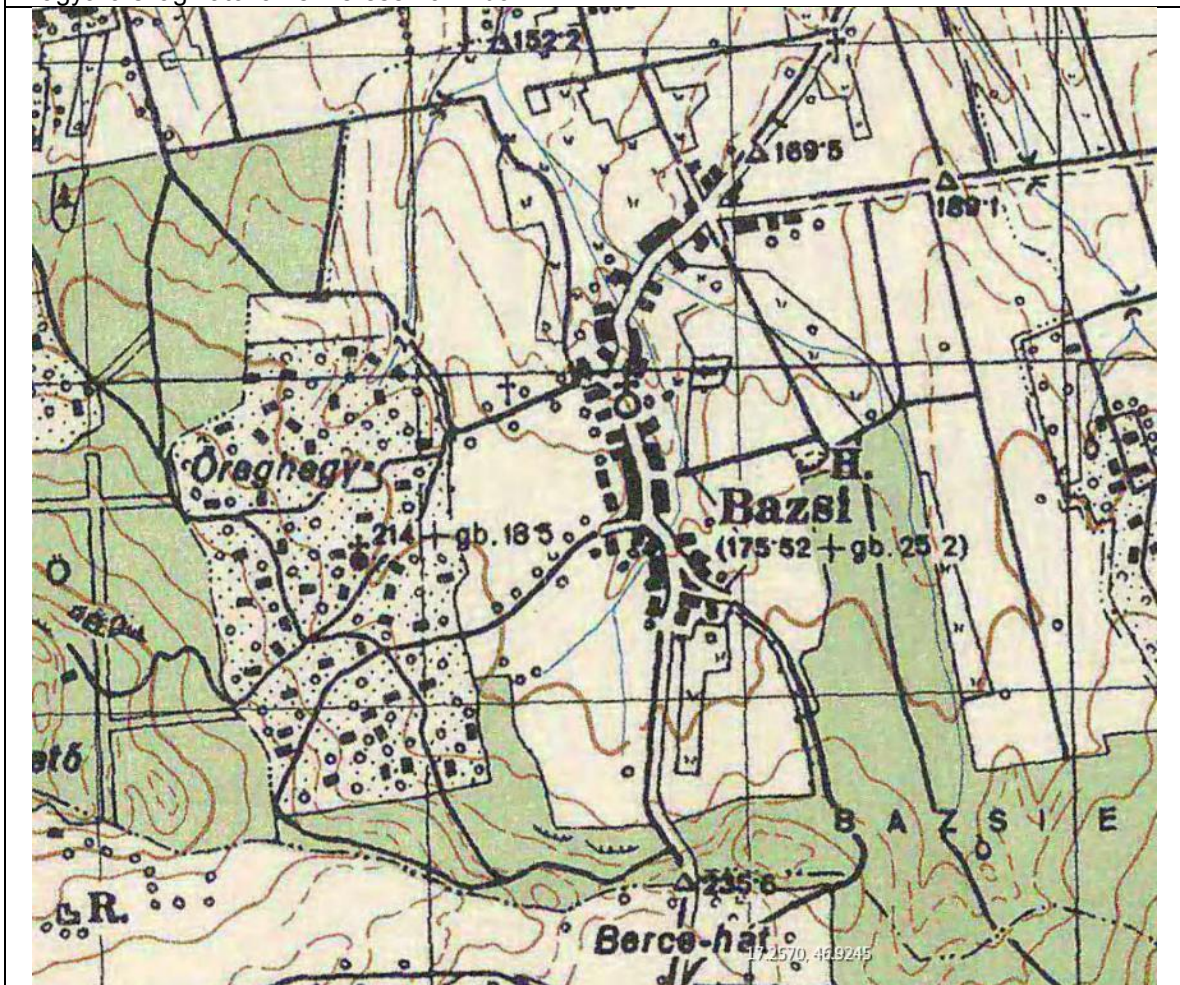
forrás: mapire.eu

Az 1869-87 közötti időben készült harmadik felújított katonai felvételen Bazsi további kisebb mértékű növekedést mutat. Megfigyelhető néhány, a Fő utcából kiágazó kisebb útszakasz is, amely irányokba terjeszkedett a település.

forrás: mapire.eu

Magyarország katonai felmérése 1941-ből:

/A történeti térképek forrása: mapire.eu

1.14.6.2. RÉGÉSZETI TERÜLET, VÉDETT RÉGÉSZETI TERÜLET, RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLET

Sümeprága közigazgatási területéről jelenleg 6 régészeti lelőhely ismert. Ez a szám a természetföldrajzi adottságok és a környező települések lelőhelyeinek ismeretében átlagosnak tekinthető, de bizonyos, hogy még több fel nem fedezett lelőhely található a helység területén. (Az ismeretlen lelőhelyről származó tárgyak egy része biztosan nem az ismert lelőhelyekről, hanem a ma rejtőzködő, ismeretlen lelőhelyekről származik.) Így a lelőhelyek száma intenzívebb kutatások esetén a jövőben még emelkedhet. A község határában található ismert régészeti lelőhelyek nagyobb része terepbejáráskor kerültek elő. Tervásatás, megelőző feltárás, próbafeltárás, régészeti szakfelügyelet, helyszíni szemle, leletmentés nem történt a helység területén.

A településre vonatkozó történeti adatok mellett lényeges a régészeti lelőhelyek kutatása szempontjából a természeti környezet megfigyelése is. A település határát nagyjából észak-déli irányú vízfolyások öntözik, melyek vize a Marcalba fut. A környék tehát vízben nem volt szegény, ami kedvezett a települések kialakulásának. A települések minden korszakban a vízfolyások közelében, árvíztől mentes részeken alakultak ki. Kivételt csak a magaslatocon lévő földvárak jelentenek.

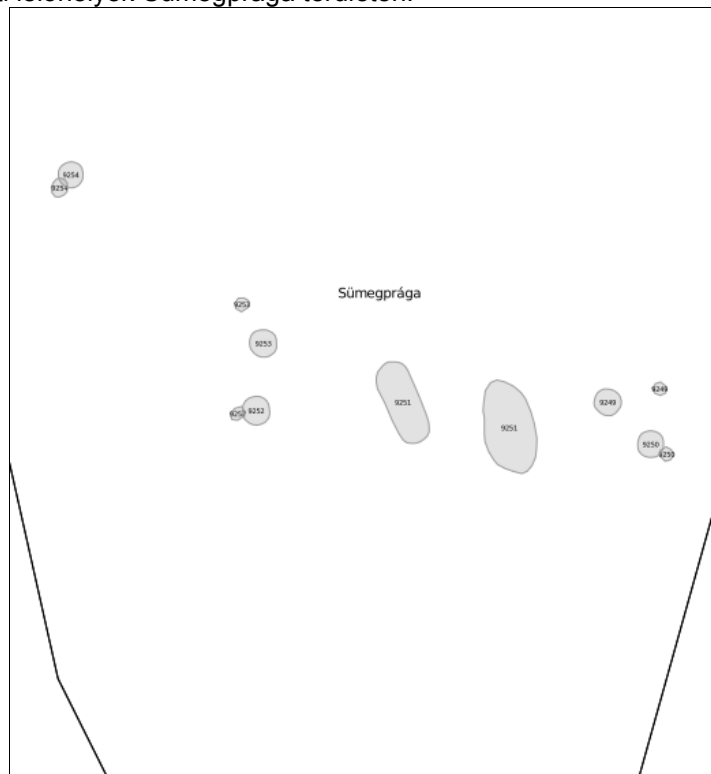
Terepbejárások

A Magyarország régészeti topográfiája 3. kötetének készítése során az 1960-as években több időszakban kutatva, terepbejárva került elő a 6 ismert lelőhely. Pontosabban a 9254. számú lelőhely pontos helye ma még ismeretlen, csupán adatközlők állítása alapján lokalizálható a Bazsiba vezető út déli felére. A település határának régészeti kutatottsága a fentiek ismeretében átlag alatti intenzitásúnak

minősíthető.

A település határának kiterjedéséhez és a megtelepedésre alkalmas területek nagyságához viszonyítva az ismert régészeti lelőhelyek száma átlagos. A nem szántott, műveletlen vagy füves, erdős területek és a beépített vagy kertes területek miatt várható még további lelőhelyek előkerülése is.

Azonosított régészeti lelőhelyek Sümegprága területén:

Azonosított régészeti lelőhelyek Sümegprága területén:

azonosító	lelőhely száma	név	Helyrajzi szám
9249	Sümegprága	Kis-Gesztenyész	045/2, 055/2, 045/4, 047/1, 049/1
9250	Sümegprága	Bánya alja - Farkas-dűlő	047/1
9251	Sümegprága	Pusztá-házi-dűlő	055/2, 056, 057/6, 057/7, 065/1, 065/3, 068, 071/3, 071/4, 071/5, 071/6, 071/7, 071/8
9252	Sümegprága	Pénz-vermi-dűlő	073/5, 073/6, 079/8, 1100
9253	Sümegprága	Temetőhöz vezető földút	073/4, 079/8, 1100
9254	Sümegprága	Cigány-nyíres	079/8

Bazsi közigazgatási területéről jelenleg 6 régészeti lelőhely ismert. Ez a szám a természetföldrajzi adottságok és a környező települések lelőhelyeinek ismeretében átlagosnak tekinthető, de bizonyos, hogy még több fel nem fedezett lelőhely található a helység területén. (Az ismeretlen lelőhelyről származó tárgyak egy része biztosan nem az ismert lelőhelyekről, hanem a ma rejtőzködő, ismeretlen lelőhelyekről származik.) Így a lelőhelyek száma intenzívebb kutatások esetén a jövőben még emelkedhet. A község határában található összes ismert régészeti lelőhely terepbejárásakor, a Magyarország Régészeti Topográfiája 3. kötetének készítése során került elő. Tervásatás, megelőző feltárás, próbafeltárás, régészeti szakfelügyelet, helyszínelés, leletmentés nem történt a helység területén.

Terepbejárások

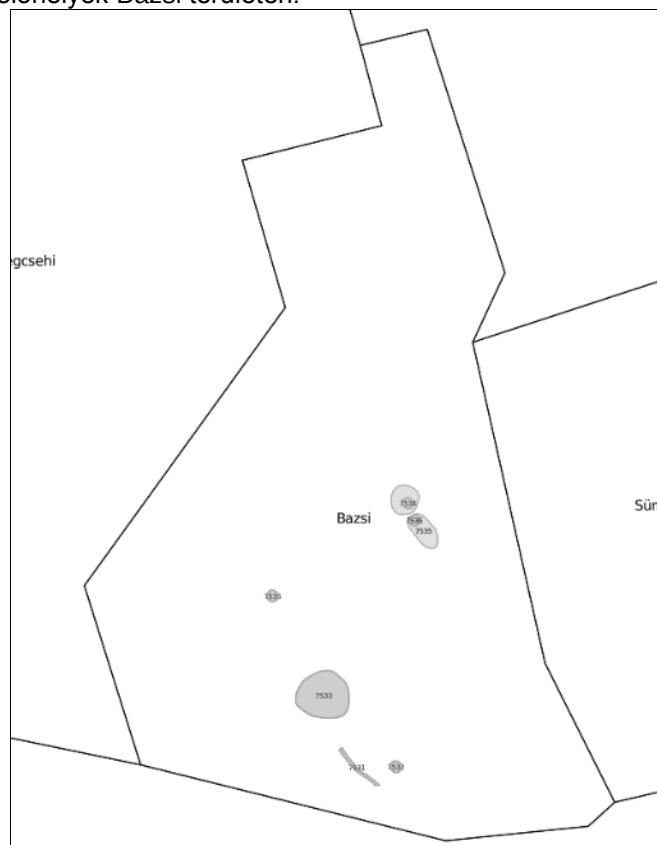
A Magyarország régészeti topográfiája 3. kötetének készítése során az 1960-as években több időszakban kutatva, terepbejárva kerültek elő az ismert lelőhelyek. A település határának régészeti kutatótsága a fentiek ismeretében átlag alatti intenzitásúnak minősíthető.

A település határának kiterjedéséhez és a megtelepedésre alkalmas területek nagyságához viszonyítva az ismert régészeti lelőhelyek száma átlagos. A nem szántott, műveletlen vagy füves, erdős területek és a beépített vagy kertes területek miatt várható még további lelőhelyek előkerülése is.

Azonosított régészeti lelőhelyek Bazsi területén:

azonosító	lelőhely száma	név	Helyrajzi szám
7531	1	Bazsi-erdő	0102/24, 0106/4, 0106/2, 045/39
7532	2	MRT 3. kötet 7/2. lh.	0102/23
7533	3	MRT 3. kötet 7/3. lh.	74, 75, 301/1, 301/2, 78, 79, 77, 0105, 0107, 0106/3, 0106/2, 0112/8, 0112/7, 0112/5, 0104/7, 0112/4, 0112/3, 0104/4, 0104/6, 0104/5, 76
7534	4	Szent-berek-dűlő - Kunhalmok	088/2
7535	5	Bazsi	088/3, 088/2
7536	6	Szilvafás-úttól D-re	0118/9

Azonosított régészeti lelőhelyek Bazsi területén:

A régészeti területek részletes ismertetését a tervhez készült Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány régészeti munkarésze tartalmazza.

1.14.6.3. VÉDETT ÉPÍTETT KÖRNYEZET, A HELYI, EGYEDI ARCULATOT BIZTOSÍTÓ ÉPÍTÉSZETI JELLEMZŐK

Sümeprága történeti magját a Fő utca jelenti, mely a település legkorábban lakott része, főleg oldalhatáron álló, fésűs beépítéssel. A településszerkezet egyik sajátos vonása a Marcal két partjának medrével kettéosztott, kisebb hidakkal több helyen összekötött Fő utca.

A másik jellemző a településen, hogy a régi mag kiterjedése lényegében nem változott az elmúlt évszázadokban, a falu később betelepült részei ugyanis ettől a magtól keletre, korábbi külterületen jöttek létre.

A katolikus templomon kívül e korai időszakból egyetlen épület sem maradt fenn, a régi mag beépítésében a szűk telekosztás, az oldalhatáron álló, utcára merőleges, hátul gazdasági épületekkel kísért beépítés egyértelműen korábbi állapotra utal, bár a házak többsége a 19-20. századból ered.

A települési múltra jellemző karakteres régi épületek a népi építészeti emléket őrző többségében lakóházak, amelyekből csak néhány fennmaradt. A megmaradtak közül is sok esett áldozatul az esztétikai érzéket és szakértelmet nélkülöző bővítéseknek, átalakításoknak, de a legjellemzőbb az épülettípushoz nem illő nyílászárók, színezések használata.

A népi építkezés jellemzői a településen: A házak keskeny szalagtelkeken, többnyire utcavonalra épültek. A 20. század elején szintén utcavonalra, hosszirányú elhelyezés is előfordul. Az eredetileg oromfalas utcai homlokzatokat, szinte mindegyik épületnél az 1960-as 1970-es évek renoválásai alakították át kontyoltra. Ekkor tűntek el a kemencék, szabadkémények is.

Gyakori az egy telken több lakóház soros beépítése és ezek között sokszor előfordul a szoba-konyha alaprajzi elrendezés. Az istállók-ólak a lakóházak után épülnek, sokszor egy tető alatt a lakóépülettel. A magányosan álló lakóházak alaprajzilag a szoba-konyha-kamara(szoba) elrendezést tükrözik és csak nagyobb alapterület (nagygazda háza) esetén alakították ki az utca felé két szobát. Az udvar felé néző tornác nem jellemző, de néha előfordul. Általánosan jellemző a terméskő falazat, vegyes falazat szinte csak a 20. század második évtizede után emelt épületeknél látható.

Elterjedt a felül borított porfödém alkalmazása. Tetőszerkezetként egységesen a melltámasszal erősített, csüngőszarufás nyeregtetőt alkalmazták. Nagygazdák házáinál fordul csak elő-, kötő- és fiókgerendás, állószékes szakipari munka. Az 1930-as években a lakóházak 81%-a zsúpfedeles volt, ma már csak égetett cserépfedést alkalmaznak. Az épületek eredetileg fehérek, vagy sárgák volt. Ma már a kék, piros, bordó, barna, zöld a jellemző.

Az útmenti keresztek egyszerre szakrális- fogadalmi emlékek, tájékozási- és határpontok is a magyar vidék jellegzetes színfoltjai, E sajátos plasztikai műfajnak Sümeprága bel- és külterületén is több színvonalas példája akad. Közülük a két legrégebbi a templommal szemben álló templomkereszt, és a községtől nyugatra, a Bazsira vezető országút déli oldalán, a temetői út torkolatában lévő útszéli kereszt. Az előbbi 1871-ben, az utóbbi 1873-ban állították. A Rákóczi út kanyarulatában, az Árpád utca torkolatával szemben álló, útszéli kereszt évszáma nem olvasható, a homokkő szobrot az 1880-es években faraghatták.

A Síremlékek a temető végében, a régi temetői ház mögött áll a háborúban elesett magyar, német és orosz katonák emlékére emelt három fakereszt, amelyet a település önkormányzata állíttatott 1996-ban. (Világháború áldozatainak emléke (1996).

Bazsin a változatos, szelíd tájak, a jó természeti adottságok a legkorábbi időszaktól vonzották állandó megtelepedésre az embert. Bazsi bel- és külterületén, lévén ilyen területen fekszik, hat régészeti lelőhelyet tartanak nyilván, melyek közül a Kunhalmok területén egy őskori sír a legkorábbi. A Szentberek-dűlőben lévő templom maradvány és a körülötte fekvő temető egy középkori, azóta megszűnt település nyoma.

A falu legjelentősebb, országosan védett műemléke a Nagyboldogasszonynak szentelt római katolikus templom, mely a településen átvezető főút nyugati oldalán áll. A keletelt épület a hajónál keskenyebb, nyolcszög három oldalával záródó szentéllyel, nyugati, bejárati főhomlokzatához épített, nyolcoldalú, falazott gúlasisakkal fedett toronnyal, és a szentély északi oldalához tapadó kis sekrestyével rendelkezik. Bent a hajót és a szentélyt is csehsüveg-boltozat fedi. Indadíszes oltára 20. századi, de a

falra rögzített Mária-kép 1800 körül készült. A hangvető nélküli, barokk szószék feljárata a sekrestyéből nyílik. A szószék eredetileg a sümegi ferences templomban állt, mestere pedig a karmelita Franz Richter szerzetes volt, aki Acsády Ádám Péter veszprémi püspök megbízásából, 1743-ban készítette a sümegi templom számára.

A faluban jelentős számú épített objektum, és köztéri alkotás is helyi védelem alatt áll. Így a falu második, szakrális épülete a Szőlőhegyi Hálaadó Kápolna, amelyet a hagyomány szerint egy középkori eredetű kis kápolna helyére emeltek. Az egyszerű, egyhajós kis épületet Holport Teréz építtette hálából 1850 után, és jelenleg Urunk színeváltozása titulussal bír.

Bazsin született 1926. szeptember 16-án Simon István Kossuth-díjas költő, publicista, műfordító, 1963-tól haláláig országgyűlési képviselő, 1963 és 1971 között a Kortárs című irodalmi folyóirat főszerkesztője. Az alig 49 éves korában, 1975-ben elhunyt költőt – kívánságának megfelelően – szülőfalujában helyezték örök nyugalomra. Márvány és bronzból készült síremléke Borbás Tibor szobrászművész és Papp Károly építész munkája. A Fő utcában áll a költő Emlékháza, amely azonos azzal, amelyben 1926-ban megszületett és 1983 óta emlékmúzeum. Jelenleg az épületben kis kiállítás őrzi a költő és a régi falusi életmód emlékét.

A falu határában álló emléktábla Berzsenyi Dániel tiszteletére készült, aki 1808-ban, a Somogy megyei Niklára költözése alkalmából itt írta a Búcsú Kemenesaljától című költeményét.

Egyszerre szakrális- fogadalmi emlékek, tájékozdási- és határpontok is a magyar vidék jellegzetes színfoltjai, az útmenti keresztek. E sajátos plasztikai műfajnak Bazsi bel- és külterületén is számos színvonalas példája akad. Közülük a legrégebbi a községtől nyugatra, a szőlőhegyre vezető Hegyi utca északi oldalán álló, útszéli kereszt, melyet 1812-ben állítottak. A Fő utca 71. szám előtti kereszt 1820 körül készült, a templom déli oldalán lévő templomkereszt 1880-as, a község északi végének közelében, a Sümegre vezető Fő utca és a sümegprágai országút torkolatában álló 1885-ös. A szőlőhegyen, a falutól délre, északkeletre feltűnő példányok már a 20. század első harmadából származnak.

A települési múltra jellemző karakteres régi épületek a népi építészeti emlékét őrző többségében lakóházak, amelyekből csak néhány fennmaradt. A megmaradtak közül is sok esett áldozatul az esztétikai érzéket és szakértelmet nélkülöző bővítéseknek, átalakításoknak, de a legjellemzőbb az épülettípushoz nem illő nyílászárók, színezések használata.

A népi építkezés jellemzői a településen: a házak keskeny szalagtelkeken, többnyire utcavonalra épültek. A 20. század elején szintén utcavonalra, hosszirányú elhelyezés is előfordul. Az eredetileg oromfalas utcái homlokzatokat, szinte mindegyik épületnél az 1960-as 1970-es évek renoválásai alakították át kontyoltra. Ekkor tűntek el a kemencék, szabadkémények is.

Gyakori az egy telken több lakóház soros beépítése és ezek között sokszor előfordul a szoba-konyha alaprajzi elrendezés. Az istállók-ólak a lakóházak után épülnek, sokszor egy tető alatt a lakóépülettel. A magányosan álló lakóházak alaprajzilag a szoba-konyha-kamara(szoba) elrendezést tükrözik és csak nagyobb alapterület (nagygazda háza) esetén alakítottak ki az utca felé két szobát. Az udvar felé néző tornác nem jellemző, de néha előfordul. Általánosan jellemző a terméskő falazat, vegyes falazat szinte csak a 20. század második évtizede után emelt épületeknél látható.

Elterjedt a felül borított porfödém alkalmazása. Tetőszerkezetként egységesen a melltámasszal erősített, csüngőszarufás nyeregteret alkalmazták. Nagygazdák házáinál fordul csak elő-, kötő- és fiókgerendás, állószeles szakipari munka. Az 1930-as években a lakóházak 81%-a zsúpfedeles volt, ma már csak égetett cserépfedést alkalmaznak. Az épületek eredetileg fehérek, vagy sárgák voltak.

Fontos feladat a községek megmaradt, még védelemre érdemes értékeinek és művi értékeinek szakszerű feltérképezése, majd a védelem lehetőségének és módjának meghatározása.

A fejlesztéseknél fontos az új létesítmények megfelelő építészeti eszközökkel való környezetbe illesztése (mérsékelt tömegalakítással, hagyományos arányrendszer-kialakítással, anyaghasználat, stb.), melyet elősegít a Településképi Arculati Kézikönyv és a Településképi rendelet is.

A témakör részletes leírását ennek megfelelően a TAK és a Tkr, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány építészeti munkarészei tartalmazzák.

1.14.6.4. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLET

A két község nem tartozik a világörökségi és a világörökségi várományos területek övezetébe.

1.14.6.5. MŰEMLÉK, MŰEMLÉK EGYÜTTES

Sümegeprága területén kettő műemléki védelem alatt álló művi érték található:

Műemlék	Cím/Helyleírás	Helyrajz szám	Műemléki törzsszám
Római katolikus templom	Fő utca	62	5313
Nepomuki Szt. János szobor	Fő utca (híd mellett)	222	5312
Rk. templom ex-lege műemléki környezete			5313

Római katolikus templom

Jellege: a település központjában, utcák találkozásánál, utca sarkán álló templom.

Története: a településen már a középkorban volt temploma. Bár írásos források nem említik, a régészeti kutatás a falutól délkeletre, a bazaltbányához vezető út keleti oldalán, a Kisgesztenyés-nek nevezett határrészben azonosította leletanyagát. Az 1920-as években még felmenő falak állottak, amelynek anyagát a falubeliek később teljesen széthordták. A leírások szerint a templomnak félköríves záródású szentélye volt és román stílusban épült a 12. században. Írott említését nem ismerjük. A 18. században, az újratelepítést követően, Sümegecsehi filiáléja. Mai templomát – az 1778. augusztus 23-án tartott egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint – Acsády Ádám Péter püspök (1725 – 1744) kezdte építeni 1740-ben.

A keletelt templom egyhajós, egyenes záródású szentéllyel, annak északi oldalán sekrestyével és nyugati toronnyal épült. Tornya földszintjén egyenes záródású kapu, felette kis négyszögletes ablak. A torony oldalával együtt, kiugró lábazat övezi. A második szinten kettős sávok között kisméretű kerekablak van. Profilozott választópárkány fölött emelkedik a torony felső szintje, ezt széles vakolatsávok fogják össze, a párkány alatt toronyórával, amelyet szintén íves vakolatsáv keretez. A négy oldalmezőben nagyobb, vakolatkeretes és félköríves ablakokkal. Az erőteljesen tagolt főpárkányon nyolcszögű, hegyes zöldre festett toronysisak, csúcsán kereszttel. A nyugati falat a torony két oldalán szintén vakolatsávok szegélyezik. A hajó és a szentély déli, erős okkersárgára festett oldalfalai - a kiugró lábazat és a zárópárkány között – simára vakoltak. A déli oldalfalat három félkörívben záródó ablak töri át. Az egyenes záródású szentély déli falán hasonló ablak látható. Az északi oldalfalon ablaknyílások nincsenek, a déli oldalfalhoz hasonlóan simára vakolt és festett. A sekrestye későbbi toldás eredménye, bejárata a szentélyből, nyugati falán négyszögletes kisablak van.

Alaprajzát tekintve zömök arányú, egyhajós épület, nyugati végén falazott szerkezetű karzatépítménnyel, kelet felől szűkebb, négyzetes alapterületű, kosáríves záródással toldott szentéllyel, amelyhez észak felé utólagosan épített sekrestye csatlakozik.

Nepomuki Szent János szobor.

Egykor a római katolikus templom déli oldalán álló, jelenleg eredeti helyén, a faluközpont átszelő patak hídja mellé lett felállítva. 2002-ben restaurálta Rákos Péter kőrestaurátor-művész. A 18. század végének látszik, bár elgondolkodtató a kereszten levő kis öntöttvas korpusz. Hasáb alakú posztamensen Nepomuki Szent János homokkőből faragott, kezében feszületet tartó, későbarokk szobra, jó színvonalú. A feszületen öntöttvas korpusz.

Bazsi területén egy műemléki védelem alatt álló művi érték található:

törzsszám	azonosító	cím	név	Helyrajzi szám
4987	9787	Fő u.	R. k. templom	11
4987	23983		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	76, 1, 10, 12, 13, 14, 144, 143, 142, 17

Római katolikus templom

Jellege: a falun átvezető út mellett teleksorba illeszkedve, alacsony kőfallal övezett szabad területen álló, középtornyos, keletelt, egyszerű barokk falusi templom.

Története: ismeretlen korú középkori templom. A régészeti topográfia és Pesty Frigyes 1864-es kéziratosa helységnévtára a község keleti szélén elterülő Szentberek dűlőben jelzi a helyét, ahol Pesty szerint a múlt század közepe táján még állt egy kisebb templom romja. A ma álló barokk templomról az 1778-ban tartott püspöki egyházlátogatás alkalmával feljegyezték, hogy 1740 körül régebbi templomból építették Szt. Katalin tiszteletére, de akkor már megint romos volt. Provizórikus oltár állt benne és sem orgonája, és sem szószéke nem volt. (Püspöki Levéltár. Veszprém, A. 8/14. p. 77-78). Az említett korábbi templom a falu újraterelése idején épülhetett, erre vall a bejárat felett olvasható 1731-es évszám, és a belsőben a szenteltvíztartón olvasható 1739-es évszám. 1787-ben a püspökség anyagi segítségével építették újjá, ekkor emelték tornyát és sekrestyét.

Külső leírása: egyhajós, nyugati tornyos, sokszögű szentélyes falusi templom, kevésbé jellegzetes barokk formákkal. A templom nyugati homlokzata előtt előrelépő torony emelkedik, kelet felől a hajónál keskenyebb, a nyolcszög három oldalával záródó szentély áll, ehhez észak felől keskeny sekrestye kapcsolódik. A templomot három oldalról alacsony, törtkőből épített fal övezi, dél felől területét távolabb húzódó házfal határolja. Főhomlokzata előtt, középtengelyében álló karcsú magas, háromtengelyes torony emelkedik. Alsó tengelyében kosáríves keretelt kapunyílás helyezkedik el. Zarádoka fölött egyszerűen a homlokzat vakolatába karcolva jelenik meg az 1787-es építési dátum. Az évszám fölött álló, nyújtott kereszt alakú nyílás helyezkedik el. A toronyszinteket a széleken egyszerű keskeny vakolatkeretelés övezi, a torony oldalhomlokzataira is átfordulva. A második toronyszintet egyszerű körablak töri át. legfelső, egyben legalacsonyabb toronyszintet valamennyi oldalon egy-egy kosáríves ablaknyílás foglalja el. Valamennyi ablaknyílást vakolatkeretelés övezi. A toronyszintet e fölött egyszerűen tagolt, de határozott kiülésű főpárkányzat zárja le. A hajó nyugati homlokzatának kétoldalt egyenes vonalú, haránt irányú metsződéssel kapcsolódnak a második toronyszinthez. Az oldalhomlokzat egyetlen architektónikus díszítést, a hajó széleit keretelő kettős falsávok és a főpárkány alatt futó falsáv képezik. Északi homlokzata ablaktalan. A déli homlokzata 3 tengelyes. Kisebb méretű karzatra nyíló ablak és a hajót megvilágító további egyetlen nagyobb méretű ablak jelenik meg a homlokzaton. A harmadik ablak a szentély homlokzata felől nyílik. Kialakításuk tekintetében azonosak, mindegyik szegmentíves záródású, az ablaknyílás körül keskeny, kissé visszaugró, egyszerű vakolatkereteléssel. A szentély és a hajó ablaka méretében is azonos. A hajó főpárkányzatát egyszerű holkerívvel alakították ki. Az épület falait magas vékony cementlábazat követi. A szentélyzáródás tengelyében kerek vakablak helyezkedik el. A sekrestye kialakítása rendkívül egyszerű, csaknem szegényes. Nyugati és kelet felől oromfallal záródik, utóbbi irányából alacsony szegmentíves ablakkal, az oromfalban pedig nyitott szellőzőablakkal. A hajó és a szentély fölött nyeregvető helyezkedik el, hód farkú cserépfedéssel, a sekrestye felett félnyeregvető ül. A toronysisak falazott, gúla formájú.

Részletes leírásukat a Települési Arculati Kézikönyvek (TAK) műemléki fejezetei, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány építészeti munkarészei is tartalmazzák.

1.14.6.6. MŰEMLÉKVÉDELEM SAJÁTOS TÁRGYAI: A TÖRTÉNETI KERT, TEMETŐ ÉS TEMETKEZÉSI EMLÉKHELY

A községek nem rendelkeznek történeti kerttel, temetővel és temetkezési emlékhellyel.

1.14.6.7. MŰEMLÉKI TERÜLET: TÖRTÉNETI TÁJ, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLET, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

A műemléki környezetbe tartozó telkek **Sümeprága** területén: a R.k. templom ex-lege műemléki környezete 124, 125, 185/2, 256/9, 61, 63, 64, 65/1 hrsz. ingatlanok.

A műemléki környezetbe tartozó telkek **Bazsi** területén: a R.k. templom ex-lege műemléki környezete, 76, 1, 10, 12, 13, 14, 144, 143, 142, 17 hrsz.

Műemléki területnek minősülő történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet nem található a településeken.

1.14.6.8. NEMZETI EMLÉKHELY

Nemzeti emlékhellyé nyilvánított terület, létesítmény nem található a településeken.

1.14.6.9. HELYI VÉDELEM

A **Sümeprágai** településképi rendelet szerint a Helyi védelemre javasolt síremlékek illetve síremléki területek az alábbiak:

Síremlékek	Temető	Temető helyrajzi szám
18. síremlék (Mészáros)	rk. temető	1100
23. Sírkörsz (Tóth- Németh)	rk. temető	1100
37. Sírkörsz (Kulcsár- Németh)	rk. temető	1100
41. Sírkörsz (Istenes- Kovács)	rk. temető	1100

Helyi védelemre javasolt köztéri alkotások:

Sorszám:	Fajtája	Helye	Megnevezése	Datálása
1.	Templomkereszt	Rk. templom	Istenes-Bucsi	1871.
2.	Útszéli kereszt	Bazsi úton	Nagy-Kocsis	1873
3.	Útszéli kereszt	Rákóczi utca	Tóth I.	1880. k.
4.	Útszéli kereszt	Bazsi úton	Szántó J.-né	1920.
5.	Útszéli kereszt	Falu szélén	Istenes- Németh	1935.
6.	Köszobor (Jézus szíve)	Szőlőhegy	Bódai. Nemes	1940.

A fejlesztéseknél fontos az új létesítmények megfelelő építészeti eszközökkel való környezetbe illesztése, (mérsékelt tömegalakítással, hagyományos arányrendszer-kialakítással, anyaghasználattal, stb.).

Az építetők befolyásolása a történeti hagyományok megőrzésére és az igényes építészeti kialakításra nehéz feladat. Ennek eszköze a településképi rendelet, amely a tömegformálást is szabályozza. A másik eszköze a meggyőzés, amelyben nagy segítséget jelenthet az építészeti tervtanács létrehozása.

A ma még esetleg védhető értékek fogyatkozása miatt tehát fontos feladat lenne a község megmaradt művi értékeinek feltérképezése, majd a védelem lehetőségének és módjának a településképi rendeletben történő rögzítése.

Törekedni kellene a nem országos, de még mindig meglévő karakteres, régi épületek és az általuk biztosított településképi értékeinek megőrzésére. Ezzel együtt azonban a védelem módját, mértékét lényegileg a település anyagi lehetőségei fogják meghatározni.

A **Bazsi** településképi rendelet szerint a Helyi védelemre javasolt síremlékek illetve síremléki területek és köztéri alkotások az alábbiak.

Épületek:

Épület	Cím	Helyrajzi szám
Simon István emlékház	Fő utca 145	90/2, 90/3
Szőlőhegyi kápolna	szőlőhegy	549

Helyi védelemre javasolt síremlékek illetve síremléki területek

Síremlék	Temető	Temető helyrajzi száma
26. Sírkereszt (Baranyi cs.)	temető	096/3
30. Sírkereszt (Stravely cs.)	temető	096/3

Helyi védelemre javasolt köztéri alkotások

Sorszám:	Fajtája	Helye	Megnevezése	Datálása
1.	Útszéli kereszt	Szőlőhegyi út		
2.	Útszéli kereszt	Fő utca		
3.	Temetőkereszt	R. k. temető.		
4.	Templomkereszt	Fő utca	Lenner-Muszner	
5.	Útszéli kereszt	Szőlőhegy	Cseh Ferenc	1882.
6.	Útszéli kereszt	Szőlőhegy	Merics K.	1885.
7.	Útszéli kereszt	Zalaszántói út	Halász- Felker	1909.
8.	Útszéli kereszt	Sümei út	Baronyai-Hársfa	1912.
9.	Útszéli kereszt	Szőlőhegy	Lenner-Hajdú	1926.

A fejlesztéseknél fontos az új létesítmények megfelelő építészeti eszközökkel való környezetbe illesztése, (mérsékelt tömegalakítással, hagyományos arányrendszer-kialakítással, anyaghasználattal, stb.).

Az építetők befolyásolása a történeti hagyományok megőrzésére és az igényes építészeti kialakításra nehéz feladat. Ennek eszköze a településképi rendelet, amely a tömegformálást is szabályozza. A másik eszköze a meggyőzés, amelyben nagy segítséget jelenthet az építészeti tervtanács létrehozása. A ma még esetleg védhető értékek fogyatkozása miatt tehát fontos feladat lenne a község megmaradt művi értékeinek feltérképezése, majd a védelem lehetőségének és módjának helyi értékvédelmi rendeletben történő rögzítése.

Törekedni kellene a nem országos, de még mindig meglévő karakteres, régi épületek és az általuk biztosított településképi értékeinek megőrzésére. Ezzel együtt azonban a védelem módját, mértékét lényegileg a település anyagi lehetőségei fogják meghatározni.

A helyi védelem alatt álló illetve a helyi védelemre érdemes (javasolt) területek és építmények részletes leírását a Települési Arculati Kézikönyvek (TAK) helyi védelmi fejezete tartalmazza, illetve megállapításukról helyi értékvédelmi tárgyú rendelet szól.

1.14.7. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET KONFLIKTUSAI, PROBLÉMÁI

Sümeprága és Bazsi ismert épített környezeti konfliktusai, problémái nem jelentősek. Ezek is elsősorban leginkább arculati jellegűek, kevésbé funkcionális, vagy szerkezeti jelentőségűek.

Az épített környezet Településszerkezeti szintű konfliktusai Sümeprágán:

- a Marcal-patak térszerkezeti elhelyezkedése, a környezetében húzódó ökológiai folyosó, mely esetlegesen a település központi belterületéhez kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket nehezíthetik.
- Az épített környezet minősége, a települési karakter egyes településrészekre kiterjedő hiánya.

Az épített környezet Településszerkezeti szintű konfliktusai Bazsin:

- a település térszerkezeti elhelyezkedése, a környezetében húzódó ökológiai folyosó, mely esetlegesen a település központi belterületéhez kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket nehezíthetik.
- Az épített környezet minősége, a települési karakter egyes településrészekre kiterjedő hiánya.

A mindkét településen jelentkező zavaró hatások, konfliktusok:

- A lakóterületeken belül a különböző mezőgazdasági funkciók elhelyezkedése a lakóterületekkel vegyesen.
- Lakatlan ingatlanok karbantartásának hiánya,
- Egyes utak aszfaltozásának hiánya,
- Illegális személtelhelyezés a települési zöld és erdőterületeken,
- Műveletlen területek allergén hatása,
- Külterületi földutak szélessége, azok használhatósága,
- Az egyes területeken kialakult építési telkek megközelítésének lehetőségei, jogi helyzete

- Zöldhulladék égetés problémája
- Állattartás problémái a lakókörnyezetben
- Szilárd tüzelésű berendezések, kémények ismételt használatából eredő levegőszennyezés.

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

Sümeprága

A településnek a tőle nyugatra elhaladó 84. számú főúttal nincs közvetlen kapcsolata, csak Sümegen keresztül érhető el a főút.

A közúti megközelítést Sümeg és a szomszédos Bazsi felé a 73159 jelű bekötő út biztosítja. A közösségi közlekedést a 73159 jelű úton az ÉNYKK helyközi járatai bonyolítják le.

Bazsi

A településnek nincs közvetlen országos főúthálózati kapcsolata, a 84. számú főúttól a 7327 jelű összekötő úton közelíthető meg.

A 7327 jelű út Sümeg és Keszthely közötti térségi jelentőségű mellékút.

A szomszédos települések közül Sümegprágával a 73159 jelű út kapcsolja össze.

A település területét vasút nem érinti, a közösségi közlekedést az ÉNYKK távolsági és helyközi járatai bonyolítják le.

1.15.2. KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

1.15.2.1. ORSZÁGOS KÖZUTAK

1.15.2.2. TELEPÜLÉSI ÚTHÁLÓZAT

Országos főút, országos mellékutak

Sümeprága településen áthaladó 73159 jelű út, a belterületen a Rákóczi Ferenc utcán halad végig. A 2x1 sávós út forgalma 552 Ej/nap.

A települési kiszolgáló utcák a Rákóczi Ferenc utcához csatlakoznak.

Bazsi település közúti tengelye a 7327 jelű Keszthely – Zalaszentő – Sümeg összekötő út. Belterületi szakasza a Fő utca. 2x1 forgalmi sávós, forgalma 2300 és 2700 Ej/nap között változik.

A település északi külterületén áthalad a 7333 jelű Kisgörbő – Bazsi összekötő út. A 2x1 sávós út forgalma 1000 Ej/nap.

Bazsit Sümegprágával a 73159 jelű bekötő út köti össze, forgalma 552 Ej/nap, belterületi szakasza a Jókai utca.

A 73159 jelű és a 7327 jelű utat a keleti külterületen települési út köti össze.

1.15.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

1.15.3.1. KÖZÚTI KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

1.15.3.2. KÖTÖTTPÁLYÁS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

Sümeprága település Sümeg felé irányuló utasforgalmát az ÉNYKK 7759 számú helyközi járata bonyolítja le.

Bazsi utasforgalma is elsősorban Sümeg felé irányul, a 6395, 7559 és 7771 számú helyközi járatok Sümegprágán át közlekednek. Érinti több távolsági járat is a település Győr (1712 sz.), Sopron (1724) felől Keszthely felé áthaladva.

A két település közvetlen kötőtpályás közlekedési kapcsolattal nem rendelkezik.

1.15.4. KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

A településeken nincs közöttől független kerékpárút, önálló kerékpáros infrastruktúra, valamint kiépített gyalogút rendszer sem.

Önálló kerékpárutak kiépítése a forgalmi adatok alapján nem is szükséges.

1.15.5. PARKOLÁS

Sümegprágában a Rákóczi Ferenc utca mentén leállósáv biztosítja a szükséges közterületi parkolást. **Bazsin** közterületi parkoló a Fő utca melletti szolgáltató épületeknél van.

A településeken nincs egyéb kiépített jelentősebb kapacitású gépjárműparkoló, de ennek ellenére parkolási problémák nem jelentkeznek.

1.15.6. HELYZETÉRTÉKELÉS

Sümegprága a térséget érintő és feltáró főutaktól és vasútvonalaktól távolabb helyezkedik el, a község ezért közlekedési szempontból viszonylag kedvezőtlen helyzetben van, mivel csak közúton közelíthető meg.

Bazsi a térséget érintő és feltáró főutaktól és vasútvonalaktól távolabb helyezkedik el, a község ezért közlekedési szempontból viszonylag kedvezőtlen helyzetben van, mivel csak közúton közelíthető meg.

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

A **Sümegprágán** élők számára a kiépített közműhálózatok alapján a teljes közműellátás lehetősége biztosított. A településszinten kiépített villamosenergia és vízellátást a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján, 2017. január 1-én a lakásállomány közel 100 %-a igénybe vette. Az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra a földgázellátást a lakásállomány 54%-a hasznosította, míg a közüzemű szennyvízcsatorna hálózathoz a lakások 84%-a csatlakozott.

A település bár a népességét vesztő települések közé tartozik, de a lakásállománya növekszik. Állandó népességszáma 2017 januárjában 608 fő volt, ami a 2000-es értékhez képest 13 %-os csökkenést jelent, ami a 2000 óta 7 %-kal megemelkedett lakásszámmal együtt a 3 fő fölötti lakásonkénti népességet 2,5 alá csökkentette.

1.16.1. VÍZI-KÖZMŰVEK - SÜMEGPRÁGA

Vízgazdálkodás és vízellátás

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település szintű kiépítettségének tekinthető, a beépített terület szinte minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 7,2 km vízelosztó vezeték üzemel a településen. A kiépített hálózat segítségével a lakosság 100 %-ának a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátása biztosított. A településen az időszakos egyéb vízfogyasztók számára 3 db üzemelő közkifolyó áll rendelkezésre.

A település közüzemű vízellátás szolgáltatója a DRV Zrt. A település ellátása a Nyirádi vízbázisról biztosított a kistérségi vízellátó hálózaton keresztül.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Iparivíz ellátás

A vezetékes ivóvízzel való takarékoság az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti, ezért jellemző a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítésére a házi kutak, az egyedi vízbeszerzés használata, melyet jellemzően locsolásra, illetve egyéb nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésére használnak. A házi kutakról, egyéni vízbeszerzésekről, az egyéni vízbeszerzésű vizek vízminőségéről nyilvántartás, adatok nem állnak rendelkezésre.

Termásvíz ellátás

Sümegeprága jelenleg termásvíz kivétellel nem rendelkezik.

Szennyvízelvezetés

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Sümegeprága a felszín alatti víz szempontjából a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik. Az országos vízminőség védelmi területek övezete nem érinti a település területét.

A település felszín alatti vízminőségre kiemelten érzékeny területen fekszik, ezért a felszín alatti és a felszíni vizek védelmére a szennyvízelvezetés minél teljesebb megvalósítása kiemelt feladata a településnek. A közcsonnahálózattal még el nem látott ingatlanoknál keletkező szennyvizet helyi gyűjtőmedencékbe gyűjtik. Ezek jellemzően szikkasztóként üzemelnek, így a község talajvizét és talaját szennyezik.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település a Duna részvízgyűjtőjén fekszik. A település felszínén nem túl nagy a szintingadozás. A település mélyedéseiben kisebb erek, vízfolyások gyűjtik össze a felszíni és csapadékvizeket, amelynek településen belüli befogadója a Marcal, ahonnan a Rába közvetítésével jut a végbefogadó Dunába.

A településen haladó vízfolyások karbantartására az ágazati előírásoknak megfelelően a 3-3 m-es sávot kell karbantartásra kijelölni. A karbantartó sávot az előírásoknak megfelelően vízgazdálkodási övezetként kellene szabályozni, a kialakult tulajdonviszonyok, az előforduló kártalanítást igénylő jogvesztések miatt erre nincs lehetőség, ezért a meder telkének szélétől mérve kell biztosítani a karbantartó sávot, arra szolgalmi jogot bejegyezve a mederkarbantartó részére.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása nem rendszeres és nem általános.

1.16.2. ENERGIA KÖZMŰVEK - SÜMEGPRÁGA

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, földgáz rendelkezésre áll, bár sajnálatosan a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű.

Villamosenergia-ellátás

A település villamosenergia ellátását az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A község villamosenergia ellátásának bázisa a Sümeg közigazgatási területén üzemelő 132/22 kV-os alállomás, amely nagyfeszültségű betáplálása a főelosztó hálózati rendszer Ajka és Hévíz közötti szakaszáról megoldott. Sümegeprága közigazgatási területét érinti is ez a nagyfeszültségű nyomvonal, valamint a MAVIR Zrt 400 kV-os országos átviteli hálózatának Litér és Hévíz közötti szakasza.

A Sümeg alállomásról induló 22 kV-os hálózat képezi a község villamosenergia ellátásának gerinc elosztóhálózatát. A község bel- és a külterületén is a villamosenergia ellátás a 22 kV-os középfeszültségű hálózati rendszere oszlopokra telepítve üzemel és fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kisméretű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kisméretű hálózat is oszlopokra fektetve üzemel.

A település közvilágítása a kisméretű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejjel történik. A kisméretű tartóoszlopokra szerelt lámpafejekkel csak éppen a közlekedésbiztonsági igényeket elégítik ki.

Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A település területén 2016-ban 6,8 km földgázelosztó hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2017. január 1-én 134 lakás, a lakásállomány 54 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra. Ezeknek a lakásoknak a fűtési célú energiaellátását is földgázzal oldották meg biztosítva a komfortos életkörülmény lehetőségét.

Az ország egyetemes gázszolgáltatója a NKM Földgázszolgáltató Zrt, a hálózat üzemeltetője az E.ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Sümegcsehi területén üzemelő gázátadó állomás, amelyről kiinduló nagyközépnomású gerincelosztó hálózatról látják el még Sümegcsehi, Bazsi és Sümeg földgázigényét.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot szinte valamennyi belterületi utcában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnomású, a fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kisnyomású gáz előállítására telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kisnyomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

Távhőellátás

A településen távhőellátás nem üzemel.

Egyéb energiaellátás

A községben kiépített vezetékes földgázellátással a lakásállomány nagyjából 54 %-a számára biztosított az automatikus üzemvitelű termikus célú energiaellátás komfortja. A lakásállomány 46 %-ában ma is általában a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozókat hasznosítják.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják. A hazánkban, így Sümegprága területén is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia. A megújuló energiahordozók közül a biomassa, a vízenergia és a geotermikus energia hasznosítására nincs lehetőség.

A szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Sümegprága és térsége a szélenergiát elméletileg kedvezően hasznosítható területen fekszik, de hasznosítását ma már rendeletek korlátozzák.

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető. Sümegprágán 2000 óra körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. A hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel villamosenergia termelésre biztosított.

A háztartásoknál is a napenergia hasznosítása növekszik de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével és távhőszolgáltatás igénybevételével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, de erről átfogó információ, nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

1.16.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS - SÜMEGPRÁGA

Vezetékes hírközlési létesítmények

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település a 87-

es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatán az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A kedvező műsorvétel biztosítására kiépítették a kábel TV hálózatot is, bár jelenleg már a kábel TV hálózat és a távközlési hálózat alig különválasztható.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat, és műsorelosztó hálózat is követve a kifeszültségű elosztóhálózat fektetési módját, föld feletti elhelyezéssel üzemel.

Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a településen belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti.

Bazsi:

A **Bazsi** településen élők számára a kiépített közműhálózatok alapján a teljes közműellátás lehetősége biztosított. A településszinten kiépített villamosenergia és vízellátást a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján, 2017. január 1-én a lakásállomány 100 %-a igénybe vette. Az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra a földgázellátást a lakásállomány 58%-a hasznosította, míg a közüzemű szennyvízcsatorna hálózathoz a lakások 78%-a csatlakozott.

A település a népességét veszítő települések közé tartozik, állandó népességszáma 2017 januárjában 437 fő volt, 2000 óta népességszáma és lakásállománya is egységesen 12 %-kal csökkent.

1.16.1. VÍZI-KÖZMŰVEK - BAZSI

Vízgazdálkodás és vízellátás

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település szintű kiépítettségének tekinthető, a beépített terület szinte minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 4,5 km vízelosztó vezetékek üzemel a településen. A kiépített hálózat segítségével a lakosság 100 %-ának a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátása biztosított. A településen az időszakos egyéb vízfogyasztók számára 1 db üzemelő közkifolyó áll rendelkezésre.

A település közüzemű vízellátás szolgáltatója a Zalavíz Zrt. A település ellátása a Zalaszentgrót területén üzemelő vízműutakról biztosított a kistérségi vízellátó hálózaton keresztül.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

Iparivíz ellátás

A vezetékes ivóvízzel való takarékoskosság az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti, ezért jellemző a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítésére a házi kutak, az egyedi vízbeszerzés használata, melyet jellemzően locsolásra, illetve egyéb nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésére használnak. A házi kutakról, egyéni vízbeszerzésekről, az egyéni vízbeszerzésű vizek vízminőségéről nyilvántartás, adatok nem állnak rendelkezésre.

Termálvíz ellátás

Bazsi jelenleg termálvíz kivétellel nem rendelkezik.

Szennyvízcsatornázás

A 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Bazsi a felszín alatti víz szempontjából a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik. Az országos vízminőség védelmi területek övezete nem érinti a település területét.

A település felszín alatti vízminőségre érzékeny területen fekszik, ezért a felszín alatti és a felszíni vizek védelmére a szennyvízelvezetés minél teljesebb megvalósítása kiemelt feladata a településnek. A közcsonnahálózattal még el nem látott ingatlanoknál keletkező szennyvizet helyi gyűjtőmedencékbe gyűjtik. Ezek jellemzően szikkasztóként üzemelnek, így a község talajvizét és talaját szennyezik.

Csapadékvíz-elvezetés:

A település a Duna részvízgyűjtőjén fekszik. A település felszínén nem túl nagy a szintingadozás. A település mélyedéseiben kisebb erek, vízfolyások gyűjtik össze a felszíni és csapadékvizeket, amelynek településen belüli befogadója a Nagy-erdő-patak, ami észak felé a Tót-vári-patakba vezet, ahonnan a Marcal és a Rába közvetítésével jut a végbefogadó Dunába.

A településen haladó vízfolyások karbantartására az ágazati előírásoknak megfelelően a 3-3 m-es sávot kell karbantartásra kijelölni. A karbantartó sávot az előírásoknak megfelelően vízgazdálkodási övezetként kellene szabályozni, a kialakult tulajdonviszonyok, az előforduló kártalanítást igénylő jogvesztések miatt erre nincs lehetőség, ezért a meder telkének szélétől mérve kell biztosítani a karbantartó sávot, arra szolgalmi jogot bejegyezve a mederkarbantartó részére.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása nem rendszeres és nem általános.

1.16.2. ENERGIA KÖZMŰVEK - BAZSI

Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, földgáz rendelkezésre áll, bár sajnálatosan a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű.

Villamosenergia ellátás

A település villamosenergia ellátását az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A község villamosenergia ellátásának bázisa a Sümeg közigazgatási területén üzemelő 132/22 kV-os alállomás, amely nagyfeszültségű betáplálása a főelosztó hálózati rendszer Ajka és Hévíz közötti szakaszáról megoldott. Bazsi közigazgatási területét érinti is ez a nagyfeszültségű nyomvonal, valamint a MAVIR Zrt 400 kV-os országos átviteli hálózatának Litér és Hévíz közötti szakasza.

A Sümeg alállomásról induló 22 kV-os hálózat képezi a község villamosenergia ellátásának gerinc elosztóhálózatát. A község bel- és a külterületén is a villamosenergia ellátás a 22 kV-os középfeszültségű hálózati rendszere oszlopokra telepítve üzemel és fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A fogyasztói transzformátor állomásokról táplált kiefeszültségű hálózatról történik közvetlen a fogyasztói igények kielégítése. A kiefeszültségű hálózat is oszlopokra fektetve üzemel.

A település közvilágítása a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejvel történik. A kiefeszültségű tartóoszlopokra szerelt lámpafejekkel csak éppen a közlekedésbiztonsági igényeket elégítik ki.

Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A település területén 2016-ban 5,9 km földgázelosztó hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2017. január 1-én 104 lakás, a lakásállomány 57,8 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra. Ezeknek a lakásoknak a fűtési célú energiaellátását is földgázzal oldották meg biztosítva a komfortos életkörülmény lehetőségét.

Az ország egyetemes gázszolgáltatója a NKM Földgázszolgáltató Zrt, a hálózat üzemeltetője az E.ON Közép-Dunántúli Gázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Sümegcsehi területén üzemelő gázátadó állomás, amelyről kiinduló nagyközépnomású gerincelosztó hálózatról látják el Sümegcsehi, Bazsi és Sümeg földgázigényét.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot szinte valamennyi belterületi utcában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnomású, a fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kisnyomású gáz előállítását telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kisnyomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

Táv hőellátás

A településen távhőellátás nem üzemel.

Egyéb energiaellátás

A községben kiépített vezetékes földgázellátással a lakásállomány nagyjából 58 %-a számára biztosított az automatikus üzemvitelű termikus célú energiaellátás komfortja. A lakásállomány 42 %-ában ma is általában a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozókat hasznosítják.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják. A hazánkban, így Bazsi területén is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia. A megújuló energiahordozók közül a biomassza, a vízenergia és a geotermikus energia hasznosítására nincs lehetőség.

Szélenergia

A szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét. Bazsi és térsége a szélenergiát elméletileg kedvezően hasznosítható területen fekszik, de hasznosítását ma már rendeletek korlátozzák.

Napenergia

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető. Bazsin 2000 óra körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. A hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel villamosenergia termelésre biztosított. A háztartásoknál is a napenergia hasznosítása növekszik de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével és távhőszolgáltatás igénybevételével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, de erről átfogó információ, nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

1.16.3. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS - BAZSI**Vezetékes hírközlési létesítmények**

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település a 87-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatán az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A kedvező műsorvétel biztosítására kiépítették a kábel TV hálózatot is, bár jelenleg már a kábel TV hálózat és a távközlési hálózat alig különválasztható.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat, és műsorelosztó hálózat is követve a kifeszültségű elosztóhálózat fektetési módját, föld feletti elhelyezéssel üzemel.

Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezeték nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a településen belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti.

Megjegyzés a közmű munkarészekhez^{2/}

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS^{3/})

A környezetvédelem és alakítás fontosságát valamennyi tervelőzmény érintőlegesen fogalmazza meg. A települések jelenleg nem rendelkeznek *települési környezetvédelmi programmal (KVP)*, mivel ezek elkészítése érdemben (a környezeti állapot miatt) – a formális kötelezettségen túl - nem volt indokolt és saját forrásból nem volt finanszírozható. A KVP adataira így nem támaszkodhat a tervi vizsgálat.

A felülvizsgálat során áttekintett tervelőzmények közül a településrendezési tervek környezetvédelmi fejezetei lehetnének a további források a környezeti állapot alakulásának nyomon követésében, de ezek sem vetnek fel konkrét és érdemi környezetvédelmi problémákat, a közműhiányosságokon és a hulladékhelyzet megoldásán túl. Jelentősebb gazdasági (ipari) területek híján, valamint a kommunális terhelések alacsony szintjéből következően egyes területeken csak a közlekedésből, esetlegesen a mezőgazdálkodásból eredő ártalmak állapíthatók meg a településcsoport környezetminőségét befolyásoló tényezőként.

A közlekedésből, ezen belül is a közúti közlekedésből származó ártalmak sem intenzív szennyezőforrások. Az erre vonatkozó aktív és passzív védelmi javaslatok megfogalmazása részben megtalálható a tervelőzmények alátámasztó fejezeteiben.

Ezeket túl csak egyes, a mezőgazdálkodással kapcsolatos föld- (talaj-) és vízvédelmi kérdések vethetők fel, szintén csak alacsony szintű, potenciális szennyezőforrásként.

1.17.1 - 2. TALAJ VÉDELME, A FELSZÍNI ÉS A FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELME

A két témakör (talaj + vízvédelem) együttes tárgyalást indokolja a kibocsátó (terhelő) források azonossága, valamint a terhelés nagy részét közvetítő közeg azonossága mellett a védekezési módok részbeni hasonlósága is.

A településcsoport területét is érintő víztestek tekintetében is érvényesek a Víz Keretirányelvben meghatározott védelmi igények ennek alapján a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a víztestekre meghatározott környezeti célkitűzés a **jó állapot** elérése illetve fenntartása. (Ennek eszközeit a 219/2004.(VII.21.) sz. Kormányrendelet határozza meg.)

A terület hidrogeológiai adottságaiból következően mérsékeltén sérülékeny, a felszín alatti vizek védelme szempontjából az alábbi kategóriák érintik:

- az OTRT országos vízminőségvédelmi övezet nem érinti a településeket (l.: ábra),
- a 27/2004.(XII.25.) KvVM rend. alapján érzékeny, valamint kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi területen fekszik,

A településcsoport a Duna vízgyűjtő területéhez, ezen belül a Marcal (1-4) vízgyűjtőgazdálkodási tervezési alegységhez tartozik.

A települések közigazgatási területén **ivóvízbázis nem található**, vízbázisvédelmi terület **nem érint**.

A településcsoport a „nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében mederkezelési terv készítésének” szabályairól szóló 83/2014.(III.14.) Korm. sz. rendeletben és a 74/2014.(XII.23.) BM rendeletben felsorolt folyószakaszokhoz rendelt nagyvízi mederrel nem érintett és *belvízzel sem veszélyeztetett*.

Az OTRT-ről szóló XXVI. tv. 3/7. sz. melléklete szerint a településeket **nem érinti az országos vízminőségvédelmi terület övezete**.

A talaj és a talajvíz szennyezésének legnagyobb forrása a kommunális szilárd és folyékony hulladék.

^{2/} a közmű munkarészekhez készített vizsgálati helyszínrajzokat a vizsgálati dokumentáció cd-formátuma tartalmazza

^{3/} A településüzemeltetési szolgáltatások témakörét az 1.11.sz. fejezet tárgyalja

Ezek ártalmatlanítási helyzete az elmúlt években jelentősen javult. A vezetékes vízellátás lényegileg teljeskörű és szennyvízelvezetés is magas arányban van kiépítve. A szennyvízcsatornázás megfelelő szinten megoldott, a tisztítás a településcsoport területén kívül történik.

A talaj és a talajvíz szennyezésének legnagyobb forrása a kommunális szilárd és folyékony hulladék. Ezek ártalmatlanítási helyzete az elmúlt években jelentősen javult. A vezetékes vízellátás lényegileg teljeskörű és szennyvízelvezetés is magas arányban van kiépítve. A szennyvízcsatornára való rákötés azonban még nem 100%-os, ezért a szennyvízszikkasztás még nem teljesen kizárt a területen.

A fajlagos lakossági szennyvízkibocsátás az utóbbi évtizedben folyamatosan és egyenletesen, összességében igen kismértékben nő. A növekedés csekély mértéke viszonylag az alacsonyszinten stagnáló lakosság következménye. A minimális növekvő tendencia csatornára való rákötések számának némi emelkedésével magyarázható.

Szennyvíz problémák, szennyezések, a fent említett hiányosságokon túl az utóbbi időszakban nem jelentkeztek.

A vízvédelmi és talajvédelmi szempontból legfontosabb településrendezési intézkedések, amelyek szükségesek a környezet jó állapotának biztosításához, a csatornahálózatra való rákötések biztosítása, esetlegesen átmenetileg a megfelelő közműpótló alkalmazása, a szennyvíz szikkasztás általános tilalma, a szenny- és csapadékvizek szükséges szétválasztása.

A földtani közeg, a talaj és a vizek védelmére vonatkozó közelmúltbéli feladatok megoldása *a közműolló fokozatos zárását eredményezték*. A talajvízszint süllyedéséből nem adódtak vízminőségi problémák. A vízvédelmi szempontból előzetesen megfogalmazott célkitűzések megvalósítása folyamatban van. Ezek:

- az ivóvízellátás folyamatossága, a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás feltételeinek fenntartása,
- a felszín alatti vizek védelme, a települési folyékony hulladék gyűjtése, korszerű kezelése, a szennyvízcsatorna-hálózatra történő rákötések bővítése révén,
- a belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítésének folytatása, jókarban tartása és a lehulló csapadékvíz helyben való megtartása, hasznosítása,
- a felszíni vizek (medrének, vízkészletének) védelme.

A felszíni és felszín alatti vízrendszerek állapotát megfigyelő kutak, illetve állandó mintavételi pontok, valamint a talaj állapotát és az állapotváltozásokat követő Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer (TIM) mérőhálózatának pontjai nem érintik a területet.

Az előzetesen megfogalmazott föld- és talajvédelmi célkitűzések:

- a „talaj termőképességének fenntartása, szükség szerinti helyreállítása a földvédelmet elősegítő területhasználat megvalósításával,
- a bányászatilag roncsolt, szennyezett területek helyreállítása, a gyenge termőképességű területeken az erdőtelepítések ösztönzése, az erre alkalmas területek kijelölésével,
- az 1500 m²-nél kisebb – és ezért erdő- vagy fásított területnek nem minősülő – faállománnyal rendelkező, fás területekre, a belterületi és zártkerti erdőterületek védelmére vonatkozó szabályozás kidolgozása, helyi rendelet keretei között.

A fentiek megvalósítása szintén folyamatos a területek használata, művelése során. A helyi szabályozás eszközei között megjelentek a településképi rendeletek is, amelyek a helyi védettségi természeti elemeket is szabályozhatják.

1.17.3 - 4. A LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME, ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS ELLENI VÉDELEM

A két témakör (levegő + zaj) együttes tárgyalását indokolja a kibocsátó (terhelő) források azonossága, valamint a terhelés nagy részét közvetítő közeg azonossága mellett a védekezési módok részbeni hasonlósága is.

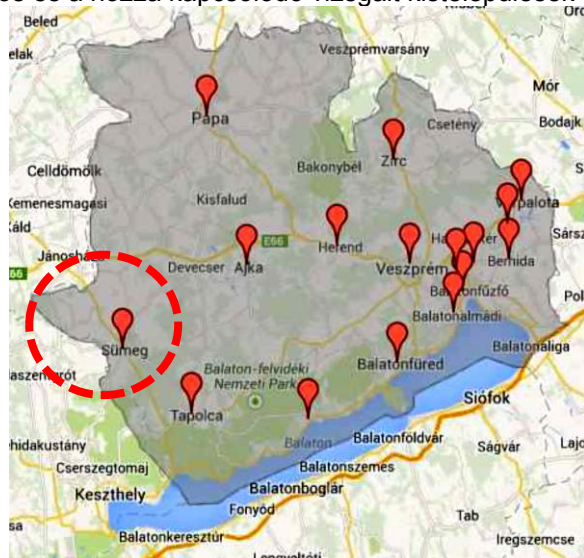
A települések a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet alapján a *10.számú légszennyezettségi zónához* tartozik. A levegőterhelési határértékeket a 4/2011.(I.14.) sz. VM rendelet (5.sz. mell.) határozza meg. A környezetvédelmi hatóság 2013-ban elvégezte a légszennyezettségi zónák levegőminőségi terveinek felülvizsgálatát.

A *Levegőminőségi Terv* felülvizsgálata elkészült a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességi területén végzett légszennyezettségi mérések alapján /Készítette: Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség: 2013. november/.

A Terv a vizsgált kistelepüléseket nem érinti, a legközelebbi adattal rendelkező város a járásszékhely, *Sümeg*, amely kvázi közvetlenül határos a tervezési területtel.

Nyilvánvaló, hogy a Sümeg és a vizsgált kistelepülések jellege, nagyságrendje, emissziós helyzete jelentősen eltérő, de térségi szinten értékelhetők a város adatai a környező falvak levegőtisztasági állapotának megközelítéséhez is. Ismerve a települési környezeti adottságok jellemzőit, megállapítható, hogy az alább ismertetett városi értékeléshez képest a falvak jellemzői nagy valószínűséggel nem lehetnek kedvezőtlenebbek.

A területek egymáshoz való viszonyát a Terv alábbi ábráján szemléltettük: piros körrel jelölve a terv részét képező Sümeg város és a hozzá kapcsolódó vizsgált kistelepülések területegyüttese:

Sümeg város levegőtisztaságvédelmi értékelésének Terv szerinti összefoglalása az alábbi (az idézetben ... kipontozással jeleztük a kihagyásokat):

„1.6.9 Sümeg

A **10. táblázat** a nitrogén-dioxid mérési eredményekből meghatározott 2007-2012. időszakra vonatkozó légszennyezettségi indexeket tartalmazza.

10. táblázat: A légszennyezettségi index 2007-2012.

év	légszennyezettségi index
2007	jó (2)
2008	jó (2)
2009	jó (2)
2010	jó (2)
2011	jó (2)
2012	kiváló (1)

...

A 10. táblázat és a” hozzá tartozó „ábrák alapján a település nitrogén-dioxid terheltsége az éves átlagok tekintetében határérték alatti. A 24 órás átlag alakulása szerint az év első és utolsó negyedében magasabb volt a terheltség, amely októberben határérték túllépést jelentett. Habár az éves átlagokban 2008-2010-ig növekedés látható, a hosszú távú tendencia javulást mutat.”

A környezetvédelmi információs oldalakon nincsenek a településekre ill. a kistérségre vonatkozó érdemi mérési, terhelési információk. Ebből is arra következtethetünk, hogy nincsenek számottevő levegőtisztasági problémák, krónikus határérték túllépések a településeken.

Feltehetően hasonló a helyzet a zaj- és rezgésterhelés alakulását illetően is, mivel ennek is fő forrása, a légszennyezéshez hasonlóan, a közúti gépjármű közlekedés.

Ennek legterheltebb zónája a térségben a 84.sz. főút nyomvonala, amely a települések területét nem érinti. Az erre rákötő alacsonyabb rendű összekötő és bekötőutak forgalmi terhelése nagyságrendileg

alacsonyabb szinten áll, ezeknél környezetszennyezési probléma csak akut jelleggel, kivételes esetben (pl. havária) jelentkezhet.

A legnagyobb forgalmi terhelésű utak mentén a zajterhelés és a légszennyező hatás megengedett határértékeken felüli terhelése a számítások szerint az útpálya szélétől általában mintegy 50-70 m-es sávban (hatásterület) várható, amelyen belül védendő területfelhasználás, védendő épület csak akkor helyezhető el, ha a műszaki zajvédelem megvalósítható és a védelem érdekében kiépül.

A **zajterhelésről** a kormányzati környezetvédelmi adatbázis nem tartalmaz komplex és helyi információkat, továbbá a munkaindító adatszolgáltatás sem tér ki erre a témakörre (a hatályos jogszabályok felsorolásán túl). Zajtérkép a területre nem készült. Ez utóbbiaknak megfelelően, a környezeti zajterhelés vonatkozásában, különösen az új építésű utak mentén, illetve meglévő közutak melletti új épület építése esetén, de a zajkibocsátó telephelyek környezetében is a zajvédelemről a 284/2007.(X.9.) Kormányrendelet és a 27/2008.(XII.3.) KvVM-EüM számú együttes rendelet előírásai szerinti zajterhelési követelményeknek, határértékeknek megfelelően kell gondoskodni.

1.17.5. SUGÁRZÁS VÉDELEM

A potenciális veszélyeztető tényezőre nincs adat, sugárzási ártalomból ismert szennyezés, negatív környezeti hatás nem ismert. Az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) úgy nyilatkozott, hogy a településeket nem érinti az OAH hatáskörébe tartozó létesítmény és ilyen telepítésével sem számolhatunk. Feltehetően ilyen típusú környezeti veszélyeztető forrás hatásterülete, sugárbiztonsági védőtávolsága sem érinti a települések igazgatási területét.

A jelenlegi ismeretek szerint a települések területén és környékén sem a geológiai viszonyok, sem pedig a használt építőanyagok, nem jelentenek radiológiai kockázatot.

1.17.6. HULLADÉKKEZELÉS

A hulladékkezelés és ártalmatlanítás témakörére nem terjed ki a környezetvédelmi hatóság fenti környezeti szakágaknál többször hivatkozott előzetes tájékoztatása, mivel a szakág helyzete rendezett a Veszprém megye nagyrészt lefedő Észak-Balatoni Térségi Települési Szilárdhulladék-kezelő Rendszer 2005.évi létrehozása és üzembeállítása óta.

A települések igazgatási területén a településrendezési szempontból figyelembe vehető, a területfelhasználást befolyásoló, hulladékgazdálkodással (a hulladék gyűjtésével, kezelésével, ártalmatlanításával) kapcsolatos létesítmény, telephely nem található.

1.17.7. VIZUÁLIS KÖRNYEZETTERHELÉS

A település csoport vizuális, környezetesztétikai, tájképi szempontból kedvező helyzetben van. Táji léptékben jelentősebb, madártávlatból is feltűnő vizuális szempontból kedvezőtlen természeti adottság nem figyelhető meg a területen. A művi adottságok közül egyedül a külszíni kőbányászat nyomai zavaróak, de ezeket is fokozott ütemben takarja a beerdősülés, egyre inkább csak légifelvétel perspektívájából láthatók:

A bazsi és a sümegprágai bányaterületek látképe, Google-légifelvételről

A kisebb zavaró elemek (pl. rendezetlen, elhanyagolt telkek, gazos földek, stb.) csak lokális szinten, csekély vizuális hatásterülettel vannak jelen.

Ebbe a természeti adottságok által megalapozott, az emberi letelepedés és beavatkozások által alakított környezetbe viszonylag kevés rongálás, félresikerült „létesítmény” rondít bele. Sőt, a beépítésnek vannak/voltak tájképgazdagító hatásai is.

Vizuális szempontból zavaró egyes belterületi szegélyek környezetalakítási szempontból alacsony szinten megoldott tájbaillesztése, ahol hiányos a fátelépítés és a növényzet fenntartása, a házikertek kialakítása. Ezeket sokat javíthatna egy intenzív /takaró/fásítás és cserjetelepítés, vagy a kertek rendezett kialakítása.

A központi belterületektől távolodva még ennyi vizuálisan környezetterhelő elemet sem találunk. A természeti állapothoz közelítő tájrészletek csak kevés és kisebb, lokálisan ható zavaró tényezőtől károsodnak. Ilyenek egyes kevésbé sikerült külterületi, zártkerti beépítések vagy a helyenként ideiglenesen megjelenő illegális törmelék- vagy szemétkupacok. Utóbbiak könnyebben, az előbbiek nehezebben takaríthatók el, bár ezeknél fennáll – a kevésbé valószínű bontással szemben – az értéknövelő átépítés lehetősége is. Itt nem jellemző, de egyes nagyobb síkvidéki terület egységeken érzékelhető a mezőgazdasági területek monotonitása, főleg az összefüggő szántóterületeken. Itt helyenként hiányos a mezővédő erdősávok, a tájfásítás rendszere, amelynek kiegészítése nemcsak vizuális, tájképi, hanem ökológiai szempontból is gazdagítaná a táj arculatát.

Összegezve a terület egység vizuális környezeti adottságait megállapítható, hogy az optikai szennyezéstől csaknem teljesen mentes, kevésbé terhelt rurális típusú táj képét mutatja a településcsoport területe.

1.17.8. ÁRVÍZVÉDELEM

Sümeprága és Bazsi települések és vízfolyásaik a 74/2014. (XII. 23.) BM rendeletben felsorolt folyószakaszok mértékadó árvízszintjéhez rendelt nagyvízi mederrel nem érintett és árvédelmi szempontból nem veszélyeztetett. A két községet a vízügyi ágazat árvízi védelmet nem igénylő települések között tartja számon.

Az árvízvédelem fejezetben a helyi vízkár előfordulási lehetőségét is említeni kell, bár a vízügyi ágazat alapján a települést árvíz nem veszélyezteti, a településen áthaladó vízfolyások is okozhatnak vízelöntést. A meder karbantartási hiányosságok, illetve szélsőséges csapadékesemény, nagy intenzitású, akár rövidebb időtartamú csapadékok esetén is olyan magas vízhozamú lefolyás alakulhat ki, amely helyi vízelöntést okozhat.

A helyi vízkár esemény rendezése a helyi katasztrófavédelem feladata. A vízkár-elhárítási terv rögzíti a kárfelszámolást. Az ár- és belvízvédelem helyzetével a vonatkozó közmű- és katasztrófavédelmi (1.16, 1.18. sz.) fejezetek is foglalkoznak.

1.17.9. FENNÁLLÓ KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Településrendezési szempontból a kismennyiségű és kisebb jelentőségű környezetvédelmi konfliktusok közül említendők a következők:

- a belterületek közvetlen közelében kevés az erdőterület, jellemzően hiányzik a zöldfelületi rendszerből az erdőterületi kapcsolat;
- belterületi zöldfelületi rendszer hiányosságai: a zöldterületek és egyéb kondicionáló zöldfelületek elszórt elhelyezkedése, hiányos kapcsolati elemei, összességében kis kiterjedése;
- védőfásítások hiányában a száraz mezőgazdasági síkterületeken jelentkeznek a defláció- és portérhelési veszélyei;
- helyenként előforduló illegális hulladék elhelyezések nemcsak vizuális környezetszennyezést okozhatnak;
- a szennyvízkezelés hiányosságaiból, a szikkasztásból adódó vízszennyezési konfliktusok teljeskörű megoldása szükséges.

Összegezve megállapítható, hogy a terület környezeti szempontból nem túlterhelt, hasznosítása környezetvédelmi konfliktusokban, problémákban szegény, környezeti potenciájának megfelelő.

1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

1.18.1. ÉPÍTÉSFÖLDTANI KORLÁTOK

A terület földtani veszélyforrások (földrengés, földcsuszamlás, beszakadás, talajsüllyedés, partfalomlás) szempontjából nem tartozik a veszélyeztetett, illetve fokozottan veszélyeztetett kategóriába, a megyei katasztrófavédelmi terv szerint a települések nincsenek veszélyeztetett osztályba sorolva.

A hatályos területrendezési tervekben megállapított „Földtani veszélyforrás területének övezete” a településcsoportot nem érinti, de a Bányafelügyelet adatszolgáltatása szerint felszínmozgás-veszélyes valamint alábányászott területek nincsenek nyilvántartva.

A mélyebb fekvésű területek beépítése eleve föl sem merül, így építésföldtani szempontból nem tekinthetők hátrányosnak.

1.18.1.1. ALÁBÁNYÁSZOTT TERÜLETEK, BARLANGOK ÉS PINCÉK TERÜLETEI

A települések alábányászott területekkel nem rendelkeznek.

Az alápincézett területek katasztrófavédelmi szempontból ugyancsak nem jelentenek veszélyforrást, nagyobb összefüggő, omlásveszélyes pincerendszerek nem találhatók a területen.

1.18.1.2. CSÚSZÁS-, SÜLLYEDÉSVESZÉLYES TERÜLETEK

Az országos felszínmozgás kataszterben a terület egység nem szerepel, a Bányafelügyelet nyilvántartása szerint felszínmozgásos, veszélyeztetett terület nincs a településeken.

A nyilvántartásban nem szereplő, kis kiterjedésű, nem regisztrált felszínmozgások alapján sem lehet általános földtani veszélyeztetettség következtetni.

A területrendezési tervekben megállapított „Földtani veszélyforrás területének övezete” a területet nem érinti.

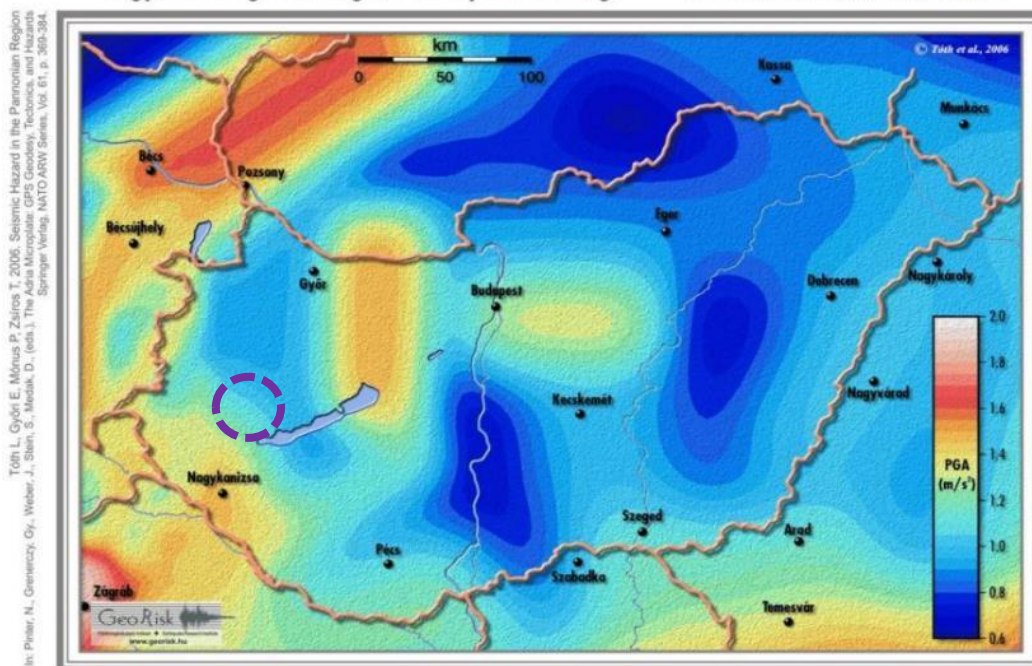
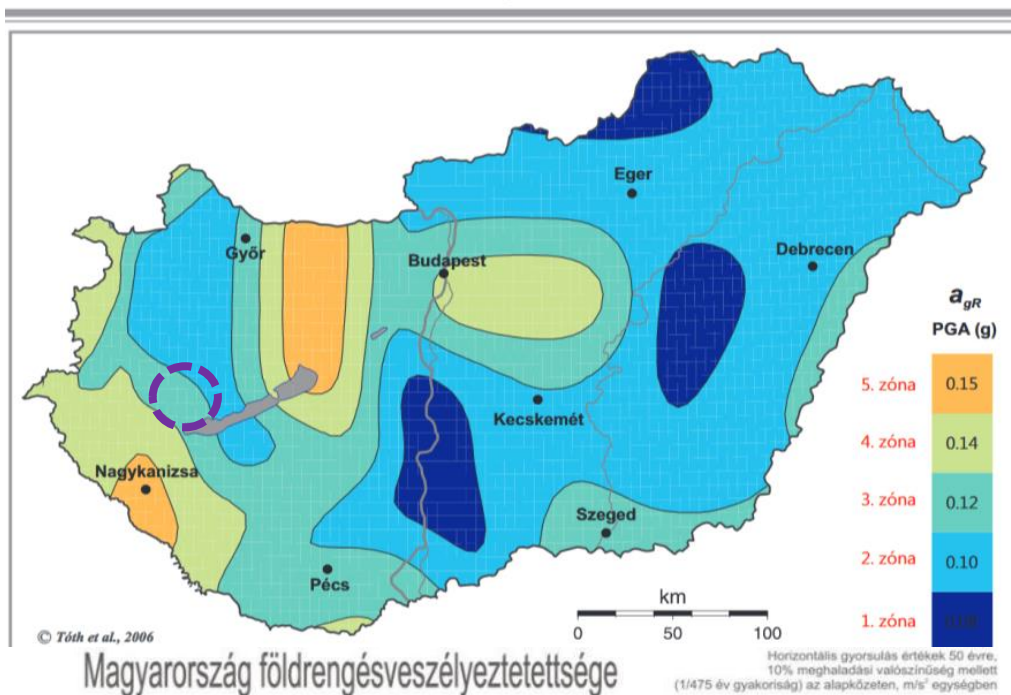
1.18.1.3. FÖLDRENGÉS-VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK

Katasztrófavédelmi, haváriaelemzési és elhárítási szempontból a fent hivatkozott TRT fejezetek valamennyi témakörrel foglalkoznak valamilyen szinten, kivéve a **földrengés veszély megállapítását**. Ezzel kiegészítendő a katasztrófavédelmi fejezet. A kiegészítést a <http://www.seismology.hu/images/cikkek/seismicity/Magyarorszag> honlapon közzétett nyílt információk alapján állítottuk össze, az alábbi ismertetés alapján:

„A földrengések megfigyeléséhez, a földrengés-paraméterek pontos meghatározásához a földrengéshullámok műszeres regisztrálása szükséges, - a modern szeizmográfok képesek a talajnak akár 0.00001 mm-es elmozdulását is regisztrálni. Magyarországon jelenleg 20 szeizmológiai mérőállomás működik. Átlagos zaj- (talajnyugtalanág) viszonyokat feltételezve a hálózat észlelési küszöbe ML=1.5-2.0 magnitúdó körül van. Az ország középső részén valamivel alacsonyabb, a határok környékén kissé magasabb. Ez azt jelenti, hogy a lakosság által érzékelt valamennyi rengést a hálózat nagy valószínűséggel detektálja.”

Szeizmikus zónatérkép

Horizontális gyorsulás értékek 50 évre,
10% meghaladási valószínűség mellett
(1/475 év gyakoriság) az alapkőzeten, g egységben

A terület a magyarországi viszonyrendszerben az *enyhe - közepes veszélyeztetettségű*, 2-3. zóna határán helyezkedik el. A zóna jellemző horizontális gyorsulási értékei (50 évre, 10%-os meghaladási valószínűséggel): $PGA (m/s^2)$: -0,9/-1,0 között; $PGA(g)$: 0,12/0,10 között (a fenti ábrákon, a világoskék szín árnyalataival jelölve).

A fenti értékekből egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a terület földrengésveszély szempontjából nem tartozik a fokozottan veszélyeztetett, illetve veszélyeztetett kategóriába.

1.18.2. VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉG

A településeket rendszeresen belvízjárta terület, nagyvízi meder területe, vízerózióknak kitett terület övezete nem érinti.

1.18.2.1. ÁRVÍZVESZÉLYES TERÜLETEK;
1.18.2.2. BELVÍZVESZÉLYES TERÜLETEK
1.18.2.3. MÉLYFEKVÉSŰ TERÜLETEK
1.18.2.4. ÁRVÍZ ÉS BELVÍZVÉDELEM

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet alapján Sümegprága és Bazsi „nem veszélyeztetett”.

A települések a 11/2010. (IV.28.) KvVM rendeletben felsorolt folyószakaszok mértékadó árvízszintjéhez rendelt nagyvízi mederrel nem érintett és árvédelmi szempontból sem veszélyeztetettek.

A településen előforduló vízelöntések, vízállások döntő hányada a vízelvezető hálózat kialakításának hiányából, vagy karbantartásának a hiányából származik. Ezeknek az elöntéseknek a kezelése önkormányzati feladat, a szélsőséges csapadékesemény következtében keletkező helyi vízkár elhárítása „árvízi” esemény a helyi katasztrófavédelem feladata.

A hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék azonban okozhat helyi vízelöntést, vízkár „árvízi”, „villám-árvízi” eseményt. A *villámárvízi veszélytérkép besorolása szerint magas kockázatú* a települések veszélyeztetettsége.

A belvíz-veszélyeztetettséget a felszint elérő, vagy terepszintet meghaladó talajvíz-állás okoz. A belvízveszélyes területekről átfogó felmérést a Pálfi féle belvíz-veszélyeztetettségi térkép rögzíti. A veszélyeztetettség mértéke alapján az érintettséget négy veszélyeztetettségi kategóriába sorolták, az alig veszélyeztetett, a mérsékelten veszélyeztetett, a közepesen veszélyeztetett és az erősen veszélyeztetett kategóriákba, amelyből a településrendezési tervekben csak a közepesen és erősen veszélyeztetett területeket jelölik. Ennek alapján Sümegprága és Bazsi közigazgatási területe belvízzel nem veszélyeztetett.

A településeken vannak mély fekvésű területrészek, amelyek a topográfiai adottságok mellett, a természet alakította mélyvonalak mentén alakultak ki. A mély fekvésű területen, ha rövidebb-hosszabb ideig megmarad a víz, az még nem minősül belvízzel veszélyeztetett területnek, mivel mély fekvésű terület vízállásossága – amennyiben ez ökológiai értéket nem veszélyeztet - megfelelő vízrendezéssel kezelhető.

Az árvíz- és a belvízvédkezéssel szőlő 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet írja elő az érintett területeken a szükséges védelmi intézkedéseket. Az 1. számú melléklete tartalmazza az "állami tulajdonú árvízvédelmi vonalak védelmi szakaszait", míg 2. számú melléklete a "belvízrendszerek és védelmi szakaszok" felsorolását. Ez alapján sem az árvízvédelmi vonalak, sem belvízrendszer védelmi szakasz által nem érintettek a települések.

1.18.3. EGYÉB VESZÉLYEZTETETTSÉG

1.18.3.1. KEDVEZŐTLEN MORFOLÓGIAI ADOTTSÁGOK (PL. LEJTÉS, FALSAKADÁS)

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapján elérhető nyilvántartások nem tartalmaznak a települések közigazgatási területén aktív felszínmozgás-veszélyes területre vonatkozó információt, a szakhatósági adatszolgáltatások sem terjedtek ki erre a területre.

A földtani veszélyforrások közötti említés a nyilvántartáson kívül sem történik, ebből eredően katasztrófa helyzet nem keletkezett. A morfológiai adottságokból következően feltehetően a potenciális veszélyeztetettség sem áll fenn.

A Bányafelügyelet nyilvántartása szerint Bazsi közigazgatási területén földtani felépítésből kifolyólag veszélyeztetettség (felszínmozgás-veszély) nincs.

A Bányafelügyelet nyilvántartása szerint Sümegprága területének nagy része felszínmozgás szempontjából veszélytelen, azonban a település közigazgatási területének déli része felszínmozgások tekintetében potenciálisan veszélyeztetett területnek minősül (térkép: narancs színnel jelölt terület). A felszínmozgások által potenciálisan veszélyeztetett területek olyan látszólag stabil területek, amelyek nem megfelelő emberi beavatkozás hatására instabillá

válhatnak, ezeken a területeken építési tevékenységet ajánlatos geotechnikai szakvélemény alapján végezni.

(A témakör egyéb vonatkozásait a 1.18.1.1 - 2. sz. *alfejezetek* ismertetik.)

**1.18.3.2. MÉLYSÉGI, MAGASSÁGI KORLÁTOZÁSOK;
1.18.3.3. TEVÉKENYSÉGBŐL ADÓDÓ KORLÁTOZÁSOK**

/1.18.3.2./ Mélységi, magassági korlátozások

A település mélységi és magassági korlátozásaira nem terjedt ki az előzetes adatszolgáltatás. Magassági szempontból az általános (országos és nemzetközi) repülésbiztonsági szabályokból adódó épület- és építménymagassági korlátozások érvényesek.

Mélységi korlátozásra vonatkozó paraméterek nincsenek lefektetve, de a bányahatóság és egyéb szervek előzetes adatszolgáltatása sem utalt terepszint alatti, de felszínközeli potenciális elhelyezkedésű veszélyforrásokra.

A település területén légügyi szempontból magassági korlátozás nincs elrendelve, valamint egyéb mélységi és magassági korlátozások sem ismertek.

/1.18.3.3./ Tevékenységből adódó korlátozások

Veszélyes üzem a település területén nem található. Tevékenységből adódó egyéb korlátozások a település területén, vagy a szomszédos településeken, az itteni területeket is érintően nincsenek elrendelve.

A Veszprém Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság adatszolgáltatása nem tartalmaz tevékenységből adódó korlátozásokat.

A település területén érvényes illetve érvényesítendő korlátozások részben a közműszolgáltatással összefüggő, részben a területhasználatból eredő biztonsági követelmények:

1/ Közműszolgáltatással és létesítményekkel összefüggő korlátozások:

Közműszolgáltatással összefüggő korlátozások:

1. Vízellátás
 - Vízgépészeti létesítmények és műtárgyak területei
2. Szennyvízelvezetés
 - Szennyvízátemelő műtárgyak
3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés
 - Önkormányzati kezelésű csapadékvíz elvezetést szolgáló erek, vízfolyások 3-3 m-es karbantartó sávval
4. Energiaellátás

Villamosenergia

 - Hévíz – Litér 400 kV-os átviteli hálózat és annak 72-72 m-es biztonsági sávja
 - Hévíz – Ajka 132 kV-os főelosztó hálózat és annak 20-20 m-es biztonsági sávja
 - 22 kV-os gerinc légvezeték elosztóhálózat nyomvonala, külterületen oszloptengelytől mért 7-7 m-es biztonsági övezettel
 - 22/0,4 kV-os transzformátor

Földgázellátás

 - Dabronc – Tapolca DN 250 nagynyomású földgázszállító vezeték és 14-14 vagy 28-28 m-es biztonsági sávja
 - Térségi nagyközép-nyomású főelosztóvezeték és 7-7 m-es biztonsági sávja
5. Elektronikus hírközlés
 - Vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatók létesítményei

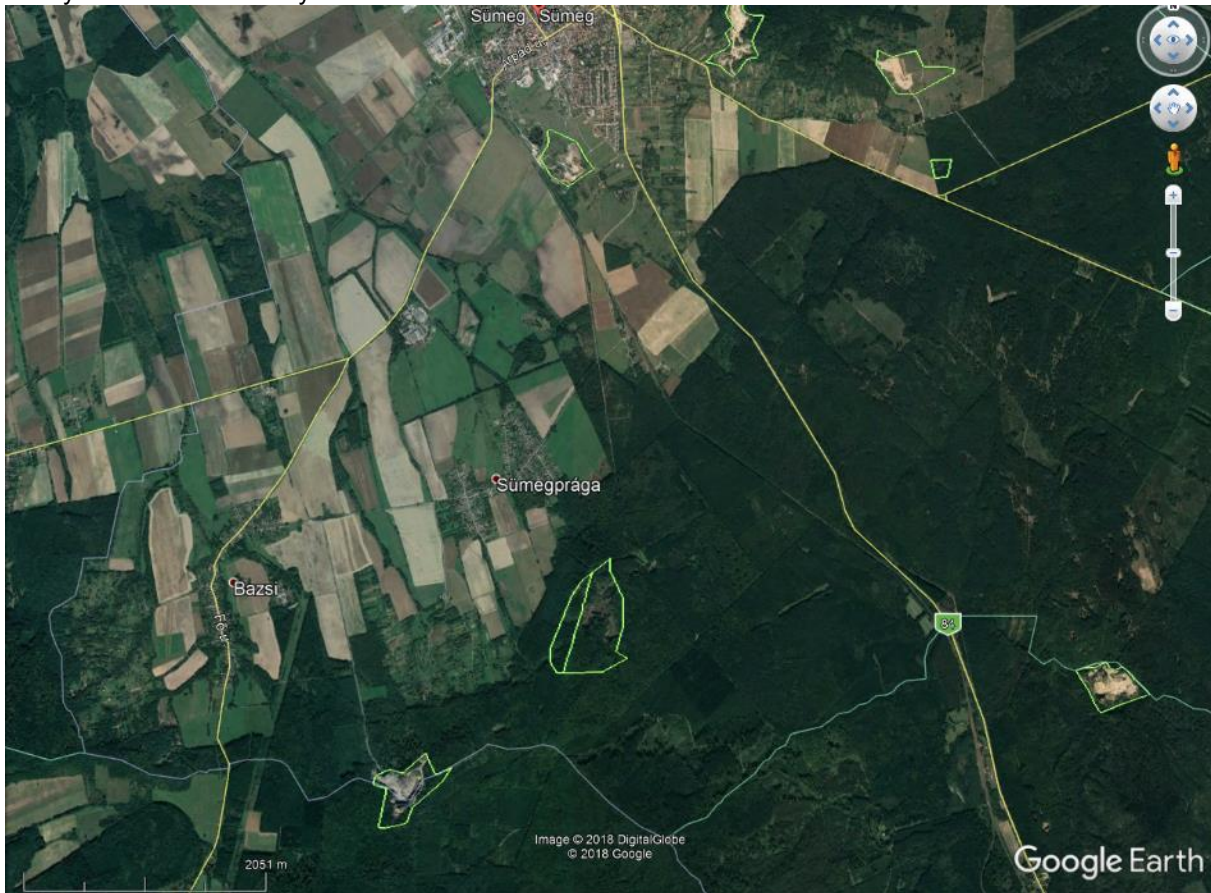
2/ Területhasználattal összefüggő korlátozások:

- az igazgatási területen lehatárolt ökológiai és (védett) természeti területek használati és védelmi előírásai,
- közúti és vasúti közlekedési területek, nyomvonalak közlekedésbiztonsági előírásai.

A fentieket összefoglalva – a hivatkozásokat is beleértve - megállapítható, hogy a településcsoport katasztrófavédelmi szempontból *nem tartozik a veszélyeztetett és fokozottan veszélyeztetett kategóriába.*

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A területet az OTvT és a megyei Területrendezési Terv *Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete* érinti. A települések az építőanyagokkal és hasznosítható ásványi nyersanyagokkal rendelkező Bakony-hegyvidéki térség peremén helyezkedik el és jelentős bazaltkő vagyonnal rendelkezik, amelynek kitermelése folyamatban van.

(A kép forrása a *GoogleEarth.com*, kiegészítve a bányászati adatszolgáltatás, zöld kontúrral jelzett bányatelek határvonalaival, - melyek a településcsoport területét nem érintik.)

A fenti fotótérképen lehatároltak a területen található bányatelek és megkutatott ásványvagyon területek, amelyek a települések külterületének déli részét érintik.

A Veszprém megyei KH *Ásványi nyersanyag-gazdálkodási szakági adatszolgáltatása* szerint

1./ **Bazsi** bányatelek, bányászati területek az alábbiak:

A Bányafelügyelet megállapította, hogy a hatáskörébe tartozó szakmai kérdések tekintetében érintett. Bazsi közigazgatási területén jelenleg egy bányatelek van: Bazsi II. - bazalt

Bányatelek adatai, koordinátái:

Bazsi I. - bazalt

Kitermelést végző cég: Vulkánkö Bányászati és Kereskedelmi Kft.

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	176510,87	514779,94	EOV
2	176383,98	514691,56	EOV
3	176180,79	514440,86	EOV
4	176048,31	514386,26	EOV
5	176017,82	514216,78	EOV
6	176016,00	514146,75	EOV
7	176336,11	514217,31	EOV
8	176364,85	514102,43	EOV
9	176434,55	514106,47	EOV
10	176492,96	514244,06	EOV
11	176461,96	514349,95	EOV
12	176477,95	514373,95	EOV
13	176627,48	514554,71	EOV
14	176449,96	514643,83	EOV
15	176498,11	514758,79	EOV

A település közigazgatási területén kutatási terület is működött, ahol bazalt kutatás zajlott, a tevékenység adatait az alábbiakban ismertetjük:

Bazsi (Kőbánya-Börcehát) - bazalt

Kutatást végző cég: Összefogás Mezőgazdasági Termelőszövetkezet

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	176492,96	514244,06	EOV
2	176477,95	514373,95	EOV
3	176492,71	514466,67	EOV
4	176437,71	514528,67	EOV
5	176378,39	514526,93	EOV
6	176294,99	514478,74	EOV
7	176233,25	514399,82	EOV
8	176187,21	514319,91	EOV
9	176198,95	514274,46	EOV
10	176245,25	514237,23	EOV
11	176342,43	514250,04	EOV
12	176336,11	514217,30	EOV
13	176364,85	514102,43	EOV
14	176434,54	514106,46	EOV

A településfejlesztési koncepció összeállításánál ajánlatos figyelembe venni ásványi nyersanyagvagyonnal rendelkező területeket. Felhívjuk a figyelmet a 2003. évi XXVI. törvény (Otrt.) 19/B. §-ra melynek (1) bekezdése szerint, az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni. Az Otrt. 19/B. § (2) bekezdése szerint, az (1) bekezdés szerint kijelölt területen, a településrendezési eszközökben csak olyan terület felhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el.

2/ **Sümeprágai** bányatelkek, bányászati területek:

A Bányafelügyelet megállapította, hogy a hatáskörébe tartozó szakmai kérdések tekintetében érintett. Sümeprága közigazgatási területén jelenleg két bányatelek van: Sümeprága III. – bazalt; Sümeg VII. – bazalt.

A bányatelkek koordinátái:

Sümeprága III. - bazalt

Kitermelést végző cég: Basalt-Középkő Kőbányák Kft.

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	178121,39	516005,22	EOV
2	178122,83	516007,20	EOV
3	177954,56	515955,59	EOV
4	177869,67	515936,04	EOV
5	177854,85	515919,50	EOV
6	177800,93	515914,51	EOV
7	177590,76	515841,95	EOV
8	177487,63	515815,85	EOV
9	177400,80	515779,92	EOV
10	177338,98	515760,97	EOV
11	177270,80	515740,71	EOV
12	177271,17	515681,56	EOV
13	177359,66	515630,88	EOV
14	177470,55	515628,28	EOV
15	177910,02	515819,13	EOV
16	178044,80	515909,84	EOV

Sümeg VII. - bazalt

Kitermelést végző cég: Basalt-Középkő Kőbányák Kft.

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	178241,38	516170,31	EOV
2	178137,98	516160,22	EOV
3	177904,63	516266,09	EOV
4	177655,55	516267,19	EOV
5	177438,47	516198,63	EOV
6	177378,78	516299,19	EOV
7	177268,68	516077,53	EOV
8	177270,80	515740,71	EOV
9	177338,98	515760,97	EOV
10	177400,80	515779,92	EOV
11	177487,63	515815,85	EOV
12	177590,76	515841,95	EOV
13	177800,93	515914,51	EOV
14	177854,85	515919,50	EOV
15	177869,67	515936,04	EOV
16	177954,56	515955,59	EOV
17	178122,83	516007,20	EOV

Sümeprága közigazgatási területén ezeken kívül korábban még két bazaltbánya működött (Sümeprága I. – bazalt; Sümeprága II. – bazalt), melyek területén bányászati tevékenységet nem folytattak, így a Bányafelügyelet törölte a bányatelkeket. Ennek ellenére ezeket a területeket ásványi nyersanyagvagyon övezetekként célszerű figyelembe venni. Az egykori bányatelkek adatait az alábbiakban ismertetjük:

Sümeprága I. - bazalt

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	176860,20	515183,53	EOV
2	176860,98	515240,23	EOV
3	176834,27	515249,73	EOV
4	176826,22	515281,36	EOV
5	176794,19	515274,58	EOV
6	176812,04	515227,98	EOV
7	176744,09	515194,55	EOV
8	176735,21	515158,48	EOV
9	176775,23	515086,80	EOV
10	176837,29	515094,19	EOV

Sümeprága II. - bazalt

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	176627,48	514554,71	EOV
2	176722,39	514669,44	EOV
3	176976,06	515213,50	EOV
4	176860,60	515213,13	EOV
5	176860,20	515183,53	EOV
6	176837,29	515094,19	EOV
7	176775,23	515086,80	EOV
8	176735,21	515158,48	EOV
9	176744,09	515194,55	EOV
10	176782,02	515213,21	EOV
11	176655,04	515213,34	EOV
12	176658,13	515201,15	EOV
13	176677,58	515152,37	EOV
14	176693,46	515086,43	EOV
15	176660,93	515051,02	EOV
16	176623,86	514997,24	EOV
17	176606,79	514956,95	EOV
18	176557,49	514857,22	EOV
19	176498,11	514758,79	EOV
20	176449,96	514643,83	EOV
21	176521,65	514607,84	EOV

A település közigazgatási területén belül kutatási terület is működött a 058/1; 058/3; 059; 060/17 hrsz.-ú területeken, mely adatait az alábbiakban ismertetjük:

Sümeprága - bazalt

Kutatást vezető cég: Wolf-Ép Bt.

Sarokpontok:

jel	X	Y	vetület
1	177488,00	515346,00	EOV
2	177420,00	515378,00	EOV
3	177337,00	515477,00	EOV
4	177456,00	515628,00	EOV
5	177360,00	515631,00	EOV
6	177271,00	515682,00	EOV
7	177271,00	515732,00	EOV
8	176840,00	515590,00	EOV
9	176880,00	515445,00	EOV
10	177060,00	515435,00	EOV
11	177235,00	515521,00	EOV
12	177227,00	515447,00	EOV
13	177178,00	515408,00	EOV
14	177166,00	515271,00	EOV
15	177224,00	515303,00	EOV
16	177286,00	515400,00	EOV
17	177347,00	515315,00	EOV
18	177416,00	515307,00	EOV
19	177440,00	515326,00	EOV
20	177474,00	515312,00	EOV

A tervezés indítása után igénybejelentések érkeztek új bányaterület nyitására, illetve újranyitására. A kérelmek a sümegprágai meglevő kőbányákra vonatkoznak, részben a bányászati jogosult változása, részben felhagyásra javasolt bányarész reaktiválása okán.

A Vulkánkő Kft. 06/6 hrsz. területére kéri a bányaaövezeti besorolás bejegyzését. A Bergbau Kft a meglevő „Sümeprága III. bazalt” bánya új jogosultjaként kéri a terület bányaaövezeti besorolását, a Geológiai Szolgálat szakvéleménye alapján.

A bányaterületi besorolásnak nincs akadálya, de felhívjuk a figyelmet a bányászati tevékenység környezetkímélő folytatására, mivel a bányatelkek az ökológiai hálózat magterületi övezetének környezetében helyezkednek el. Ezért a természeti környezetet nem zavarhatja, a táji-természeti értékeket nem károsíthatja a területen folyó tevékenység.

1.20. TELEPÜLÉSI KLÍMA

A terület klimatikus adottságai közül legjelentősebb befolyásoló tényező a települések táji fekvése, morfológiai adottságai és ezek klímaformáló, befolyásoló szerepe, pozitív hatásai: a folyókörnyéki medence és a dombvidéki perem találkozásából adódó változatos kitettségi viszonyai, a helyi szélcsatornákból és a közeli nagyterjedésű hegy- és dombvidéki erdőterületekről származó oxigéndús, tiszta, frisslevegő és ennek állandó mozgása, a regionális és helyi szélviszonyok. E pozitív hatást helyenként jelentősen lerontják a közlekedési folyosók illetve a kommunális tevékenység légszennyező hatásai. Ezek úthálózat fejlesztéssel, forgalomszervezési és szabályozási eszközökkel és a lakossági fűtési technológiák, az energiafelhasználás hatékonyságának további korszerűsítésével mérsékelhetők.

A további légszennyező forrásként figyelembe veendő deflációs felületek (szántott, tárcsázott mezőgazdasági területek, földutak, valamint anyagdepók), ezek csökkentése és növényzettel való minél nagyobb arányú lefedése a helyi klímát is javítja.

A településen működő kisebb gazdasági, és egyéb településüzemeltetési telephelyeknek, szolgáltató és mezőgazdasági telephelyeknek normál üzemmenet szerint nincs jelentős környezetszennyező, helyi klímát befolyásoló hatása, esetleges havária esetén fordulhat elő ideiglenesen a helyi légköri viszonyokat is befolyásoló, beavatkozást igénylő szituáció.

A területen meteorológiai megfigyelőállomás nem működik, konkrét helyi mérési adatok állnak rendelkezésre (a kistáji adatokat a természeti adottságokról szóló fejezet ismerteti).

A terület klímaállapota összességében kedvezőnek minősíthető. Helyi szinten különbségek állapíthatók meg a különböző ökológiai adottságú, akár szomszédos települések klímajellemzői között is, a sűrűbben beépített, magasabb burkolati aránnyal rendelkező és járműforgalommal erősebben terhelt területek és a lazábban beépített, kevésbé terhelt folyó- és erdőközeli perifériák között, ez utóbbiak javára.

A jövőben a települési mikroklíma helyi javításához a terület zöldfelületi intenzitásának, biológiai aktivitásának növelésével lehet hozzájárulni, a szennyezések elkerülése mellett. A fentiekben túl fontos a belterületek zöldfelületi arányának és a területek biológiai aktivitásának növelése, az utcák, terek és telkek fásítása, a külterületeken a vizek és vízpartok, az ehhez kapcsolódó természetközeli növényzet védelme és a tájfasítás hiányzó elemeinek pótlása.

A biológiailag aktív felületek megőrzése és lehetőség szerinti növelése nem csak természetvédelmi és települési környezetvédelmi szempontból fontos, hanem általános környezeti – ökológia hatásai is kedvezőek, a szélsőségeket kiegyenlítő hatásúak, a helyi klímát pozitív irányban befolyásoló tényezők.

HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

1.21. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

A két település a Közép-dunántúli Régióban, Veszprém megye nyugati szélén, a Bakony és Marcal-medence határán helyezkedik el, Sümegtől délnyugati irányban, 7327 jelű összekötő út és a 73159 j. bekötőút mellett helyezkedik el. A települések déli és nyugati határa egyben Veszprém és Zala megyék határa is.

A Balaton északi partjától 25-30 km-re és Budapesttől ~180 km-re nyugatra fekvő kistelepülések a Sümegi járáshoz tartoznak.

A terület Budapest felől a 8. számú főútról vagy a 71. sz. főútról való leágazással érhető el, egyéb irányokból pedig a 84. sz. főúton keresztül, amely a településcsoporton áthalad és annak közúti közlekedési főtengele. Erre kapcsolódnak több csomóponton illetve útcsatlakozással – közvetlenül vagy közvetve - az egyes községekbe vezető mellékutak.

A térség vasúton is elérhető a Balatonszentgyörgy – Tapolca – Ukk – Celldömölk és a Boba – Ukk – Zalaegerszeg vonalakon. Az ukki vasúti csomópont a terület súlypontjában található, több település saját vasúti megállóval rendelkezik.

A települések a járás Keszthelyi-hegységhez tartozó déli részén fekszenek, felszínük, domborzatuk dombsági-hegyvidéki átmenetet képvisel, klímája mérsékeltedre nedves. A települések a hegylábakon helyezkednek el, délről összefüggő erdők határolják. A földrajzi tájtagolás szerint itt ér véget a Bakonyi-hegység és kezdődik a lankás Zalai dombvidék.

A változatos tájat a szomszédos Keszthelyi-fennsík bazalt-hegyei teszik izgalmasabbá, kialakítva a jellegzetes Pannon-táji megjelenést. A változatos felszíni formák, állandó vízjárások, és a szubmediterrán mikroklíma az őskor óta folyamatosan vonzották ide a megtelepedő embert.

Sümegprága és Bazsi regionális helyzetét illetően mindenekelőtt a Közép-dunántúli Régióhoz való tartozás a meghatározó, mivel azonban a Sümegi járás helyzete a térség földrajzi elhelyezkedését tekintve a régió nyugati-délnyugati végeit jelenti, Sümegprága és Bazsi a Nyugat-Dunántúlhoz is kötődik – nemcsak annak közelsége okán, hanem a települések egykori Zala megyéhez való tartozása miatt is. E kötődés többek közt a munkaerőpiacon is érzékelhető.

Ezen túlmenően Sümegprága és Bazsi a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet közvetlen szomszédságában elhelyezkedő község is. A Balaton és környéke Budapest mellett az ország turisztikailag leglátogatottabb területe, így a két községnek a Balatoni régióhoz fűződő kapcsolata egyértelmű előnyöket jelent a település számára. Érzékelhető viszont a Közép-dunántúli régió hatásának csökkenése is a településen.

Sümegprága településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, mely nagyrészt lakóterület.
- A 73159 jelű bekötő út
- Falusias lakóterületek
- Szolgáltatási és intézményi funkciót befogadó településközponti vegyes területek
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek
- Belterületi közparkok és egyéb zöldterületek
- A külterületek meghatározó területhasználatai, a mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek
- Külterületi, erdőterületek a belterülettől dél-keletre
- Különleges bánya területek a belterülettől délre.
- A közigazgatási területet kettészelő Marcal-patak

Bazsi településszerkezetét meghatározó fő elemek:

- A település beépítésre szánt területe/belterülete, mely nagyrészt lakóterület.
- A 7327 jelű összekötő út és a 73159 jelű bekötő út
- Falusias lakóterületek
- Szolgáltatási és intézményi funkciót befogadó településközponti vegyes területek
- Sajátos funkció befogadására alkalmas különleges területek
- Belterületi közparkok és egyéb zöldterületek
- A külterületek meghatározó területhasználatai, a mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek
- Külterületi erdőterületek a belterülettől délre és dél-keletre
- különleges bánya területek a belterülettől dél-keletre.

HELYZETÉRTÉKELO MUNKARÉSZ

1.22. A TELEPÜLÉS ÉS KÖRNYEZETÉNEK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉNYEZŐK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

1.22.1. A FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

Sümeprága területe 5,79 km², lakónépessége 556 fő (2018), a népsűrűsége kevéssel marad el az országos átlag érték mögött. A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában összességében csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége közel egyötödével csökkent 2001 és 2018 között, a népességvesztés 2008-tól napjainkig volt intenzívebb.

Tíz év távlatából látható, hogy előregedőben van a település. Összevetve Veszprém megye vagy a Sümegi járás településeinek helyzetével, az látszik, hogy Sümegprágán korábban fiatalabb volt a helyi társadalom, nagyjából 2012-ig az előregedés mértéke kisebb és ezáltal kedvezőbb volt, mint a megyében átlagosan, de a Sümegi járás településeihez képest is. Bár az országos trendhez igazodva ez idő alatt is évről évre nőtt az idősök részaránya. A népesedési folyamatok tekintetében a település az elmúlt években jellemzően az országos, a régiós, a megyei és a járási átlagot is kedvezőtlen irányban meghaladó mutatókkal rendelkezik. A természetes szaporodás negatív egyenlegű, így természetes fogyás a jellemző folyamat. A természetes szaporodás/fogyás értékek alapján a település népessége tehát csökkenő tendenciát mutat, melyet tovább erősít a vándorlási egyenleg alakulása.

A foglalkoztatási mutatók közepes képet festenek Sümegprágáról. A munkanélküliségi ráta a válságot követően 2010-től gyakorlatilag folyamatosan javul. A munkanélküliségi ráta tendenciája leginkább az országos és a megyei átlaghoz hasonlóan alakul, viszont ez mind az országos, mind a megyei, de még a sümegi járásban mérténél is magasabb értéket jelent. 2015-ben 19 fő regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván a községben.

A lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a települési lakásállomány összetétele és a lakóingatlanok állapota, minősége. Sümegprágán 248 lakás alkotja a lakásállományt (2018. évi adat). Az átlagos szobaszámot tekintve a közepes méretű lakások jellemzőek a településen.

Bazsi település területe 9,1 km², lakónépessége 388 fő (2018), a népsűrűsége mintegy 40%-a az országos átlag – 106 fő/ km² – értékének. A lakónépesség alakulása az elmúlt 18 év távlatában összességében csökkenő tendenciát mutat, melynek során a település lakónépessége egyötödével csökkent 2001 és 2018 között. A teljes időszakot vizsgálva pozitívum, hogy a népességvesztés 2001 és 2010 között volt intenzívebb, 2010-től napjainkig a lakónépesség stagnáló.

Tíz év távlatából látható, hogy előregedőben van a település. Összevetve Veszprém megye vagy a járás településeinek helyzetével az látszik, hogy Bazsiban már korábban megkezdődött a helyi társadalom előregedése, amit a fokozatosan romló megyei és a járásban mért tendencia az évek során fokozatosan ér utol. A népesedési folyamatok tekintetében a település az elmúlt években az országos, a régiós, a megyei és a járási átlagot is kedvezőtlen irányban meghaladó mutatókkal rendelkezik. A természetes szaporodás negatív egyenlegű, így természetes fogyás a jellemző folyamat. Ez az országra, a régióra, a megyére és a járásra jellemző tendenciával megegyező irányú, csak nagyobb mértékű.

A foglalkoztatási mutatók közepes képet festenek Bazsiról. A munkanélküliségi ráta (regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra) a válságot követően 2010-től gyakorlatilag folyamatosan javul. A munkanélküliségi ráta tendenciája leginkább az országos és a megyei átlaghoz hasonlóan alakul, viszont ez mind az országos, mind a megyei, de még a sümegi járásban mérténél is magasabb értéket jelent. 2015-ben 22 fő regisztrált munkanélkülit tartottak nyilván a községben.

A települések a Sümegi járásba tartoznak, ami határos a Balaton Kiemelt Üdülőkörzettel. Ennek következtében a községek gazdasága számára több lehetőség kínálkozik, mint a járás periférikusabb településeiben. A Balaton térsége egyrészt fontos munkaerő felvevő (Keszthely, Hévíz, Balatonpart), másfelől pedig Sümegprága és Bazsi is részesülhet a Balaton közelségének előnyeiből a turizmus

terén. További, viszonylag közeli munkalehetőséget Sümeg, Tapolca, Keszthely, Hévíz biztosítanak.

A gazdaság lehetőségei szempontjából hátrányos, hogy magas a fiatalok elvándorlásának aránya. A települések gazdasági fejlődését némileg periférikus helyzetük is hátráltatja. A településeken a helyi vállalkozások jelentik a fő támaszkodási pontot gazdasági pozíciójuk javításában, de a vállalkozások jelentős tőkehiánya miatt ez egyelőre nehézkes. A településeken jelentős a mezőgazdasági vállalkozások dominanciája. A térség alapvetően megőrizte természeti környezetét, táji karakterét, értékeit, ezáltal nagy turisztikai potenciállal rendelkezik.

A településeken 2017-ben jelenlévő nemzetgazdasági ágazatok: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat; építőipar; kereskedelem, gépjárműjavítás; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; információ, kommunikáció; ingatlanügyletek; oktatás; humán-egészségügyi, szociális ellátás; művészet, szórakoztatás, szabadidő; egyéb szolgáltatás.

A két település gazdaságszerkezete hasonló képet mutat.

Sümegprágán a mezőgazdasági vállalkozások számának növekedése jellemezte az elmúlt éveket. 2014-ben még csak 14, 2017-ben már 21 vállalkozást tartottak nyilván ebben az ágazatban. Bazsin is a mezőgazdasági vállalkozások számának növekedése jellemezte az elmúlt éveket. 2011-ben még csak 20, 2017-ben már 30 vállalkozást tartottak nyilván ebben az ágazatban.

A Balaton, valamint Sümeg közelsége gazdasági értelemben, a foglalkoztatás szempontjából és a potenciális vendégforgalom szempontjából egyaránt fontos tényező a helyi gazdaságban. Sümegprága és Bazsi gazdasági fejlődésében meghatározó szerepe van a mezőgazdasági vállalkozásoknak, melyek a legnagyobb arányban (közel 60%) vannak jelen a többi ágazathoz képest. Emellett a természeti környezetének köszönhető a turisztikai jelentősége a térségben.

A településszerkezet alakításakor mind a fejlesztési elképzelések, mind a rendezési javaslatok kidolgozása és azok érvényesítése során azoknak a megoldásoknak kell prioritást adni, amelyek hozzásegítenek a fenntartható szerkezet, a nyugalmas és rendezett, falusias karaktert nyújtó település, mint távlati fejlesztési cél eléréséhez.

A településközpontok alakításakor, fejlesztésekor azokat a megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek a településközpont színesebbé, látványosabbá, karakteresebbé tételét segítik elő, amelynek révén a községközpont valódi közösségi térré alakulhat. A településszerkezeti és a szabályozási terv ezen a téren jobbra csak közvetett eszközökkel rendelkezik, elsősorban a központfejlesztés keretfeltételeit teremtheti meg. A településrendezési mélységben is kezelhető elemeket a szabályozási terv kidolgozásakor figyelembe kell venni.

1.22.2. A TELEPÜLÉSEK ÉS KÖRNYEZETÜK FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KÜLSŐ ÉS BELSŐ TÉNYEZŐK ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉSE

A hatályos és a készülő településfejlesztési koncepcióval összhangban az alábbi főbb településfejlesztést befolyásoló értékek emelhetők ki:

- a rendelkezésre álló településrendezési tervek, amelyek biztosítják a keretfeltételeket a településfejlesztés különböző területein, elsősorban a gazdasági, lakó és különleges fejlesztések vonalán,
- a változatos táji környezet, és az azzal harmóniában alakult településkép kedvező lakókörnyezetet biztosítanak,
- a települések egyik legfőbb értéke csendes, nyugalmas jellegük,
- a településképet tovább javítják a települést átszelő patakot kísérő zöldfelületek, és a közparkok,
- nagyobb kiterjedésű természeti értékek;
- a mai igényeknek részben megfelelő közúthálózat;
- a települések mai belterületén még található már kijelölt, de még beépítetlen területek és foghíj telkek is, ezek összességében a telekszükségletet még ki tudják elégíteni,
- a településközpontok és egyéb területek rendezettsége;
- a település kommunális infrastruktúrával való ellátottsága jónak értékelhető, valamennyi hálózat kiépült,
- kedvező környezeti feltételek az ökoturisztikai irányú fejlesztések számára,

- a községek Önkormányzata energiagazdálkodás, energiahatékonyság terén is fejlesztéseket tervez.

Ugyancsak alapvetően a hatályos és a készülő településfejlesztési koncepcióval összhangban az alábbi főbb településfejlesztési és rendezési problémák emelhetők ki:

- a községek periférikus elhelyezkedése számos kedvezőtlen folyamatot generált a településen demográfiai és gazdasági téren (elvándorlás, ingázás, gyenge vállalkozási aktivitás)
- térségi elhelyezkedés,
- kedvezőtlen népességsere: a migráció a helyi lakosság összetételének kedvezőtlen irányú változásához is vezetett és vezethet a jövőben,
- a zavaró termelő tevékenységek bűz- és zajhatása érinti a belterületeket,
- a belterületen áthaladó mezőgazdasági járművek sárfelhordást okoznak a lakóutcákban is,
- a belterületen átmenő gépjármű-forgalom számottevő légszennyezést, porterhelést és rezgésterhelést okoz,
- kevés helyi munkalehetőség, hagyományosan magas napi ingázási arány; a munkavállalók a szűkös helyi munkalehetőség miatt ingázásra kényszerülnek,
- a települések gazdaságában jelenleg kevés a jövedelemtermelő képességű vállalkozás, amely a település általános fejlesztéséhez is megfelelő alapot biztosíthatna,
- alulhasznosított területek, esetleges beépítés,
- karakteres településközpont hiánya;
- közintézményi hiányok, illetve a növekvő népesség generálta többletkapacitás-igény biztosításának nehézségei;
- felszíni vízelvezetés hiányosságai, rendezetlensége; a karbantartás hiányosságai.

1.23. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

1.23.1 A TELEPÜLÉSRÉSZEK KIJELÖLÉSE

Sümeprága legkorábbi településrésze egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. A község történeti településmagjában központi szerepet tölt be a Marcal vízfolyása, amely a településen belül egy kiépített szabályos mederben folyik és két oldalán keskeny zöldsáv húzódik. A településmag telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros, fésűs beépítésű épületekkel. A lakóépületek mögött többnyire gazdasági épületrészek találhatók.

A legkorábbi településrész egyutcás faluként alakult ki, a Marcal két partján. Telkei keskeny szalagtelkek, oldalhatáros beépítésű épületekkel. A település bővítése a 19. században és a 20. század elejétől, a településmagtól keletre, a Sümeg felé vezető főút mentén, illetve az ahhoz kapcsolódó utcák mentén történt. A főút mentén kialakuló szélesebb telkeken álló házak szintén oldalhatárra telepítettek.

Bazsi egyutcás faluként alakult ki, a 18. század végére. Épületeiben már nem, de telek és utca szerkezetében megőrződött ez a korszak. A szalagtelkeken oldalhatárra épültek a házak, a lakóépület mögötti gazdasági épületrészekkel.

A település bővülése a 20. század elejétől igen kismértékű, egyetlen új utca alakult csak ki. A történeti településrész utcáinak folytatásában jöttek létre az új építkezések.

1.23.2. SZEGREGÁLT VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA ÉS HELYZETELEMZÉSE

Ismereteink szerint nincs ilyen területe a két településnek.

1.23.3. EGYÉB SZEMPONTBÓL BEAVATKOZÁST IGÉNYLŐ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA ÉS HELYZETELEMZÉSE

Nincs ilyen területe a településeknek.